

सौर्य दैनिक

www.souryonline.com

वर्ष १५ अंक २५ सोमवार, २ वैशाख २०८२

SOURYA NATIONAL DAILY

Monday, 16 March 2026 पृष्ठ : ८२२ मूल्य रु. १

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय सिंहदरवार, काठमाडौं नेपाल

मधेश प्रदेश, बारा जिल्लाको जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका वडा १ निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या) आयोजनाको मस्यौदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) अध्ययन प्रतिवेदनमा राय सुझावको लागि सार्वजनिक सूचना आह्वान गरिएको सम्बन्धमा सार्वजनिक सूचना

प्रकाशित मिति:- २०८२/१२/१

श्री भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.बाट मधेश प्रदेश, बारा जिल्लाको जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका वडा १ मा निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या) आयोजना होटल निर्माण तथा सञ्चालन सम्बन्धी आयोजना हो। आयोजनाले आफ्नै स्वमिल्को २०४५३.५३ वर्गमिटर जग्गामा कूल Floor area १०,८९७.२३ वर्गमिटर बेसमेन्टसहित हुने र मुख्य भवन बेसमेन्ट बाहेक ६ तल्लाको हुने र जहाँ २८० बेडहरू रहनेछन् भने बेसमेन्ट बाहेक पाँच तल्लाको दोस्रो भवनमा क्यासिनो र ब्याङ्केट तथा दुई तल्लाको तेस्रो भवनमा जिम र स्पा रहनेछन्।

आयोजनाको लागि दैनिक रूपमा आवश्यक पर्ने ५६,१६० लिटर पानीमध्ये २९,५०० लिटर भूमिगत पानी र ५,००० लिटर उपमहानगरपालिकाबाट वितरित पानी, निजी आपूर्तिकर्ता र आकाश पानीको सङ्कलनबाट आपूर्ति गरिनेछ। पानी प्रशोधनको लागि स्थाण्ड फिल्टर, एक्टिभेटेड कार्बन फिल्टर र रिभर्स ओस्मोसिस (१,००० लिटर प्रतिघन्टा प्रशोधन क्षमता) को प्रयोग गर्ने र फोहर पानी प्रशोधनको लागि ६० KLD क्षमताको STP जडान गरिने भनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। मस्यौदा प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार सञ्चालन चरणमा प्रतिदिन १२९.६ के. जी. दिन उत्पन्न हुने र आयोजनाले ६१ वटा चारपाङ्ग्रे सवारी साधनका लागि पार्किङ्ग क्षेत्र छुट्ट्याएको छ। खुला क्षेत्र ९,४१३.७४ वर्गमिटर र बगैँचाको लागि ७,१५८.५५ वर्गमिटर रहने प्रस्ताव गरिएको होटलका भवनको अधिकतम उचाई २१.०३ मिटर रहने र आगलागीजन्य विपद्को न्यूनिकरणका लागि ग्राटर हाईड्रेंट, फायर एक्सटिन्ग्विशर र पानी सिङ्कलर एवं आपतकालिनद्वारहरू रहने उल्लेख गरिएको छ।

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ९ को उपनियम (६) बमोजिम यस प्रतिवेदनमा राय-सुझाव दिनका लागि सर्वसाधारणले प्रतिवेदन पढ्न वा उतार गरी लैजान पाउने व्यवस्था रहेकोले भरलेली हस्पिटालिटी प्रस्तावक मधेश प्रदेश, बारा जिल्लाको जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका वडा १ निर्माण तथा सञ्चालनको लागि प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या) आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन देहाय बमोजिमका स्थानहरूमा र वन तथा वातावरण मन्त्रालयको Web Site: www.mofe.gov.np मा समेत सार्वजनिक गरेको छ। प्रतिवेदनमा राय सुझाव प्राप्त भएमा यस मन्त्रालयले मस्यौदा प्रतिवेदनमा समावेश गर्न लगाउनेछ। अतः सार्वजनिक गरिएको प्रतिवेदनका सम्बन्धमा सर्वसाधारण व्यक्ति वा संस्थाको कुनै राय-सुझाव भए यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले सात (७) दिन भित्र आफ्नो राय सुझाव निम्न ठेगानामा पठाई दिनु हुन यसै सूचनाद्वारा आह्वान गरिन्छ।

प्रतिवेदन अध्ययन वा उतार गर्न सकिने स्थानहरू:

- श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं।
- श्री नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालय, हरिहर भवन, ललितपुर हाल: मुकाम सानोडिमी भक्तपुर।
- श्री पुस्तकालय, सङ्घीय संसद सचिवालय, सिंहदरवार, काठमाडौं।
- श्री वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रको पुस्तकालय, बबरमहल, काठमाडौं।
- श्री त्रिभुवन विश्वविद्यालय, केन्द्रीय पुस्तकालय, कीर्तिपुर, काठमाडौं।
- श्री जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, कलैया, बारा।
- श्री जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, सिमरा, बारा।

राय सुझाव पठाउने ठेगाना:

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण प्रभाव अध्ययन शाखा, सिंहदरवार, काठमाडौं।

फोन नं. ०१-४२११५६७, ४२११६३८ फ्याक्स नं. ०१-४२११८६८

Email: info@mofe.gov.np

Activate Windows
Go to PC settings to act

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १

पेस गरिएको निकाय

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं, नेपाल

मार्फत

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

पर्यटन विभाग

भृकुटीमण्डप, काठमाडौं, नेपाल

प्रस्तावक

भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.

बागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला,

टोखा नगरपालिका, वडा नं.५

फोन नं. ९८५११२१६३१

चेन्न, २०८२

संक्षिप्त शब्दावली

%	प्रतिशत
AD	Anno Domini
AQM	Air Quality Monitoring
B.S.	Bikram Sambat
CCTV	Closed-Circuit Television
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
CO ₂	Carbondioxide
CO	Carbon monoxide
CSR	Corporate Social Responsibilities
dB	Decibel
DHM	Department of Hydrology and Meteorology
EIA	Environmental Impact Assessment
EPA	Environment Protection Act
EPR	Environment Protection Rule
GDP	Gross Domestic Product
GIS	Geographic Information System
GPS	Global Positioning System
IEE	Initial Environmental Examination
IUCN	International Union for Conservation of Nature
KLD	Kiloliters per day
LCD	Liquid-crystal display
LED	Light Emitting Diode
L.P.G	Liquified Petroleum Gas
Leq	Equivalent Continuous Sound Level
m/s	Meter per second
MBT	Main Boundary Thrust
MCT	Main Central Thrust
MFT	Main Frontal Thrust
NBC	National Building Code
No.	Number
NO ₂	Nitrogen dioxide
PM (पि.यम.)	Particulate Matter
PPE	Personal Protective Equipments
Pvt.Ltd	Private Limited
SO ₂	Sulphur dioxide
STP	Sewage Treatment Plant
TSP	Total Suspended Particles
WTTC	World Travel & Tourism Council
अ.प्र.क्षे.	अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

के.जी.	किलोग्राम
कि.मि.	किलो मिटर
के.भि.ए.	किलो भोल्ट अम्पायर
घ.मि.	घन मिटर
डि.से.	डिग्री सेल्सियस
नं.	नम्बर
ने.रु	नेपाली रुपैयाँ
ने.स.	नेपाल सरकार
प्र.प्र.क्षे	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र
पि.एम.	पार्टिकुलेट म्याटर
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
मि.	मिटर
मि.मि.	मिलिमिटर
रा.ज.ग.	राष्ट्रिय जनगणना
रा.त.का.	राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
व.वा.म.	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
व.वा.मू.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
वा. व्य.क.यो.	वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना
स.प्र.क्षे	समग्र प्रभाव क्षेत्र
सि.नं.	सिरियल नम्बर

विषय सूची

कार्यकारी सारांश	क
अध्याय १: प्रतिवेदन तयार पार्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना.....	१
१.१. प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना.....	१
भरलेली हस्पिटालिटी प्रा. लि.	१
१.२. परामर्शदाताको नाम र ठेगाना.....	१
१.३ प्रस्तावको सान्दर्भिकता.....	२
१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य	२
१.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरु	३
१.६. अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुराहरु	४
अध्याय २: प्रस्तावको परिचय	५
२.१ प्रस्तावको भूमिका	५
२.२ प्रस्तावको विवरण	६
२.३ प्रस्तावको उद्देश्य.....	३०
अध्याय ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाईएको विधिहरु	३१
३.१ प्रतिवेदन तयार गर्दा आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क.....	३१
३.२ तथ्याङ्क संकलनको विधि.....	३२
३.३ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण	३३
३.४ आवश्यक तथ्याङ्कको पहिचान/स्थलगत अध्ययन र निरीक्षण	३३
३.५ प्रभाव मूल्यांकन	३८
३.६ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी.....	४१
३.७ सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई	४१
३.८ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव संकलन.....	४२
३.९ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी.....	४८
अध्याय ४: प्रस्तावसंग सम्बन्धित कानून तथा मापदण्डहरु	४९
४.१ नेपालको संविधान.....	४९
नेपालको संविधान.....	४९

४.२ नीति /कार्ययोजना/कार्यविधिहरु.....	४९
४.३ रणनीतिहरु.....	५५
४.४ ऐनहरु.....	५६
४.५ नियम तथा नियमावलीहरु.....	६५
४.५ निर्देशिकाहरु.....	७०
४.६ महासन्धिहरु.....	७१
४.७ मापदण्डहरु.....	७३
अध्याय ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था.....	७८
५.१ भौतिक वातावरण.....	७८
५.२ जैविक वातावरण.....	८७
५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण.....	९३
अध्याय ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण.....	१००
अध्याय ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव.....	१०६
७.१ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभावहरु.....	१०६
निर्माणको चरण.....	१०६
७.२ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरु.....	१०९
७.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव.....	११७
७.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव.....	१२०
७.६ सांस्कृतिक वातावरण.....	१२१
अध्याय ८: अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय.....	१२२
८.१ प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरण योजना.....	१२२
(क) सामाजिक—आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरु.....	१२२
८.३ जैविक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु.....	१३४
निर्माण तथा सञ्चालन चरण.....	१३४
८.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरु.....	१३४
८.६ सांस्कृतिक वातावरण.....	१४०
८.४ वातावरणीय व्यवस्थापन एकाइ.....	१९७
८.५ अनुमान लगतको सारांश.....	१९७
अध्याय ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय.....	२०१
९.१. अनुगमनका प्रकार.....	२०१
९.२. वातावरणीय अनुगमनका सूचक.....	२०२
९.३. अनुगमनको विधि.....	२०३
९.३.१. निर्माण चरणको अनुगमन.....	२०३

९.३.२. सञ्चालन चरणको अनुगमन.....	२०४
९.४. अनुगमनको लागि समय तालिका.....	२०५
९.५. अनुगमन गर्ने निकायहरू.....	२०५
९.६. अनुगमनको लागि अनुमानित रकम.....	२०७
अध्याय १०: वातावरणीय परिक्षण.....	२१३
१०.१. वातावरणीय परीक्षण.....	२१३
१०.२. वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था.....	२१३
१०.३. वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा.....	२१४
१०.४. वातावरणीय परीक्षणको लागत.....	२२०
अध्याय ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता.....	२२१
प्रतिबद्धता.....	२२२
सन्दर्भ सामग्रीहरू.....	२२३
अनुसूचीहरू.....	२२८

तालिकाहरू

तालिका नं १: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली.....	१
तालिका २ प्रस्तावको कानुनी औचित्य.....	३
तालिका नं. ३ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण.....	४
तालिका ४ आयोजनाको पहुँच सडकको विवरण.....	६
तालिका नं. ५. प्रस्तावको प्रमुख विशेषता.....	१०
तालिका नं. ६ भवन संरचनाको विवरण.....	११
तालिका ७ उपयोगिता विवरण.....	१४
तालिका ८: भवन मापदण्ड अनुसार तुलनात्मक विवरण.....	१६
तालिका ९ भवन मापदण्ड अनुसारको विवरण.....	१७
तालिका नं. १० होटलको भवन संरचनाको विवरण.....	१७
तालिका नं ११: होटलबाट उत्पन्न हुने फोहोरको स्रोत.....	१९
तालिका १२ आयोजना संरचनाहरू र क्रियाकलापहरू.....	२२
तालिका नं. १३: होटल सञ्चालनको लागि आवश्यक उर्जाको विवरण.....	२४
तालिका नं. १४: निर्माण चरणमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण.....	२५
तालिका १५ सञ्चालन चरणमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण.....	२५
तालिका नं. १६: आयोजनाको निर्माण तालिका.....	२९
तालिका १७ आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण.....	२९

तालिका नं. १८: होटल सञ्चालनको लागि आवश्यक उर्जाको विवरण.....	३०
तालिका नं. १९: आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण.....	३३
तालिका नं. २०: तथ्याङ्क संकलनमा अपनाइएको विधि.....	३७
तालिका नं. २१: प्रभाव मूल्याङ्कन मेट्रिक्स.....	४१
तालिका नं. २२: प्रभाव वर्गिकरण.....	४१
तालिका नं. २३: सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरू र ति सवालहरूलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी.....	४२
तालिका २४: स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू.....	४३
तालिका नं. २५: राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड	७३
तालिका नं. २६: वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९.....	७४
तालिका नं. २७: ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९	७५
तालिका नं. २८: नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड	७५
तालिका नं. २९: डिजेल जेनेरेटरका लागि उत्सर्जनको मापदण्ड, २०६९	७६
तालिका नं. ३०: भूमिगत पानीमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टको मापदण्ड	७६
तालिका नं. ३१: भू-उपयोगको विवरण	७९
तालिका ३२: वायु प्रदूषण मापन परिणाम	८५
तालिका नं. ३३: ध्वनिको गुणस्तर.....	८६
तालिका नं. ३४: क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको पानीको गुणस्तरको अवस्था	८६
तालिका ३५: वनस्पतिको विवरण.....	९०

तालिका ३६ आयोजना क्षेत्रको कृषि विविधता	९१
तालिका ३७ आयोजना क्षेत्रको पाइने घरपालुवा जनावर.....	९३
तालिका ३८ आयोजना क्षेत्रको जनसंख्या विवरण.....	९४
तालिका ३९ आयोजना प्रभावित उपमहानगरपालिकाको विवरण.....	९४
तालिका ४० आयोजना क्षेत्रको साक्षरता विवरण.....	९६
तालिका नं. ४१:आयोजना क्षेत्रको पिउने पानीको मुख्य श्रोत	९७
तालिका नं.४२: आयोजना क्षेत्रको खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन.....	९८
तालिका नं. ४३:आयोजना क्षेत्रमा बत्ति बाल्न प्रयोग गरिने इन्धन.....	९९
तालिका ४४: आयोजना क्षेत्रमा शौचालय सुविधा	९९
तालिका नं. ४५: आयोजनाको विकल्प विश्लेषण	१०१
तालिका नं. ४६: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र बढोत्तरीका उपाय	१४१
तालिका नं. ४४: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय	१४९
तालिका नं.४५:अनुकूल प्रभाव अधिकतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी.....	१७४
तालिका नं.४९: प्रतिकूल प्रभाव न्यूनतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी.....	१७८
तालिका नं. ५०:सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि अनुमानित रकम.....	१९७
तालिका नं. ५१:अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू.....	२०३
तालिका नं. ५२:प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन	२०७
तालिका नं. ५३: प्रभाव अनुगमन र नियमपालना अनुगमन.....	२०८
तालिका नं. ५४: वातावरणीय अनुगमनको लागि अनुमानित लागत	२१२
तालिका नं. ५५: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा	२१४
तालिका नं. ५६: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट	२१६

चित्रहरू

चित्र १: आयोजना स्थलको गुगल नक्सा (स्रोत: Google Earth)	७
चित्र नं २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा	८
चित्र नं ३: होटल क्षेत्र देखाइएको टोपोग्राफिक नक्सा.....	९
चित्र नं ४: होटलको सर्भिस डिजाईन	२४
चित्र नं.५ होटलको Greenary Plan.....	२८
चित्र नं. ६: भू-उपयोग नक्सा.....	८०

चित्र नं. ७ आयोजना क्षेत्रको जलाधार अवस्था	८१
चित्र नं. ८ आयोजना क्षेत्र आसपासको भौगर्भिक नक्सा	८२
चित्र नं. ९ नेपालको Seismic Zoning नक्सामा देखाइएको आयोजना क्षेत्र	८४
चित्र १२ प्रभाव अनुगमनको लागि निकायगत संरचना खाका	२०६

कार्यकारी सारांश

प्रस्तावको परिचय

यस प्रस्तावको नाम भरलेली हस्पिटालिटीको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन हो भने यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको प्रस्तावक भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. रहेको छ । यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनलाई स्वीकृति प्रदान गर्ने निकाय नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय रहेको छ । प्रस्तावकले ग्लिनविच ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड ईन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट प्रा.लि. लाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनका लागि परामर्शदाताको जिम्मेवारी दिएको छ ।

आयोजनाको विवरण

प्रस्तावित आयोजना भरलेली हस्पिटालिटीको मुख्य उद्देश्य मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ मा होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने रहेको छ । भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा १५४ कोठामा २८० शय्या क्षमताको होटल सञ्चालन गर्नेछ । यस परिदृश्यमा प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालन गर्दा यस क्षेत्रमा आउने धेरै पर्यटकलाई आवास सेवा प्रदान हुनेछ जसले गर्दा यस क्षेत्रको पर्यटन व्यवसाय फस्टाउन प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनेछ ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरू

यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको मुख्य उद्देश्य होटल सञ्चालन कार्यलाई वातावरणमैत्री बनाई यसको कारणले भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक र रासायनिक वातावरणमा हुन सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनीकरण गरी होटल निरन्तर सञ्चालन गर्ने रहेको छ ।

प्रस्तावको सान्दर्भिकता

यस प्रस्तावको उद्देश्य जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१, बारा जिल्ला, मधेश प्रदेशमा १५४ कोठामा २८० शय्या क्षमतामा होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने रहेको छ । सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक दृष्टिकोणले पर्यटकका लागि आकर्षणको क्षेत्र हुनुका साथै व्यापारिक हिसाबले व्यस्त स्थानमा प्रस्तावित आयोजनाले आउने पर्यटक र व्यापारीलाई सुविधायुक्त साथै आरामदायी आवासको सुनिश्चितता गर्दछ । यो आयोजना क्षेत्र सिमरा आन्तरिक विमानस्थलबाट करिब १.६ कि.मि. को दूरीमा दक्षिण पूर्व दिशामा रहेको छ । नजिकै रहेको पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज, जीतपुरसिमरा अन्तर्गत प्राकृतिक तथा

सांस्कृतिक संरचना जीतपुरसिमरा आउने पर्यटकका लागि दर्शनीय स्थल हुन् । यसका साथै सिमरा आन्तरिक विमानस्थल आयोजना स्थल नजिकै रहेको हुँदा पर्यटकका साथै विरगन्ज व्यापारिक ध्ययले आवतजावत गर्ने यात्रुका लागि महत्त्वपूर्ण गन्तव्य बनेको छ । यसका साथै जीतपुरसिमरा औद्योगिक कोरीडोर भएकाले व्यापार, सेमिनार, अनुसन्धान तथा अध्ययनका लागि पुग्ने समूहलाई आरामदायी र सुरक्षित आवासको ठूलो महत्त्व रहेको छ । यस सन्दर्भमा यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने पर्यटक र व्यवसायिक कामका लागि आउने आगन्तुकलाई आरामदायी आवासको व्यवस्था गर्न होटल सान्दर्भिक हुनेछ ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को ३(२(क)) अनुसार नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्ने तथा पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० को परिच्छेद ८ बुदा नं. ८१(९) बमोजिम १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटल निर्माण तथा सञ्चालनको लागि वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार हुने वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । तसर्थ आयोजना सम्बन्धी प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतको लागि नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेस गरिनु पर्ने रहेको छ ।

प्रचलित कानून बमोजिम तारे स्तरको होटल सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछ । प्रस्तावित आयोजना पाँच तारे डिलक्स होटलको संरचनाको मापदण्ड बमोजिम निर्माणका लागि प्रस्ताव गरिएको हुँदा प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

यस प्रस्तावको सन्दर्भमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३(घ(१)) अनुसार १०० शय्या भन्दा बढीको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृतिको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने र ज(६) अनुसार २०,००० लिटर भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ । यसका साथै २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची १(ज(१)) अनुसार २० देखि ३० मिटरसम्म उचाइका भवन निर्माणका लागि संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने प्रावधान

रहेको छ । प्रस्तावित होटलको उचाइ २१.०३ मिटर रहेकाले संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (BES) गर्नुपर्ने प्रावधान लागू हुन्छ। यद्यपि, सञ्चालन चरणमा दैनिक २९,५०० लिटर भूमिगत पानीको आवश्यकता पर्ने र कुल २८० शय्या क्षमताको होटल रहने भएकाले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा प्रस्तावित यस आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन कार्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको दायराभित्र पर्ने भएकोले यसै अनुरूप वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।

अध्ययन विधि

नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१२/१८ मा स्वीकृत कार्यसूची र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अध्ययन गरी यो प्रतिवेदन तयार गरिएको हो। यसका साथै, स्थलगत भ्रमण मिति २०८२/०१/२० देखि २०८२/०१/२४ गते सम्म भएको थियो । स्थलगत अध्ययनको समयमा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण सम्बन्धी तथ्याङ्क विधि तल विस्तृत रूपमा दिइएको छ ।

भौतिक वातावरण: भौतिक वातावरणको तथ्याङ्कहरू संकलन गर्नको लागि प्रथम र द्वितीय दुवै स्रोत विधि अपनाइएको थियो । वायुको गुणस्तर AQM 09 device द्वारा, ध्वनिको गुणस्तर Lutron Sound Level Meter बाट तथा पानीको गुणस्तर प्रयोगशाला परीक्षण विधिबाट मापन गरिएको थियो तथा आयोजना रहने क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थाको बारेमा प्रथम स्रोत प्रयोग गरी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो। द्वितीय स्रोतबाट मुख्यता टोपोग्राफिकल नक्सा, जल तथा मौसम सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो साथ साथै आयोजना क्षेत्रको हावापानी, भौगोलिक अवस्था, जलाधर क्षेत्र र स्थिति, आदिको जानकारी पनि लिइएको थियो । आयोजना क्षेत्रको अध्ययन र स्थानीय समुदायसँगको छलफल साथै आयोजना क्षेत्रमा हुने वर्षा आदिको विवरणबाट बाढीको जोखिम बारे अध्ययन गरिएको थियो ।

जैविक वातावरण: प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा थानीमाई सामुदायिक वन तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज पर्ने भएकाले सो क्षेत्रमा पाइने वनस्पति, जीवजन्तु तथा चराचुरुङ्गी साथै सरिसृपको विवरण स्थलगत अध्ययनको क्रममा स्थानीयसँग छलफल तथा अध्ययन टोलीले पहिचान गरेको आधारमा संकलन गरिएको थियो।

सामाजिक-आर्थिक तथा साँस्कृतिक वातावरण: आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा रहेको घरधुरीको विवरण स्थलगत अध्ययनको क्रममा घरधुरी प्रश्नावली सर्वेक्षण प्रयोग गरी संकलन

गरिएको थियो । आयोजनासँग सम्बन्धित प्रकाशित तथा अप्रकाशित प्रतिवेदनहरू साथै सम्बन्धित उपमहानगरपालिकाको प्रोफाइल र राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अध्ययन गरी सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणसँग सम्बन्धी आवश्यक तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । लक्षित समूह छलफल, मुख्य जानकारहरूसँग अन्तर्वार्ता र सरोकारवालाहरूसँग छलफल गरिएको थियो ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१२/१८ मा कार्यसूची स्वीकृत भैइसकेपछि, मस्यौदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (६) बमोजिम मिति २०८२/०१/२८ गते बिहान ९:०० बजे आयोजना क्षेत्रमा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका प्रभावित वडाका वडा अध्यक्ष सहित कुल ३२ जनाको उपस्थिति सार्वजनिक सुनुवाई आयोजना गरिएको थियो । सो सुनुवाईबाट प्राप्त गरिएको राय सुझाव संलग्न गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्ने सिलसिलामा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (७) बमोजिम स्थानीय तह जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका तथा प्रभावित १ नं. वडा कार्यालयको सूचना पाटिमा सात दिन भित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन अनुसूची ९ बमोजिमको ढाँचामा सूचना टाँस गरी मुचुल्का तयार गरिएको थियो र सोहि बमोजिमको मिति २०८२/०१/३१ गते "सौर्य" राष्ट्रिय दैनिक पत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरिएको थियो । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम (८) को उपनियम (९) र (१०) बमोजिम जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको कार्यालयबाट सिफारिस संकलन गरिएको थियो ।

आवश्यक तथ्याङ्क संकलन पश्चात वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसूची १२ मा दिएको ढाँचा अनुसार वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि, सम्झौता र महासन्धिहरूको समीक्षा प्रस्तावित आयोजनासँग सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड, सन्धि, सम्झौता र महासन्धिलाई यस प्रतिवेदनमा समेटिएको छ ।

विद्यमान वातावरणीय अवस्था

भौतिक वातावरण

प्रस्तावित होटल मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जोतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा कोओडिनेट २७°१०'२९.९४" उत्तर, ८४°५८'४२.९९" पूर्वमा समुन्द्री सतहबाट करिब १५४ मिटर उचाईमा निर्माणका लागि प्रस्ताव गरिएको छ । आयोजना क्षेत्र उष्ण मनसुनी

हावापानी भएको र भौगोलिक बनौटको हिसाबले Indo Gangetic Plain मा पर्दछ । आयोजना क्षेत्र नेपालको मुख्य औद्योगिक तथा व्यापारिक कोरिडोर क्षेत्रमा पर्दछ । आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा मिश्रित रूपमा आवासिय तथा व्यवसायिक भवनहरू साथै उद्योग (हुँलास स्टिल प्रा.लि., नेपाल वायर एण्ड केवल प्रा.लि.) रहेका छन् । होटल निर्माणका लागि कुल २०४५३.५३ वर्ग मिटर क्षेत्रफल प्रस्ताव गरिएको छ । आयोजना क्षेत्रको माटो परीक्षण प्रतिवेदन आयोजना स्थलमा गरिएको ४ वटा Bore hole test बाट ५.५० मिटरसम्मको गहिराइमा क्रमश १६६.८८ KN/m^२, २०७.९७ KN/m^२, २०३.२१ KN/m^२ र २५३.२४ KN/m^२ सम्म SBC रहेको पाइयो । आयोजना क्षेत्र सिमरा आन्तरिक विमानस्थलबाट करिब १.६ कि.मि. को दूरीमा दक्षिण पूर्व दिशामा रहेको छ । यस आयोजना रहेको क्षेत्रबाट पानी बगेर सबैभन्दा नजिक १ कि.मि. दूरीमा रहेको बाउन्ने खोला र भंग्रे खोला रहेको छ र दुबै खोलामा कुनै पनि hydrological station नभएको कारणले बाढीको जानकारीको लागि स्थानीयहरूसँग छलफल गरिएको थियो र स्थानीयहरूले पछिल्लो ५० वर्ष देखि बाढी आएर जलमग्न भएको घटना नभएको जानकारी दिएको हुँदा होटल रहेको क्षेत्र बाढीबाट जोखिमयुक्त रहेको अनुमान गरिएको छ । यसै गरी प्रस्तावित क्षेत्रमा हुने वायु तथा ध्वनि प्रदूषणको मुख्य स्रोत सवारी साधन तथा व्यवसायिक भवन प्रयोग भइरहेका मेसिनरी उपकरणबाट निस्कने उत्सर्जक तथा आवाज हुन । यस क्षेत्रको वायुको गुणस्तर (PM₁₀ १३५.६० µg/m³, PM_{2.5} ३६.७० µg/m³, SO₂ २६ µg/m³, NO₂ २० µg/m³, CO ६०० µg/m³, O₃ ३५ µg/m³, TSP १०३.६८ µg/m³) वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ अनुरूप रहेको छ भने ध्वनिको गुणस्तर (५९-६३ Leq (औद्योगिक बसोबास क्षेत्र)), ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ अनुरूप रहेको छ । पानीको नमुना परीक्षण गर्दा पानीमा Manganese राष्ट्रिय खानेपानीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड भन्दा बढी रहेको छ ।

जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना उष्ण मनसूनी हावापानी भएको शहरी क्षेत्रमा अवस्थित रहनेछ । आयोजना खाली निजी जग्गामा पर्दछ । यस क्षेत्रमा शहरी सुन्दरता कायम गर्न जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले बाटो छेउछाउ वृक्षारोपण गरिएको पाइएको छ । प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र शहरी क्षेत्रमा अवस्थित रहेको छ । आयोजना क्षेत्रमा वनस्पती आँप (*Magnifera indica*), बर (*Ficus bengalensis*), बयर (*Ziziphus jujuba*), लिच्ची (*Litchi chinensis*), अशोक (*Saraca asoca*), सिन्धुरे (*Mallotus philippensis*) रहेका छन् भने

आयोजना क्षेत्र नजिक रहेको थानिमाई सामूदायिक वनमा मुख्यतया साल (*Shorea robusta*), सिसौ (*Dalbergia sissoo*), मसला (*Eucalyptus camalendulensis*), सिमल (*Bombax ceiba*), पानीसाँज (*Terminalia myriocarpa*), हाँडे (*Anogissus latifolia*), बोट धायंरो (*Lagerstroemia parviflora*), रामफल (*Dillenia pentagyna*), जामुन (*Syzygium cumini*), खयर (*Senegalia catechu*) आदि पाइन्छन् । यसका साथै काँस (*Saccharum spontaneum*), नर्कट (*Phragmites karka*), ठूलो नर्कट (*Arundo donax*) जस्ता घाँसका प्रजातिहरू पाइन्छन् ।

आयोजना स्थानको सौन्दर्य कायम गर्न, हरियाली व्यवस्थापन तथा ध्वनि शोषण गर्न होटलले विभिन्न भित्री र बाहिरी दुवै स्थानमा बिरुवाहरूको प्रयोग गरी ध्वनि गुणस्तरका साथै सौन्दर्यतामा उल्लेखनीय सुधार ल्याउन सक्छ। तसर्थ प्रस्तावित आयोजना सञ्चालन चरणमा Snake Plant, Peace Lily, Dwarf Umbrella Tree, Money Plant, Mimosa Tree, Money Plant, philodendron, rubber plant, Fiddle-leaf fig, र bamboo palm ध्वनि शोषणमा अत्यन्त प्रभावकारी मानिने बिरुवाहरू रोपिनेछ।

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ मा शहरी क्षेत्रमा निर्माणका लागि प्रस्ताव गरिएको छ। प्रस्तावित होटल “पोइन्ट प्रोजेक्ट” भएकाले होटल सञ्चालनको गतिविधिहरूले उल्लेखनिय प्रभाव नहुने भएकाले आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर अर्धव्यास भित्रको क्षेत्र, आयोजना क्षेत्र आसपासका अन्य होटल, साना फलफुल पसलहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका तरकारी व्यवसायि प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको रूपमा रहेका छन् ।

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा Hulas Steel Industries Pvt.Ltd, Nepal Wire & Cable Pvt.Ltd., जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको १ नं वडा कार्यालय, त्रिभुवन राजमार्ग र करिब ११ घरधुरी बसोबास गर्दछन् । सर्वेक्षण गरिएका घरधुरीमा कुल ५५ जना जनसङ्ख्या बसोबास गर्दछन्, जसमध्ये २८ जना पुरुष तथा २७ जना महिला रहेका छन् । सर्वेक्षण गरिएका घरधुरीमा ब्राहमण पहाडी, क्षेत्री, योञ्जन, लामा, जिम्बा लगायतका जातजातीको बसोबास रहेको छ ।

वातावरणीय प्रभावको पहिचान र अध्ययन

प्रस्तावित आयोजना स्थलको सर्वेक्षण र सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट सङ्कलित तथ्याङ्कहरूको आधारमा आयोजनाको कार्यान्वयन तथा सञ्चालनबाट प्रस्तावित क्षेत्रमा पर्न

सक्ने प्रभावहरूको पहिचान र अध्ययन गरिएको छ । यस अध्ययनले पहिचान भएका प्रभावहरूलाई सकारात्मक र नकारात्मक गरी दुई भागमा विभाजन गरी परिमाण, अवधि र सीमाको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । यस विश्लेषण अनुसार प्रस्तावित होटल सञ्चालनबाट पर्न जाने सकारात्मक प्रभावहरूको उल्लेखनीयता धेरैजसो उच्च स्तरको रहेको छ ।

प्रभावहरूको पहिचान

अ. सकारात्मक प्रभाव

निर्माण चरण

- ❖ रोजगारीको अवसर
- ❖ सिप र ज्ञानको विकास
- ❖ आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि

सञ्चालन चरण

- ❖ पर्यटन प्रवर्द्धन
- ❖ स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर
- ❖ आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि
- ❖ स्थानीयहरूको सीपमा विकास
- ❖ राजस्व संकलन
- ❖ सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका क्रियाकलाप

आ. नकारात्मक प्रभावहरू

क. सामाजिक-आर्थिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ मतभेद र विवाद
- ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवाल
- ❖ लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल
- ❖ बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल
- ❖ गुनासो व्यवस्थापन
- ❖ कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासंग सम्बन्धी मुद्दाहरू
- ❖ ट्राफिक जाम व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल

सञ्चालन चरण

- ❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम
- ❖ संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल
- ❖ खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल
- ❖ होटलमा प्रयोग गरिने सामग्रीको (तौलिया, साबुन) व्यवस्थापनको सवाल
- ❖ होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल
- ❖ विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव सिर्जना
- ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवाल
- ❖ कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू
- ❖ पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल
- ❖ आगन्तुकको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल
- ❖ पार्किङ क्षेत्रको सवाल
- ❖ गुनासो व्यवस्थापन

ख. जैविक वातावरण (निर्माण / सञ्चालन चरण)

- ❖ शहरी सौन्दर्यताको सवाल
- ❖ थानीमाई सामुदायिक वनको जैविक विविधतामा पर्ने प्रभाव

ग. भौतिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ वायु प्रदुषण
- ❖ निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदुषण
- ❖ फोहरमैला व्यवस्थापन

सञ्चालन चरण

- ❖ ठोस, अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन
- ❖ तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव
- ❖ वायु प्रदुषण
- ❖ ध्वनि प्रदुषण
- ❖ प्रकोप/विपद् जोखिम
- ❖ प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन

- ❖ ट्राफिक जाम
- ❖ भूमिगत पानीको मात्रामा हास

घ. रासायनिक वातावरण

(निर्माण/सञ्चालन चरण)

- ❖ रसायनको लिकेज
- ❖ इलेक्ट्रोनिक फोहोर

ड. सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

- ❖ सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन हुने
- ❖ धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव

वातावरणीय प्रभावहरूको बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण र सञ्चालनबाट यस क्षेत्रमा सकारात्मक तथा नकारात्मक दुवै प्रकारका प्रभावहरू पर्ने देखिन्छन् । सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरू तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनले गर्दा सकारात्मक प्रभाव बढ्न जानुका साथै नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गर्न सकिनेछ । यसले आयोजनालाई वातावरणमैत्री बनाउन समेत मद्दत गर्दछ । यस आयोजनाको निर्माण तथा होटल सञ्चालनले सकारात्मक प्रभावमा स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरमा पर्यटन प्रवर्धन हुनेछ, साथै स्थानीयले रोजगारीको अवसर प्राप्त गर्नेछन् । वातावरणीय प्रभाव बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू तल उल्लेख गरिएको छ ।

सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

प्रस्तावित आयोजनाको सकारात्मक प्रभाव बढाउने उपायहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनले गर्दा सकारात्मक प्रभाव बढ्नेछ । यस प्रस्तावको निर्माण चरणमा स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध श्रमिक, साथै विपन्न र सीमान्तकृत वर्गलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ । यसका लागि स्थानीय कामदारहरूलाई सीप र दक्षताको आधारमा काममा लगाइनेछ । यस आयोजना निर्माणको काममा संलग्न हुँदा स्थानीय कामदारहरूले सीपमुलक काम गर्ने अवसर पाउनेछन् । आयोजना स्थलमा आवश्यक स्टाफ नियुक्तिका लागि स्थानीयलाई प्राथमिकतामा राखेर रोजगारीको अवसर सिर्जना गरिनेछ ।

आयोजनाको सञ्चालन चरणमा गुणस्तरीय सेवा तथा सुविधा साथै पर्यटन प्रवर्द्धन बढोत्तरीका लागि होटलमा काम गर्न दक्ष र व्यावसायिक जनशक्ति विकासका लागि नियमित तालिम र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, साथै पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि प्रविधिको प्रयोग 'जस्तै अनलाइन बुकिङ, डिजिटल पेमेन्ट, र ग्राहक सन्तुष्टि सर्वे' लाई प्रोत्साहन गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय उत्पादन, संस्कृति र खानपानलाई होटल सेवासँग जोडेर "नेपालीपन" झल्किने ब्रान्ड सिर्जना गर्न थप योजना बनाएर कार्य गरिनेछ । यसैगरी पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढाउनका लागि होटलको वेबसाइट र मोबाइल एपमार्फत नजिकका गन्तव्य, गतिविधि र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको डिजिटल प्रमोशन कार्य गरिनेछ, साथै होटलमा आगन्तुकहरूका लागि "Tour Desk" स्थापना गरी स्थानीय गाइड सेवा र भ्रमण प्याकेज प्रदान गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय क्षेत्रमा नगद प्रवाहमा वृद्धिका लागि होटल वरपरका क्षेत्रमा साना उद्यम (जस्तै तरकारी तथा फलफुल व्यवसाय, खाद्यान्न स्टोर, हस्तकला पसल, यातायात सेवा) लाई प्रोत्साहित गर्न सहकार्य गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर (होटल, क्यासिनो, Banquet सञ्चालन) सिर्जना गरी बढोत्तरीका लागि स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई सीपमूलक तालिम तथा पेशागत दक्षता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, साथै होटल सञ्चालनसँग सम्बन्धित सहायक व्यवसाय (जस्तै आपूर्ति, सरसफाइ, गार्डेनिङ, ट्रान्सपोर्ट, सांस्कृतिक मनोरञ्जन) मा स्थानीय उद्यमीलाई सहभागी गराइनेछ । आयोजनाले लैङ्गिक समानता र समावेशी रोजगार नीतिहरू लागु गरी महिला तथा पिछडिएका वर्गका व्यक्तिलाई रोजगारीमा संलग्न गराउनेछ । रोजगारीमा संलग्न स्थानीयहरूलाई नियमित पेशागत तालिम, कार्यशाला र सीप अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । आयोजनाले समयमै कर तिर्नेछ, साथै अनलाइन बुकिङ र डिजिटल भुक्तानी प्रणालीलाई सुदृढ बनाई लेनदेनमा पारदर्शिता र राजस्व अभिलेखनमा सुधार गर्ने कार्य गर्नेछ । आयोजनाले स्थानीय उत्पादनलाई अझ प्रभावकारी रूपमा बजार पाउने वातावरण सिर्जना गर्नका लागि होटल र स्थानीय सहकारी संस्था वा किसान समूहबीच प्रत्यक्ष आपूर्ति सम्झौता गरिनेछ, साथै स्थानीय उत्पादनको गुणस्तर र प्याकेजिङ सुधारका लागि तालिम तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ । आकस्मिक अवस्थामा प्रयोग हुने उपकरण र सञ्चार प्रणाली अद्यावधिक गरिनेछ, साथै नजिकैका अस्पताल र सुरक्षा निकायसँग "Emergency Response Protocol" तयार गरी समन्वयित उद्धार प्रणाली स्थापना गरिनेछ । आयोजनाले सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका क्रियाकलापका लागि निश्चित बजेट छुट्याई योजनाबद्ध रूपमा

स्थानीय प्राथमिकता अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ, साथै फोहोर व्यवस्थापन, ऊर्जा स्रोतको प्रयोग र पानी संरक्षणलाई सामाजिक उत्तरदायित्वको मुख्य अङ्ग बनाएर सो अनुसार कार्य गरिनेछ ।

नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

भौतिक वातावरण

- ❖ वायु प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न निर्माणको क्रममा प्रयोग हुने जेनेरेटर तथा निर्माण उपकरणको समय समयमा मर्मत गरिनेछ साथै सामग्री ढुवानी गर्ने क्रममा छोपेर ल्याइनेछ ।
- ❖ कामदार शिविरबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानी व्यवस्थापनका लागि निर्माण अवधिका लागि अस्थायी ड्रेनेज प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ निर्माण कार्यमा सकेसम्म आवश्यक निर्माण सामग्री आवश्यकता अनुरूप ल्याइनेछ र काम नलाग्ने निर्माण सामग्री एक निश्चित ठाउँमा संकलन गरी फोहोर संकलकलाई पठाइनेछ । यसै गरी अधिक भएको खण्डमा निर्माण सामग्री फिर्ता गर्ने गरी विक्रेतासँग खरिदको समयमा सुरुवातमै सम्झौता गरिनेछ ।
- ❖ भूमिगत पानीको अत्यधिक प्रयोग रोक्न वर्षाको पानी संकलन र प्रयोगमा जोड दिइनेछ । साथै होटलले आफ्नै परिसरमा ३ वटा (१ मिटर अर्धव्यास ५ मिटर गहिराई भएको) रिचार्ज पिट साथै स्थानीय तहसँग समन्वय गरी रिचार्ज पिट तथा पोखरी निर्माण गरी भूमिगत पानी रिचार्जका लागि कार्य गरिनेछ ।
- ❖ ध्वनि प्रदूषण कम गर्न low-noise मेसिनरी उपकरणको प्रयोगमा जोड दिइने, निर्माण समय तालिका बनाएर निर्माण कार्य गर्ने र सुरक्षा सूचना बोर्डको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ निर्माणको क्रममा उत्सर्जन हुने फोहोरमैलालाई जैविक तथा अजैविक फोहोर वर्गिकरण गरी आयोजना स्थलमा छुट्टाछुट्टै संकलन गरिनेछ र जैविक फोहोरलाई खाल्डो खनेर आयोजना स्थलमै पुर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ भने अजैविक फोहोरलाई फोहोर संकलककोमा पठाउने व्यवस्था गरिनेछ । जथाभावि फोहोर गरिने छैन ।
- ❖ निर्माण सामग्री ढुवानी गर्ने क्रममा विक्रेताबाट आयोजना स्थलसम्म ल्याउने क्रममा सामग्री छोपेर ल्याइनेछ साथै आयोजना स्थलको निश्चित स्थानमा मात्र भण्डारणको व्यवस्था गरिनेछ, अवरोध सिर्जना हुने गरी जथाभावि भण्डारण गरिने छैन ।
- ❖ निर्माण अवधिमा भू-उपयोगमा हुने परिवर्तन न्यूनीकरण गर्न, अनावश्यक जग्गा अधिग्रहण गरिने छैन । यसका साथै निर्माण स्थानीय भू-आकृति अनुसार गरिनेछ ।

- ❖ निर्माण चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा निरीक्षण गरी मर्मत गरिनेछ ।

सञ्चालन चरण

- ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिनेछ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने फोहोर पानीलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन र पुनःप्रयोग गर्न योजना बनाइएको छ । होटलका बाथरूम, वासबेसिन, भान्सा र लन्ड्रीबाट उत्पन्न फोहोर toilets and urinals बाट निस्कने फोहोर पानीलाई 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant पुऱ्याइनेछ जहाँ जैविक र भौतिक विधिबाट पानीलाई शुद्ध पारिनेछ, जसबाट लगभग ८०—८५ प्रतिशत पानी प्रशोधित भई पुनःप्रयोग योग्य बन्नेछ । सो प्रशोधित पानी होटल परिसरभित्रै शौचालय फ्लसिड, बगैँचामा सिँचाई आदिका लागि प्रयोग गरिनेछ ।
- ❖ भान्छाबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा इन्धनका लागि एल.पि.जी (L.P.G) को प्रयोग गरिनेछ भने नयाँ जेनेरेटर तथा सवारी साधन खरीद गर्नु परे नेपाल सरकारले तोकेको वायु प्रदूषण मापदण्ड भित्र पर्ने गरी मात्र खरीद गरिने छ । सवारी साधन र डिजेल जेनेरेटर सेटहरूको आवधिक मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण उपायहरू अन्तर्गत, जेनेरेटर र मेशिनरी उपकरणहरूलाई soundproof enclosure भित्र राखिनेछ, साथै कम आवाज निस्कने आधुनिक प्रविधिका उपकरणहरू प्रयोगमा जोड दिइनेछ । यसका साथै डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग विद्युत प्रसारण काटिएको अवधिमा मात्र प्रयोग गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइनेछ जसमा भूकम्प, आगलागी, बाढी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरूमा पब्लिक एड्द्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिनेछ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिनेछ ।
- ❖ होटलको निर्माणका क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिनेछ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने भाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिनेछ साथै होटलको लवि,

रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिनेछ।

- ❖ आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि नजिक हस्पिटल (Evergreen Terai Simara Hospital) को आपतकालीन विभागको इन्चार्जसँग समन्वय गरिनेछ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससँग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा हस्पिटल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको नम्बर पारदर्शी गरी राखिनेछ ।
- ❖ होटल परिसर भित्र भूमिगत पानी, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, प्रशोधित पानी प्रयोग गरिनेछ भने आवश्यक परेको खण्डमा निजि वितरकहरूबाट पानी आपूर्ति गरी प्रयोग गरिनेछ । भूमिगत पानीमा पर्ने चाप न्यूनीकरणका लागि आकाशे पानी संकलन प्रणाली जडान गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा प्रयोग गरिने मिनरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिनेछ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिनेछ।
- ❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking' 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि उल्लिखित बोर्डहरू होटल परिसरका सडकहरूमा राखिनेछ ।
- ❖ Hotel Entry and Exit को लागि छुट्टा छुट्टै द्वारको व्यवस्था रहनेछ भने होटल वरपर Street light को व्यवस्था गरिनेछ ।

जैविक वातावरण

निर्माण/सञ्चालन चरण

- ❖ आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी भई हरियाली कायम गर्न सहयोग पुऱ्याउनुका साथै थानीमाई सामुदायिक वन जैविक विविधता संरक्षणका वार्षिक रू २,५०,०००/- आर्थिक सहयोग गर्नेछ ।
- ❖ होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको व्यवस्था गरिनेछ ।

सामाजिक-आर्थिक वातावरण

निर्माण चरण

- ❖ होटल निर्माणमा संलग्न हुने कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE-Personel Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनेछ साथै होटलमा काम

- गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमा र स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिनेछ। यसका साथै आयोजना स्थलमा प्राथमिक उपचार किटको (First Aid Kit) व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ निर्माण सामग्रीको बजार मूल्यमा परिवर्तन सम्बन्धी प्रभाव कम गर्न आयोजनाले स्थानीय स्रोतबाट बालुवा, गिट्टी, ढुङ्गा आदि संकलन गरी ढुवानी गर्नेछ साथै आपूर्तिकर्तासँग निश्चित अवधिका लागि मूल्य निश्चित गरी सम्झौता गर्दा आकस्मिक मूल्यवृद्धिको असर कम गर्न सकिने देखिन्छ । यसका साथै बजार अध्ययन तथा पूर्वानुमान गरी मूल्य बढ्ने सम्भावना देखिएमा आवश्यक सामग्रीहरू अग्रिम खरिद गरी सुरक्षित रूपमा आयोजना स्थलमा भण्डारण गरिनेछ।
 - ❖ स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवालका लागि संलग्न कामदारहरूका लागि सुरक्षित बसोबास र पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ । यसै गरी कामदार शिविरमा सरसफाई र फोहोर व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिइनेछ साथै अस्थायी शौचालयको निर्माण गरिनेछ, जसले गर्दा सरुवा रोगहरू फैलने सम्भावना कम रहनेछ ।
 - ❖ आयोजनाले छरछिमेकको घर तथा जग्गामा पर्न सक्ने प्रभाव कम गर्न आयोजना क्षेत्रलाई घेराबन्दी गरी निर्माण कार्य गरिनेछ साथै गहिरो खन्दा/पाइलिङ अघि छरछिमेक भवनको प्रारम्भिक सर्वेक्षण गरिनेछ । यसका साथै फोहोर निश्चित ठाउँमा संकलन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ, जथाभावि फोहोर गरिने छैन ।
 - ❖ होटल निर्माणको क्रममा महिला संलग्नतालाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै महिला र पुरुषमा समान काममा ज्यालमा भेदभाव गरिने छैन ।
 - ❖ आयोजनाले होटल निर्माण गर्ने क्रममा बालबालिकालाई निर्माण कार्यमा संलग्न गराउने छैन ।
 - ❖ आयोजनाले मतभेद र विवाद न्यूनीकरणका लागि स्थानीय समुदायलाई आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, कार्यतालिका बारे जानकारी गराउनेछ; यसका साथै स्थानीय प्रतिनिधिसँग छलफल; आचारसंहिता (अनुशासन, मदिरा सेवा गरी होहल्ला निषेध, फोहोर व्यवस्थापन, स्थानीय संस्कृतिको सम्मान) लागु गरिनेछ ।
 - ❖ गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रभाव न्यूनीकरण गर्न GRM स्थापना गरिनेछ । निर्माणको क्रममा श्रमिक साथै छिमेकहरूको गुनासो सम्बोधन गर्न गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ र आएका गुनासोहरूको प्रस्तावक, स्थानीय तहको प्रतिनिधि, श्रमिक र स्थानीयहरूको उपस्थितिमा बैठक राखेर सम्बोधन गरिनेछ ।

सञ्चालन चरण

- ❖ होटल सञ्चालनका क्रममा व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य जोखिमलाई प्राथमिकताकामा राखेर आवश्यक नीति, तालिम, उपकरण र स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था गरेमा सम्भावित दुर्घटना, चोटपटक, मानसिक तनाव र स्वास्थ्य समस्या घटाउन पहल गरिनेछ ।
- ❖ होटलका सबै कार्यस्थलहरूमा फायर अलार्म, धुवाँ सेन्सर यन्त्र, आगो निभाउने यन्त्र (fire extinguisher) र आपतकालिन निस्कने ढोका (emergency exit) को व्यवस्था गरिनेछ । यसका साथै कामदारहरूको स्वास्थ्य बीमा गरी नियमित स्वास्थ्य परीक्षणको व्यवस्था गरिनेछ । यस्ता उपकरणहरूको नियमित निरीक्षण र मर्मतसम्भार गर्नाले आकस्मिक दुर्घटना रोकथाममा सहयोग पुग्छ । प्राथमिक उपचार किटको (First Aid Kit) व्यवस्था गरिनुका साथै प्रकोपको समयमा आपतकालीन बहिर्गमन ढोकाबाट सुरक्षित खुल्ला स्थानमा भेला गरिनेछ ।
- ❖ खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिनेछ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेताको Policy बमोजिम फिर्ता गरिनेछ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू प्रत्येक प्रयोग पश्चात सफा र सेनिटाइज गरिनेछ ।
- ❖ होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र संकलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ ।
- ❖ मुख्य प्रवेशद्वारमा सुरक्षा चौकीदारद्वारा प्रवेशद्वार नियन्त्रण गरिनेछ । अवैध गतिविधिहरूको निरीक्षणका लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी र अन्य सार्वजनिक क्षेत्रहरूमा सी.सी.टी.भी.को जडान गरिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्सन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय सिमरा) प्रदर्शन गरेर राखिनेछ ।
- ❖ कार्यस्थलको अवलोकन तथा निरीक्षण गरेर कर्मचारीहरूलाई प्रत्यक्ष रूपमा यौन हिंसा भए/नभएको सोधपुछ गर्न गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकिनेछ । कार्यस्थलमा कामदारहरूलाई यौन जन्य दुर्व्यवहार, लैङ्गिक हिंसा तथा मानव बेचबिखन बारे सचेत गरिनेछ ।

- ❖ Safety & Hygiene Protocol को पालना गर्दै कार्यस्थलमा सामाजिक दुरी कायम राख्न प्रयास गरिनेछ, मास्क तथा सेनिटाइजरको अनिवार्य रूपमा प्रयोग गरिनेछ । यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईने व्यवस्था गरिनुका साथै उपचारको लागि प्रबन्ध पनि मिलाइनेछ ।
- ❖ Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिनुका साथै होटलमा बास बस्न आएका पाहुनाहरूको गुनासो, सल्लाह, सुझाव आदिको लागि फर्म प्रत्येक कोठामा राखिनेछ ।

रासायनिक वातावरण

- ❖ निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा स्नान गर्दा प्रयोग हुने साबुन, लुगा धुँदा र भाडा माइन प्रयोग हुने साबुन र डिटर्जेंट आदिबाट फोहोर पानी निस्कन्छ, त्यस पानीबाट रासायनिक प्रभाव पर्न नदिन त्यस पानीलाई STP (Sewage Treatment Plant) बाट शुद्धीकरण गरी तरल फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।

सांस्कृतिक वातावरण

- ❖ स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ ।
- ❖ यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बीहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिनेछ ।

वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना तथा वातावरणीय अनुगमन योजना

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार यस प्रतिवेदनमा अनुकूल प्रभावहरूको बढोत्तरी गर्ने र प्रतिकूल प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने योजना तथा ती कार्यहरू कार्यान्वयन गरिने स्थान (आयोजना क्षेत्र), समय (निर्माण तथा सञ्चालन चरण), आवश्यक रकम र जिम्मेवार निकायको बारेमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा वातावरणीय अनुगमन योजना पनि तयार पारिएको छ, जसमा अनुगमन गरिने विषयहरू, अनुगमनका सूचकहरू तथा विधि लगायत समय र जिम्मेवार निकायको बारेमा पनि स्पष्ट रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

वातावरणीय अनुगमनका लागि वार्षिक कुल अक्षरेपी रू. ६,३०,०००/- मात्र विनियोजन गरिएको छ।

वातावरणीय परीक्षण योजना

वातावरणीय परीक्षण, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको एक अभिन्न अंग हो । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम १३ (१) बमोजिम प्रस्ताव वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन वर्षमा यसको कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ र कार्यान्वयन गरेको दुई वर्ष सम्म वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट यसको वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । वातावरणीय परीक्षणले वातावरणको विगत र वर्तमान वातावरणीय अवस्था तथा बढोत्तरी र न्यूनीकरणका क्रियाकलापको प्रभावकारिता दर्शाउने कार्य गर्दछ।

निष्कर्ष

यस प्रस्तावको मुख्य उद्देश्य भनेको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं.१ मा होटल निर्माण तथा सञ्चालन कार्यको विस्तृत अध्ययन गरी यस आयोजनाले त्यस क्षेत्रको भौतिक, जैविक, रासायनिक साथै सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सम्भावित प्रभाव पहिचान, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गरी आवश्यक न्यूनीकरण योजना बनाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार पार्नु हो । यस अध्ययनले धेरै महत्त्वपूर्ण लाभदायक प्रभावहरू र वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरू दर्शाएको छ । अध्ययन अवधिमा पहिचान गरिएको प्रतिकूल प्रभावहरू अस्थायी प्रकृतिका रहेका छन् र प्रस्तावित न्यूनीकरणका उपायहरू मार्फत सजिलै कम गर्न सकिन्छन् । प्रस्तावक प्रस्तावद्वारा प्रभावित स्थानीय समुदायमा नकारात्मक प्रभावका न्यूनीकरण र सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धिका उपायहरू कार्यान्वयन गरी होटल सञ्चालन गर्न प्रतिबद्धता रहेको छ । वातावरण संरक्षणका उपायहरू तथा अनुगमन कार्यको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नको लागि तयार गरिएको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना र अनुगमन योजनाको सम्बन्धित निकायले अक्षरांश पालना गरी प्रस्तावित आयोजना सुचारु रूपले सञ्चालन गरिनेछ ।

प्रतिबद्धता

निर्माण चरण

- निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- प्रस्तावक (वा निर्माण व्यवसायी) ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछन् ।

- निर्माण कार्य तथा निर्माण सामग्री ढुवानी दिनको समयमा मात्र गरिने छ ।
- संक्रामक रोगहरुबाट बच्न विश्व स्वास्थ्य संगठन तथा नेपाल सरकारले दिइएको स्वास्थ्य सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना गरेर मात्र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गरिने छ ।
- आयोजनाले आफ्नो परिसरभित्र हरियाली कायम राख्न मुख्य प्रवेशद्वार; साथै खाली स्थानमा बोटविरुवा रोप्नेछ ।

सञ्चालन चरण

- आयोजना क्षेत्रको सुरक्षाको लागि आयोजना क्षेत्रको मुख्य द्वार साथै प्रत्येक विभाग साथै आवश्यक स्थान हेरी सि.सि.टि.भि. राखिनेछ । सुरक्षा गार्डको व्यवस्था समेत गरिनेछ ।
- तरल फोहोरलाई होटल परिसरको सेप्टिक टयाङ्कीमा (६०,००० लि क्षमता) संकलन गरिएको छ र .६० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant बाट फोहोर पानी प्रशोधन गरे पश्चात सार्वजनिक ढलमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टको मापदण्ड २०६९ भित्र रहे पश्चात बगैँचामा र शौचालय फलस गर्न प्रयोग गरिनेछ ।
- प्रस्तावित होटलले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेका र वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४५ बमोजिम वातावरणीय अनुगमन गर्ने र उक्त कार्यका लागि लाग्ने रकम प्रस्तावक स्वयमले गर्ने छ ।

• EXECUTIVE SUMMARY

Proposal/Proponent

The name of the project is Environmental Impact Assessment (EIA) of construction and operation of Bharleli Hospitality. Bharleli Hospitality Pvt. Ltd. is the proponent of the project. Government of Nepal, Ministry of Forest and Environment is the concerned authority for the approval final EIA Report. The proponent of the project has entrusted Greenwich Environmental and Engineering Consult Pvt. Ltd. for undertaking the EIA of proposed project.

Project description

The main objective of the proposed Bharleli Hospitality Project is to construct and operate a hotel in Jitpursimara Sub-Metropolitan City, Ward No. 1, Bara District, Madhesh Province. The hotel, operated by Bharleli Hospitality Pvt. Ltd., will have 154 rooms with a total capacity of 280 beds. Once operational, the project will provide accommodation services to a large number of tourists visiting the area, thereby making a direct contribution to the growth and development of the local tourism industry.

Objectives of the EIA Study

The objective of the Environmental Impact Assessment (EIA) is to formulate the standard guiding document for environment friendly construction and operation of Hotel, minimizing possible negative impacts on socio-economic and cultural, physical, biological, and chemical environment.

Rationale of EIA

The objective of this proposal is to construct and operate a hotel with 154 rooms and a capacity of 280 beds located in Jitpursimara Sub-Metropolitan City, Ward No. 1, Bara District, Madhesh Province. The proposed project lies in a culturally and naturally attractive area for tourists and in a commercially active zone, ensuring convenient and comfortable accommodation for both tourists and business travelers.

The project site is situated approximately 1.6 kilometers southeast of Simara Domestic Airport. Nearby attractions include Parsa National Park and various natural and cultural landmarks within Jeetpur Simara, which serve as popular destinations for visitors. Additionally, due to the project's proximity to Simara Airport, it holds great significance

or travelers commuting for tourism and business purposes to Birgunj, a major commercial hub.

Furthermore, as Jitpursimara lies within an industrial corridor, the hotel will provide valuable accommodation services for groups visiting for business, seminars, research, and study purposes. In this context, the proposed hotel will serve as a relevant and essential facility to offer comfortable and secure lodging for both tourists and business visitors.

Legal Provision of EIA

According to Section 3(2)(a) of the Environment Protection Act, 2019 (2076 B.S.), development and construction-related activities that fall under the jurisdiction of the federal government must be carried out in accordance with the prevailing laws of Nepal. Furthermore, as per Chapter 8, Clause 81(9) of the Tourism Industry Service Delivery Directive, 2013 (2070 B.S.), for the construction and operation of hotels with a capacity of more than 100 beds, an Environmental Impact Assessment (EIA) report must be prepared in accordance with the Environment Protection Regulations, 2020 (2077 B.S.) and submitted to the Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation. The report must then be approved by the Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal.

Therefore, the EIA report related to the proposed project must be submitted to the Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal, for approval.

As per the prevailing laws, star-rated hotels fall under the jurisdiction of the federal government. Since, the proposed project is intended to be constructed according to the standards of a five-star deluxe hotel, the Environmental Impact Assessment report must be submitted to the Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation and approved by the Ministry of Forests and Environment, Government of Nepal, as required by law.

In context of the proposed project; Environmental protection Act (EPA), 2076 and Environmental protection Rule (EPR), 2077 has mandatory provision of EIA study for the Construction and operation of hotels and business center with threshold built up area, building heights, per day water consumption within a commercial building and bed capacity related to Rule 3 of EPR, 2077. The Schedule 3 of EPR related to the Rule 3, Section D (1) has Provisioned required of EIA study for hotels as per bed capacity more than 100 beds, Section H(6) has provisioned required of EIA study for hotels as per consumption of water with more than 20,000 liters. As the proposed hotel has a height of 21.03 meters, it falls under the provision requiring an Basic Environmental Study (BES).

However, since the operation phase of the hotel will require 29,500 liters of groundwater daily and will have a total capacity of 280 beds, the project falls under the scope of Environmental Impact Assessment (EIA). Accordingly, as per the Environment Protection Act, 2076 and the Environment Protection Regulations, 2077, the construction and operation of the proposed project by Bharleli Hospitality Pvt. Ltd. requires an Environmental Impact Assessment. In this context, the proponent has prepared this report.

Methodology

Physical Environment: To collect data on the physical environment, both primary and secondary data collection methods were applied. Air quality was measured using an AQM 09 device, noise levels were recorded with a Lutron Sound Level Meter, and water quality was assessed through laboratory testing. Data regarding the geographical condition of the project site were collected primarily through field observation and direct measurement. Secondary data included topographical maps and hydrological and meteorological records. Additional information on climate, geographic features, watershed areas, and hydrological conditions of the project area was also gathered. The potential flood risk was studied through field observations, discussions with the local community, and analysis of rainfall patterns in the area.

Biological Environment: The project's direct impact area includes the Thanimai Community Forest, while the indirect impact area extends to the Parsa National Park. Data on the existing flora, fauna, avifauna, and reptiles were collected during field visits through community consultations and observations by the study team.

Socio-economic and Cultural Environment: Information about households within the project's direct impact area was obtained using household questionnaire surveys conducted during field studies. In addition, both published and unpublished reports, the Jeetpur Simara Sub-Metropolitan Profile, and the National Population Census 2078 were reviewed to gather socio-economic and cultural data. Focus group discussions (FGDs), key informant interviews (KIIs), and consultations with stakeholders were carried out to collect qualitative information.

After the Terms of Reference (ToR) was approved by the Ministry of Forests and Environment on 2081/12/18, a draft Environmental Impact Assessment (EIA) report was

prepared. In accordance with Rule (6) of the Environment Protection Regulation, 2077, a public hearing was organized on 2082/01/28 at 9:00 AM in the project area, with 32 participants, including the Ward Chairpersons of the affected wards of Jeetpur Simara Sub-Metropolitan City.

Feedback and suggestions from the public hearing were incorporated into the EIA report. Following Rule (7) of the same regulation, a public notice (as per Schedule 9) was posted at the Jeetpur Simara Sub-Metropolitan Office and the Ward No. 1 Office, inviting written suggestions within seven days. The notice was also published in the “Sourya” National Daily on 2082/01/31.

As per Sub-rules (9) and (10) of Rule (8) of the regulation, a recommendation from Jeetpur Simara Sub-Metropolitan City Office was obtained. After collecting all necessary data, the Environmental Impact Assessment Report was prepared following the format prescribed in Schedule 12 of the Environment Protection Regulation, 2077.

Review of Acts, Regulations, Policies, Strategies and Conventions

The relevant Act, Rules, Regulations, Policies, Strategies and International Convention that are related with the proposed project have been included in this report. The lists of related by laws that can interrupt the implementation of the project have been included.

Existing environmental condition

Physical environment

The proposed hotel is planned to be constructed in Jitpursimara Sub-Metropolitan City, Ward No. 1, Bara District, Madhesh Province, at coordinates 27⁰10'29.94" N latitude and 84⁰58'42.99" E longitude, approximately 154 meters above sea level. The project area experiences a tropical monsoon climate and lies within the Indo-Gangetic Plain. Geographically, it falls under Nepal's major industrial and commercial corridor. Within the project's direct impact zone, there are a mix of residential and commercial buildings, along with several industries such as Hulas Steel Pvt. Ltd. and Nepal Wire and Cable Pvt. Ltd.. The proposed total area for hotel construction is 20,453.53 square meters. According to the soil test report, four borehole tests were conducted up to a depth of 5.50 meters, revealing Safe Bearing Capacities (SBC) of 166.88 kN/m², 207.97 kN/m², 203.21 kN/m²,

and 253.24 kN/m², respectively. The project site is located approximately 1.6 kilometers southeast of Simara Domestic Airport.

Regarding drainage, surface runoff from the area naturally flows toward Baunne Khola and Bhangre Khola, both located about 1 kilometer away. Since there are no hydrological stations on these rivers, flood risk information was gathered through consultations with local residents, who reported no incidents of flooding or waterlogging in the past 50 years. Based on this information, the hotel site is considered safe from flood hazards.

The main sources of air and noise pollution in the project area are vehicular emissions and machinery used in nearby commercial establishments. The measured air quality parameters were as follows: PM₁₀: 135.60 µg/m³, PM_{2.5}: 36.70 µg/m³, SO₂: 26 µg/m³, NO₂: 20 µg/m³, CO: 600 µg/m³, O₃: 35 µg/m³, TSP: 103.68 µg/m³.

All these values comply with the National Ambient Air Quality Standards, 2069 (2012). Similarly, the noise levels recorded (59-63 Leq dB(A) in industrial-residential mixed areas) also meet the National Noise Quality Standards, 2069 (2012).

However, water sample testing indicated that the manganese concentration exceeded the limits prescribed by the National Drinking Water Quality Standards, suggesting that water treatment will be required before use.

Biological Environment

The proposed project site is located within an urban area. However, the Thani Mai Community Forest is situated to the east of the site and falls within the defined Indirect Impact Zone. There are no significant populations of flora and fauna in the immediate vicinity of the project site, with the exception of the invasive Carrot Weed (*Parthenium hysterophorus*).

The surrounding area supports a variety of plant species, including mango (*Mangifera indica*), banyan (*Ficus benghalensis*), Red Dates (*Ziziphus jujuba*), litchi (*Litchi chinensis*), Ashok tree (*Saraca asoca*), and Sindure (*Mallotus philippensis*).

To enhance greenery within the hotel premises and contribute to environmental aesthetics, a range of decorative plant species will be planted. These include Snake Plant, Peace Lily,

Dwarf Umbrella Tree, Money Plant, Mimosa Tree, Philodendron, Rubber Plant, Fiddle-leaf Fig, and Bamboo Palm.

Socio-economic and cultural Environment

The proposed project is located in an urban area of Jitpursimara Sub-Metropolitan City, Ward No. 1. As the proposed hotel is a “point project”, its operation is not expected to cause significant environmental impacts. Therefore, the direct impact area has been defined as a 200-meter radius from the project boundary. This area includes nearby hotels, small fruit shops, travel agencies, and vegetable vendors, which are likely to experience direct socio-economic influence from the project. Within the direct impact zone, notable establishments include Hulas Steel Industries Pvt. Ltd., Nepal Wire & Cable Pvt. Ltd., the Ward No. 1 Office of Jitpursimara Sub-Metropolitan City, the Tribhuvan Highway, and approximately 11 households. According to the household survey, a total of 55 individuals reside in the affected households - 28 males and 27 females. The local population is composed of diverse ethnic groups, including Brahmin (Hill), Chhetri, Yonjan, Lama, and Jimba communities.

Impact analysis

Impacts that can arise from the implementation of the project were predicted based on the baseline study. The impacts were categorized into two main issues of concern, namely beneficial impacts and adverse impacts.

Beneficial Impact: The beneficial Impact during the construction and operation phase of the project are given below

a. Construction Phase

- ❖ Employment opportunities
- ❖ Skill and Knowledge Enhancement
- ❖ Increase in economic activity

b. Operation Phase

- ❖ Tourism Promotion
- ❖ Employment opportunities at local level
- ❖ Increase cash flow around the project area
- ❖ Development skills of locals
- ❖ Increase in revenue of the country

❖ Social Responsibility (CSR) activities

Adverse Impacts: The adverse Impact during the Construction and operation phase of the project are given below

a. **Socio-economic Environment**

Construction Phase

- ❖ Disagreements and Disputes
- ❖ Health and sanitation around project area
- ❖ Gender and Pay Parity Issues
- ❖ Concerning the use of child labour
- ❖ Grievance management
- ❖ Workers health and safety issues
- ❖ Disagreements and disputes

Operation Phase

- ❖ Occupational health and safety hazard
- ❖ Food hygiene and quality
- ❖ Management of commodities (Towels, soap) used in Hotel
- ❖ Noise related issues
- ❖ Visitors Security issues
- ❖ Pressure on existing premise
- ❖ Health and sanitation around project area
- ❖ Safety of the swimming pool
- ❖ Spread of infectious diseases
- ❖ Workers health and safety issues
- ❖ Impact on neighbourhood
- ❖ Grievance management

b. **Biological Environment**

Construction/operation phase

- ❖ Urban beauty

c. **Physical environment**

Construction Phase

- ❖ Air, water and noise pollution
- ❖ Pressure on the ground level
- ❖ Noise Pollution

- ❖ Traffic jams
- ❖ Disaster risk
- ❖ Impact of garbage disposal and Management

Operation Phase

- ❖ Solid/semi-solid waste management
- ❖ Air, water, noise and soil pollution
- ❖ Management of plastic waste
- ❖ Decrease in Groundwater level
- ❖ Parking area

d. Chemical environment

Construction/operation phase

- ❖ Leakage of chemicals
- ❖ Electronic garbage

e. Cultural environment

Operation phase

- ❖ Influence on festival, traditions, rituals
- ❖ Impact of fairs, procession, festivals
- ❖ Implications for religious tolerance

Alternative Analysis

The Alternative Analysis of the proposal has been made with respect to location, technology alternatives, environmental management system and resources do nothing alternatives. The alternatives adopted for this proposal seem to be the best alternatives in terms of technology, economic and environmental perspectives for current situation.

Beneficial Impact Augmentation Measures

The effective implementation of measures to enhance the positive impacts of the proposed project will significantly strengthen its overall benefits.

During the construction phase, the project will prioritize the employment of locally available laborers, especially individuals from marginalized and economically disadvantaged groups. Local workers will be engaged according to their skills and capabilities, allowing them to gain valuable technical and vocational experience. For staff recruitment at the project site, local candidates will be given priority, thereby creating direct employment opportunities within the community.

In the operation phase, the project will emphasize quality service delivery and tourism promotion by providing regular training and capacity-building programs to develop skilled

and professional personnel. To promote tourism, the hotel will incorporate modern technology such as online booking systems, digital payment facilities, and customer satisfaction surveys. Additionally, it will work to create a unique “Nepali identity” brand by integrating local products, culture, and cuisine into its hospitality services.

To enhance tourism information flow, the hotel’s website and mobile application will be used for digital promotion of nearby attractions, activities, and cultural events. A Tour Desk will be established within the hotel to offer local guide services and travel packages to visitors.

The project will also support small-scale enterprises in the surrounding area—such as vegetable and fruit vendors, grocery stores, handicraft shops, and transport services—to stimulate the local cash flow and strengthen community-based businesses. Moreover, the hotel will create employment opportunities in hotel operations, casinos, and banquet facilities, prioritizing local manpower through skill-based training and professional development programs. Local entrepreneurs will be encouraged to participate in ancillary businesses such as supply, sanitation, gardening, transportation, and cultural entertainment.

The project will adopt gender equality and inclusive employment policies, ensuring the involvement of women and individuals from marginalized communities. Those employed will receive regular professional training, workshops, and skill enhancement programs.

Additionally, the project will maintain timely tax payments and promote financial transparency by strengthening online booking and digital payment systems, improving transaction clarity and revenue recording.

To boost the market accessibility of local products, the project will establish direct supply agreements with local cooperatives and farmers’ groups and provide training and technical assistance to improve the quality and packaging of local goods.

Since helicopter services will also be operated, the project will ensure emergency preparedness by upgrading rescue equipment and communication systems, and developing an “Emergency Response Protocol” in coordination with nearby hospitals and security agencies.

Under its Corporate Social Responsibility (CSR) commitments, the project will allocate a dedicated budget for community-based programs aligned with local priorities, focusing particularly on waste management, energy efficiency, and water conservation as core components of its sustainability initiatives.

Adverse Impact Mitigation Measure

Physical Environment

Construction Phase

- To minimize air pollution, generators and construction equipment will be regularly maintained, and all materials transported to the site will be properly covered during delivery to prevent dust dispersion.
- A temporary drainage system will be installed during the construction period to manage wastewater generated from labor camps.
- Construction materials will be procured as per actual requirements to minimize surplus. Any unused or non-functional materials will be collected in a designated area and handed over to waste collectors. Agreements will be made with suppliers beforehand to return excess materials when applicable.
- To prevent excessive groundwater extraction, emphasis will be placed on rainwater harvesting and reuse. The hotel premises will include three recharge pits (each with a radius of 1 meter and a depth of 5 meters). Additionally, in coordination with the local government, further recharge pits and ponds will be developed to facilitate groundwater replenishment.
- Low-noise machinery and equipment will be used, and construction activities will follow a predetermined schedule to reduce disturbance. Safety and information boards will be placed around the construction area.
- Waste generated during construction will be segregated into biodegradable and non-biodegradable categories. Biodegradable waste will be buried in designated pits within the project site, while non-biodegradable waste will be collected and sent to authorized waste handlers. Random disposal of waste will be strictly prohibited.
- Construction materials will be covered during transportation and stored only at designated storage sites within the project area to prevent obstruction and disorganization.
- No unnecessary land acquisition will be carried out. Construction activities will be designed and executed according to local topography to minimize changes in land use.
- To prevent oil, fuel, and grease leakage, all vehicles and machinery used during construction will undergo regular inspection and maintenance.

Operation Phase

- Waste generated within the hotel will be segregated into organic and inorganic categories following the 3R principles (Reduce, Reuse, Recycle). Separate color-coded bins will be provided in each department to ensure effective waste sorting and management.

- Wastewater from bathrooms, washbasins, kitchens, and laundry will be directed to a Sewage Treatment Plant (STP) with a capacity of 60 KLD. Using biological and physical treatment methods, about 80-85% of the water will be purified and reused for toilet flushing and garden irrigation within the hotel premises.
- To minimize air pollution, the hotel will primarily use electrical appliances and LPG (Liquefied Petroleum Gas) in its kitchens. Any new generators or vehicles will comply with Government of Nepal's emission standards. Regular maintenance of vehicles and diesel generator sets will be ensured to reduce emissions.
- All generators and machinery will be installed within soundproof enclosures, and modern low-noise equipment will be preferred. Diesel generators will only be used during power outages to minimize unnecessary noise.
- The hotel will implement a comprehensive Disaster Preparedness Plan to address potential risks such as earthquakes, fires, floods, and other natural or human-made disasters. A Public Address (PA) system will be installed on all floors to provide real-time alerts, evacuation guidance, and safety instructions during emergencies.
- The building will include an advanced Fire Alarm and Emergency Notification System featuring both fire alarms and vibration/alert systems for earthquake response. Additionally, LCD/LED display screens will be placed in key areas such as the lobby, reception, kitchen, restaurant, and corridors of each floor to guide occupants during emergencies.
- The hotel will coordinate with the nearest hospital's emergency department, the fire brigade, and ambulance services. Emergency contact numbers will be clearly displayed in prominent areas of the hotel, including the main entrance, lobby, and staff stations.
- The hotel will use groundwater, treated water, and municipal water supply from Jitpursimara Sub-Metropolitan City. If necessary, private suppliers will provide additional water. A rainwater harvesting system will also be installed to reduce pressure on groundwater sources.
- The use of refilled mineral water bottles will be prohibited, and efforts will be made to minimize plastic bag usage. Plastic bags with a thickness below 40 microns will be strictly banned.

- Proper traffic signage such as “No Roadside Parking”, “Way to Hotel,” and “No Parking” will be installed along access roads near the hotel to ensure smooth vehicle movement.
- Separate entry and exit gates will be provided for vehicles, and street lighting will be installed around the hotel premises to enhance safety and visibility at night.

Biological Environment

- The project will maintain greenery within and around its premises and will collaborate with the surrounding community to participate in tree plantation activities. Additionally, the project will support biodiversity conservation efforts of Thanimai Community Forest by providing an annual financial assistance of NPR 250,000.
- Indoor plants such as Snake Plant, Peace Lily, Dwarf Umbrella Tree, Money Plant, Philodendron, Rubber Plant, Fiddle-Leaf Fig, Mimosa Tree, and Bamboo Palm will be used for the hotel's interior decoration.

Socio-economic Environment

Construction Phase

- Personal protective equipment (PPE) such as masks, helmets, gloves, and safety gear will be provided to all personnel engaged in hotel construction. In addition, accident and health insurance coverage will be ensured for every worker. A first-aid kit will also be made available at the project site.
- To minimize the impact of fluctuating market prices of construction materials, the project will source sand, gravel, and stones locally and transport them to the site. Furthermore, price agreements will be made with suppliers for a fixed period to reduce risks associated with sudden price hikes. Market studies and forecasts will be carried out, and essential materials will be procured and stored in advance if price increases are anticipated.
- Safe accommodation and drinking water facilities will be arranged for construction workers to maintain health and hygiene. Special attention will be given to sanitation and waste management within the workers' camp, and temporary toilets will be installed to minimize the spread of communicable diseases.
- To minimize impacts on neighboring houses and properties, the project site will be securely fenced before commencing construction. Preliminary surveys of nearby buildings will be conducted prior to deep excavation or piling works. Waste will be

collected and disposed of at designated locations; random dumping will not be allowed.

- Priority will be given to the involvement of women in construction works, and equal wages will be ensured for equal work regardless of gender.
- Child labor will not be engaged in any part of the construction process.
- To minimize conflicts and misunderstandings, local communities will be informed about the project's objectives, duration, and work schedule. Consultations will be held with local representatives, and a code of conduct will be enforced, including rules on discipline, prohibition of alcohol-related disturbances, proper waste management, and respect for local culture.
- A Grievance Redress Mechanism (GRM) will be established to address complaints effectively. A complaint box will be installed for workers and community members. Received grievances will be addressed through meetings in the presence of complainants, local representatives, workers, and community members.

Operation Phase

- During hotel operation, priority will be given to occupational health and safety by implementing appropriate policies, providing training and necessary safety equipment, and conducting regular health check-ups. This will help reduce the risks of accidents, injuries, mental stress, and health-related issues.
- All functional areas of the hotel will be equipped with fire alarms, smoke detectors, fire extinguishers, and emergency exit doors. Workers will be insured and provided with routine health assessments. Regular inspection and maintenance of safety equipment will be carried out to prevent emergencies. First-aid kits will be accessible on-site, and emergency evacuation drills will be conducted to ensure safe assembly in designated open areas during crises.
- The expiration dates of food items have been continuously checked. Packaged food items that have expired are returned according to the vendor's policy, while the remaining items are managed according to their nature.
- Employees will be made aware of community health and hygiene practices, public health and hygiene and special attention will be paid to hygiene in and around the hotel premises.

- In the event of disputes between the operator and construction workers, efforts will be made to resolve issues through mutual understanding and dialogue, with a focus on maintaining goodwill and cooperation. To facilitate transparency and address concerns effectively, complaint boxes will be placed for both local residents and workers to submit their grievances and suggestions.
- The hotel will give priority to fresh, organic, quality food products found in the vicinity of the proposed area. The hotel will arrange a separate room for storing food. Equipment and utensils used for food will be cleaned and sanitized. The water used for cooking will be as suggested by the National Drinking Water Quality Standards and expiry date of the food items will be checked continuously.
- The hotel area will be fenced off and there will be a security guard at the gate, so there is little chance of illegal activity. In addition, CCTV cameras will be installed at the main entrances, lobbies, restaurants, casino areas etc to monitor illegal entry and illegal activities. Security hotline number (Area Police Office Simara) will be kept in public areas.

Chemical Environment

- During the construction and operation phase, vehicles and machinery materials will be repaired from time to time to prevent leakage of fuel oil and grease from vehicles used in hotels, leakage of oil from machinery etc.
- Waste water is discharged from hotel soaps, laundry soaps and detergents etc. The water is purified by STP sewage treatment plant to prevent chemical effects.

Cultural Environment

- Public awareness will be spread in the local area that one should preserve ones traditional and make ones identity by considering ones festivals as rituals.
- Believers of any religion will not be prohibited in this hotel. All believers will be treated equally and respectfully.

Environmental Management Plan and Environmental Monitoring Plan

According to the Environmental Protection Regulation, 2077, this report clearly mentions the plans to enhance positive impacts and mitigate adverse impacts, along with the locations (project area), timeline (construction and operation phases), required budget, and responsible agencies for implementing these activities. This report has also prepared an environmental monitoring plan, which clearly outlines the monitoring components,

indicators, methods, timeframe, and responsible institutions. A total annual budget of NPR 6,30,000/- only has been allocated for environmental monitoring.

Environmental Audit plan

Environmental audit is an integral part of environmental impact assessment. As per Rule 13(1) of the Environmental Protection Regulation, 2077, the proposal must be implemented within three years from the date of approval of the environmental study report, and an environmental audit must be carried out by the Ministry of Forests and Environment within two years of its implementation. The environmental audit evaluates past and present environmental conditions and assesses the effectiveness of enhancement and mitigation measures.

Conclusion

The primary objective of the proposed project is the construction and operation of a hotel with 254 rooms and 280 beds in Ward No. 1 of Jitpursimara Sub-Metropolitan City. The impact identification and analysis indicate that the project will generate numerous significant positive impacts. Although a few adverse impacts of higher significance were identified, these can be effectively mitigated through the measures proposed in this report. Based on the alternative analysis, project implementation is the most favorable option, as the anticipated benefits significantly outweigh the potential drawbacks. Furthermore, the recommended mitigation strategies are considered sufficient to address the identified adverse impacts. Therefore, the implementation of this project is expected to enhance tourism and contribute to increased national revenue.

Commitment

Construction Phase

- Local will be given priorities for construction activities.
- Proponent (or contractor) will provide necessary personal protection equipment to workers' involved in construction activities.
- Construction activities and construction materials transport will be done only during day time.
- The project will follow the standard of WHO and Nepal Government for prevention of communicable diseases.

- The project will plant trees around main entrance and open space to maintain greenery around hotel.

Operation Phase

- The project will install CCTV at main door, every department and in necessary areas around the hotel for the security. Likewise, security guards will placed accordingly.
- For the management of liquid waste of hotel 60 KLD septic tank is constructed where the liquid waste will be collected then treated in 60 KLD sewage treatment plant. The treated water after abiding the Industrial Effluent Standard, 2069 will be used to water the plants in hotel garden and flush the toilet.
- The proposed hotel will carry out monitoring by itself as mentioned this EIA report and Rule 45 of EPR, 2077.

अध्याय १: प्रतिवेदन तयार पार्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम र ठेगाना

१.१. प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना

भरलेली हस्पिटालिटी प्रा. लि.

बागमती प्रदेश, काठमाडौं जिल्ला, टोखा नगरपालिका, वडा नं.५
फोन नं. ९८५११२१६३१

१.२. परामर्शदाताको नाम र ठेगाना

वातावरण विद, विषयगत विज्ञ, वनस्पति विज्ञ, समाजशास्त्री लगायत विभिन्न विधामा विशेषज्ञहरूसँग परामर्श गरी प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गरिएको छ। यस वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची १२ मा दिइएको ढाँचा तथा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यसूची अनुसार वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची १३ बमोजिम विज्ञहरु संलग्न गराई यो प्रतिवेदन तयार पारिएको छ।

प्रिनविच ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट प्रा. लि.

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

फोन नं.: ९८४६४०४११८

इमेल : geec.nepal@gmail.com

तालिका नं १: वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको अध्ययन टोली

क्र.नं.	नाम	विशेषज्ञता	योग्यता	वा.अ.अनुभव
१	सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)	वातावरण विद	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ भन्दा धेरै
२	आग्रह अर्याल	हस्पिटालिटी विज्ञ	स्नातकोत्तर हस्पिटालिटी म्यानेजमेन्ट	३ भन्दा धेरै
३	सुमन नेपाल	भौतिक वातावरण विज्ञ	स्नातकोत्तर स्ट्रक्चरल इन्जिनियरिङ	३ भन्दा धेरै
४	निश्मा भट्ट	जैविक वातावरण विज्ञ	स्नातकोत्तर प्राणीशास्त्र	६ भन्दा धेरै
५	शोभा सापकोटा	समाजशास्त्री	स्नातकोत्तर समाजशास्त्र	६ भन्दा धेरै
६	शिवराम सापकोटा	वातावरण विद	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	५ भन्दा धेरै

१.३ प्रस्तावको सान्दर्भिकता

यस प्रस्तावको उद्देश्य जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१, बारा जिल्ला, मधेश प्रदेशमा १५४ कोठामा २८० शय्या क्षमतामा होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने रहेको छ। सांस्कृतिक तथा प्राकृतिक दृष्टिकोणले पर्यटकका लागि आकर्षणको क्षेत्र हुनुका साथै व्यापारिक हिसाबले व्यस्त स्थानमा प्रस्तावित आयोजनाले आउने पर्यटक र व्यापारीलाई सुविधायुक्त साथै आरामदायी आवासको सुनिश्चितता गर्दछ। यो आयोजना क्षेत्र सिमरा आन्तरिक विमानस्थलबाट करिब १.६ कि.मि. को दूरीमा दक्षिण पूर्व दिशामा रहेको छ। नजिकै रहेको पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज, जीतपुरसिमरा प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक संरचना जीतपुरसिमरा आउने पर्यटकका लागि दर्शनीय स्थल हुन्। यसका साथै सिमरा आन्तरिक विमानस्थल आयोजना स्थल नजिकै रहेको हुँदा पर्यटकका साथै विरगन्ज व्यापारिक ध्ययले आवतजावत गर्ने यात्रुका लागि महत्त्वपूर्ण गन्तव्य बनेको छ। यसका साथै जीतपुरसिमरा औद्योगिक कोरीडोर भएकाले व्यापार, सेमिनार, अनुसन्धान तथा अध्ययनका लागि पुग्ने समूहलाई आरामदायी र सुरक्षित आवासको ठूलो महत्त्व रहेको छ। यस सन्दर्भमा यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने पर्यटक र व्यापारीक कामका लागि आउने आगन्तुकलाई आरामदायी आवासको व्यवस्था गर्न होटल सान्दर्भिक हुनेछ।

१.४ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको कानुनी औचित्य

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को ३(२(क)) अनुसार नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने विषयसँग सम्बन्धित विकास निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्नु पर्ने तथा पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० को परिच्छेद ८ बुदा नं. ८१(९) बमोजिम १०० शय्या भन्दा बढी क्षमताको होटल निर्माण तथा सञ्चालनको लागि वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार तयार हुने वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ। तसर्थ आयोजना सम्बन्धी प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतको लागि नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयमा पेस गरिनु पर्ने रहेको छ।

प्रचलित कानून बमोजिम तारे स्तरको होटल सङ्घको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछ। प्रस्तावित आयोजना पाँच तारे डिलक्स होटलको संरचनाको मापदण्ड बमोजिम निर्माणका लागि प्रस्ताव गरिएको हुँदा प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक

उड्डयन मन्त्रालय समक्ष पेस गरी नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट स्वीकृति गराउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ ।

यस प्रस्तावको सन्दर्भमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३(घ(१)) अनुसार १०० शय्या भन्दा बढीको होटल वा रिसोर्ट निर्माण, स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने, व्यावसायिक वा आवासीय र व्यावसायिक दुवै प्रकृतिको संयुक्त भवन निर्माण गर्ने र ज(६) अनुसार २०,००० लिटर भन्दा बढी दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग हुने भवन निर्माण तथा सञ्चालन गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ । यसका साथै २०७७ को नियम ३ सँग सम्बन्धित अनुसूची १(ज(१)) अनुसार २० देखि ३० मिटरसम्म उचाइका भवन निर्माणका लागि संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ । प्रस्तावित होटलको उचाइ २१.०३ मिटर रहेकाले संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (BES) गर्नुपर्ने प्रावधान लागू हुन्छ। यद्यपि, सञ्चालन चरणमा दैनिक २९,५०० लिटर भूमिगत पानीको आवश्यकता पर्ने र कुल २८० शय्या क्षमताको होटल रहने भएकाले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ। वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ बमोजिम भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा प्रस्तावित यस आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन कार्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको दायराभित्र पर्ने भएकोले यसै अनुरूप वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको हो।

तालिका २ प्रस्तावको कानुनी औचित्य

क्र.म.	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (वा.प्र. मू.)		वास्तविक क्षमता	कैफियत
१.	शय्या क्षमता	१०० भन्दा बढी	२८०	वा. प्र. मू. लागू हुने
२.	दैनिक भूमिगत पानीको प्रयोग (लि. प्रति दिन)	२०,००० भन्दा बढी	२९,५००	वा. प्र. मू. लागू हुने
३.	भवनको उचाइ	४५ मिटर भन्दा बढी	२१.०३	सं. वा. अ लागू हुने

१.५ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको उद्देश्यहरु

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको मुख्य उद्देश्य भनेको भौतिक, जैविक, सामाजिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा प्रस्तावित आयोजनाको कार्यान्वयनबाट पर्न सक्ने प्रभावहरुलाई न्यूनीकरण गर्दै आयोजनाको दिगोपनालाई सुनिश्चित गर्नु हो । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको मुख्य उद्देश्य निर्माण र सञ्चालनको चरणको अवधिमा

आयोजनाको असरको बारेमा सरोकारवालालाई जानकारी दिएर वातावरण संरक्षण गर्ने हो र अन्य विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न अनुसार दिएका छन् ।

- आयोजना क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्थाबारे तथ्याङ्क संकलन गर्न,
- आयोजनाको भौतिक, जैविक, रासायनिक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणका सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्न,
- आयोजनाको नकारात्मक प्रभावहरूलाई कम गर्न र सकारात्मक प्रभावहरू बढाउन,
- अनुगमन लागत र योजना सहित वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको विकास गर्ने,

१.६. अध्ययनको सीमा तथा सम्बन्धित अन्य कुराहरू

आयोजना प्रभावित क्षेत्रहरूलाई आयोजनाको गतिविधिहरूको असरहरूका आधारमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा विभाजन गरिनेछ । यस होटल निर्माण आयोजनाका प्रत्यक्ष प्रभावहरू जस्तै धुलो, आवाज, कम्पन तथा यातायातजन्य असरहरू, सीमित दूरीभित्रै बढी देखापर्ने भएकाले यस अध्ययनमा प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको सीमा २०० मिटर तोकिएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासअनुसार ध्वनि, धुलो तथा कम्पनको प्रभाव तीव्र रूपमा क्षय हुने भएकाले प्रायः १००-२०० मिटर दूरीसम्मलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मान्ने गरिन्छ (João, २००२)। चीनमा गरिएको एक अध्ययनले भवन निर्माणका प्रत्यक्ष प्रभावहरू २००-३०० मिटर भित्रै प्रमुख हुने देखाएको छ (Sandanayake et al., २०१९), र होटल तथा भवनसम्बन्धी जीवनचक्र मूल्याङ्कन अध्ययनले समेत २०० मिटर वरिपरिको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानेर विश्लेषण गरेको पाइन्छ (Li, २००६)। तसर्थ, वैज्ञानिक प्रमाण, अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास तथा पूर्व-अध्ययनहरूको आधारमा २०० मिटर प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र सीमा यस आयोजनाका लागि व्यावहारिक, यथार्थपरक र संरक्षण-मैत्री मानी निम्नानरसार वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका नं. ३ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

प्रभाव क्षेत्र	भरलेली हस्पिटालिटी हस्पिटालिटी
प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर आसपासको भू-भाग, होटलमा आउने आगन्तुकहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका खाद्य, तरकारी तथा फलफुल व्यवसायी; यसका साथै प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा पाइने वनस्पति तथा वन्यजन्तु
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रबाट २०० मिटरको भू-भाग
समग्र प्रभाव क्षेत्र	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ को सम्पूर्ण भू-भाग

अध्याय २: प्रस्तावको परिचय

२.१ प्रस्तावको भूमिका

नेपाल प्राकृतिक सुन्दरता, सांस्कृतिक विविधता र भौगोलिक विशिष्टताका कारण विश्वको एक प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास हुँदै गएको छ । नेपाल पर्यटन बोर्डका अनुसार सन् २०२४ (२०७९/८०) मा नेपालमा कुल ११,४७,५६७ जना विदेशी पर्यटक आगमन भएका थिए, जुन अघिल्लो वर्षको तुलनामा करिब १४.५ प्रतिशतले वृद्धि हो (स्रोत: नेपाल पर्यटन बोर्ड, २०२४)। मासिक आधारमा हेर्दा, मार्च महिनामा सबैभन्दा धेरै १,२८,१६७ जना पर्यटक आएका थिए। पर्यटन क्षेत्रबाट पहिलो ८ महिनामा नेपालले करिब ५१ अर्ब ३९ करोड रूपैयाँ आम्दानी गरेको थियो, जुन अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ४२ प्रतिशतले वृद्धि भएको हो (स्रोत: राष्ट्र बैंक, २०२४)। नेपाल भ्रमण गर्ने पर्यटकहरूको मुख्य उद्देश्य अवकाशपछि भ्रमण, साहसिक, तीर्थयात्रा आदि रहेको छ । अघिल्लो वर्षको अनुमान अनुसार पर्यटन क्षेत्रले कुल GDP मा करिब ६.७ प्रतिशत योगदान दिएको उल्लेख गरिएको छ (स्रोत: WTTC, २०२३)।

पर्यटन क्षेत्र द्रुत गतिमा विकसित भइरहेको छ र हाल विश्वको ठूलो औद्योगिक क्षेत्रको रूपमा अगाडि बढिरहेको छ । एक्काइसौं शताब्दीको विश्वव्यापी अर्थतन्त्रलाई “श्री टी” (पर्यटन (टुरिजम), प्रविधि (आईटी) र दूरसञ्चार (टेलिकम्यूनिकेसन)) पनि भनिने प्रमुख सेवा उद्योगहरूद्वारा संचालित हुने अनुमान गरिएको छ। यसैगरी नेपालको अर्थतन्त्रमा रोजगारी सृजना गर्ने महत्वपूर्ण क्षेत्र पर्यटन हो जसले विदेशी मुद्रा राजस्व संकलन र क्षेत्रीय विकासलाई प्रवर्द्धन गर्दछ। नेपाल पर्वतारोही, रक क्लाइबिङ र साहसिक क्रियाकलाप खोजी गर्नेहरूका लागि लोकप्रिय गन्तव्य हो किनभने विश्वका शीर्ष दश हिमालमध्ये आठ वटा नेपालमा रहेका छन्। हिन्दु, बौद्ध तथा अन्य सांस्कृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण देश नेपाल यसका साथै वर्षभरि सुमधुर रहने मौसम पनि एक प्रमुख आकर्षण हो। नेपालमा धर्म, संस्कृति र जैविक वातावरणमा विविधता छ। यी कारकहरू मिलेर नेपाललाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विश्वमा परिचित गराएको छ।

पर्यटन क्षेत्रले सम्बन्धित ठाउँको आर्थिक र सामाजिक पक्षलाई प्रभाव पार्दछ । एक हिसाबले यस क्षेत्रले नयाँ रोजगारी अवसरहरूको सिर्जना गरी, सांस्कृतिक धरोहरको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी सकारात्मक प्रभाव पारिरहेको छ भने अर्कातर्फ वातावरण र मौलिक संस्कृति र मानिसको रहनसहनलाई परिवर्तन गरिरहेको छ । यस क्षेत्रले सकारात्मक र नकारात्मक दुवै प्रभाव

पारिरहेको छ । नेपालको धरातलिय स्वरूप हिमाल, पहाड तराई यहाँका प्राकृतिक स्रोत नदी, नाला, तालतलैया, वन, जंगल, वन्यजन्तुहरुको विविधता, सुन्दर हिमालका परिदृश्य र अद्वितीय संस्कृति नेपालमा मुख्य पर्यटकका लागि आकर्षणको स्रोतहरु हुन । प्राकृतिक र सांस्कृतिक सम्पदाको धनी देश नेपाल पर्यटकको आगमन दिनदिनै बढ्दै गएको छ । पर्यटनले राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान पुऱ्याउँदछ । यसले कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनुका साथै ठूलो संख्यामा मानिसहरुलाई रोजगारीको अवसर पनि प्रदान गर्दछ । प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रका सन्दर्भमा नजिकै रहेको पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जका साथै जीतपुरसिमराले आगन्तुकहरुलाई मधेस क्षेत्रको जीवन्त संस्कृति र जीवनशैलीको झलक दिन्छ जसको प्रचार-प्रसारले पर्यटकलाई आकर्षण गर्न सकिनेछ । स्थानीय जनताको सरलता र न्यानोपन यहाँको मुख्य विशेषता हो । यसका साथै सिमरा आन्तरिक विमानस्थल आयोजना स्थल १.६ कि.मि. दुरीमा रहेको हुँदा पर्यटकका साथै विरगन्ज व्यापारिक ध्ययले आवतजावत गर्ने यात्रुका लागि जीतपुरसिमरा एक महत्त्वपूर्ण गन्तव्य बनेको छ । यसका साथै जीतपुरसिमरा औद्योगिक कोरीडोर भएकाले व्यापार, सेमिनार, अनुसन्धान तथा अध्ययनका लागि पुग्ने समूहलाई आरामदायी र सुरक्षित आवासको ठूलो महत्त्व रहेको छ । यस सन्दर्भमा यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने आगन्तुकलाई आनन्दको अनुभूति गराउने र थकाई लागेको समयमा आरामदायी सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रस्तावकले आवासको व्यवस्था गर्न यो प्रस्ताव अगाडि सारेको छ ।

२.२ प्रस्तावको विवरण

क. आयोजनाको अवस्थिति र पहुँच

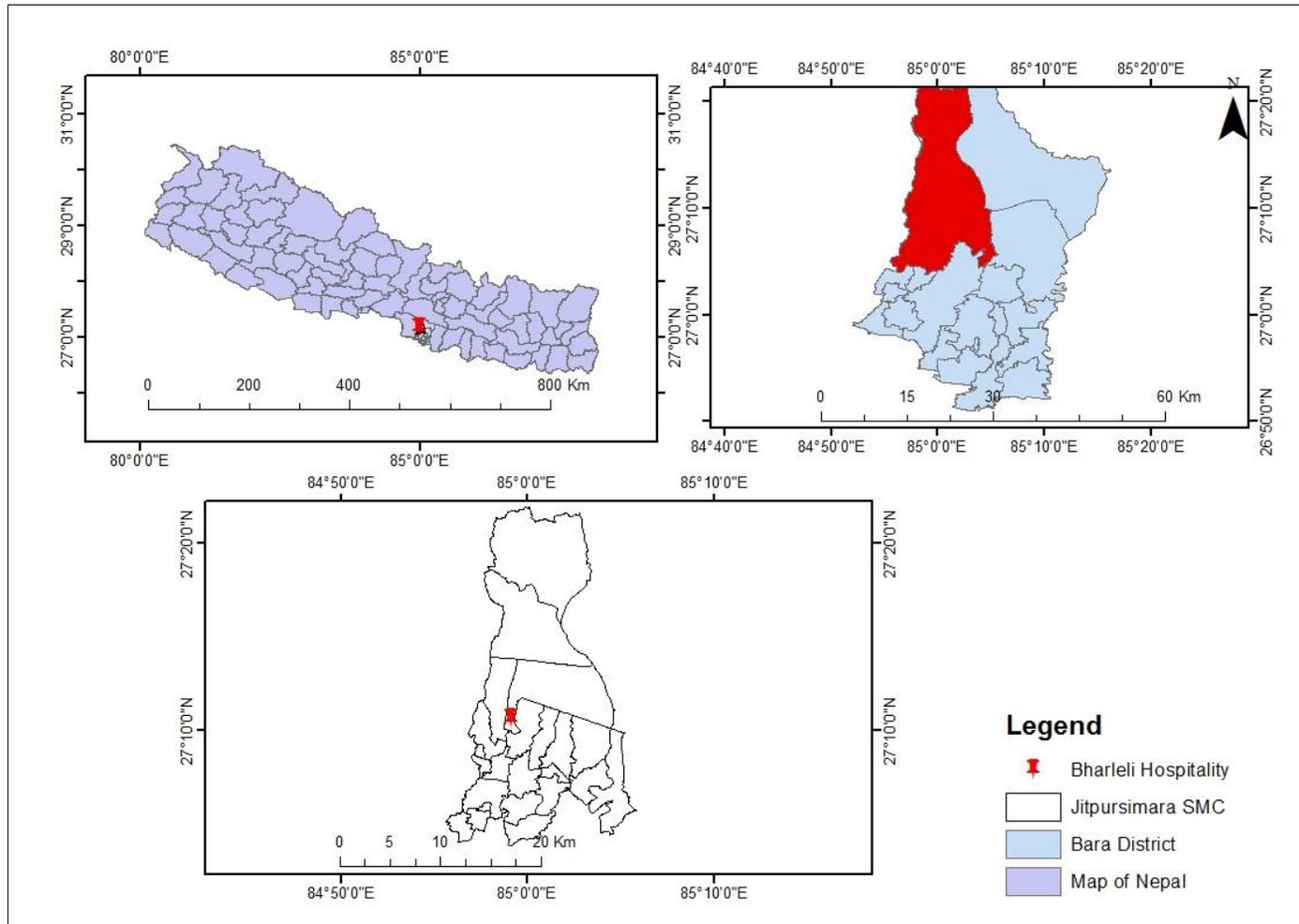
प्रस्तावित आयोजना जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१, बारा जिल्ला, मधेश प्रदेशमा पर्दछ । आयोजना क्षेत्र पथलैया चोकबाट त्रिभुवन राजमार्ग हुँदै करिब ३ कि .मि.दक्षिण दिशातर्फ हुँदै पुग्न सकिन्छ । आयोजना क्षेत्र महेन्द्र राजमार्गबाट ३.३२ कि.मि. दक्षिण दिशा तर्फ रहेको छ । यसका साथै भरलेली हस्पिटालिटी सिमरा आन्तरिक विमानस्थलबाट करिब १.६ कि.मि. को दूरीमा उत्तर तर्फ रहेको छ । होटलको कोर्डिनेट: २७°१०'२९.९४ उत्तरी अक्षांश र ८४°५८'४२.९९ पूर्वी देशान्तरमा रहेको छ । आयोजना स्थलको गूगल नक्सा र GIS नक्सा तल चित्र नं र २ मा दिइएको छ ।

तालिका ४ आयोजनाको पहुँच सडकको विवरण

क्र.स.	विवरण	दुरी /दिशा
१	पथलैया चोकबाट त्रिभुवन राजमार्ग हुँदै	३ कि.मि. दक्षिण तर्फ
२	महेन्द्र राजमार्गबाट	३.३२ कि.मि. दक्षिण तर्फ

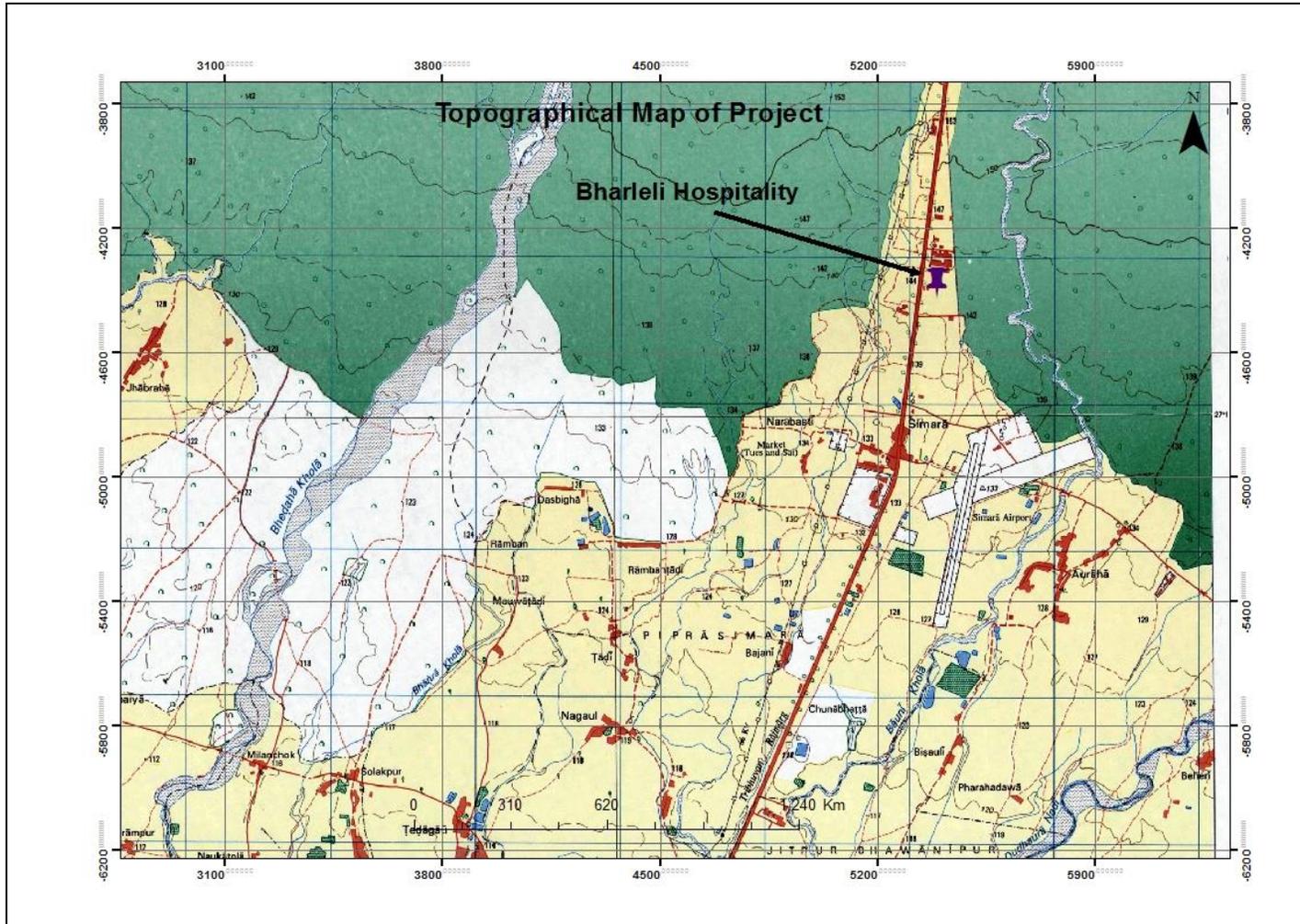

चित्र १: आयोजना स्थलको गुगल नक्सा (स्रोत: Google Earth)

(स्रोत: नापी विभाग, २०७६ र Arc GIS 10.5 मा विश्लेषण)

चित्र नं २: आयोजना स्थलको GIS नक्सा

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३ & Overlay on Arc GIS 10.5)

चित्र नं ३: होटल क्षेत्र देखाइएको टोपोग्राफिक नक्सा

ख. आयोजनाको प्रमुख विशेषताहरू

यस प्रस्तावको प्रमुख उद्देश्य भवनको निर्माण तथा सञ्चालन पछि यस क्षेत्रमा घुमफिर गर्न आउने आन्तरिक र बाह्य पर्यटकलाई व्यवस्थित साथै आरामदायी आवास उपलब्ध गराउनु हो । प्रस्तावित आयोजनामा होटलको कुल १५४ कोठा र २८० शय्या क्षमता रहनेछ। प्रस्तावित होटलको कुल १५४ कोठा मध्ये १०४ कोठा, १८४ शय्या पहिलो फेजमा निर्माण हुनेछ भने दोस्रो फेजमा ५० कोठा, ९६ शय्या निर्माण गरिनेछ । प्रस्तावको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ । प्रस्तावित भवन डिजाइन गर्दा आयोजना स्थलको माटो परिक्षण गरी राष्ट्रिय भवन संहिता-१०५, २०७७ को पालना गरी भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवन निर्माण गरिनेछ ।

तालिका नं. ५.प्रस्तावको प्रमुख विशेषता

सामान्य विवरण		
प्रस्तावको नाम		भरलेली हस्पिटालिटीको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन
प्रस्तावकको नाम		भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.
क्षेत्र	स्थानीय तह	जीतपुरसिमरा, उपमहानगरपालिका, वडा नं. १
	जिल्ला	बारा
	प्रदेश	मधेश प्रदेश
GPS स्थान		अक्षांश : २७°१०'२९.९४" उत्तर देशान्तर: ८४°५८'४२.९९" पूर्व
आयोजनाको क्षमता विवरण		
कुल क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)		२०४५३.५३ (३ बिघा, ८.०५ धुर) (२.०५ हेक्टर)
कित्ता नं:		१६६३
जग्गाको स्वामित्व		निजी जग्गा
मुख्य भवन कुल फ्लोर एरिया (वर्ग मिटर)		१०८९७.२३ (With १ Basement)
Floor Area Ratio		०.६७
स्ल्याबको प्रकार		स्ल्याब (Slab Beam)
बीमको प्रकार		आर.सि.सि. बीम (RCC Beam)
स्तम्भको प्रकार		आर.सि.सि. स्तम्भ (RCC Column)
फाउन्डेसनको प्रकार		राफ्ट (Raft)
सीढीको प्रकार		RCC र मेटल दुवै

सामान्य विवरण	
लिफ्टको संख्या	३ वटा प्रस्तावित
खुल्ला क्षेत्र (सडक र Future Extension) (वर्ग मिटर)	९४९३.७४
बगैँचा (वर्ग मिटर)	७९५८.५५
Set Back (मिटर)	७
भवनको उचाइ (मिटर)	२१.०३ (सिमरा विमानस्थलको मापदण्ड बमोजिम हालको जमिनको सतह (Existing Ground Level) बाट ३४ मिटर देखि ३५ मिटरसम्म भवन निर्माण गर्दा Obstacle Limitation Surface लाई Penetrate नगर्ने) * नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणबाट घर/संरचनाको उचाई मापदण्ड बारे प्राप्त पत्र अनुसूची १३ मा संलग्न गरिएको छ ।
पार्किङ क्षमता	जेनरल कार : ५१ वटा
	VIP कार : १० वटा
Total ground Coverage of Building (वर्ग मिटर)	३८८०.५
Conference Hall	३९५ जना
Banquet	११०० जना

(स्रोत : विस्तृत आयोजना डिजाइन प्रतिवेदन आयोजना प्रतिवेदन, २०८१)

प्रस्तावका संरचनागत अवयव

यस होटलमा १५४ कोठा र २८० शय्या क्षमतामा होटल सञ्चालन गर्ने रहेको छ । प्रस्तावित आयोजनामा होटलको कुल १५४ कोठा र २८० शय्या क्षमता रहनेछ। प्रस्तावित होटलको कुल १५४ कोठा मध्ये १०४ कोठा, १८४ शय्या पहिलो फेजमा निर्माण हुनेछ भने दोस्रो फेजमा ५० कोठा, ९६ शय्या निर्माण गरिनेछ। आयोजनासँग सम्बन्धित प्रस्तावित संरचनाको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ६ भवन संरचनाको विवरण

तल्ला	कोठा	शय्या	विशेषताहरू
Main Block			
बेसमेन्ट	-	-	General Store, Cold Store Liquor Store, F&B Store, Laundry, Bakery, Chocolate store, Office Space, Chef Office, Engineer Room, Indoor Games
भुँड तल्ला	-	-	Hotel-Reception, Luggage Room, Waiting Lobby, All Day Dining, Kitchen, Coffee Shop, Souvenir Shop, Washroom, Admin (Travel Desk and Sales)

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

पहिलो तल्ला	Conference Hall (3), Prefunction area		Conference Hall १	१४५ जना
			Conference Hall २	१२० जना
			Conference Hall ३	२३० जना
	१	२	Presidential Suite	
	१	१	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	१	१	Premium Room (३ कोठामा १ शय्या क्षमता र २ कोठामा २ शय्या क्षमता)	
	६	६	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
दोस्रो तल्ला	२२	४४	Presidential Suite	
	१	१	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	१	१	Premium Room (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)	
	४	४	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
तेस्रो तल्ला	३०	६०	Presidential Suite	
	१	१	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	१	१	Premium Room (३ कोठामा १ शय्या क्षमता र २ कोठामा २ शय्या क्षमता)	
	४	४	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
चौथो तल्ला	३०	६०	Presidential Suite	
	१	१	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	१	१	Premium Room (प्रत्येक कोठामा १ शय्या क्षमता)	
	४	४	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)	
पाँचौ तल्ला	३०	६०	Presidential Suite	
	१	१	अपाङ्गमैत्री कोठा	
	१	१	Premium Room (३ कोठामा १ शय्या क्षमता र २ कोठामा २ शय्या क्षमता)	

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

	१३	२६	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
छैठौं तल्ला			Restaurant
Casino/Banquet Block			
बेसमेन्ट	Casino, Reception Area, Lobby, Entry Poarch, Store, Toilet		
भुँइ तल्ला	Banquet Hall (2), Marriage Function Poarch, Prefunction Area, Green Room		
	Banquet Hall १	६०० जना	
	Banquet Hall २	५०० जना	
तेस्रो तल्ला	१	२	Presidential Suite
	३	४	Premium Room (२ कोठामा १ शय्या क्षमता र १ कोठामा २ शय्या क्षमता)
	१४	२८	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
चौथो तल्ला	३	४	Premium Room (२ कोठामा १ शय्या क्षमता र १ कोठामा २ शय्या क्षमता)
	१४	२८	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
पाँचौं तल्ला	१	२	Presidential Suite
	१४	२८	Deluxe Room (प्रत्येक कोठामा २ शय्या क्षमता)
Gym/Spa Block			
भुँइ तल्ला	Gym, Male Changing Room, Female Changing Room, Outdoor Seating Area		
पहिलो तल्ला	Spa Reception Area, Massage Room (5), Sauna (2), Jacuzzi Room (2)		
भवन संख्या	कुल		
	३ (Interconnected)		
कोठा संख्या	१५४ (१५० Guest (tourist) Room and ४ staff nap room)		
शय्या संख्या	२८०		

(स्रोत: विस्तृत आयोजना डिजाइन प्रतिवेदन आयोजना प्रतिवेदन, २०८१ तथा प्रस्तावकसँगको छलफल)

तालिका ७ उपयोगिता विवरण

उपयोगिता विवरण			
कोठा तताउने/ चिस्याउने माध्यम	एयर कन्डिसनर (A.C)		
पानी तताउने माध्यम	हिट पम्प		
दैनिक पानी आपूर्ति	५६,१६० लिटर (होटल ९० % Occupancy भएको समयमा)		
पानीको श्रोत	२९,५०० लिटर भूमिगत पानी (प्रावधान रहेको खण्डमा सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिइनेछ र दैनिक रूपमा अनुमति प्राप्त परिमाण अनुसार निकालिनेछ), ५००० लिटर उपमहानगरपालिकाको खानेपानी प्रयोग गरिनेछ र थप आवश्यक पानी निजी पानी बिक्रेताबाट खरीद गरिने साथै आकाशे पानी संकलन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।		
दैनिक पानी आवश्यकता (अनुमान)	५६,१६० लिटर प्रति दिन १३० लिटर प्रति व्यक्ति ४३२ व्यक्ति (२५२ पर्यटक + १८० होटल कर्मचारी; होटल ९० % Occupancy भएको समयमा) (स्रोत: NBC २०८:२००३)		
	Seminar Hall (सेमिनार भएको समयमा)	Banquet (Banquet सञ्चालन भएको दिन)	
	७,४२५ (स्रोत: NBC २०८:२००३)	१६,५०० (स्रोत: NBC २०८:२००३)	
पानी भण्डारण क्षमता		Under Ground	Overhead
	Raw Water Tank	१,००,००० लिटर	
	Treated Water Tank	६०,००० लिटर	५५,००० लिटर
	Fire Storage Tank	५०,००० लिटर	
पानी प्रशोधन प्रणाली	स्यान्ड फिल्टर, एक्टिभेटेड कार्बन फिल्टर, Reverse Osmosis (RO) Plant (१००० लि. प्रति घण्टा प्रशोधन क्षमता भएको)		
वर्षातको पानी संकलन तथा व्यवस्थापन	पानी संकलन Raw Water Tank मा संकलन गरेर प्रशोधन पश्चात होटलका विभिन्न प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिन्छ ।		
आयोजना स्थलमा रहेको Treatment Plant को क्षमता	आयोजना स्थलमा ६० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिनेछ ।		
ऊर्जा खपत	नेपाल विद्युत प्राधिकरण		
व्याकअप ऊर्जा	१५०० के.भि.ए. को (२) जेनेरेटर, एल. पी. जी. ग्याँस) जेनेरेटरबाट हुने ध्वनि प्रदूषणको नियन्त्रण गर्न जेनेरेटरलाई बन्द कोठामा राखिनेछ र वायु प्रदूषणका कम गर्नका लागि उचित स्ट्याक हाइट कायम गरिनेछ ।		
वैकल्पिक उर्जा	सोलार प्यानल		

उपयोगिता विवरण	
ठोस फोहोर उत्पादन	१२९.६ के.जि. प्रति दिन, ०.३ के.जि. प्रति व्यक्ति अनुमानित ४३२ जना (२८० पर्यटक + १८० होटल कर्मचारी) (World Bank, 2020)
तरल फोहोर व्यवस्थापन क्षमता	६० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant
भान्साको फोहोर तेल व्यवस्थापन	१००० gallon क्षमताको तेल ग्रिज ट्रयाप
फोहोर व्यवस्थापन योजना	जैविक फोहोरलाई प्राङ्गारिक मल बनाउन प्रयोग गरिनेछ, भने अजैविक फोहोरलाई (प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिक झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू) कवाडी फोहोर संकलकलाई बेचिनेछ, साथै आयोजना क्षेत्रमा प्लास्टिकजन्य सामग्रीमा प्रतिबन्ध लगाइनेछ । यसका साथै होटलबाट निस्किएको ठोस फोहोर Green and Clean City Pvt.Ltd सँग सम्झौता गरी व्यवस्थापन गरिनेछ । तरल फोहोरलाई जमिनमुनिको सेप्टिक टयाङ्कीमा संकलन गरिनेछ र प्रशोधन गरेर शौचालय फलस गर्न र बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ ।
आपतकालीन तयारी र प्रकोप व्यवस्थापन योजना	<ul style="list-style-type: none"> सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट, फायर एक्सटिङ्ग्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिनेछ साथै आपतकालिन ढोकाहरू होटल भवनको बाहिरबाट राखिनेछ । यसका साथै NBC 107:1994 मा निर्धारण गरिएको मापदण्ड अनुसार General Exit Requirement: ८.९ मि., आगलागिको आपतकालिन अवस्थामा दमकलका लागि सहज पहुँच (त्रिभुवन राजपथमार्फत) रहेको छ र भवनको उच्च भागमा lightning arrestor राखिनेछ । भवन संहिता, २०६० को प्रावधान अनुसार भूकम्प प्रतिरोधक भवन निर्माण गरिनेछ । यसै गरी सम्भावित बाढीको जोखिमबाट बच्न जलाधारको माथिल्लो क्षेत्रमा पानीको बहाव बढेको अवस्थामा जानकारी दिई साथ पहुना र कर्मचारीलाई सचेत गराउनुका साथै आयोजना क्षेत्रमा बाढी पस्न सक्ने स्थितिमा उद्धार योजना तयारी अवस्थामा हुनेछ । यसका साथै बाढी बारे जानकारी गर्न साइटरनको व्यवस्था गरिनेछ ।
गुनासो व्यवस्थापन	Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी व्यवस्था गरिनेछ । यसै गरी मुख्य प्रवेश द्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरी address गरिनेछ ।

उपयोगिता विवरण		
हरियाली व्यवस्थापन	आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा गर्नेछ जसले हरियाली कायम गर्न सहयोग पुऱ्याउनेछ । आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाउनेछ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Indoor Plants हरूको व्यवस्था गरिनेछ ।	
पार्किङ क्षेत्रको सवाल	५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा	
आवश्यक मानव जनशक्ति	निर्माण क्रममा (२ वर्ष)	३६,००० (मानव दिन)
	सञ्चालन चरणमा	१८० (दैनिक, तीन सिफ्टमा)
कामदारहरु	होटलमा निर्माण पश्चात सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार कामदारहरु नियुक्ति गरिनेछ । नियुक्ति गरिदा सीप र क्षमता अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।	
कामदारहरुको न्यूनीकरण	जोखिम	उच्च आवाज आउने क्षेत्रमा काम गर्ने कामदारलाई Ear Muffler को व्यवस्था गरिनेछ। स्वास्थ्य बिमा, प्राथमिक उपचार किट (First Aid Kit) र Sick Room को व्यवस्था गरिनेछ।
कुल लगानी ने.रु.	२,१६,६१,२१,००० (२ अरब सोह करोड एक साठी लाख एक्काइस हजार मात्र)	
लगानीको स्रोत	८० % बैंक/वित्तिय संस्थाबाट ऋण र २० % निजि लगानी	
Payback Period	८.८३ वर्ष	
Internal Rate of Returns	१५.५ प्रतिशत	
Benefit Cost Ratio	२.४२	

(स्रोत: विस्तृत आयोजना डिजाइन प्रतिवेदन आयोजना प्रतिवेदन, २०८१)

तालिका ८: भवन मापदण्ड अनुसार तुलनात्मक विवरण

Categories	As per National Building Code NBC 206:2015	Proposed Hotel Building
General Exit Requirement	Within 30 m	8.9 m
Exit Door Width	1.2 m	3.35 m
Corridors Width	1.8 m	2.86 m
Height of a Room	3.2 m	3.6 m
Lifts	4.8 m ²	4.97 m ²
Accessibility for Disabled	<ul style="list-style-type: none"> Ramps or Lift required For every 20 toilet compartment 1 should be full disabled accessible toilet 	<ul style="list-style-type: none"> Ramps and Lifts both are available Disabled accessible toilet is available

तालिका ९ भवन मापदण्ड अनुसारको विवरण

भवनको विवरण	प्रस्तावित	भवन निर्माण मापदण्ड बमोजिम
भवनको उचाईको सीमा	२१.०३ मिटर	१० मिटर भन्दा बढी १७ मिटर सम्मको उचाई (न्यूनतम सेटब्याक २ मिटर)
Floor Area Ratio	०.६७	२.५
भवनले चर्चिने जग्गाको क्षेत्रफल (वर्ग मिटर)	३८८०.५ (१८.९७%)	४०% अधिकतम

(स्रोत: बस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत निर्माण (दोस्रो संशोधन) मापदण्ड, २०७८)

भवन संरचनाको विवरण

तालिका नं. १० होटलको भवन संरचनाको विवरण

भवनको विवरण	क्षेत्रफल (वर्ग फिट)	
मुख्य भवनको विवरण		
बेसमेन्ट	१८१५०.७१	
भुँड तल्ला	२०३८८.१५	
पहिलो तल्ला	१८१५०.७१	
दोस्रो तल्ला	१२१२१.४४	
तेस्रो तल्ला	१२१२१.४४	
चौथो तल्ला	१२१२१.४४	
पाँचौ तल्ला	१२१२१.४४	
छैठौँ तल्ला	१२१२१.४४	
कुल फ्लोर क्षेत्र	१४६,४९५.२६	
Floor Area Ratio	०.६७	
Casino/ Banquet		
बेसमेन्ट	१४५९९.६६	
भुँड तल्ला	१८६१७.७२	
पहिलो तल्ला	६१०७.०१	Second Phase
दोस्रो तल्ला	६१०७.०१	
तेस्रो तल्ला	६१०७.०१	
कुल फ्लोर क्षेत्र	५१,५३८.४१	
Floor Area Ratio	०.२३	
Gym/Spa		

भुँड तल्ला	२१७२.६३
पहिलो तल्ला	२३०९.७९
कुल फ्लोर क्षेत्र	४४८१.८२
Floor Area Ratio	०.०२
कुल Build up area क्षेत्र	४१,७६८.५ (३८८०.५ वर्ग मिटर)

(स्रोत : विस्तृत आयोजना डिजाइन प्रतिवेदन आयोजना प्रतिवेदन, २०८१)

ग. होटल सञ्चालन हुँदा निष्कासन हुने फोहोरको किसिम

होटल सञ्चालनको क्रममा होटलबाट तीनै अवस्थाका तरल, ठोस र ग्याँस फोहोरहरू उत्सर्जन हुनेछन् । होटलको विभिन्न उत्पादन प्रक्रियाहरूको कारण उत्सर्जन हुने प्रकृति तलको तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं ११: होटलबाट उत्पन्न हुने फोहोरको स्रोत

फोहोको अवस्था	स्रोत	उत्पन्न फोहोर	कुल उत्पन्न हुने फोहोर
ठोस फोहोर	<ul style="list-style-type: none"> • भान्सा तथा सरसफाइ, प्याकेजिङ् बाट निस्कने • इलेक्ट्रोनिक उपकरणको प्रयोगबाट • जीम/स्पा • रेस्टुरेन्ट • क्यासिनो • Banquet • Conference Hall • Executive Block 	<ul style="list-style-type: none"> • जैविक फोहोर: भन्सामा खाना तयारीका क्रममा निस्कने तरकारी, फलफुल तथा खाद्य सामग्रीको टुक्राटुक्रा, बाँकी बचेको खाना, म्याद नाघेका सामग्री, फ्रायरबाट बचेको तेल • अजैविक फोहोर: प्याकेजिङ् सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, प्लास्टिक फोहोरमा टेकअवे कन्टेनर, प्लास्टिकको चम्चा, स्ट्र, पेय पदार्थका बोतल, जार, र क्यानहरू, फोहोर कागजातहरू आदि • बिग्रिएको वा टुटेफुटेको ट्यूबलाईट, बल्ब, टेलिभिजन, ब्याट्री • Broken fitness mats, damaged equipments, cleaning agents, beauty products, spa maintenance chemicals, towel, robes & spa linens आदि • Old slot Machines, gaming equipments, monitors, batteries, circuit boards, worn-out digital displays 	<ul style="list-style-type: none"> • होटलबाट १२९.६ के.जि. प्रति दिनक (स्रोत: World Bank, 2020) • Conference Hall (Seminar भएको समय) Conference Hall १ बाट ४३.५ के.जि, Conference Hall २ बाट ३६ के.जि, Conference Hall ३ बाट ६९ के.जि • Banquet (Banquet book भएको समय) • Banquet Hall १ बाट १८० के.जि, • Banquet Hall २ बाट १५० के.जि,
तरल फोहोर	<ul style="list-style-type: none"> • शौचालय तथा बाथरुम प्रयोग गर्दा निस्कने फोहोर पानी 	<ul style="list-style-type: none"> • सतहमा रहेको धुलो सावुन, स्याम्पु मिश्रित पानी (Grey water) • सावुन, सरफ तथा सफा गर्ने केमिकल मिसिएको 	<ul style="list-style-type: none"> • ४७,७३६ लिटर (५६,१६० लिटर प्रति दिन १३० लिटर प्रति व्यक्ति ४३२

फोहोको अवस्था	स्रोत	उत्पन्न फोहोर	कुल उत्पन्न हुने फोहोर
	<ul style="list-style-type: none"> भान्सा क्षेत्रबाट निस्कने तरल फोहोर 	फोहोर पानी	व्यक्ति (२५२ पर्यटक + १८० होटल कर्मचारी) (स्रोत: NBC २०८:२००३) (होटलमा ९०% होटलको Occupancy भएमा)
वायु उत्सर्जन	<ul style="list-style-type: none"> खाना बनाउन प्रयोग गरिने LPG ग्याँसबाट मासिक अनुमानित (६५ सिलिन्डर प्रयोग हुँदा) 	<ul style="list-style-type: none"> Oxides of Carbon 	<ul style="list-style-type: none"> २,७१४.७१ के.जी. मासिक (स्रोत: USEPA-42 gaseous fuel combustion emission fifth edition, 1996)
	<ul style="list-style-type: none"> जेनेरेटर सञ्चालनबाट वार्षिक (२५०० लिटर डिजेल तथा पेट्रोल प्रयोग हुँदा) 	<ul style="list-style-type: none"> Oxides of Carbon, Nitrogen oxide, Sulphur oxide 	<ul style="list-style-type: none"> ५६२ मे.ट. CO₂, ४.१६ मे.ट. CO, ०.०१ मे.ट. NO₂, १.०४ मे.ट. SO₂ मासिक (स्रोत: USEPA-42 liquid fuel combustion emission fifth edition, 1996)
ध्वनि प्रदूषण	<ul style="list-style-type: none"> जेनेरेटर सञ्चालन गर्दा विवाह समारोह आयोजना गर्दा 	<ul style="list-style-type: none"> 65 db भन्दा कम स्तरको ध्वनि 75 db भन्दा कम स्तरको ध्वनि 	-

होटल सञ्चालन हुँदा निष्कासन हुने फोहोरको प्रशोधन गर्ने विधि

अ. तरल फोहोर

प्रस्तावित आयोजनाबाट उत्पन्न हुने तरल फोहोरको स्रोत भनेको खाना पकाउँदा भान्साबाट निस्कने पानी, सरसफाई गर्दा निस्कने फोहोरपानी, शौचालय तथा स्नानकक्षमा प्रयोग गर्दा निस्कने सावन, सरफ, केमिल मिश्रित फोहोर पानी आदि पर्दछन् । यस होटलमा तरल फोहोर पानी सेप्टी ट्याङ्कीमा जम्मा गरी 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant बाट पानी शुद्धिकरण गरी सार्वजनिक गर्न प्रयोग गरिनेछ । Sewage Treatment Plant मा फोहोर पानीको प्रभावकारी ट्रिटमेन्टमा भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइनेछ ।

आ. वायु उत्सर्जन

यस होटलमा खाना पकाउँदा, वैकल्पिक ऊर्जाको स्रोत डिजेल जेनेरेटर सञ्चालन गर्दा उच्च मात्रामा वायु उत्सर्जन हुनेछ जसमा oxides of Nitrogen, oxides of Carbon, oxides of sulfur आदि उत्सर्जन हुने छ साथै फ्रिज तथा AC बाट Carbondioxide तथा Ammonia उत्सर्जन हुनेछ । होटलमा विद्युत कटैतिको समयमा मात्र जेनेरेटर सञ्चालन गरिनेछ भने विद्युत आउना साथ स्वतः जेनेरेटर बन्द हुने प्रणाली जडान गरिनेछ । जेनेरेटरबाट हुने उत्सर्जन हुने particulate matter छान्नको लागि Diesel Particulate Filter जडान गरिनेछ । किचेनमा energy efficient stoves को प्रयोग गरिनेछ भने किचेनमा local exhaust fan (chimney) जडान गरिनेछ । होटल परिसर हरियाली बनाउने योजना चित्र नं ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

ठोस फोहोर/इलेक्ट्रोनिक फोहोर

यस होटलबाट उत्पन्न हुने ठोस फोहोर मुख्यतः जैविक फोहोर: भान्साबाट निस्कने फोहोर र अजैविक फोहोर: प्याकेजिड सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू, इलेक्ट्रोनिक फोहोर आदि पर्दछन् । होटलबाट ठोस फोहोर १२९.६ के.जी. प्रति दिन होटल शाखाबाट, १४८.५ के.जी. सेमिनार हल सञ्चालन भएको दिनमा र Banquet Hall ३३० के.जी. सञ्चालन भएको दिनमा उत्पन्न हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई (प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिक झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू) लाई Green and Clean City Pvt.Ltd सँग सम्झौता गरी व्यवस्थापन गरिनेछ साथै आयोजना क्षेत्रमा सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाको सट्टा कपडाको झोला प्रयोग गर्न सुझाव दिइनेछ यदि प्लास्टिक झोलाहरूको प्रयोग गर्नु पर्ने नै

भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिनेछ ।

ध्वनि प्रदुषण

यस होटलमा मुख्यत ध्वनि उत्पादन गर्ने भनेको डिजेल जेनेरेटर र पानी तान्ने पम्प रहनेछ । यसबाट निस्केको ध्वनि, ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धि राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ ले व्यवसायिक क्षेत्रमा तोकेको अधिकतम सिमा दिनमा ६५ डेसिबल र रातमा ५५ डेसिबल रहनेछ बनाउन ध्वनि उत्सर्जन हुने मेसिन वा स्रोतमा साइलेन्सर जडान गरिनेछ, होटल भित्र तथा बाहिर विरुवा हुर्काइनेछ (विवरण र संख्या Greenery शिर्षकमा), भवन निर्माणमा Sound proof समग्री प्रयोग गरिनेछ । डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग विद्युत काटिएको अवधिमा मात्र प्रयोग गर्दै गरिनेछ ।

घ. आयोजनाको लागि आवश्यकता

❖ आयोजना सम्बन्धी क्रियाकलापहरू

निर्माण पूर्व

- निर्माण कार्य गर्नु पूर्व जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकासँग समन्वय गरी गरिनेछ
- सरोकारवालाहरू तथा आयोजनाबाट प्रभावित हुने समुदायहरूसँग परामर्श
- आयोजनासँग सम्बन्धित कार्यहरूको अनुमति पत्र संकलन गर्ने

निर्माण चरण

तालिका १२ आयोजना संरचनाहरू र क्रियाकलापहरू

क्र.सं.	संरचनाहरू तथा क्रियाकलापहरू
१	निर्माण शिविर तथा भण्डारणको व्यवस्थापन
२	भवन निर्माण
३	निर्माण सामग्रीको भण्डारण
४	विविध कार्य: ट्राफिक सूचक, होटल सुरक्षाका कार्य स्थापना

सञ्चालन तथा मर्मत सम्भारको चरणमा

- आयोजना स्थलको नियमित मर्मत सम्भारको कार्य

Service Design of Hotel

Arrival and Welcome

- **Valet Parking/Porter Services:** Staff warmly greet guests, assist with luggage, and provide parking services if needed.
- **First Impressions:** The lobby design is welcoming, with comfortable seating, pleasing scents, and refreshments available.
- **Check-In Process:**
 - Quick and efficient check-in at the front desk or via digital kiosks.
 - Personalized greetings, welcome drinks, and clear communication of hotel amenities.
 - For VIPs or returning guests, special attention is provided.

Stay Experience

Room Design and Comfort

- Rooms are clean, well-organized, and equipped with modern facilities such as smart TVs, Wi-Fi, comfortable bedding, and climate control.
- Guests find welcome kits or notes with a personalized touch.

Dining Services

- On-site restaurants offer diverse cuisines, room service, and dietary accommodations (e.g., vegan, gluten-free).
- Rooftop dining or unique food experiences (e.g., live cooking stations, themed nights) are available.

Recreational Activities

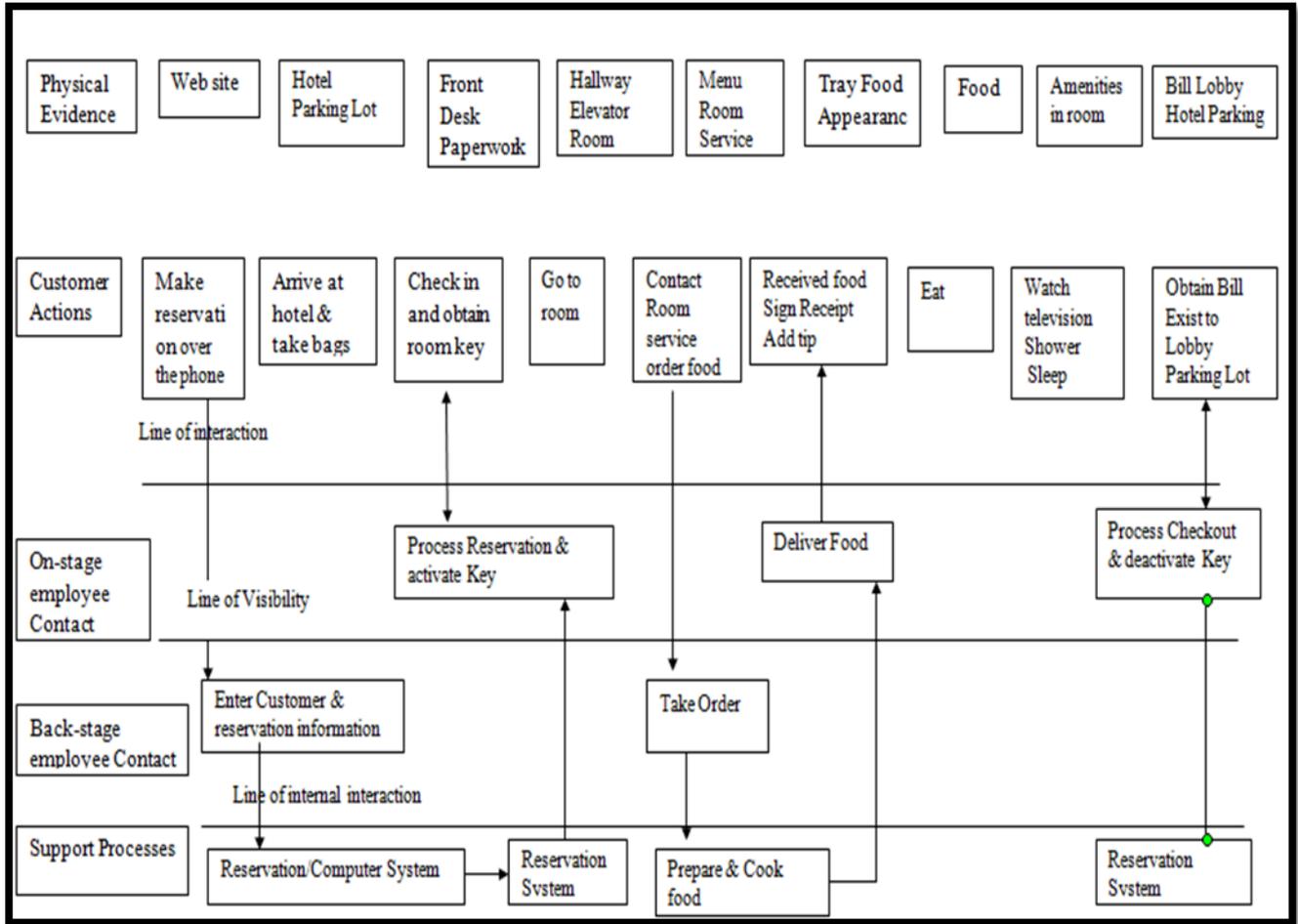
- Guests can enjoy spas, gyms, pools, or wellness sessions like yoga or massages.
- Hotels offer local tour packages, cultural experiences, or in-house activities for entertainment.

Technology Support

- Mobile apps or in-room tablets allow guests to order services, book activities, and control room settings or 24/7 help lines assist with queries.

Exit (Departure)

- **Check-Out Process:**
 - Fast and smooth check-out with digital or express options.
 - Assistance with luggage and transport arrangements for onward journeys.
- **Feedback Collection:**
 - Guests are encouraged to provide feedback via surveys or digital forms to ensure continuous improvement.
- **Parting Gifts or Messages:**
 - Hotels may offer small mementos, handwritten thank-you notes, or loyalty rewards to leave a lasting impression.

चित्र नं ४: होटलको सर्भिस डिजाईन

❖ आवश्यक ऊर्जा

प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालनका लागि ऊर्जाको मुख्य स्रोतको रूपमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली आपूर्ति गरिनेछ । व्याकअप ऊर्जाको लागि १५०० के.भि.ए. जेनेरेटर र एल.पी ग्याँस प्रयोग गरिनेछ । वैकल्पिक ऊर्जा स्रोतको लागि सोलार इनर्जी जडान गरिएको छ । सोलार इनर्जी बत्ती बाल्न र पानी तताउनको लागि प्रयोग गरिदै आइएको छ तालिका नं. १३: होटल सञ्चालनको लागि आवश्यक उर्जाको विवरण

क्र.स.	उर्जा स्रोत	कुल
१.	प्राधिकरणको विद्युत आपूर्ति	नेपाल विद्युत प्राधिकरण
२	डिजेल जेनेरेटर	१५०० केभिए
३	सवारी साधन + डिजेल जेनेरेटरको लागि आवश्यक ईन्धन	२५०० लिटर (मासिक)
४	खाना पकाउनको लागि इन्धन (LPG)	६५ वटा सिलिन्डर मासिक

(स्रोत: सञ्चालनसँगको छलफल, २०८२)

❖ आवश्यक जनशक्ति र यसको प्रकार

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण कार्य सुरु भएको २ वर्ष भित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ, उक्त कार्यमा लगभग ११,०२० दक्ष, २५,२०० अदक्ष गरी जम्मा ३६,२२० (मानव दिन) जनशक्ति आवश्यक पर्ने छ । होटल सञ्चालनको अवस्थामा विभिन्न तहका कर्मचारीहरू कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहने छन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ । ट्रेड युनियन ऐन, २०४९ ले सुझाए अनुसार होटलमा आगामी दिनमा कामदारहरूलाई शिक्षा दिने सम्बन्धमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने छ र कामदारहरूको हक हितको संरक्षण र संवर्धन गर्ने सम्बन्धमा प्रचलित कानूनको अधिनमा रही कामदारको हकमा काम अगाडि बढाइनेछ । होटल निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा बालबालिकाहरूलाई श्रममा प्रयोग गरिने छैन, साथै काममा संलग्न महिला/पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन । आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनका लागि आवश्यक जनशक्तिको विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. १४: निर्माण चरणमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण

क्र.स.	मानव जनशक्ति		निर्माण चरण (मानव दिन)
१	दक्ष	सुपरभाइजर	३,६००
		इन्जिनियर	२,१६०
		Green Construction Supervision Officer	२२०
		मिस्त्री	५,०४०
		जम्मा	११,०२०
२	अदक्ष	सरसफाई गर्ने	७,२००
		ज्यामी	१०,८००
		हेल्पर	७,२००
		गार्डेनर	-
		जम्मा	२५,२००
३	कुल		३६,२२०

(स्रोत: आयोजना विवरण, २०८२)

तालिका १५ सञ्चालन चरणमा आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण

Indirect Labour		
S.N.	Manpower	Qty.
1	CEO	1
2	General Manager	1

3	Account Officer	3
4	Legal Advisor	2
5	Human Resource	3
6	Green Construction Supervision Officer	1
7	Clerk	3
8	Security Guards/Driver	6
9	Electrician	4
Sub-Total		24
Direct Labour		
S.N.	Manpower	Qty.
1	Department Head	4
2	Chef	13
3	Waiter	30
4	Bartender	10
5	Room Service Attendant	20
6	Pit Bosses	3
7	Surveillance Staff	6
8	Gaming Technicians	6
9	IT Technician	4
10	Bouncer	10
11	Helper	32
12	Gardener	4
13	Gym Fitness Trainer/Personal Trainer	6
14	Massage Therapist	5
15	Beauty Therapist	3
16		
Sub-Total		156
Total		180

(स्रोत: आयोजना विवरण, २०८२)

पानी व्यवस्थापन कार्य

❖ पिउने पानी आपूर्ति

आयोजनाको सहज सञ्चालनका (खाना पकाउने, भाडा माइने, सफा गर्ने, बाथरूममा प्रयोग आदि) लागि दैनिक लगभग ३७,५०० लिटर पानी आवश्यकता पर्ने अनुमान गरिएको छ, जसका लागि डिप बोरिङ (deep boring), उपमहानगरपालिकाको खानेपानी, आकाशे पानी र निजी पानी बिक्रेताबाट आपूर्ति गरिनेछ । पानी भण्डारणको लागि आयोजना स्थलमा तिनवटा ट्यांकी (water reservoir) राखिने छ जसमा प्रत्येकको क्षमता ३०,००० लिटर रहने छ । आयोजनाले भूमिगत पानी प्रयोग गर्नुका साथै आकाशे पानी संकलन प्रणालीको पनि विकास गर्नेछ । भूमिगत पानीको स्तर हास हुनबाट जोगाउन आयोजना स्थलमा रिचार्ज पिटहरू

बनाइनेछ । विभिन्न स्रोतबाट संकलित पानीलाई RO Plant बाट प्रशोधन पछि मात्र प्रयोग गरिनेछ । भूमिगत पानीको प्रयोग गर्न मधेश सरकारको सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिने योजना रहेको छ ।

❖ वर्षाको पानी संकलन (Rain water Harvesting)

आयोजनाले होटल परिसरमा पर्ने आकाशे पानी संकलन गर्नको लागि ५०,००० लिटर क्षमताको जमिनमुनी ट्याङ्की निर्माण गर्नेछ । आकाशे पानी असार देखि भाद्र सम्म संकलन र प्रयोग गरिनेछ अन्य महिनाको आकाशे पानीमा अत्याधिक वायु प्रदुषक हुने हुँदा संकलन गरिने छैन । यसरी संकलन गरिएको वर्षाको पानीले होटलको पानी आपूर्ति मागलाई पुर्ण गर्न सहयोग गर्दछ र केही हदसम्म भूमिगत पानी प्रयोगलाई कटौती गर्दछ । भूमिगत पानीमा पर्ने दबाबलाई कम गर्न होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास, ५ मिटर गहिरो भएको) रिचार्ज पिट निर्माण गरिने छ ।

❖ फोहोर पानी व्यवस्थापन

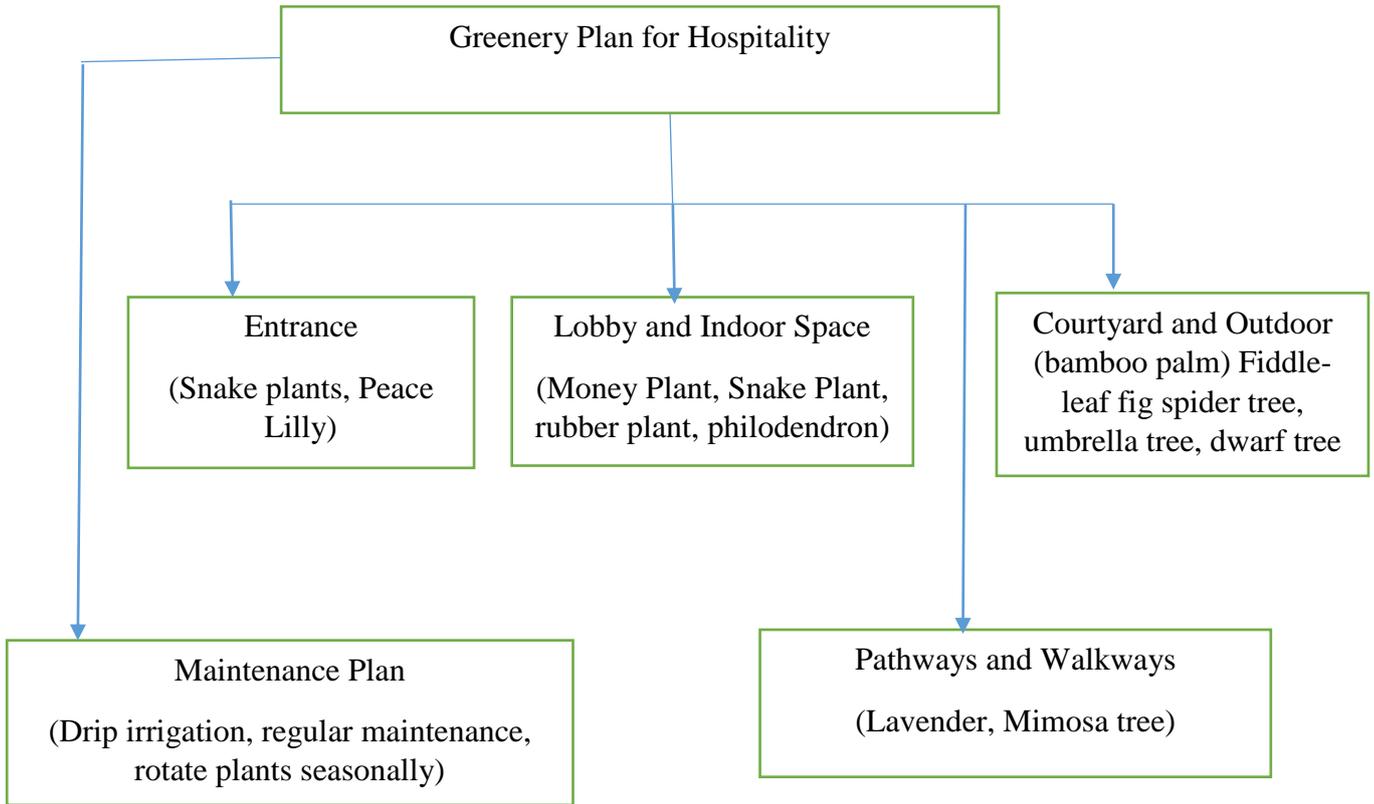
होटलबाट निष्कासन हुने फोहोर पानी ६०,००० लिटर क्षमता भएको सेप्टी ट्याङ्की संकलन गरिनेछ । सेप्टि ट्याङ्की निर्माण गर्दा (waterproof) सामग्री प्रयोग गरिनेछ जसमा कंक्रीट, आरसीसी (Reinforced Cement Concrete) र प्लास्टिक प्रयोग गरिएको छ । सेप्टी ट्याङ्कीलाई लिकेज हुन नदिन यसको भित्ताहरू र तल्लो भागमा राम्रो सीलन (sealant) गरिनेछ । सेप्टी ट्याङ्कीमा जम्मा भएको पानीलाई ६० KLD क्षमता भएको Sewage Treatment Plant ले फोहोर पानी शुद्धिकरण गरी शौचालय फलस गर्न र बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ ।

आयोजनाका लागि आवश्यक जग्गा

आयोजनाको निर्माण गरी सञ्चालनको लागि प्रस्तावकले जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१ को कित्ता नं. १६६३ मा रहेको कुल २०४५३.५३ वर्ग मिटर क्षेत्रफल प्रयोग गर्नेछ । आयोजनाको कुल क्षेत्रफल मध्ये २५.७३% भवनले चर्चेको र त्यसबाहेक ३५% जग्गा Garden, Greenery Maintatance को लागि प्रयोग गरिनेछ भने बाँकी ३९.२७ प्रतिशत जग्गा Open Space को रूपमा छोडिएको छ ।

होटलको Greenary Plan

प्रस्तावित होटलमा हरियाली बनाउनको लागि विभिन्न प्रजातिका विरुवाहरू हुर्काइनेछ जसको विस्तृत विवरण तलको चार्टमा देखाई व्याख्या गरिएको छ ।

चित्र नं.५ होटलको Greenary Plan

होटलले होटल परिसर हरियाली बनाउनको लागि होटलको मुख्य प्रवेश द्वारमा Snake Plant, Peace Lilly ५० वटा हुर्काइनेछ भने होटलको Lobby (होटल भित्र) गमलामा Money Plant, Snake Plant, rubber plant, philodendron १५० वटा हुर्काइनेछ । होटलले आँगन/Courtyard मा bamboo palm, Fiddle-leaf fig, spider tree, umbrella tree, dwarf tree प्रजातिका ६० वटा विरुवा बाहिर विभिन्न स्थानमा (spider tree, umbrella tree, dwarf tree, Money Plant, Snake Plant, Lilly प्रजातिका) हुर्काइनेछ । होटल परिसरको हरियाली कायम गर्न बनाइएको Greenary Plan को flow chart पनि माथि प्रस्तुत गरिएको छ ।

निर्माण तालिका

यस आयोजना निर्माणको अवधि २४ महिना अनुमान गरिएको छ। प्रस्तावित निर्माण अवधि भित्र आयोजनाले योजना तथा डिजाइन स्वीकृत, माटो परीक्षण, निर्माण व्यवसायीको छनोट, ग्राउण्ड वर्क तथा फाउन्डेसन कार्य, सिभिल निर्माण, धारा, बिजुली, ढल निकास, रंग रोगन, निर्माणजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन र उपकरणहरू जडानको कार्यहरू सम्पन्न गर्नेछ ।

तालिका नं. १६:आयोजनाको निर्माण तालिका

सि.नं	आयोजनासँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू	पहिलो वर्ष		दोस्रो वर्ष	
		पहिलो ६ महिना	दोस्रो ६ महिना	तेस्रो ६ महिना	चौथो ६ महिना
१	आयोजनाको निर्माण व्यवसायी छनौट				
२	आयोजनाको निर्माण				
३	आयोजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन				
४	आयोजनाको सञ्चालन चरण				

आयोजनाका सहायक संरचना

❖ कामदार शिविर

आयोजना निर्माण क्रममा कामदार दैनिक आउने जाने तरिकाले भरणा गरिने हुँदा छुट्टै कामदार शिविर निर्माण गरिने छैन ।

❖ बिग्नन व्यवस्थापन क्षेत्र

आयोजना निर्माणको क्रममा उत्पन्न हुने फोहोर व्यवस्थापन गर्नको लागि आयोजना क्षेत्रको निश्चित स्थानमा जम्मा गरिनेछ, जसमा पुन प्रयोग गर्न मिल्नेलाई पुन प्रयोग गरिनेछ भने बेचन मिल्ने फलामको टुक्रा, प्रयोग भइसकेको बोराहरु बेचिनेछ । कुनै पनि फोहोरलाई खुल्ला जलाउने कार्य पूर्णतया प्रतिबन्धित हुनेछ । अरु बाँकी फोहोर त्यहाँको नियम अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।

❖ निर्माण सामग्रीको परिणाम र भण्डारण स्थल

प्रस्तावित आयोजना निर्माणको काम सुरु भएको २ वर्ष भित्रमा सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । प्रस्तावित भवन निर्माणको लागि आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण तल दिइएको छ ।

तालिका १७ आवश्यक निर्माण सामग्रीको विवरण

क्र.म.	विवरण	परिमाण
१	आर.सि.सि.	३,९३,७०० मे.टन
२	सिमेन्ट	१,३६,२२० टन

३	इट्टा	१५,७४,८०० वटा
४	एग्रिगेट्स	१०,२०,००० मे.टन
५	बालुवा	१०,११,००० मे.टन

(स्रोत: विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन, २०८१)

आयोजना निर्माणलाई आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरू जस्तै ढुंगा, बालुवा, गिट्टीहरू कानुनी रूपमा मान्यता प्राप्त वितरकबाट ल्याइनेछ ।

❖ प्रयोग हुने ऊर्जाको किसिम

प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालनका लागि ऊर्जाको मुख्य स्रोतको रूपमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली आपूर्ति गरिनेछ । व्याकअप ऊर्जाको लागि १००० के.भि.ए. जेनेरेटर र एल.पी ग्याँस प्रयोग गरिनेछ । वैकल्पिक ऊर्जा स्रोतको लागि सोलार इनर्जी जडान गरिनेछ । सोलार इनर्जी बत्ती बाल्न र पानी तताउनको लागि प्रयोग गरिनेछ ।

तालिका नं. १८: होटल सञ्चालनको लागि आवश्यक उर्जाको विवरण

क्र.स.	उर्जा स्रोत	कुल
१.	प्राधिकरणको विद्युत आपूर्ति	नेपाल विद्युत प्राधिकरण
२	डिजेल जेनेरेटर	१५०० केभिए
३	सवारी साधन+ डिजेल जेनेरेटरको लागि आवश्यक ईन्धन	२५०० लिटर (मासिक)
४	खाना पकाउनको लागि इन्धन (LPG)	६५ वटा सिलिन्डर मासिक

(स्रोत: विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन, २०८१)

२.३ प्रस्तावको उद्देश्य

जीतपुरसिमरा प्राकृतिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा ऐतिहासिक दृष्टिले समृद्ध स्थल हो। समय सापेक्ष योजना, प्रवर्द्धन र पूर्वाधारको विकासले यस उपमहानगरपालिकालाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटनको आकर्षक गन्तव्यमा रूपान्तरण गर्न सकिन्छ। यस होटलको उद्देश्य गुणस्तरीय सेवाहरू प्रदान गरेर होटलमा तथा स्थानीय क्षेत्रमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नु हो।

अध्याय ३: प्रतिवेदन तयार गर्दा अपनाईएको विधिहरू

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा व्यवस्था भएका प्रक्रियाहरूको अनुसरण गरी प्रस्तावको वातावरणीय अध्ययन गरिएको छ । प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने क्षेत्रमा बहुआयामिक अध्ययन टोलीका साथ भ्रमण गरिएको थियो जसमा भौतिक विज्ञ, जैविक विज्ञ र सामाजिक तथा आर्थिक विज्ञ सम्मिलित रहेका थिए । प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट जैविक, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक वातावरणमा आउन सक्ने असरहरू र त्यसको सम्बन्धित आवश्यक जानकारी, प्रभाव पहिचान प्रश्नावली, आयोजनाको विस्तृत विवरण फारम, प्रमुख सूचनादाता, अन्तर्वार्ता, लक्षित समूह छलफलबाट लिइएको थियो । वडाका कर्मचारी, प्रभावित क्षेत्रका बासिन्दाहरू, समान प्रकारको होटल सञ्चालन गर्ने उद्यमीहरूसँग सूचनाका लागि अन्तर्वार्ता गरिएको थियो । लक्षित समूह छलफल आयोजना क्षेत्रको वरिपरिको स्थानीयवासीहरू, राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरूसँग गरिएको थियो ।

३.१ प्रतिवेदन तयार गर्दा आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क

भौतिक वातावरण

- स्थलाकृति (टोपोग्राफी)
- भौगर्भिक विवरण
- भूकम्पिय जोखिमको विवरण
- भू-उपयोग तथा प्रयोगको विवरण
- जलवायु/मौसमको विवरण
- वायुको गुणस्तर
- ध्वनिको गुणस्तर
- पानीको गुणस्तर

जैविक वातावरण

- वनस्पतिको विवरण
- घरपालुवा जनावरहरूको विवरण
- चराचुरूङ्गीको विवरण
- संवेदनशील क्षेत्रको विवरण

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

- प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा भएको जनसांख्यिक विवरण
- जात/जातिहरूको विवरण
- आयोजना क्षेत्रमा साक्षरताको विवरण
- आयोजना क्षेत्रका स्थानीयको पेशा/व्यावसायको विवरण
- आम्दानीको विवरण
- सरसफाई तथा पिउने पानीको स्रोत
- प्रयोग हुने उर्जाको विवरण
- सार्वजनिक सवालहरू
- सांस्कृतिक विवरण:मन्दिर, चर्च, मस्जिद, ऐतिहासिक महत्त्वका स्थानहरू, मसानघाट / चिहानघारी, धार्मिक महत्त्वका स्थानहरू,पुरातात्विक महत्त्वका स्थानहरू, मेला लाग्ने स्थानहरू, पर्यटकिय स्थानहरू आदिको विवरण

३.२ तथ्याङ्क संकलनको विधि

सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन

सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकन, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको महत्त्वपूर्ण कामहरू मध्ये एक हो जसमा कानुनी प्रावधान, अभ्यास र आयोजनाको विवरणहरू, आयोजना क्षेत्रको जानकारी र समान वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको समीक्षाको बारेमा जानकारी संकलन समावेश गरिएको छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्न चाहिने दोस्रो क्रमको तथ्याङ्क जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा प्रोफाइल र सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनबाट प्राप्त गरिएको थियो भने प्रथम तहको आयोजना डिजाइन र सम्भाव्यता अध्ययनबाट संकलन गरिएको थियो । सन्दर्भ सामग्रीहरूको पुनरावलोकनको लागि निम्न सामग्रीहरू अध्ययन गरिएको छ:

- आयोजनाको विस्तृत योजनाहरू
- विस्तृत इन्जिनियरिङ विवरण
- उपमहानगरपालिका र वडा प्रोफाइल
- समान किसिमको अन्य वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
- यस आयोजनासँग सम्बन्धित नेपाल सरकारको नियम, कानून र निर्देशिकाहरू
- प्रतिवेदन तयार पार्न आवश्यक प्राथमिक क्रमका भौतिक र जैविक वातावरण सम्बन्धित तथ्याङ्कहरू

३.३ प्रस्तावको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

आयोजना प्रभावित क्षेत्रहरूलाई आयोजनाको गतिविधिहरूको असरहरूका आधारमा प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्रमा विभाजन गरिनेछ । यस होटल निर्माण आयोजनाका प्रत्यक्ष प्रभावहरू 'जस्तै धुलो, आवाज, कम्पन तथा यातायातजन्य असरहरू' सीमित दूरीभित्रै बढी देखापर्ने भएकाले यस अध्ययनमा प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको सीमा २०० मिटर तोकिएको छ। अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासअनुसार ध्वनि, धुलो तथा कम्पनको प्रभाव तीव्र रूपमा क्षय हुने भएकाले प्रायः १००-२०० मिटर दूरीसम्मलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मान्ने गरिन्छ (João, २००२)। चीनमा गरिएको एक अध्ययनले भवन निर्माणका प्रत्यक्ष प्रभावहरू २००-३०० मिटर भित्रै प्रमुख हुने देखाएको छ (Sandanayake et al., २०१९), र होटल तथा भवनसम्बन्धी lifecycle मूल्याङ्कन अध्ययनले समेत २०० मिटर वरिपरिको क्षेत्रलाई प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र मानेर विश्लेषण गरेको पाइन्छ (Li, २००६)। तसर्थ, वैज्ञानिक प्रमाण, अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास तथा पूर्व-अध्ययनहरूको आधारमा २०० मिटर प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र सीमा यस आयोजनाका लागि व्यावहारिक, यथार्थपरक र संरक्षण-मैत्री मानी निम्नानरसार वर्गिकरण गरिएको छ।

तालिका नं. १९ आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र निर्धारण

प्रभाव क्षेत्र	भरलेली हस्पिटालिटी
प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	आयोजनाको सिमानाबाट २०० मिटर आसपासको भू-भाग, होटलमा आउने आगन्तुकहरू, ट्राभल एजेन्सी, आयोजना क्षेत्र नजिक रहेका खाद्य, तरकारी तथा फलफुल व्यवसायी; यसका साथै प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा पाइने वनस्पति तथा वन्यजन्तु
अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रबाट २०० मिटरको भू-भाग
समग्र प्रभाव क्षेत्र	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ को सम्पूर्ण भू-भाग

३.४ आवश्यक तथ्याङ्कको पहिचान/स्थलगत अध्ययन र निरीक्षण

आयोजनाको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणको बारेमा जानकारी संकलनको लागि वातावरण विद्, समाजशास्त्री र अन्य टोली सदस्यहरूको विज्ञ टोलीद्वारा मिति २०८२/०१/२० देखि २०८२/०१/२४ सम्म प्रभावित क्षेत्रको सर्वेक्षण गरिएको छ। स्थलगत अध्ययन क्रममा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रको निम्न लिखित भौतिक, जैविक र सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणको सम्बन्धमा तथ्यांकहरू संकलन गरिएको थियो।

क. भौतिक वातावरण

स्थलाकृति र भौगोलिक अवस्थिति

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको कोअर्डिनेट: २७°१०'२९.९४" उत्तरी अक्षांश र ८४°५८'४२.९९" पूर्वी देशान्तर आसपास पर्ने टोपोग्राफी नक्सा GIS (TopoMap Sheet No. 2784 16B; ArcMap 10.5) प्रयोग गरी बनाइयो र उक्त टोपोनक्साबाट आयोजना क्षेत्रको स्थलाकृति अध्ययन गरिएको छ ।

भू-उपयोग तथा प्रयोगको विवरण

स्थलगत अध्ययन तथा आयोजनाको डिजाइन अध्ययन गरी आयोजनाबाट प्रभावित हुने भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण तयार पारिएको छ साथै GIS (ArcMap 10.5) को प्रयोग गरी आयोजना क्षेत्रको भू-उपयोगको नक्सा (चित्र ५) प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

जलवायु/मौसमको विवरण

प्रस्तावित क्षेत्रको वर्षा तथा तापक्रमको तथ्याङ्क जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका प्रोफाइल, (२०७४) र वर्षाको तथ्याङ्क आयोजना नजिकको सिमरा विमानस्थलको मेट्रोलोजिकल स्टेसनबाट संकलन लिइएको थियो ।

वायुको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजना रहने क्षेत्रमा (कोर्डिनेट:२७°१०'२८.९८" उत्तर ८४°५८'४०.३१"पूर्व) मा AQM 09 प्रयोग गरी मिति २०८२/०१/२२ गते देखि मिति २०८२/०१/२३ गते सम्म २४ घण्टाको वायुको गुणस्तर मापन गरिएको थियो । यस उपकरणको प्रयोग गरी पीएम १०, पीएम २.५, SO₂, NO₂ तथा ओजनको तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । प्रस्तावको कार्यान्वयन गर्दा सवारी साधन र मेशिनरीहरुमा पेट्रोलियम पदार्थको प्रयोगबाट हुन सक्ने सम्भावित कार्बन उत्सर्जनको मात्रा IPCC Guidelines for Greenhouse Gas Inventories, 2006 ले निर्दिष्ट गरे बमोजिम पत्ता लगाइयो । तालिका १६ मा आयोजना क्षेत्रको वायुको गुणस्तर सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ ।

ध्वनिको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा मिति २०८२/०१/२२ मा Lutron-SL 4033SD Potable Device को प्रयोग गरी ध्वनिको स्तर मापन गरिएको थियो । आयोजना क्षेत्रमा बिहान (८:४५-९:०० बजे सम्म), दिउँसो (१:००-१:१५ बजे सम्म) र बेलुका (६:००-६:१५ बजे सम्म) गरी १५ मिनेटको समयअवधिमा हरेक ३० सेकेन्डको अन्तरालमा तथ्याङ्क टिपोट गरिएको

थियो । तालिका १७ मा आयोजना क्षेत्रको ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रस्तुत गरिएको छ ।

पानीको गुणस्तर

प्रस्तावित आयोजना स्थलमा प्रयोग गरिने भूमिगत पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षण गरिएको थियो । आयोजना क्षेत्रमा प्रयोग गरिने Raw पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा रंग, विद्युतिय सुचालन, अम्लियपना (पि.यच.), टोटल सोलिड्स, टोटल सस्पेन्डेड सोलिड्स, टर्बिडीटी, क्लोरिन, फलाम, नाइट्रट-यन, टोटल हार्डनेस, कोलिफर्म सूचकहरूको परीक्षण गरिएको थियो ।

ख) जैविक वातावरण

वनस्पतिको विवरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको पूर्वतर्फ थानीमाई सामुदायिक वन र आयोजना स्थलबाट करिब ६.२० कि.मि दुरीमा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्र रहेको छ । अध्ययन टोलीको स्थलगत अध्ययन र स्थानीयहरूसँगको छलफलको आधारमा वनस्पतिको नामवलीको सूची बनाइयो । आयोजनाको सिमानाबाट ५० मिटर दुरीको अर्धब्यासमा चारै तिरको क्षेत्रमा पाइने वनस्पती तथा थानीमाई सामुदायिक वनमा पाइने वनस्पतिको सूची बनाइएको छ ।

वन्यजन्तुको विवरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रको पूर्वतर्फ थानीमाई सामुदायिक वन र आयोजना स्थलबाट करिब ६.२० कि.मि दुरीमा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्र रहेको छ । अध्ययन टोलीको स्थलगत अध्ययन र स्थानीयहरूसँगको छलफलको आधारमा यस आयोजना क्षेत्रमा पाउने स्तनधारी जनावर, चरा र घस्रिने तथा उभयचरहरूको सूची बनाइएको छ ।

दुर्लभ तथा संरक्षित वनस्पति तथा जीवजन्तुका प्रजाति

आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन तथा स्थानीयसँग छलफलका क्रममा टिपोट गरिएका वनस्पति, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी आदि के कस्तो संरक्षित सूचीमा पर्दछन् भन्ने तथ्य अध्ययन गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु विभागले २०७५ मा प्रकाशन गरेको नेपालमा पाईने सङ्कटापन्न वन्यजन्तु तथा वनस्पतिहरू; नेपाल सरकारले सन् २००० मा प्रकाशन गरेको National Register of Medicinal Plants; राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु विभागले सन् २०१८ मा प्रकाशन गरेको Birds of Nepal (An Official Checklist); IUCN ले प्रकाशन गरेको The Status of Nepal's Mammals: The National Red List Series; IUCN Red List of Threatened

Species (iucnredlist.org); CITES सन्धी, नेपाल सरकार संरक्षित बोटबिरुवा र जनावरहरूको सूची आदिको अध्ययन गरिएको थियो ।

सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

स्थलगत अध्ययन र अवलोकन, सार्वजनिक छलफल साथै जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका पार्श्वचित्र, २०७४; राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट आयोजना क्षेत्रभित्रको घरधुरी र जनसङ्ख्या, जातजातिहरू, साक्षरता, पेशा/व्यवसाय तथा धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक स्थानहरूको पहिचान गरी टिपोट गरिएको छ ।

प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा औद्योगिक तथा आवासिय भवनहरू रहेका छन्। प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा ११ घरधुरी, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १ नं. वडा कार्यालय, हुँलास स्टिल उद्योग र नेपाल वायर र केवल प्रा.लि. रहेका छन्। प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको थियो भने अप्रत्यक्ष र समग्र प्रभाव क्षेत्रको घरधुरी र जनसंख्याको विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडा र उपमहानगरपालिकाको विवरण राखिएको छ । यस जनसंख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट समावेश गरिएको छ।

आयोजना क्षेत्रमा जाति/जातिहरूको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा रहेको ११ घरधुरी बसोबास गर्ने जातिहरूको विवरण घरधुरी सर्वेक्षण गरी संकलन गरिएको थियो । यसका साथै प्रत्यक्ष र समग्र प्रभाव क्षेत्रको जाति/जातिहरूको विवरणको आयोजना रहेको वडा, उपमहानगरपालिकाको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट समावेश गरिएको छ।

आयोजना क्षेत्रका स्थानीयको पेशा/व्यवसायको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा रहेको ११ घरधुरी बसोबास गर्ने पेशा/व्यवसाय घरधुरी सर्वेक्षणका क्रममा संकलन गरिएको थियो भने प्रत्यक्ष र समग्र प्रभाव क्षेत्रको पेशा/व्यवसाय विवरणको रूपमा आयोजना रहेको वडा, उपमहानगरपालिकाको पार्श्वचित्रबाट समावेश गरिएको छ।

पूर्वाधारको अवस्था

प्रस्तावित आयोजनाले प्रभाव पार्ने वडामा विद्यमान अवस्थामा उपलब्ध पूर्वाधार जस्तै सडक सुविधा, स्वास्थ्य संस्था तथा सुविधा, खानेपानी, सरसफाई तथा शौचालयको अवस्था, खाना पकाउन प्रयोग गर्ने इन्धन, बत्ती बालन प्रयोग हुने स्रोत, शैक्षिक संस्थाको सङ्ख्या र किसिम, बजार क्षेत्र आदिको विवरण जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको सम्बन्धित वडा कार्यालयबाट लिइएको थियो ।

धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक स्थानहरूको विवरण

आयोजनाले प्रभाव पार्ने वडामा रहेका धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक स्थानहरूको विवरण अध्ययन टोलीको स्थलगत अवलोकन र स्थानीयहरूसँगको छलफलको आधारमा र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको सम्बन्धित वडा कार्यालयमा रहेको रेकर्डबाट लिइएको थियो । आयोजना क्षेत्रको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा धार्मिक स्थल रहेका छैनन् ।

तालिका नं २०: तथ्याङ्क संकलनमा अपनाइएको विधि

वातावरण	विषयहरू	तथ्याङ्क संकलन विधि
भौतिक वातावरण	स्थलाकृति (टोपोग्राफि)	स्थलगत अध्ययन, टोपोग्राफिकल नक्सामा कन्टुर अध्ययन गरी आयोजना क्षेत्रको भिरालोपन
	भौगर्भिक विवरण (चट्टान, माटो आदि)	स्थलगत अध्ययन, खानी तथा भूगर्भ विभागबाट जारी गरिएको मधेश प्रदेशको भौगर्भिक नक्सा अध्ययन गरिएको छ, भौगर्भिक ग्रुपमा पाइने चट्टान प्रकार, माटोको प्रकारको अध्ययन गरिएको छ
	भूकम्पीय विवरण	राष्ट्रिय भूकम्प मापन तथा अनुसन्धान केन्द्रले जारी गरेको नक्सा अध्ययन गरी आयोजना क्षेत्रको भूकम्पिय जोखिमको विवरण संकलन गरिएको छ
	खोला खोल्सीको विवरण	स्थलगत अध्ययन तथा भू-उपग्रहबाट खिचिएको डिजिटल एलिभेसन मोडल (DEM) लाई GIS बाट विश्लेषण गरियो जसबाट बाढीको जोखिम अध्ययन गरिएको, स्थानीयहरूसँग छलफल गरी उक्त खोला/खोल्सीमा वर्ष भरि नै पानी बग्ने नबग्ने विवरण संकलन गरिनुका साथै बाढीको जोखिमको पनि अध्ययन गरिएको छ
	जलवायु/मौसमको विवरण	सबैभन्दा नजिकको सिमरा विमानस्थलको मेट्रोलेजिकल स्टेसनबाट विगत बीस वर्षको वर्षा तथा तापक्रमको तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।
	वायुको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलमा २४ घण्टाको वायुको गुणस्तर AQM-

वातावरण	विषयहरू	तथ्याङ्क संकलन विधि
		०९ प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो ।
	ध्वनिको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलमा दिन र रातको ध्वनि गुणस्तर Lutron Sound Level Meter SQL-04 को प्रयोग गरी मापन गरिएको थियो ।
	पानीको गुणस्तर	होटल निर्माण स्थलको पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षण गरिएको थियो ।
जैविक वातावरण	कृषि जैविक विविधता	स्थलगत अध्ययनको क्रममा अध्ययन टोलीले पहिचान गरेका कृषि बालीमा पाइने झार, कृषि बालीको अध्ययन साथै स्थानीयहरूसँगको छलफल गरिएको थियो ।
	वनस्पतिको विवरण	आयोजना आसपास पाउने स्थलगत अध्ययनको क्रममा र आयोजना रहेको स्थानीयतहमा पाउने द्वितीय स्रोतबाट संकलन गरिएको थियो । ।
	चराचुरुङ्गी/जीवजन्तुको विवरण	आयोजना आसपास पाउने स्थलगत अध्ययनको क्रममा र आयोजना रहेको स्थानीयतहमा पाउने द्वितीय स्रोतबाट संकलन गरिएको थियो । ।
	दुर्लभ तथा संरक्षित वनस्पती/जीवजन्तुको विवरण	राष्ट्रिय निकुन्ज तथा वन्यजन्तु विभागले २०७५ मा प्रकाशन गरेको विवरण तथा IUCN र CITES ले प्रकाशन गरेको विवरणबाट संकलन गरिएको थियो ।
सामाजिक- आर्थिक तथा सांस्कृतिक	प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसङ्ख्याको, जातजातिको विवरण	प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा पर्ने घरधुरीको घरधुरी सर्वेक्षण, अप्रत्यक्ष तथा समग्र प्रभाव क्षेत्र राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्रकाशित राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट तथ्याङ्क संकलन गरिनुका साथै वडा कार्यालयबाट पनि संकलन गरिएको थियो ।
	पूर्वाधारको अवस्था	सडक सुविधा, स्वास्थ्य संस्था तथा सुविधा, खानेपानी, सरसफाई तथा शौचालयको अवस्था, बजार क्षेत्र आदिको विवरण स्थानीयतहको प्रोफाइलबाट स्थानीयहरूसँग छलफल गरिएको थियो ।
	धार्मिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक क्षेत्र	स्थानीयतहको प्रोफाइल तथा स्थानीयहरूसँगको छलफलबाट संकलन गरिएको थियो ।

३.५ प्रभाव मूल्यांकन

प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणका पर्ने सम्भावित प्रभावहरूलाई चेकलिस्ट विधिद्वारा पहिचान, आंकलन

तथा मूल्याङ्कन गरिएको थियो । राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५० बमोजिम वातावरणीय प्रभावको प्रकृति, परिणाम, सीमा र अवधिमा वर्गिकरण गरिएको थियो ।

- प्रभावको प्रकृति

प्रत्यक्ष: आयोजना क्रियाकलापले विद्यमान वातावरणीय अवस्थामा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने प्रभावहरूलाई प्रत्यक्ष प्रभाव मानिएको छ ।

अप्रत्यक्ष: आयोजना क्रियाकलापले विद्यमान वातावरणीय अवस्थामा अप्रत्यक्ष रूपमा असर पर्ने प्रभावहरूलाई अप्रत्यक्ष प्रभाव मानिएको छ ।

- प्रभावहरूको परिणाम

न्यून प्रभाव: यदि श्रोतहरूको मुल्य सार्वजनिक वा न्यूनतम सुविधाको साथ प्रयोग गर्न सकिन्छ भने त्यसलाई न्यून प्रभाव मानिएको छ ।

मध्यम प्रभाव: यदि श्रोतहरूको मुल्य सार्वजनिक असुविधाको साथ प्रयोग गर्न सकिन्छ भने त्यसलाई मध्यम प्रभाव मानिएको छ ।

उच्च प्रभाव: आयोजना क्रियाकलापले स्रोतहरूको मूल्य सार्वजनिक रूपमा स्वीकार्य हुन्छ भने त्यसलाई उच्च प्रभाव मानिएको छ ।

- प्रभावहरूको सीमा

स्थान निर्दिष्ट: यदि प्रभावहरू आयोजना क्षेत्र भित्र सिमित छन् भने त्यसलाई स्थलगत प्रभाव मानिएको छ ।

स्थानीय: यदि प्रभावहरू आयोजना कार्यको जलाधार क्षेत्रमा पर्छ भने त्यसलाई स्थानीय प्रभाव मानिएको छ ।

क्षेत्रीय: यदि प्रभावहरू आयोजना कार्यको जलाधार क्षेत्रभन्दा बाहिरको क्षेत्रसम्म पर्छ भने त्यसलाई क्षेत्रीय प्रभाव मानिएको छ ।

- प्रभावको अवधि

अल्पकालीन अवधि: यदि आयोजनाको थालनी पछि ३ वर्षसम्म प्रभावहरू पर्छ भने त्यसलाई अल्पकालीन अवधिको प्रभावको रूपमा वर्गिकृत गरिएको छ । निर्माण चरणमा पर्ने प्रभावहरूलाई प्रायःछोटो अवधि अन्तर्गत वर्गिकृत गरिएको छ ।

मध्यम अवधि: यदि कुनै प्रभाव ३ वर्ष भन्दा बढी र २० वर्षभन्दा कम समयसम्म रहन्छ भने त्यसलाई मध्यम अवधिको प्रभावको रूपमा वर्गिकृत गरिएको छ । आयोजना निर्माण चरणको प्रभाव सञ्चालन चरणको अवधिको प्रभावमा वर्गिकृत गरिएको छ ।

दीर्घकालीन अवधि: यदि कुनै आयोजनाको प्रभाव २० वर्षभन्दा बढी समय सम्म रहन्छ भने त्यसलाई दीर्घकालिन अवधिको प्रभाव अन्तर्गत वर्गीकृत गरिएको छ । सञ्चालन चरण प्रभावलाई दीर्घकालिन अवधिको प्रभाव अन्तर्गत वर्गीकृत गरिएको छ ।

• प्रभाव मूल्याङ्कन विधि

प्रस्तावित आयोजनाको भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक र सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रभावहरूको मूल्याङ्कन गर्नका लागि म्याट्रिक्स विधि प्रयोग गरिएको थियो । दुवै पहिचान र पूर्वानुमानित प्रभावहरूको महत्त्व मूल्याङ्कन निम्न तालिका बमोजिम गरिएको छ ।

तालिका नं. २१: प्रभाव मूल्याङ्कन मेट्रिक्स

परिमाण	मान	सीमा	मान	अवधी	मान	प्रकार
उच्च	६०	क्षत्रिय	६०	दीर्घकालीन	२०	प्रत्यक्ष
मध्यम	२०	स्थानीय	२०	मध्यकालीन	१०	अप्रत्यक्ष
न्यून	१०	साइट निर्दिष्ट	१०	अल्पकालीन	५	

(स्रोत: वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७)

प्रभावको महत्त्व

माथिको मेट्रिक्स अनुसार प्रभावको मूल्याङ्कन गर्दा, प्रभावको परिमाण, सीमा र अवधिको मानलाई जोड्दा आउने जम्मा मानलाई विज्ञहरूको विशेषज्ञ निर्णय अनुसार प्रभाव वर्गिकरण गरिएको छ ।

तालिका नं. २२: प्रभाव वर्गिकरण

जम्मा मान	प्रभावको महत्त्व
<४५	न्यून महत्त्वपूर्ण प्रभाव
४५-७५	मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभाव
>७५	उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभाव

३.६ मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

स्थलगत सर्वेक्षण तथा सङ्कलित प्राथमिक र द्वितीय तथ्याङ्कको आधारमा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

३.७ सार्वजनिक परामर्श, छलफल, अन्तरक्रिया र सुनुवाई

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रक्रियालाई पारदर्शी र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट उक्त क्षेत्र वरिपरिका समुदायमा पर्न सक्ने सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावको

न्यूनीकरण तथा उक्त क्षेत्रको समुदायबाटै राय सुझाव संकलन गरी सुशासनको प्रत्याभूति गराउन र प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित क्षेत्रमा पर्ने सम्पूर्ण वातावरणीय असरहरूको लेखाजोखा गर्न वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ६ बमोजिम मिति २०८२/०१/२८ गते सार्वजनिक सुनुवाई गरिएको थियो । सार्वजनिक सुनुवाई गर्नु पूर्व सार्वजनिक सुनुवाईमा स्थानीय र सरोकारवालाहरूको उपस्थितिको लागि सूचना प्रकाशन गरिएको थियो । उक्त सार्वजनिक सुनुवाईबाट आएका राय सुझावलाई प्रतिवेदनको मस्यौदा बनाउने सिलसिलामा समावेश गरिएको छ, साथै वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यालय, सरोकारवाला संघ संस्थाहरूको कार्यालयमा ७ दिनभित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन सूचना टाँस गरी मुचुल्का संकलन गरियो र सोही बमोजिमको सूचना प्रकाशन गरिएको थियो र स्थलगत निरीक्षण गरी ध्वनिको गुणस्तर, वायुको गुणस्तर तथा पानीको नमुना संकलन गरी पानीको गुणस्तर मापन गरियो । आयोजना क्षेत्रमा त्यहाँका स्थानीय बासिन्दासँग स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने असरहरूका बारेमा जानकारी लिइएको थियो र प्रस्ताव कार्यान्वयनका लागि सुझाव संकलन गरिएको थियो ।

तालिका नं. २३: सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरू र ति सवालहरूलाई प्रतिवेदनमा सम्बोधन गरिएको जानकारी

क्र. सं.	निर्णय तथा सुझावहरू	पृष्ठ
१.	प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटीको होटल निर्माण तथा सञ्चालनले पर्यटन प्रवर्धन सकारात्मक योगदान पुर्याउने देखिन्छ ।	१२३
२.	यस होटल सञ्चालनले स्थानीय अर्थतन्त्रमा सकारात्मक योगदान पुर्याउने देखिन्छ ।	१२३, १२४
३.	होटल निर्माण तथा सञ्चालन क्रममा सिर्जना हुने रोजगारी स्थानीयलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने निर्णय गरियो ।	१२४
४.	होटल निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा उत्पादन हुने सबै खालका फोहोरहरू होटल आफैले व्यवस्थापन गर्नु पर्ने ।	१३४, १३५
५.	होटल सञ्चालनको क्रममा सामाजिक उत्तरदायित्व क्रियाकलापहरू वडा कार्यालयसँग समन्वय गरी	१२५

(स्रोत: सार्वजनिक सुनुवाई, २०८२)

३.८ सार्वजनिक सूचना तथा सूचना सम्प्रेषण र सुझाव संकलन

सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त राय सुझावहरू संगलन गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयारी गर्ने क्रममा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ७ को उपनियम २ बमोजिम अनुसूची ९ को ढाँचामा सात (७) दिन भित्र लिखित सुझाव उपलब्ध गराउन

स्थानीय तह जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं १ को कार्यालय, विद्यालयमा सूचना टाँस गरी मुचुल्का उठाइएको छ ।

३.८. स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू

वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०८१/१२/१८ गते वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ५ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) बमोजिम क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम कार्यसूची निम्नानुसार शर्तसहित स्वीकृत गरेको थियो ।

तालिका २४: स्वीकृत क्षेत्रनिर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूचीमा समावेश शर्तहरू

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
१	वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा कुनै नयाँ थप सवाल पहिचान हुन आएमा तिनलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बोधन गर्नु पर्नेछ ।		वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा आयोजनाले पार्न सक्ने प्रभाव क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।
२	कार्यसूचीले औल्याएका सवालहरू अनुसार असर तथा असर न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ ।		आयोजनाले पार्ने प्रभाव र न्यूनीकरणका उपायहरू क्रमवद्ध रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।
३	वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव निराकरणका उपायहरू के, कहाँ, कसरी, कसले र कहिले गर्नेबारे स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ ।		तालिका ४८ र ४९ स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ ।
४	स्थानीय निकायको सिफारिस संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ ।		सार्वजनिक सुनुवाई २०८२/०१/२४ मा गरिएको थियो ।
५	वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा आयोजनाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना समावेश गर्नु पर्नेछ ।	१५, १६	
६	सार्वजनिक सुनुवाइमा उठेका सवालहरूलाई माईन्युटिङ्ग गरी सरोकारवालाहरू		अनुसूची २ मा सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुट राखिएको

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	(आयोजनाको वरिपरि रहेका स्थानीय बासिन्दा) को हस्ताक्षर सहित प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ र ती सवालहरूको सम्बोधन हुनुपर्ने तथा यदि सम्बोधन नगरिने भएमा के कति कारणले सम्बोधन नहुने हो सो को उल्लेख गरिनु पर्नेछ।		छ र सार्वजनिक सुनुवाईमा उठेका सवालहरूलाई क्रमवद्ध रूपमा तालिका १९ मा राखी सवालहरूको सम्बोधन गरिएको विवरण उल्लेख गरिएको छ।
७	प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरूको पुर्णपालना गरी तयार कार्यसूचीमा संलग्न समय तालिकाभित्र अध्ययन गरी सम्बन्धित निकायमा पेस गर्नु पर्नेछ।		प्रस्तावक वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरूको पुर्ण पालना गर्न प्रतिवद्ध रहेको छ।
८	प्रस्तावित आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र वायु, ध्वनि तथा पानी र माटोको नमुना प्रचलित मापदण्डको व्यवस्था बमोजिम परीक्षण गरि सो विश्लेषण सो को समेत प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ।		तालिका २९ र ३० मा वायु तथा ध्वनि गुणस्तर मापन गरिएको तथ्याङ्क संलग्न गरिएको छ।
९	प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरू सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गर्नु पर्नेछ।		प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरू सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गरिनेछ।
१०	प्रस्तावित आयोजना कसैको निजी जग्गा पर्ने भएमा वा निजी जग्गालाई असर पर्ने भएमा प्रचलित कानून अनुसार सम्बन्धित वडा कार्यालयको रोहबरमा सहमति कायम भएको प्रमाण संलग्न हुनुपर्नेछ।		प्रस्तावित आयोजना प्रस्तावक स्वयम् को निजी जग्गामा निर्माण हुने हो।
११	प्रस्तावकले Geological अध्ययन, माटो परीक्षण, पहिरोको अवस्था तथा प्रस्ताव		प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र समथर भू-भागमा रहेको हुँदा

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	कार्यान्यवन गर्दा जान सक्ने पहिरो आदिको बारेमा आधुनिक प्रविधि प्रयोग गरी यर्थाथ आँकलन गर्नुपर्नेछ।		पहिरोको जोखिम रहेको छैन ।
१२	अध्ययनको सिलसिलामा जैविक वातावरण, भौतिक वातावरण, सामाजिक वातावरण लगायत प्रस्तावसँग सम्बन्धित प्रारम्भिक तथा प्राथमिक सूचनाहरू आयोजना क्षेत्रमा नै गई वैज्ञानिक विधि अपनाई सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्नुपर्नेछ। गलत, अधुरो सूचना सङ्कलन गरी प्रतिवेदन तयार गरिएको भएमा प्रस्तावक/परामर्शदाता स्वयम् जिम्मेवार हुनुपर्नेछ र नियमानुसार कारवाहीको भागिदार हुनु पर्नेछ।		अध्ययनको सिलसिलामा जैविक वातावरण, भौतिक वातावरण, सामाजिक वातावरण लगायत प्रस्तावसँग सम्बन्धित प्रारम्भिक तथा प्राथमिक सूचनाहरू आयोजना क्षेत्रमा नै गई वैज्ञानिक विधि अपनाई सङ्कलन गरी विश्लेषण गरिएको छ ।
१३	प्रस्तावसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क विश्लेषण तथा प्रभावहरूको आँकलन गलत भई यसबाट जनधनको हानी नोक्सानी भएमा प्रस्तावक/परामर्शदाता/सिफारिस गर्ने मन्त्रालय स्वयम् जिम्मेवार हुनुपर्ने हुनाले यथार्थपरक तथ्याङ्क तथा योग्य विज्ञहरूबाट अध्ययन गराउनु पर्नेछ। यसरी जनधनको क्षति भएमा प्रस्तावक परामर्शदाताले नै सम्पूर्ण क्षतिपूर्ति बहन गर्नुपर्ने र प्रचलित कानून अनुसार सजायको भागिदार हुनु पर्नेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ ।
१४	प्रस्तावक/परामर्शदाता नै सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्कको विश्वसनीयता र यथार्थता पछि सम्म फरक नपर्ने गरी जवाफदेही हुनुपर्नेछ। संकलन गरिएको तथ्याङ्कहरू गलत साबित भएमा परामर्शदातालाई कालोसूचीमा राखिनेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ ।
१५	आयोजनाको विकल्प विश्लेषण यथार्थ परक हुनुपर्नेछ। विकल्प विश्लेषण चित्त बुझ्दो नभएमा पुनःविकल्प विश्लेषण गर्नुपर्नेछ। यसबाट प्रस्तावक/परामर्शदातालाई थप		आयोजनाको विकल्प विश्लेषण यथार्थ परक रहेको छ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	आर्थिक तथा सामाजिक भार पर्न गएमा मन्त्रालय जवाफदेही हुने छैन।		
१६	प्रस्तावक/परामर्शदाता नै सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्कको विश्वसनीयता र यथार्थताप्रति जवाफदेहि हुनुपर्नेछ।		प्रस्तावक र परामर्शदाताको स्व:घोषणा संलग्न गरिएको छ।
१७	यदि आयोजनाबाट स्थानीय समुदाय सरकारको सम्पत्ति, भूमि वा संशाधनमा असर पर्दछ भने तिनीहरूको स्वतः पूर्व स्वीकृति तथा सूचित सहमती भएको सिफारिस वा कुनै कागजात अनिवार्य पेस गर्नुपर्नेछ।		आयोजनाले सार्वजनिक सम्पत्तिमा कुनै प्रकारको हानी नोक्सानी पुऱ्याउने छैन
१८	योजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय संस्कार, परम्परा, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको सुरक्षा तथा सम्मान सुनिधित गर्नुपर्नेछ। यदि आयोजनाले परम्परागत जिविकोपार्जनमा प्रभावित गर्दछ भने त्यसको उचित वैकल्पिक व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ।		आयोजनाले परम्परागत जिविकोपार्जन तथा संस्कार, परम्परा, धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदामा कुनै असर पादैन
१९	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनमा समग्र सामाजिक प्रभाव मूल्याङ्कन गर्दा सांस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक धरोहर तथा आदिवासी/स्थानीय जनताको परम्परागत अभ्यासहरूको रक्षाका उपायहरू समावेश हुनुपर्छ। यसको सार्वजनिक सुनुवाई तथा घरधुरी सर्वेक्षणको प्रमाण पेस गर्नु पर्नेछ।	१३९	
२०	योजनामा स्थानीय समुदायका नागरिकहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकता दिनु पर्नेछ।	१२३	
२१	योजनाले जलस्रोत तथा नदी प्रणालीलाई असर नपार्ने गरी प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ र यदि असर पार्ने भएमा उचित संरक्षण योजना लागू गर्नु पर्नेछ।	१३५	
२२	प्रस्तावित योजना क्षेत्रमा वर्षात पानीको संकलन तथा पानीको पुनःचार्ज प्रणाली स्थापना गर्नु पर्नेछ, जसमा वर्षातको जल संकलनका लागि संरक्षण ट्याङ्की, रिचार्ज पिट र जल प्रवाह	१३७	

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	नियन्त्रण संरचनाहरूको निर्माण गर्नु पर्नेछ ।		
२३	योजना कार्यान्वयन गर्दा निस्कने फोहोर पदार्थहरूको विसर्जन तथा आयोजना सञ्चालन गर्दा सृजना भएको पहिरो वा भविष्यमा जान सक्ने पहिरोहरू तथा संभावित प्रकोपहरूको उचित व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।	१३४ १३५	आयोजना संचालनबाट कुनै पनि किसिमको अस्थिरता उत्पन्न हुँदैन
२४	प्राकृतिक प्रकोप, भूस्खलन, प्रदूषण तथा अन्य जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्वतयारी योजना अनिवार्य गर्नुपर्नेछ ।	१५, १६	
२५	आयोजनामा जीवाष्मा इन्धन तथा अन्य प्रदूषक ऊर्जा स्रोतको सट्टा नवीकरणीय तथा हरित ऊर्जा स्रोतहरूको उपयोग प्राथमिकतामा राख्नु पर्नेछ ।		आयोजनाको लागि प्रयोग गरिने ऊर्जाका स्रोतहरूमा नवीकरणीय तथा हरित ऊर्जाका स्रोतलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
२६	आयोजना कार्यान्वयन गर्दा स्थानीयहरूको समस्या समाधान तथा गुनासोहरूको समाधानको लागि गुनासो समाधान प्रणालीको व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ । यसको लागि स्थानीय निकायको प्रतिनिधि, प्रभावित समुदाय र प्रस्तावक सहितको संयन्त्र बनाउनु पर्नेछ ।	१३२	
२७	प्रस्तावले योजना कार्यान्वयन पूर्व, आयोजना कार्यान्वयनको क्रममा तथा आयोजना पुरा भएपछि समेत सम्भावित वातावरणीय प्रभावहरूको स्पष्ट पहिचान गरी छोटो/मध्यम/लामो अवधिको स्पष्ट कार्य योजना बनाउनु पर्नेछ । कार्य योजना अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि बजेटको व्यवस्था योजनाको कुल लागतमा नै समावेश गर्नु पर्नेछ ।		तालिका ४८ र ४९ मा समावेश गरिएको छ ।
२८	वातावरण संरक्षण ऐन बमोजिम योजना कार्यान्वयन गर्नु पूर्व वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने हुँदा प्रस्तावकबाट आयोजना हालसम्म निर्माण		प्रस्तावकको स्वःघोषणा अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ ।

क्र.म.	जानकारी	पेज नं	कैफियत
	नभएको र वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएपछी मात्र प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नेछु भनी प्रस्तावकले स्व:घोषणा गर्नु पर्नेछ ।		
२९	माथि उल्लेखित शर्तहरूका अतिरिक्त वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमवली, २०७७ मा उल्लेख भएका सम्पूर्ण प्रक्रिया पुरा गर्नु पर्नेछ तथा तोकिएको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।		वातावरण संरक्षण नियमावलीको अनुसूची १२ अनुसार प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

३.९ सुझाव समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयारी

स्थलगत सर्वेक्षण तथा सङ्कलित प्रथम र द्वितीय तथ्याङ्कको आधारमा तथा सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त भएका थप राय सुझाव समेटि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को अनुसूची-१२ बमोजिम वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

अध्याय ४: प्रस्तावसँग सम्बन्धित कानून तथा मापदण्डहरू

नेपाल सरकारले वातावरणको यथोचित संरक्षण गर्दै विकास कार्यलाई अघि बढाउनका निम्ति विभिन्न नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाको तर्जुमा गरी लागू गरेको छ । प्रस्तुत आयोजनाको हकमा वा.प्र.मू. अध्ययन तयार गर्दाको समयमा आकर्षित हुने कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्थालाई यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

४.१ नेपालको संविधान

नेपालको संविधान	धारा	सम्बन्धित बुँदा
नेपालको संविधान	धारा ३०	स्वच्छ वातावरणको हक: नेपाली जनताको स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्दै वातावरणीय प्रदूषण वा क्षयीकरणबाट क्षति पुग्ने पीडितलाई कानून सम्मत ढंगले क्षतिपूर्ति पाउने अधिकार समेत सुनिश्चित गरेको छ ।
	धारा ३४	श्रमको हक: प्रत्येक श्रमिकलाई उचित श्रम अभ्यासको हक सुनिश्चित गर्दै प्रत्येक श्रमिकलाई उचित पारिश्रमिक, सुविधा तथा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षाको हक समेत सुनिश्चित गरेको छ ।
	धारा ५१(ठ)	पर्यटन सम्बन्धी नीति: नेपालका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, पुरातात्विक र प्राकृतिक सम्पदाहरूको पहिचान, संरक्षण, प्रवर्धन एवं प्रचार प्रसार मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको महत्वपूर्ण आधारको रूपमा पर्यावरण अनुकूल पर्यटन उद्योगको विकास गर्ने, पर्यटन संस्कृतिको विकास गर्न आवश्यक वातावरण एवं नीति निर्माण गर्ने तथा पर्यटन उद्योगको लाभ वितरणमा स्थानीय जनतालाई प्राथमिकता दिने छ ।

४.२ नीति/कार्ययोजना/कार्यविधिहरू

नीति/कार्ययोजना/कार्यविधिहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
सोह्रौँ योजना (२०८१/८२-२०८५/८६)		<ul style="list-style-type: none"> ❖ दीर्घकालीन विकास रणनीतिको माध्यमबाट सबै प्रकारका विभेद बहिष्करण एवं वंशितीकरणका अवशेष र विकासका अवरोध समाप्त गरी समाजवाद उन्मुख समृद्ध अर्थव्यवस्था निर्माण गर्न र संविधानले अङ्गीकार गरेका विकास केन्द्रित सोचलाई आवधिक योजनामा आन्तरिकीकरण गर्न नेपाल सरकारले २५ वर्षे दीर्घकालीन सोच (२०७६-२१००) अगाडि सारेको छ । दीर्घकालीन सोचअनुरूप यस अवधिमा पन्ध्रौँदेखि उन्नाइसौँ योजना समेत गरी ५ वटा आवधिक योजना कार्यान्वयन गरिन्छन् । ❖ दीर्घकालीन सोच २१०० ले तय गरेको समृद्धि र सुखका मुलभूत तत्वहरूलाई आत्मसात गर्दै सोह्रौँ योजनाले सुशासन सामाजिक न्याय र समृद्धिको सोच राखेको छ । सुशासन मार्फत नै सामाजिक न्याय र

	<p>समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रम: पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटन बजारको विकास, विस्तार तथा सुदृढीकरण, गुणस्तरीय लगानी आकर्षण र पर्यटकीय क्रियाकलाप तथा गन्तव्यको विविधीकरण गर्ने: पर्यटन व्यावसायबाट उच्च मूल्य अभिवृद्धि गर्ने: वातावरणीय उत्तरदायित्व र दिगो अभ्यासको सुनिश्चितता, एक जिल्ला न्यूनतम एक पर्यटकीय गन्तव्य र एक स्थानीय तह बहुपर्यटन गाउँ प्रवर्द्धन गर्ने: पर्यटन विस्तारित लेखा तयारी, पर्यटक सुरक्षा, प्रचारप्रसार तथा पर्यटन सूचना सञ्जालीकरण गर्ने। 				
<p>फोहोरमैला व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७९</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक सुनिश्चित गर्ने लक्ष्यका साथ फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन मार्फत स्वच्छ, स्वस्थ र समुन्नत समाजको स्थापना गर्ने दूरदृष्टि लिईएको छ। <table border="1" data-bbox="518 779 1532 1003"> <tr> <td data-bbox="518 779 837 891"> <p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.४</p> </td> <td data-bbox="837 779 1532 891"> <ul style="list-style-type: none"> ❖ फोहोरमैलालाई स्रोतमै न्यूनीकरण गरी विसर्जन स्थलको उपयोगलाई दिगो बनाउने। </td> </tr> <tr> <td data-bbox="518 891 837 1003"> <p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.३</p> </td> <td data-bbox="837 891 1532 1003"> <p>फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नागरिक दायित्व अभिवृद्धि गर्न ।</p> </td> </tr> </table>	<p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.४</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फोहोरमैलालाई स्रोतमै न्यूनीकरण गरी विसर्जन स्थलको उपयोगलाई दिगो बनाउने। 	<p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.३</p>	<p>फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नागरिक दायित्व अभिवृद्धि गर्न ।</p>
<p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.४</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फोहोरमैलालाई स्रोतमै न्यूनीकरण गरी विसर्जन स्थलको उपयोगलाई दिगो बनाउने। 				
<p>खण्ड ९ को उपखण्ड ९.३</p>	<p>फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नागरिक दायित्व अभिवृद्धि गर्न ।</p>				
<p>प्लास्टिक झोला प्रतिबन्ध समन्वधी कार्ययोजना, २०७८</p>	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्लास्टिकको झोला नकुहिने प्रकृतिको हुने हुनाले निकै लामो समयसम्म सोही रूपमा नै वातावरणमा रहिरहने गर्दछ। यसको अव्यवस्थित विसर्जनबाट वातावरणमा विभिन्न प्रकारका दुष्प्रभावहरू देखिने, जमिनको उर्वराशक्ति घट्नुका साथै, प्लास्टिकको झोला पानीको मुहानमा जम्मा भई मुहान थुनिने र यसबाट ढल निकासमा अवरोध आई वातावरण प्रदूषण हुने खतरा हुन्छ। ❖ प्लास्टिक झोलालाई जलाउँदा यसबाट हानिकारक तथा प्राणघातक ग्याँस उत्सर्जन हुने हुँदा जलाउने प्रचलन अत्यन्त जोखिमयुक्त देखिन्छ। प्लास्टिकजन्य सामग्री जलाउँदा उत्सर्जन हुने ग्याँसले ओजोन तहको विनाश गर्नुको साथै जलवायु परिवर्तनमा पनि प्रतिकूल असर पर्ने हुँदा समस्त मानव तथा जीवजन्तुको स्वास्थ्यमा समेत नकारात्मक प्रभाव पर्न जान्छ। ❖ अतः वातावरण तथा मानव स्वास्थ्यमा पर्ने जोखिम न्यूनीकरण गर्नको लागि नेपाल सरकारले आ.व. २०७८/७९ को आय-व्ययको सार्वजनिक जानकारी वक्तव्यको बुँदा नं. १६० मा चालिस माइक्रोन भन्दा पातलो प्लास्टिकको उत्पादन, आयात, विक्री वितरण र प्रयोगमा मिति २०७८ श्रावण १ गतेदेखि पूर्णरूपमा प्रतिबन्ध लगाउने नीतिगत उदघोष र सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट मिति २०७८ श्रावण २८ मा नेपाल सरकारले घोषणा गरेको प्रतिबन्धलाई प्रभावकारी रूपमा पालना गराउन 				

	कार्यान्वयनयोग्य कार्ययोजना तयार गरी प्लास्टिक झोलाको उत्पादन, आयात, विक्री वितरण र प्रयोगमा देशभर प्रतिबन्ध लागू गर्न नेपाल सरकारको नाममा आदेश भएको छ।	
राष्ट्रिय वातावरण नीति, २०७६	❖ यस नीतिले प्रदूषण नियन्त्रण, फोहोरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिई नेपालको संविधान अन्तर्गत नागरिकको स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकको सुनिश्चितता गर्दछ ।	
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.१	❖ सबै प्रकारका प्रदूषण रोकथाम, नियन्त्रण र न्यूनीकरणका लागि प्रभावकारी प्रणाली स्थापना गर्न उद्योग, कलकारखाना, अस्पताल तथा सवारी साधनहरूको सञ्चालनमा वातावरणमैत्री प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
	उपखण्ड ८.३	❖ स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण कायम गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । वातावरण प्रदूषण गर्नेले सृजित वातावरणीय प्रभावमा परेका समुदायलाई न्यायोचित ढंगबाट क्षतिपूर्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
	उपखण्ड ८.५	❖ भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्दा वातावरण मैत्री संरचना निर्माण गरिने छ ।
राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६	❖ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण र अनुकूलनसँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न एवम् जलवायुमैत्री विकासद्वारा नेपाल सरकारले लिएको "समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली" को अवधारणालाई टेवा पुर्याउन यो नीतिको पालना गरिनेछ। यस नीतिको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको विकास गरी राष्ट्रको सामाजिक आर्थिक समृद्धिमा योगदान पुर्याउनु हो।	
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.५	❖ भरपर्दो, दिगो र न्यून कार्बन प्रविधियुक्त उद्योग, यातायात र भौतिक पूर्वाधारको विकास गरी जलवायु उत्थानशील आर्थिक विकासको अवधारणा अवलम्बन गरिनेछ ।
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.६	❖ पर्यटन क्षेत्रलाई जलवायुमैत्री बनाउँदै महत्वपूर्ण प्राकृतिक, सांस्कृतिक र सामाजिक सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गरिने छ ।
	खण्ड ८ को उपखण्ड ८.७	❖ जलवायुजन्य प्रकोपबाट मानव स्वास्थ्यमा पर्ने प्रतिकूल प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्दै स्वस्थ जीवनयापनको वातावरण तयार गरिनेछ ।

<p>राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६</p>	<p>❖ सुरक्षित तथा स्वस्थ कार्य वातावरणमा काम गर्न पाउने श्रमिकको अधिकार सुनिश्चित एवम् उत्पादात्व अभिवृद्धि गर्ने दूरदृष्टिका साथ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यको मापदण्ड र उपायहरूको अवलम्बन एवम् अभ्यास गर्दै सुरक्षित कार्यस्थल सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य यस नीतिले लिएको छ।</p>
<p>रणनीति १</p>	<p>❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी नीतिगत एवं कानुनी सुधार तथा परिमार्जन गरिनेछ।</p>
<p>रणनीति २</p>	<p>❖ सुरक्षित तथा स्वस्थ कार्यस्थलका लागि नियमन तथा प्रोत्साहन गरिनेछ।</p>
<p>रणनीति ३</p>	<p>❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्यसँग सम्बद्ध सरोकारवालाको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।</p>
<p>रणनीति ४</p>	<p>❖ व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी अनुगमन, निरीक्षण, अध्ययन र अनुसन्धान लगायतका विषयमा सम्बद्ध निकायहरूबीच सहकार्य र समन्वय गरिनेछ।</p>
<p>राष्ट्रिय भूमि नीति, २०७५</p>	<p>❖ भूमिको न्यायिक वितरण, महत्तम उपयोग र सुशासन मार्फत मुलुकको आर्थिक समृद्धि र जनताको जीवनस्तरमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउने दिर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ।</p>
<p>खण्ड ५ उपखण्ड ७</p>	<p>❖ भूमिको उत्पादनशील प्रयोगका माध्यमबाट देशको आर्थिक समृद्धि तथा नागरिकको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन।</p>
<p>खण्ड ६ उपखण्ड ६.३</p>	<p>❖ वातावरणीय सन्तुलन, खाद्य सुरक्षा, व्यवस्थित पूर्वाधार विकास तथा सुरक्षित बसोबासका लागि भूमिको महत्तम उपयोग र व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्नुका साथै विकास निर्माणका लागि भूमि प्राप्तिलाई सहज वातावरण सिर्जना गर्ने र विकास आयोजनाको लागत जग्गा प्राप्ति कारण बढ्न नदिने व्यवस्था सुनिश्चित गरिनेछ।</p>
<p>विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति, २०७५</p>	<p>❖ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका क्रियाकलापहरूलाई सन्तुलित रूपमा कार्यान्वयन गरी विपद् वाट हुने जनधन, स्वास्थ्य तथा जीविकोपार्जनका स्रोतसाधनहरूका साथै व्यक्ति, समुदाय र राष्ट्रको आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक पूर्वाधार र सांस्कृतिक एवं पर्यावरणीय सम्पदाको</p>

	<p>जोखिम तथा क्षतिमा उल्लेख्य रूपमा कमी गर्नु तथा तिनीहरूको उत्थानशीलता वृद्धि गर्नु यस नीतिको ध्येय रहेको छ।</p>
	<p>खण्ड ७ उपखण्ड ७.६ ❖ शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, उद्योग, पर्यटन, ऊर्जा, आवास, यातायात, खानेपानी, सरसफाइ लगायतका पूर्वाधार र ऐतिहासिक तथा सांस्कृतिक सम्पदामा पर्नसक्ने विपद् जोखिमका प्रभाव सम्बन्धमा विपद् जोखिम लेखाजोखा तथा नक्साङ्कन गरी प्रचारप्रसार गरिनेछ ।</p>
<p>मुलुकि देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४</p>	<p>❖ देवानी मुद्दाको दायरी, कारवाही, सुनुवाइ र किनारा तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य कार्यविधि र त्यस्ता मुद्दामा भएको निर्णय कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गरी कार्यविधि कानूनलाई सरलीकृत र समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनका बखत मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिताको पालना गरिनेछ ।</p>
<p>मुलुकी देवानी संहिता, २०७४</p>	<p>❖ मुलुकमा कानून र व्यवस्था कायम गरी सर्वसाधारणको नैतिकता, शिष्टाचार, सदाचार र सुविधा एवं आर्थिक हित कायम राखि तथा आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गरी विभिन्न जात, जाति वा सम्प्रदायहरू बीचको सुसम्बन्ध कायम राख्नको लागि मुलुकी ऐन तथा अन्य कानूनमा रहेका देवानी सम्बन्धी व्यवस्थालाई संशोधन र एकीकरण समेत गरी समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनका बखत मुलुकी देवानी संहिताको पालना गरिनेछ ।</p>
<p>मुलुकी अपाध संहिता, २०७४</p>	<p>❖ मुलुकमा कानून तथा व्यवस्था कायम गरी सर्वसाधारणको नैतिकता, शिष्टाचार, सदाचार, सुविधा, आर्थिक हित कायम राखि, विभिन्न धार्मिक तथा सांस्कृतिक समुदायविचको सुसम्बन्ध तथा शान्ति कायम गर्न, फौजदारी कसूर निवारण र नियन्त्रण गर्न र तत्सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई संशोधन र एकीकरण गरी समयानुकूल फौजदारी कसूर सम्बन्धी संहिताको व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनका बखत मुलुकी अपराध संहिताको पालना गरिनेछ ।</p>
<p>मुलुकी फौजदारी कार्यविधि</p>	<p>❖ फौजदारी मुद्दाको अनुसन्धान, अभियोजन, दायरी, कारवाही, सुनुवाइ र किनारा</p>

संहिता, २०७४	तथा सोसँग सम्बन्धित अन्य कार्यविधि र त्यस्ता मुद्दामा भएको फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रचलित कानूनलाई सरलीकृत र समयानुकूल बनाउन वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनका बखत गर्न मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताको पालना गरिनेछ ।
राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति, २०७२	खण्ड ८ उपखण्ड (८.४) बुँदा ८.४.४ ❖ जलवायु परिवर्तनको असरलाई समेत ध्यानमा राखी दिगो विकासका सिद्धान्तका आधारमा विकास निर्माणका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछन् ।
श्रम सम्बन्धी: राष्ट्रिय नीति, २०७१	खण्ड ८ उपखण्ड (८.२) बुँदा ८.२.२ ❖ सरोकारवालाहरूको क्षमता विकास तथा रोजगारसम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि मार्फत रोजगारसँग सम्बन्धित नीतिहरू र कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
	खण्ड १० उपखण्ड (३२) ❖ पर्यटनहरूको बसाईको अवधि बढाउन संख्यात्मक र गुणात्मक पर्यटनलाई लक्षित गरी प्रभावकारी कार्यक्रमहरू ल्याइने छ ।
राष्ट्रिय रोजगार नीति, २०७१	❖ पर्यटन क्षेत्र विकासका निम्ति लगानी प्रवर्द्धन गर्दै ट्राभल तथा होटल व्यवसायमा सेवा तथा उत्पादनमूलक रोजगार र पेसागत दक्षता अभिवृद्धिका उपायहरू कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
पर्यटन नीति, २०८२	परिच्छेद २ को खण्ड (२.३) ❖ राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान अभिवृद्धि गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.३) ❖ गुणस्तरीय एवं बहुपक्षीय पूर्वाधार विकासका लागि सार्वजनिक, निजी तथा वैदेशिक लगानी प्रवर्धन गरिनेछ । पर्यटन सेवामा पहुँच वृद्धि गर्न हवाई सेवालाई थप सुरक्षित व्यवस्थित र नियमित बनाइ पर्यटन स्रोतबजारमा स्वा विस्तार गरिनेछ ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.४) ❖ पर्यटन गतिविधिलाई वातावरणमैत्री, समतामूलक, जिम्मवार बनाउदै पर्यापर्यटनको विकास तथा प्रवर्धन गरिनेछ ।
	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.५) ❖ पर्यटक सम्बद्ध कानून नितिलाई समयानुकूल बनाउदै समन्वय र क्षमता विकासमा जोड दिइनेछ ।

	परिच्छेद २ को खण्ड (२.५) उपखण्ड (२.५.६)	❖ पर्यटक व्यवसायबाट रोजगारी तथा स्वरोजगारीका अवसर सिर्जना गर्दै पर्यटन क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरिनेछ।
व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८२		❖ मुलुकमा स्थापना भएका उद्योगले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ५४ बमोजिम समुदाय उपभोक्ता, श्रमिक, वातावरण र अन्य सरोकारवालाप्रति निर्वाह गर्नुपर्ने व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारीलाई व्यवस्थित, पारदर्शी, अनुमानयोग्य र प्रतिफलमुखी बनाउँदै औद्योगिक पर्यावरणलाई सुदृढ गर्न वाञ्छनीय भएकोले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ को दफा ६८ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले यो कार्यविधि बनाई लागु गरेको छ ।

४.३ रणनीतिहरू

रणनीती	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
१० वर्षे पर्यटन रणनीति, (२०७२/७३- २०८१/८२)	परिच्छेद २ र खण्ड २.२.४	❖ रोजगारीको अवसर सिर्जना हुने छ ।
राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति, वि.स. २०५८		❖ राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति योजनाले देशको जैविक दृष्टिबाट विविध संसाधनहरूको संरक्षण र प्रयोग, पारिस्थितिक प्रक्रिया र प्रणालीहरूको संरक्षण, जनताको हितका लागि दिगो आधारमा सुनिश्चित हुने सबै लाभहरूको बराबरी साझेदारी, र जैविक विविधता सम्मेलन अन्तर्गत सबै दायित्वहरूको सम्मान गर्दछ । नेपालमा जैविक विविधता अधिकांश व्यक्तिको जीविका, आर्थिक विकास, कृषि उत्पादकत्व र दिगोपन, मानव स्वास्थ्य र पोषण, स्वदेशी ज्ञान, लैंगिक समानता, निर्माण सामग्री, जल स्रोत, र समाजको सौन्दर्य र सांस्कृतिक कल्याणसँग सम्बन्धित छ।
राष्ट्रिय संरक्षण रणनीति, वि.स. २०५५		❖ राष्ट्रिय संरक्षण रणनीति पारितन्त्र गुणस्तर कायम राख, क्षतिको स्रोत पुनःप्राप्त गर्न र सांस्कृतिक सम्पदा पुनःस्थापित गर्न, स्रोतहरूको दिगो व्यवस्थापन गर्न विकसित गरिएको थियो। यो रणनीति "विकासको संरक्षण" अवधारणागत संरचनामा विकसित भएको थियो जसमा चार उद्देश्यहरू छन्: जनताको आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्ने, भूमिको दिगो उपयोग र नवीकरणीय स्रोतहरू सुनिश्चित गर्ने, जैविक विविधतालाई जोगाउने र आवश्यक पर्यावरणीय प्रणाली कायम राखे।

४.४ ऐनहरू

ऐनहरू	दफा उपदफा	र	सम्बन्धित बुँदा
तथ्याङ्क ऐन, २०७९	दफा उपदफा र (२)	५ (१)	❖ नेपाल सरकारले कुनै विषयमा तथ्याङ्क संकलन गर्न सूचित आदेश जारी गर्न सक्नेछ र सोही आदेश बमोजिम राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले कुनै व्यक्ति, घर परिवार, संस्था वा सरकारी निकायसँग सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्नेछ ।
	दफा उपदफा (३)	५	❖ कार्यालयले कुन व्यक्ति, घर परिवार, संस्था वा सरकारी निकायलाई तिनीहरूको भोगचलन वा नियन्त्रणमा रहेको वस्तुको तथ्याङ्क पेस गर्न लिखित सूचना दिन सक्नेछ
	दफा ५ को उपदफा (४)		❖ उपदफा (१), (२) वा (३) बमोजिम आदेश वा सूचना बमोजिम तथ्याङ्क उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य हुनेछ ।
वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६	दफा ३ को उपदफा (१)		❖ प्रस्तावकले तोकिए बमोजिमको प्रस्तावको प्रावधान बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ३ को उपदफा २(१)		❖ यसरी तयार गरिएको अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि सम्बन्धित निकाय समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ४		❖ सम्बद्ध व्यक्ति, समुह वा संस्थालाई प्रदूषण न्यूनीकरण वा निराकरणको उपाय अवलम्बन गर्न वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनै कार्य गर्न नपाउने गरी रोक लगाउन सक्ने छ ।
	दफा ८		❖ कसैले पनि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई कुनै पनि प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न र गराउन हुँदैन
	दफा १३		❖ कसैले पनि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन प्रतिवेदन भन्दा विपरीत हुने गरी आयोजना कार्यान्वयन गरेमा सम्बन्धित निकायले त्यस्तो आयोजना कार्यान्वयन गर्न तत्काल रोक लगाउन सक्नेछ ।
	दफा १५ को उपदफा (२)		❖ कसैले पनि जनजीवन, जनस्वास्थ्य एवं वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल प्रभाव पार्ने गरी प्रदूषण गर्न वा उपदफा (१) बमोजिम नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड विपरितको कुनै काम गर्न वा गराउनु हुँदैन ।
	दफा १५ को उपदफा (२)		❖ सम्बद्ध व्यक्ति, समूह वा संस्थालाई प्रदूषण न्यूनीकरण वा निराकरणको उपाय अवलम्बन गर्न वातावरण विभागले

ऐनहरू	दफा उपदफा	र सम्बन्धित बुँदा
		निर्देशन दिन, आवश्यक शर्त तोक्न वा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी कुनै कार्य गर्न नपाउने गरी रोक लगाउन सक्नेछ ।
औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६	दफा ३	❖ कसैले यस ऐन बमोजिम दर्ता नगराइ उद्योगको स्थापना वा सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।
भू-उपयोग ऐन, २०७६	दफा ८ उपदफा १	❖ नेपालको भूबनोट, भूमिको क्षमता तथा उपयुक्तता, भूमिको मौजुदा उपयोग र आवश्यकता समेतका आधारमा एउटा प्रयोजनको लागि वर्गिकरण गरिएको जग्गा अर्को प्रयोजनमा प्रयोग गर्ने गरी भूउपयोग परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।
बालबालिका सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ७ को उपदफा ९	❖ चौध वर्ष मुनिका बालबालिकालाई जोखिमपूर्ण काममा लगाउन वा घरेलु कामदार वा कमलरीको रूपमा राख्नु हुँदैन ।
उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ प्रत्येक उपभोक्तालाई गुणस्तरीय वस्तु वा सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार हुनेछ ।
	दफा ७ को उपदफा (१) को खण्ड (क)	❖ गुणस्तरीय वस्तु वा सेवा उत्पादन गर्नु पर्नेछ ।
	दफा १६ को उपदफा (१)	❖ कसैले पनि अनुचित व्यापारिक तथा व्यावसायजन्य क्रियाकलाप गर्न वा गराउन पाउने छैन ।
रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ४ को उपदफा (३)	❖ कसैले पनि कुनै नागरिकलाई निजको इच्छा विपरित वा निजले नचाहेको रोजगारीमा लगाउन वा जबरजस्ती गर्न वा बाध्य बनाउन पाउने छैन ।
	दफा ६	❖ कसैले पनि बेरोजगार व्यक्तिलाई रोजगारी दिने सम्बन्धमा प्रचलित कानुनले कुनै खास वर्ग वा सामुदायको लागि विशेष व्यवस्था गरेको अवस्थामा बाहेक त्यस्तो व्यक्तिको उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जातजाति, लिङ्ग, भाषा, क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै कुनै आधारमा भेदभाव गर्न पाउने छैन ।
	दफा ७ उपदफा (१)	❖ रोजगारीमा रहेको व्यक्तिलाई प्रचलित कानुन बमोजिम बिना कारण रोजगारीबाट हटाउन पाउने छैन ।
वैयक्तिक गोपनीयता सम्बन्धी ऐन, २०७५	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ प्रत्येक व्यक्तिको शारीरिक र मानसिक अवस्था सम्बन्धी विषयको गोपनीयता अनतिक्रम्य हुनेछ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	दफा १२ को उपदफा (२)	❖ कुनै पनि व्यक्तिको वैयक्तिक वा पारिवारिक तथ्याङ्क संकलन गर्दा निजको मन्जुरी लिनुपर्ने छ ।
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४	दफा ७ उपदफा १	❖ सूचीकृत रोजगारदाताले आफ्ने तर्फबाट वा योगदानकर्ताको योगदानयोग्य आयबाट गर्नु पर्ने योगदानको दर निर्धारण गरी तोकिए बमोजिमको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ८ उपदफा १	❖ कुनै श्रमिकले कुनै कारणले पारिश्रमिक नपाउने अवस्था श्रृजना भई नियमित रूपमा कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने योगदान जम्मा गर्न नसक्ने भएमा त्यस्तो श्रमिकको बढीमा तीन महिनासम्म निजले जम्मा गर्नु पर्ने योगदान सम्बन्धित सूचीकृत रोजगारदाताले कोषमा जम्मा गरिदिनु पर्नेछ ।
	दफा २०	❖ श्रमिकको सूचिकरण गराउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसै गरी दफा २४ ले कुनै योगदानकर्ता कुनै कारणले रोजगारीमा नरहेमा सूचीकृत रोजगारदाताले सोको जानकारी १ महिनाभित्र कोषलाई गराउनु पर्नेछ
श्रम ऐन, २०७४	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा उल्लिखित पारिश्रमिक वा सुविधा भन्दा कम पारिश्रमिक वा सुविधा लिने दिने गरी वा यस ऐनमा उल्लिखित शर्त विपरित हुने गरी रोजगारदाता तथा श्रमिक विच रोजगार सम्झौता यो ऐन विपरीत भएको मानिनेछ र सो हदसम्म त्यस्तो रोजगार सम्झौता बदर हुनेछ ।
	दफा ४ को उपदफा १	❖ कुनै श्रमिकलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा बाँधा श्रममा लगाउन हुँदैन । ❖ उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि राष्ट्रलाई आवश्यक परेका बखत नागरिक कर्तव्य अन्तर्गत गर्नु पर्ने काम वा सेवा; अदातलतबाट भएको निर्णय वा आदेश बमोजिमको सजाय बापत गर्नु पर्ने काम वा सेवा; समुदायको हितको लागि त्यस्तो समुदायको सदस्यको हैसियतले गर्नु पर्ने काम वा सेवालार्ई बाँधा श्रम मानिने छैन ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	दफा ५	❖ कसैले पनि बालबालिकालाई कानुन विपरित हुने गरी कुनै काममा लगाउन पाउने छैन ।
	दफा ६ उपदफा (१)	❖ रोजगारदाताले श्रमिकलाई धर्म, वर्ण, लिङ्ग, जाल जाति, भाषा वा वैचारिक आस्था वा अन्य त्यस्तै आधार मध्ये कुनै कुराको आधारमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
	दफा ७ को उपदफा (१)	❖ कुनै पनि श्रमिकलाई लिङ्गको आधारमा श्रमिकबीच समान मूल्यको काम (इक्वयल भ्यालु अफ वर्क) को लागि पारिश्रमिक भेदभाव गर्न हुँदैन ।
	दफा ८ को उपदफा (१)	❖ यस ऐन तथा अन्य कानुनको अधीनमा रही प्रत्येक श्रमिकलाई ट्रेड युनियन गठन गर्ने, सञ्चालन गर्ने, त्यस्तो युनियनको सदस्यता लिने वा सो युनियनमा आवद्ध हुने वा ट्रेड युनियन सम्बन्धी अन्य गतिविधिमा संलग्न हुने अधिकार हुनेछ ।
	दफा ११ को उपदफा (१), (२), (३)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रोजगारदाताले रोजगार सम्झौता नगरी कसैलाई काममा लगाउन हुँदैन । ❖ उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आकस्मिक रोजगारीको लागि लिखित रूपमा सम्झौता गर्न आवश्यक पर्ने छैन । ❖ उपदफा (१) बमोजिम रोजगार सम्झौता गर्दा त्यस्तो सम्झौतामा श्रमिकले पाउने पारिश्रमिक, सुविधा, रोजगारीको शर्त तथा तोकिए बमोजिमको अन्य कुराहरू समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ
स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४	दफा ११ को उपदफा (२)	❖ स्थानीय सरकारलाई राजस्व संकलनसंग सम्बन्धित विषयमा नीति निर्माण गर्ने र संघीय र प्रादेशिक कानुनको अधिनमा रहि घर जग्गा बहाल, सवारी, पर्यटन, व्यवसायीक र भूमि कर तोक्नेन लागू तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोहि दफाले स्थानीय सरकारलाई वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी नीति निर्माण गर्ने अधिकार सहित स्थानीय तहलाई वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण, प्रदूषण नियन्त्रण तथा जोखिमयुक्त सामाग्रीको लागि जिम्मेवारी दिएको छ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
	दफा २७ को उपदफा (१)	❖ कसैले पनि गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट नक्सा पास नगराई भवन निर्माण गर्नुहुँदैन ।
	दफा २८ को उपदफा (१)	❖ गाउँपालिका वा नगरपालिका क्षेत्रमा भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति वा सरकारी कार्यालयले भवन निर्माण गर्ने अनुमतिको लागि भवनको नक्सा सहित गाउँपालिका वा नगरपालिकाले तोकेको ढाँचामा गाउँपालिका वा नगरपालिका समक्ष दरखास्त दिनुपर्नेछ
अपाङ्गता भएका व्यक्तिको सम्बन्धी (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७५	दफा २४ उपदफा (१)	❖ अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई अपाङ्गताको आधारमा भेदभाव वा निजलाई वैयक्तिक स्वतन्त्रताबाट बञ्चित गरिने छैन ।
	दफा २४ उपदफा (३)	❖ कुनै प्रतिष्ठानले अपाङ्गता भएका व्यक्ति विरूद्ध रोजगारी तथा सोसँग सम्बन्धित कुनै विषयमा भेदभाव गर्न पाइने छैन ।
	दफा २४ उपदफा (७)	❖ रोजगारी दिने निकाय तथा संस्थाले रोजगारीका सिलसिलामा अपाङ्गता भएको कामदार तथा कर्मचारीलाई रोजगारीबाट हटाउने वा पदबाट घट्टावा गर्न पाइने छैन ।
विपद् न्यूनीकरण व्यवस्थापन २०७४	दफा २० को उपदफा (१) को खण्ड (क)	❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा सबै सार्वजनिक संस्था तथा व्यावसायिक प्रतिष्ठानले आफ्नो भवन, उद्योग, कार्यालय वा व्यावसायिक केन्द्रमा विपद्का घटना हुन नदिन विपद् सुरक्षा औजार, उपकरण, सामग्री, आपत्कालीन निकास लगायत तोकिए बमोजिमका अन्य व्यवस्था गर्नु पर्नेछ साथै आफ्ना कर्मचारी तथा कामदारलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रधिकरणले तोके बमोजिमका आधारभूत अभिमुखीकरण तालिम दिनु पर्नेछ भने आफ्नो भवन लगायत अन्य संरचना आपत्कालीन प्रयोजनका लागि आवश्यक परेमा आदेशानुसार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यी संस्थाहरूले फोहोरमैला तथा प्रदूषणको यथोचित व्यवस्थापन गरी यसबाट वातावरण र जनजीवनमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू अपनाउनुपर्ने छ ।
	दफा २१ को खण्ड (ख)	❖ विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने खालको कार्यक्रमको व्यवस्था गरिनेछ ।
कार्यास्थलमा हुने यौन जन्य दुर्व्यवहार (निवारण) ऐन, २०७१	दफा ३	❖ कसैले पनि कार्यास्थलमा यौनजन्य दुर्व्यवहार गर्न वा गराउन पाइने छैन ।
	दफा १२	❖ कसैले कुनै कर्मचारी वा सेवाम्राहीलाई यौनजन्य दुर्व्यवहार गरेको

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		ठहरेमा निजलाई कसूरको प्रकृति हेरी छ महिनासम्म कैद वा पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ ।
सूर्तिजन्य पदार्थ (नियन्त्रण र नियमन गर्ने) ऐन, २०६८	दफा ४ उपदफा (१)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कसैले पनि सार्वजनिक स्थलमा धूम्रपान तथा सूति सेवन गर्न पाउने छैन। ❖ उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि व्यवस्थापनकले कारागार, विमानस्थल वा पर्यटकीय स्तरको होटलको कुनै खास ठाउँमा अन्य व्यक्तिलाई प्रतिकूल असर नपर्ने गरी धूम्रपान तथा सूतिजन्य पदार्थ सेवन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ
फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८	दफा ३	❖ फोहरमैला व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय तहलाई तोकेको छ। यस अन्तर्गत ऐनले स्थानान्तरण केन्द्र, ल्याण्डफिल साइट, प्रशोधन प्लाण्ट लगायत फोहरमैलाको संकलन, अन्तिम विसर्जन तथा प्रशोधनका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तथा संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालनका कामहरूको परिकल्पना गरेको छ ।
	दफा ४	❖ हानिकारक फोहरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला, रासायनिक फोहरमैला वा औद्योगिक फोहरमैला प्रशोधन र व्यवस्थापन गर्ने दायित्व निर्धारित मापदण्डको अधिनमा रही त्यस्तो फोहरमैला व्यवस्थापनको दायित्व त्यस्ता फोहरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति वा निकायमा निहित गरेको छ ।
	दफा ६	❖ फोहरमैलालाई कम्तीमा जैविक र अजैविक लगायत विभिन्न प्रकारमा विभाजन गरी स्रोत मै छुट्टयाउनु पर्नेछ
	दफा ७	❖ फोहरमैला निष्कासनको समय, स्थान र तरिका तोक्ने अधिकार सम्बन्धित स्थानीय तहले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।
	दफा १०	❖ फोहरमैलाको न्यूनीकरण, पुनःप्रयोग तथा पुनःचक्रीय प्रयोगको विधिलाई व्यवस्था गर्दै सोको प्रोत्साहन सम्बन्धी क्रियाकलापको लागि स्थानीय तहलाई जिम्मेवार निकायको रूपमा तोकिएको छ ।
	दफा ३८	❖ कसैले फोहरमैला व्यवस्थापनको विपरित कुनै कार्य गरेमा ऐन बमोजिम कसूर गरेको मानिने छ ।
	दफा ३९	❖ ऐनले तोके अनुसारको कसूर गरेमा रु ५०० देखि १ लाखसम्मको नगद जरिवाना र बढीमा तीन महिनासम्मको कैद सजाय गर्न सक्नेछ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
घरेलु हिंसा (कसुर र सजाय ऐन), २०६६	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ कसैले पनि घरेलु हिंसा गर्न गराउन वा घरेलु हिंसाको निमित्त कसैलाई दुरुत्साहन गर्न पाइने छैन ।
कम्पनी ऐन, २०६३	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ मुनाफाको उद्देश्य लिई कुनै उद्यम गर्न चाहने व्यक्तिले एकलै वा अरुसंग समुहबद्ध भई प्रवन्धपत्रमा उल्लेख भए बमोजिम एक वा एक भन्दा बढी उद्देश्यका प्राप्तिका लागि कम्पनी संस्थापन गर्न सक्नेछ ।
	दफा ९	❖ प्राईभेट कम्पनीको शेयरधनीहरूको संख्या एकसय भन्दा बढी हुन नमिल्ने प्रावधान कायम गरेको छ
प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९		❖ सङ्गित रोयल्टी नतिरी गीत-सङ्गित बजाएमा प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९ अनुसार कडा कानुनी कारबाहीको व्यवस्था गरिएको छ । रोयल्टी नतिरेको खण्डमा १० हजारदेखि एक लाख रुपैयाँसम्म जरिवाना वा ६ महिनासम्म कैद सजाय हुने व्यवस्था रहेको छ ।
बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०५६	दफा ३	❖ कसैले पनि १४ वर्ष उमेर पूरा नगरेका बालबालिकाहरूलाई श्रमिकको रूपमा कामहरूमा लगाउन हुँदैन ।
	दफा ४	❖ कसैले पनि बालकलाई ललाई, फर्काई वा झुक्याएर वा कुनै प्रलोभनमा वा डर, त्रास वा दवाबमा पारी वा अन्य कुनै तरिकाले निजको इच्छा विरुद्ध श्रमिकको रूपमा काममा लगाउनु हुँदैन ।
	दफा ९	❖ बालकलाई बेलुका छ बजेपछि बिहान छ बजेसम्मको अवधिभर काममा लगाउन हुँदैन । ❖ बालकलाई काममा लगाउँदा हप्तामा छत्तिस घण्टाभन्दा बढी अतिरिक्त पारिश्रमिक दिई वा नदिई काममा लगाउन हुँदैन । ❖ बालकलाई काममा लगाउँदा दैनिक छ घण्टा भन्दा बढी लगाउन नहुने र लगातार ३ घण्टा काम गरेपछि आधा घण्टा आराम गर्ने समय दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।
	दफा ११	❖ प्रतिष्ठानमा काममा लगाउने बालकको नाम र ठेगाना, बालकको बाबु, आमा वा संरक्षक नाम र ठेगाना, जन्म मिति वा उमेर, काममा लगाएको मिति, कामको प्रकृति, काम गर्नु पर्ने समय,

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		आराम गर्ने समय, पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधाहरू खुलाई एउटा दर्ता किताब राख्नु पर्नेछ ।
	दफा १९ को उपदफा (१)	❖ कसैले दफा ३ को उपदफा (१) बमोजिम निषेधित चौध वर्ष उमेर नपुगेका कुनै पनि बालबालिकालाई श्रममा लगाएमा निजलाई तीन महिनासम्म कैद वा दश हजारसम्म जरिवाना वा दुबै सजाय हुनेछ ।
	दफा १९ को उपदफा (२)	❖ कसैले दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम निषेधित बालकलाई जोखिमपूर्ण व्यवसाय वा काममा (ऐनको अनुसूचीले परिभाषित गरे अनुसार) लगाएमा निजलाई एक वर्षसम्म कैद वा पचास हजारसम्म जरिवाना वा दुबै सजाय हुनेछ ।
	दफा १९ को उपदफा (३)	❖ कुनै प्रतिष्ठानले बालकलाई काममा लगाउनु परेमा सम्बन्धित श्रम कार्यालय वा सो कार्यालयले तोकेको कुनै निकाय वा अधिकारी र बालकको बाबु, आमा वा संरक्षकको स्वीकृति नलिई, कुनै प्रतिष्ठानले बालकलाई श्रमिकका रूपमा काममा लगाउनु अघि त्यस्तो बालकले श्रमिकका रूपमा काम गर्न सक्ने योग्यताको प्रमाणपत्र नलिई, सो बालकको विस्तृत विवरण श्रम कार्यालयमा पेश नगरी, बालकलाई लिङ्ग, वर्ण, धर्म वा जात जातीको आधारमा कुनै भेदभाव वा तोके बमोजिम पारिश्रमिक, भत्ता, सुविधा नदिएमा, बालकको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धमा व्यवस्थापकले अपनाउनु पर्ने व्यवस्था तोकिए बमोजिम नभएमा निजलाई दुई महिनासम्म कैद वा पाँच हजारसम्म जरिवाना वा दुबै सजाय हुनेछ ।
भवन ऐन, २०५५	दफा १०	❖ भवन संहिता अनुसार भवन निर्माण गर्नु पर्नेछ ।
	दफा ११	❖ भवनको डिजाइन तथा नक्सा स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३	दफा ५ को खण्ड (ग)	❖ पर्यटन व्यवसायको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धनद्वारा राष्ट्रिय उत्पादन तथा विदेशी मुद्रा आर्जनमा अभिवृद्धि गरी बढी भन्दा बढी रोजगारीका अवसरहरूको सृजना गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।

ऐनहरू	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
ट्रेड युनियन ऐन, २०४९	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ सम्बन्धित प्रतिष्ठानका कामदारहरूले आफ्नो पेशागत हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न प्रतिष्ठानस्तरको ट्रेड युनियनहरूको गठन गर्न सक्ने छ ।
जलस्रोत ऐन, २०४९	दफा ४०	❖ नेपाल भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य कुनै अवस्थामा रहेको जलस्रोतको समुचित उपयोग, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्न एवं जलस्रोतको लाभदायक उपयोगहरूको निर्धारण गर्ने, त्यस्तो उपयोगबाट हुने वातावरणीय तथा अन्य हानीकारक प्रभावको रोकथाम गर्ने एवं जलस्रोतलाई प्रदूषण मुक्त राखे सम्बन्धमा कानुनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले जलस्रोतको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
पर्यटन ऐन, २०३५	दफा १० को उपदफा (१)	❖ कुनै व्यक्तिले आफ्नो होटेल, लज, रेष्टरो रिजर्ट वा बारलाई पर्यटक स्तरमा दर्ता गराउन चाहेमा नेपाल सरकार समक्ष तोकिए बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ
मदिरा ऐन, २०३१	दफा ४	❖ कुनै व्यक्तिले अनुमति वेगर र अनुमतिपत्र पाएकोले पनि अनुमति पत्रमा तोकिएको शर्त बमोजिम बाहेक मदिरा विक्री वितरण गर्न वा मदिरा खुवाउने बार वा पसल थाप्न पाउने छैन ।
होटेल व्यवस्था तथा मदिराको बिक्री वितरण (नियन्त्रण) ऐन, २०२३	दफा ३ को उपदफा (१)	❖ मदिरा खुवाउने व्यवस्था भएको होटेल वा पसलको मालिकले यो ऐन प्रारम्भ भए पछि दिउँसो १२ बजे भन्दा पहिले र शुक्रबारको हकमा राती १ बजे पछि र अन्य वारको हकमा राती १२ बजे पछि आफ्नो होटेल वा पसलमा कसैलाई मदिरा बिक्री गर्न वा खुवाउन पाउने छैन ।
	दफा ३ को उपदफा (२)	❖ होटेल मालिकले शुक्रबारको दिन राती १ बजे पछि र अन्य वारको हकमा राती १२ बजे पछि ग्राहकहरूको निमित्त मनोरञ्जन वा नाच गान गर्न गराउन पाउने छैन
	दफा ४	❖ होटेल मालिकले आफ्नो होटलमा सार्वजनिक सदाचार वा नैतिकतामा नराम्रो असर पर्ने किसिमका मनोरञ्जन वा त्यस्ता नाच गाना देखाउन पाउने छैन ।
खाद्य ऐन, २०२३	दफा ३	❖ कुनै व्यक्तिले दुषित खाद्य पदार्थ वा न्यूनस्तरको खाद्य पदार्थको उत्पादन, विक्री वितरण, निकासी वा पैठारी गर्न वा सो मध्ये कुनै कामका लागि त्यस्तो खाद्य पदार्थ राख्न हुँदैन ।
	दफा ४	❖ कसैले कुनै एक खाद्य पदार्थलाई अर्को खाद्य पदार्थ हो भनी वा न्यून गुणस्तरको खाद्य पदार्थलाई उच्च गुणस्तरको खाद्य पदार्थ हो

ऐनहरु	दफा र उपदफा	सम्बन्धित बुँदा
		भनी ढाँटी वा झुक्याई वा अखाद्य पदार्थ वा कुनै उच्च गुणस्तरको खाद्य पदार्थमा न्यून गुणस्तरको खाद्य पदार्थ वा अखाद्य पदार्थ मिसावट गरी बिक्री वितरण गर्न हुँदैन।
	दफा ४ (क) उपदफा (१)	❖ कुनै खाद्य पदार्थ दूषित वा न्यूनस्तरको हो भन्ने शंका लागेमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो खाद्य पदार्थ सिलबन्दी गरी सो खाद्य पदार्थका धनीलाई नै जिम्मा लगाई त्यसको भर्पाई लिई रोक्का राख सक्नेछ।
	दफा ५ उपदफा (१)	❖ दफा ३ वा ४ विपरितको कार्य गर्ने व्यक्तिलाई पाँच वर्षसम्म कैद वा पचास हजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ।
संक्रामक रोग ऐन, २०२०	दफा २	❖ प्रदेशभर वा त्यसको कुनै भागमा कुनै संक्रामक रोग उब्जेमा वा फैलिएमा वा फैलिने सम्भावना देखिएमा प्रदेश सरकारले सो रोग निर्मूल गर्न वा रोकथाम गर्न आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ र सर्वसाधारण जनता वा व्यक्तिहरूको समूह उपर लागू हुने गरी आवश्यक आदेश जारी गर्न सक्नेछ।

४.५ नियम तथा नियमावलीहरु

नियम तथा नियमावलीहरु	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
भू-उपयोग (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७९	नियम १४	❖ विकास निर्माणका कार्य गर्दा वा भौतिक संरचना निर्माण गर्दा भू-उपयोग योजना अनुकूल हुने गरी गर्नु पर्ने छ
वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७	नियम ३	❖ अनुसूची १ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, अनुसूची २ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण र अनुसूची ३ मा उल्लिखित प्रस्तावको हकमा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने छ।
	नियम ४	❖ प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गर्नु अघि क्षेत्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ।
	नियम ५	❖ प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको सिलसिलामा प्रस्तावको कार्यान्वयनबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा प्रस्तावको बारेमा सार्वजनिक सुनुवाई आयोजना गरी राय सुझाव संकलन गर्नु पर्ने छ।
	नियम ७(२,३)	❖ प्रतिवेदन तयार गर्दा स्थानीयवासी तथा सरोकारवालाहरूको राय सुझाव संकलनको लागि सार्वजनिक स्थलहरूमा सूचना

नियम तथा नियमावलीहरु	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		टाँस पश्चात राष्ट्रिय दैनिकमा ७ दिने सूचना प्रकाशित गर्नु पर्ने छ ।
	नियम १३	❖ प्रस्तावकले कुनै प्रस्तावको वातावरणिय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तिन वर्षभित्र त्यस्तो प्रस्ताव कार्यान्वयन प्रारम्भ गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ४५	❖ प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने चरणमा सोबाट वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय वा विभागमा पेस गर्नु पर्ने छ ।
विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६	नियम ३	❖ संघीय, प्रदेशीय, जिल्ला र स्थानीय तहका सम्बन्धित निकायहरु र सरोकारवालाहरु संग समन्वय गरी एकीकृत र क्षेत्रीय नीतिहरु, योजनाहरु, रणनीतिक योजनाहरु कार्यान्वयन को अनुगमन गरिनेछ ।
श्रम नियमावली, २०७५	नियम १६	❖ कामको प्रकृति अनुसार काम गर्ने समयको निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
	नियम ३४	❖ कार्यस्थलमा हुनसक्ने व्यवसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा जोखिमका बारे जोड दिदै व्यवसायिक स्वास्थ्य तथा सुरक्षा जोखिमका सम्बन्धमा मार्गनिर्देशन बनाउनु पर्नेछ ।
	नियम ३९	❖ आँखामा लाग्न सक्ने चोटपटक, रसायनका कारण पर्न सक्ने प्रभाव र आगलागी जस्ता जोखिमका सुरक्षात्मक प्रबन्ध अपनाउनु पर्ने छ ।
	नियम ५३	❖ श्रमिकहरुलाई व्यक्तिगत सुरक्षाको सामग्री र प्राथमिक उपचार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५	नियम ३	❖ नेपाल सरकारको कोषबाट तलब सुबिधा लिने व्यक्तिले योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐनको दफा १० ले तोके बमोजिमको सामाजिक सुरक्षा योजनामा भाग लिन पाउनु पर्ने छ ।
	नियम ४	❖ अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिक तथा स्वरोजगार व्यक्तिले समेत सामाजिक सुरक्षा योजनामा भाग लिन पाउनु पर्ने छ ।
	नियम ५	❖ सामाजिक सुरक्षा योजना अनुसार सामाजिक सुरक्षा कोषमा जम्मा हुन आउने रकमको संकलनका लागि कुनै बैंक वा

नियम तथा नियमावलीहरु	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		वित्तिय संस्थासंग सम्झौता गर्न सकिने छ
रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५	नियम ३ (घ)	❖ नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न निजी क्षेत्र तथा गैर सरकारी संघ संस्थासँग आवश्यक समन्वय तथा सहकार्य गर्न सक्नेछ ।
फोहोरमैला व्यवस्थापन नियमावली, २०७०	नियम ३ उपनियम (२)	❖ हानिकारक तथा रसायनिक फोहरलाई छुट्टै संकलन गर्ने र कुहिने तथा नकुहिने फोहरलाई स्रोतमा नै छुट्टयाउने प्रावधान गर्दै हानिकारक तथा रसायनिक फोहरको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी उत्सर्जकमा नै निहित हुनु पर्ने छ ।
	नियम ५	❖ हानिकारक, रसायनिक, कुहिने र नकुहिने फोहरलाई एकै ठाउँमा मिसाउन पाइने छैन र त्यस्ता फोहरहरु एकै ठाउँमा मिसिन गएमा समग्र फोहरको संकलन, भण्डारण तथा व्यवस्थापन सावधानीपूर्वक गर्नु पर्ने छ
	नियम २४ को उपनियम (२)	❖ स्थानीय तहले फोहर उत्पादकलाई स्रोतमा फोहरको उत्पादन घटाउने, न्यूनीकरण गर्ने, फोहर व्यवस्थापन शुल्क समयमा तिर्ने सम्बन्धी आदेश दिनसक्ने र फोहर उत्पादकले स्थानीय निकायले त्यस्तो आदेशको पालना गर्नुपर्ने छ ।
	नियम २५	❖ फोहोरमैला व्यवस्थापनको अनुगमनका सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गरेको छ ।
भवन नियमावली, २०६६	नियम ३ को उपनियम (१)	❖ भवन निर्माण गर्न चाहिने व्यक्ति, संस्था तथा सरकारी निकाएले नक्सा स्वीकृतिका लागि नगरपालिका समक्ष देखास्त दिँदा भवनको डिजाईन समेल पेस गर्नु पर्ने छ
बाल-श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली, २०६२	नियम ४ (१)	❖ बालकलाई श्रमिकको रूपमा काममा लगाउनु अघि निजले सो काम गर्न सक्ने नसक्ने विषयमा बालकको स्वास्थ्य परीक्षण गर्न प्रतिष्ठानले कामको प्रकृति र बालकको उमेर समेत उल्लेख गरी श्रम कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
	नियम ६	❖ प्रतिष्ठानमा काम गर्ने बालकले श्रम ऐन, २०४८ बमोजिम नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी समय समयमा तोकिएको पारिश्रमिक र भत्तामा कम नहुने गरी मासिक पारिश्रमिक र भत्ता पाउनेछ ।
ट्रेड युनियन नियमावली, २०५०	नियम ३	❖ प्रतिष्ठानस्तरको ट्रेड युनियन दर्ताका लागि दरखास्त दिन सक्नेछ ।

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
क्यासिनो नियमावली, २०८२	नियम ४	<p>पूर्वस्वीकृति लिनु पर्ने: (१) ऐनको दफा ४५च. बमोजिम पूर्वस्वीकृति लिन चाहने व्यक्तिले देहायको कागजात र विवरण संलग्न गरी दश हजार रुपैयाँ दस्तुर सहित अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा विभागमा निवेदन दिनु पर्नेछ:-</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ (क) चार तारा वा सोभन्दा माथिल्लो स्तरको होटल वा रिसोर्टले आफ्नो होटल वा रिसोर्ट परिसरमा क्यासिनो सञ्चालन गर्न दिएको लिखित सहमति. ❖ (ख) प्रस्तावित कम्पनीको प्रबन्धपत्र र नियमावली, ❖ (ग) प्रत्येक सञ्चालकले लिन कबुल गरेको शेयर सङ्ख्या र त्यस्तो शेयर बापतको रकम खुलाइएको विवरण, ❖ (घ) प्रस्तावित कम्पनीको प्रत्येक सञ्चालकको नागरिकताको प्रमाणपत्र, राहदानी वा राष्ट्रिय परिचयपत्रको प्रतिलिपि सहित व्यक्तिगत विवरण ❖ (ङ) ऐनको दफा ४५छ. को उपदफा (१) को खण्ड (ङ) बमोजिमको प्रस्तावित कम्पनीको प्रत्येक अवस्था विद्यमान नरहेको भनी सञ्चालकले गरेको स्वघोषणा, ❖ अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदन, (च) ❖ (छ) अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा आर्थिक तथा प्राविधिक प्रस्ताव, ❖ (ज) दफा ४५छ. को उपदफा (२) बमोजिम अन्तर्राष्ट्रिय सीमा क्षेत्रबाट पाँच किलोमिटरको दूरीभित्र क्यासिनो सञ्चालन गर्नको लागि देहायको सुरक्षा मापदण्ड पूरा गरेको प्रमाणित हुने कागजात:- ❖ (१) सुरक्षा योजना सहित अन्तर्राष्ट्रिय सीमा सुरक्षाको मूल्याङ्कन गरी प्रचलित कानून बमोजिमको जिल्ला सुरक्षा समितिले क्यासिनो सञ्चालनको लागि गरेको सिफारिस, ❖ (२) क्यासिनो स्थलमा कम्तीमा बिस जना तालिम प्राप्त दक्ष सुरक्षाकर्मीको व्यवस्था। ❖ (२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँचबुझ गर्दा आवश्यक विवरण तथा कागजात पेस गरेको पाइएमा विभागले क्यासिनो सञ्चालनको लागि तयार गर्नु पर्ने

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		पूर्वाधार तथा सर्त तोकी निवेदकलाई अनुसूची-४ बमोजिमको ढाँचामा पूर्वस्वीकृति दिनेछ ।
	नियम ११	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटल वा रिसोर्ट परिवर्तनको लागि स्वीकृति: (१) ऐनको दफा ४५ठ. बमोजिम क्यासिनो सञ्चालन गर्ने होटल वा रिसोर्ट परिवर्तन गर्न चाहने इजाजतपत्र प्राप्त कम्पनीले चार तारा वा सोभन्दा माथिल्लो स्तरको अर्को होटल वा रिसोर्टको लिखित सहमति संलग्न गरी विभागमा निवेदन दिन सक्नेछ । ❖ (२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा परिवर्तन गर्न चाहेको होटल वा रिसोर्टमा ऐन र यस नियमावली बमोजिमको सर्त र मापदण्ड पूरा भएको देखिएमा विभागले त्यस्तो होटल वा रिसोर्ट परिवर्तन गर्न स्वीकृति दिन सक्नेछ ।
	नियम १३	क) १३. क्यासिनो खेलन र क्यासिनो स्थलमा प्रवेश गर्न नपाउने: (१) नेपाली नागरिकले क्यासिनो खेलन र क्यासिनो स्थलमा प्रवेश गर्न पाउने छैन ।
	नियम ७	❖ कुनैपनि कारोबारको सम्बन्धमा प्रचलित कानून बमोजिम कालो सूचीमा परेको; सरकारी वा सार्वजनिक संस्थाले कुनै कर, शुल्क, रकम वा अदालती दण्ड जरिवाना तिर्न बुझाउन बाँकी भएको; साहुको दामासाहीमा परेको; मगज बिग्रिएको वा मानसिक सन्तुलन ठीक नभएको; नैतिक पतन देखिने फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएको कुनै व्यक्ति क्यासिनो सञ्चालन गर्ने कम्पनीको सञ्चालक हुन योग्य हुने छैन ।
	नियम १८ को उपनियम (१)	❖ नेपाली नागरिकले क्यासिनो खेलन र क्यासिनो स्थलमा प्रवेश पाउने छैन ।
	नियम १८ को उपनियम (२)	❖ उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पदीय कर्तव्यको सिलसिलामा नेपाली नागरिक (क्यासिनो सञ्चालनसँग सम्बद्ध कर्मचारी; सुरक्षा निकायका कर्मचारी; मन्त्रालय, राजश्व अनुसन्धान विभाग, आन्तरिक राजश्व विभाग, उद्योग विभाग वा कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयले अनुसन्धान, अनुगमन तथा

नियम तथा नियमावलीहरू	परिच्छेद र खण्ड	सम्बन्धित बुँदा
		निरीक्षणमा खटाइएको कर्मचारी) क्यासिनो स्थलमा प्रवेश गर्न पाउनेछन् ।
होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिसोर्ट, बार तथा पथ प्रदर्शक नियमावली, २०३८	नियम ३	❖ होटल, लज, रेष्टुराँ तथा रिजर्ट तथा बारलाई पर्यटक स्तरको भनी दर्ता गराउन चाहेमा विभाग समक्ष दरखास्त दिनु पर्ने छ ।
	नियम ४	❖ होटललाई त्यसमा रहेको सुविधाको आधारमा विभागले पर्यटक स्तरको साधारण होटल वा पर्यटक आवास (टुरिष्ट रिजर्ट) वा एक तारादेखि पाँच तारासम्मको कुनै एक वर्गीकरणमा तोक्नेछ ।
मदिरा नियम, २०३३	नियम ३	❖ मदिराको उत्पादन, बिक्री वितरण वा निकासी पैठारी गर्न चाहने व्यक्तिले अनुसूची १ बमोजिमको ढाँचामा अन्तःशुल्क अधिकारी समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ । * (२) उपनियम (१) बमोजिम पर्न आएको दरखास्तमा अन्तःशुल्क अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी मनासिव देखेमा अनुसूची २ बमोजिमको ईजाजतपत्र दिन सक्नेछ ।

४.५ निर्देशिकाहरू

निर्देशिका	सम्बन्धित बुँदा
पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७०	❖ पर्यटन उद्योग सेवा प्रवाह निर्देशिका, २०७० नेपालको कुनै पनि स्थानमा सञ्चालन हुने तारेस्तरका होटल तथा पर्यटक आवास (रिसोर्ट) संकृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, पर्यटन उद्योग महाशाखामा दर्ता तथा स्तर वर्गीकरण हुनु पर्नेछ ।
शहरी वातावरण व्यवस्थापन निर्देशिका, २०६७	❖ यस निर्देशिकाले पूर्वाधार विकास र मानवीय क्रियाकलापले गर्दा हुने वातावरणीय प्रभावहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने उपायहरूमा जोड दिइन्छ । यस निर्देशिकाले प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण, स्थानीयको स्वास्थ्य, स्वच्छ र पर्यावरण मैत्री दिगो शहरी विकास सुनिश्चित गर्ने अधिकार जस्ता वातावरणीय प्रभावहरूका उपायहरू पनि सुझाव दिन्छ ।
राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०५०	❖ यस निर्देशिकाले आयोजनाको स्क्रीनिङ (Screening), क्षेत्र निर्धारण कार्यसूची तयारी, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण प्रतिवेदनको तयारी, प्रभाव पहिचान, आँकन तथा प्रभाव न्यूनीकरणको सम्बन्धमा मार्गनिर्देश गरेको छ । त्यसैगरी वातावरणीय अध्ययनको पुनरावलोकन, वातावरणीय अनुगमन तथा लेखा परिक्षण गर्ने सम्बन्धी पनि मार्गनिर्देशन गरेको छ । यो निर्देशिका कुनै ऐन वा नियममा भएमा प्रावधानहरूको जगमा तयार नभएको हुँदा कानुनी दृष्टिकोणले

	यसको प्रयोग बाध्यकारी छैन यद्यपि प्रभाव पहिचान र त्यसको भार गणना गर्ने विधिको लागि यो निर्देशिकाको प्रयोग गरिएको छ ।
राष्ट्रिय भवन संहिता, १०५-२०७७	❖ नेपालमा २०७२ सालमा गएको भूकम्प, विगत २५ वर्षमा विश्वका विभिन्न देशमा गएका भूकम्प, विभिन्न मुलुकमा प्रचलित भवन संहिता एवं यस सम्बन्धमा गरिएका विभिन्न नयाँ अनुसन्धान, प्रविधि र ज्ञानको विकासका आधारमा भूकम्प प्रतिरोधी सुरक्षित भवन निर्माण गर्न भवन संहिता १०५- २०७७ बनाएको हो। यस संहिताले विभिन्न किसिमका निर्माण सामग्री प्रयोग हुने गरी सानादेखि अग्ला भवनहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी बनाउनका लागि गर्नु पर्ने इन्जिनियरिङ डिजाइनका लागि आवश्यक प्रकृया र मापदण्डहरू प्रदान गर्दछ। यस संहिताले स्थापित इन्जिनियरिङ मान्यता र सिद्धान्त अनुरूप भूकम्प प्रतिरोधी भवनको विश्लेषण र डिजाइन विधिलाई मार्गदर्शन गर्न मद्दत गर्दछ ।

४.६ महासन्धिहरू

महासन्धिहरू	सम्बन्धित बुँदा
होटलहरूको वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना, वि.सं. २०७६ तथा संसोधन २०७७	❖ यो सूचना होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र बेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरणको लागि मापदण्ड प्रदान गर्दछ। खण्ड क मा लेण्डस्केपिङ, क्षेत्रफल, वातावरण, पार्किङ्ग क्षमता, होटेल सञ्चालन, विजुली आपूर्ति, पानी व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन आदिको आधारमा होटेललाई तारा (१-५) को वर्गीकरण गरेको छ। त्यस्तै गरी खण्ड ख ले होटेल डिजाइन, बुटिक वातावरण, सुत्ने कक्षको संख्या, संग्रहालय, स्टाफ ड्रेस, खाना र पेय पदार्थ, ध्यान कक्ष पार्किङ्ग क्षमता, इत्यादिको आधारमा साधारण, डिलक्स र लक्जरी गरी ३ वर्गमा हेरिटेज एवं बुटिक होटेलहरूको वर्गीकरण गरेको छ। त्यस्तै खण्ड ग: मा रिसोर्टहरूको, खण्ड घ: मा साधारण पर्यटक स्तरका होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र बेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरण गरेको छ।
होटलहरूको वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना, वि.सं. २०७६ तथा संसोधन	❖ यो सूचना होटेल, रिसोर्ट, पर्यटक इन, लज, मोटेल र वेड एण्ड ब्रेकफास्टको वर्गीकरणको लागि मापदण्ड प्रदान गर्दछ। खण्ड क मा लेण्डस्केपिङ, क्षेत्रफल, वातावरण, पार्किङ्ग क्षमता, होटेल सञ्चालन, विजुली आपूर्ति, पानी व्यवस्थापन, ढल व्यवस्थापन, ठोस फोहोर व्यवस्थापन आदिको आधारमा होटेललाई तारा (१-५) को वर्गीकरण गरेको छ ।
जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, सन् १९९२	❖ सन् १९९२ मा वातावरण र विकास सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सम्मेलन (रियो "पृथ्वी शिखर" सम्मेलन) को समयपारी ५ जुन १९९२ का दिन जैविक विविधता महासन्धि हस्ताक्षरणका लागि खुला गरियो र २९ डिसेम्बर १९९३ देखि लागु भयो। जैविक विविधतालाई व्यापकरूपमा सम्बोधन गर्नका लागि यो महासन्धि एक मात्र अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो । यस महासन्धिको ३ वटा

	<p>उद्देश्यहरूमा (क) जैविक विविधताको संरक्षण (ख) यसका सम्पूरक अङ्गहरूको दिगो उपयोग र (ग) आनुवंशिक स्रोतहरूमा पहुँच र तीबाट प्राप्त हुने लाभको पारदर्शी र समन्यायिक बाँडफाँड रहेका छन् । जैविक विविधता संरक्षण, सन् २००२ सम्बन्धित सबै सरोकारवालाको उच्च एवम सक्रिय सहभागिताका लागि उक्त संयुक्त राष्ट्रियसंघको आहवानमा प्रत्येक वर्ष मे २२ का दिन अन्तर्राष्ट्रिय जैविक विविधता दिवस संसारभर मनाईदै आएको छ । आयोजना सञ्चालनको बखत यस सन्धि र सन्धिको उद्देश्यको पूर्ण रूपमा पालना गरिनेछ ।</p>
<p>जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघिय संरचना महासन्धि, १९९२</p>	<p>❖ जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि संयुक्त राष्ट्रसंघिय संरचना महासन्धि सन् १९९२ मे ९ मा न्यूयोर्कमा ग्रहण गरिएको थियो । यस महासन्धिका ३ वटा लक्ष्यहरूमा (क) जलवायु परिवर्तनको जोखिम तथा असरलाई उल्लेखनीय रूपमा घटाउने, (ख) खाद्य उत्पादनमा कमी हुन नदीने गरी जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावलाई अनुकूलन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र (ग) न्यून हरितगृह ग्याँस उत्सर्जन तथा जलवायु समानुकूलन विकासमूलक कार्यप्रणाली अनुरूप लगानी प्रवाह गर्ने रहेका छन्। यस सम्झौताको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विकासोन्मुख राष्ट्रलाई सहयोग गर्नु पर्ने आवश्यकतालाई आत्मसात गर्दै सबै पक्षका प्रयत्न समयको क्रमसँगै प्रगतिशील हुनेछन्। आयोजना सञ्चालनको चरणमा यस सन्धि र सन्धिको उद्देश्यको पूर्ण रूपमा पालना गरिनेछ ।</p>
<p>Convention Concerning Forced or Compulsory, Labor, 1930 (ILO Convention No 29)</p>	<p>❖ अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर चौधौं अधिवेशन (१० जून १९३०) मा भेला भएको थियो र उक्त भेलामा जबर्जस्ती वा जबर्जस्ती श्रमको सम्बन्धमा केही प्रस्तावहरू स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको थियो, जुन एजेण्डाको पहिलो वस्तुमा समावेश गरिएको छ। ILO Convention २९ अन्तर्गत ३३ वटा लेखहरू रहेका छन्, जसमध्ये लेख ३-२४ जबर्जस्ती श्रम महासन्धि, १९३० को प्रोटोकल २०१४ को धारा ७ बमोजिम हटाईएको छ।</p>
<p>Convention Concerning Equal Remuneration For Man and Women Worker of Equal value, 1951 (ILO Convention No. 182)</p>	<p>❖ अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर आफ्नो तेहौं अधिवेशन (६ जून १९५१) मा भेला भएको थियो र उक्त भेलामा समान मूल्यका कामका लागि पुरुष तथा महिला श्रमिकका लागि समान पारिश्रमिकको सिद्धान्तको सम्बन्धमा केही प्रस्तावहरू स्वीकृत गर्ने निर्णय गरेको थियो, जुन एजेण्डाको सातौं वस्तुमा समावेश गरिएको छ। ILO Convention १०० अन्तर्गत १४ वटा लेखहरू रहेका छन्। लेख २ अनुसार, प्रत्येक सदस्यले पारिश्रमिकको दर निर्धारण गर्नका लागि सञ्चालनमा रहेका विधिहरू, प्रवर्द्धन र त्यस्ता विधिहरूसँग मेल खाने गरी सबै श्रमिकलाई समान मूल्यको कामका लागि पुरुष तथा महिला श्रमिकका लागि समान पारिश्रमिकको सिद्धान्तको आवेदन सुनिश्चित गर्नेछन् । यो सिद्धान्त राष्ट्रिय कानून वा नियमावली,</p>

	पारिश्रमिक निर्धारणका लागि कानुनी रूपमा स्थापित वा मान्यता प्राप्त यन्त्र रोजगारदाता र श्रमिकबीच सामूहिक सम्झौता जस्ता माध्यमद्वारा लागू गर्न सकिन्छ ।
Convention Concerning the Prohibition and Immedaite Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour, 1999 (ILO Convention No 182)	❖ अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको परिचालक निकायले जेनेभामा भेला भएर १ जून १९९९ मा ८७ औं अधिवेशनमा भेला भएको थियो। ILO Convention १८२ अन्तर्गत १६ वटा लेखहरू रहेका छन्, जसमा बाल श्रम विरुद्धको बस्तुहरू समावेश गरिएको छ।

४.७ मापदण्डहरू

मापदण्डहरू	सम्बन्धित बुँदा
वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२	❖ नेपाल सरकार, सहरी विकास मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ अनुसार भवन निर्माण मापदण्डहरूको पालना गरिनेछ ।

❖ राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड, २०७९

जलस्रोत ऐन, २०४९ को दफा १८ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी खानेपानी गुणस्तर निर्धारण गरिएको छ । मिति (२०७९/०३/०२) मा खानेपानी गुणस्तर नेपालमा लागू भएको छ । मापदण्डहरूले पन्ध्र भौतिक मापदण्ड, बिस रासायनिक प्यारामिटर र दुई सुक्ष्म कीटाणुहरूको पिउने उद्देश्यको लागि अधिकतम एकाग्रता सीमा प्रदान गर्दछ । आयोजनाले यस मापदण्डको पालना गर्नुपर्ने हुन्छ ।

तालिका नं. २५: राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड

वर्ग	प्यारामिटर	इकाई	अधिकतम सघनन् सीमा	कैफियत
भौतिक	धमिलोपन	NTU	५	NHBGV
	हाइड्रोजन विभव (pH)		६.५-८.५	NHBGV
	रंग	TCU	५	NHBGV
	स्वाद तथा गन्ध		आपत्तिजनक हुन नहुने	NHBGV
	कुल धुलित ठोस पदार्थ	मि.ग्रा. लिटर	१०००	NHBGV
	विद्युतिय संवाहकता	माईक्रोसिमेन्स/सेन्टीमिटर	१५००	NHBGV
रासायनिक	फ्लाम	मि.ग्रा. लिटर	०.३०	NHBGV
	मेन्गानिज	मि.ग्रा. लिटर	०.२०	NHBGV
	आर्सेनिक	मि.ग्रा. लिटर	०.०५	HBGV
	फ्लोराइड	मि.ग्रा. लिटर	०.५-१.५	HBGV
	अमोनिया	मि.ग्रा. लिटर	१.५	NHBGV

वर्ग	प्यारामिटर	इकाई	अधिकतम सघनन् सीमा	कैफियत
	क्लोराइड	मि.ग्रा. लिटर	२५०	NHBGV
	सल्फेट	मि.ग्रा. लिटर	२५०	NHBGV
	नाइट्रेट	मि.ग्रा. लिटर	५०	HBGV
	तामा	मि.ग्रा. लिटर	१	NHBGV
	जस्ता	मि.ग्रा. लिटर	३	NHBGV
	अलुमिनियम	मि.ग्रा. लिटर	०.२	NHBGV
	कुल कडापन	मि.ग्रा. लिटर	५००	NHBGV
	क्लोरीन अवशेष	मि.ग्रा. लिटर	०.१-०.५	HBGV (क्लोरीन प्रयोग हुने प्रणालीमा मात्र)
	क्याल्सियम	मि.ग्रा. लिटर	२००	NHBGV
	सीसा	मि.ग्रा. लिटर	०.०१	HBGV
	क्याडमियम	मि.ग्रा. लिटर	०.००३	HBGV
	क्रोमियम	मि.ग्रा. लिटर	०.०५	HBGV
	सायनाइड	मि.ग्रा. लिटर	०.०७	HBGV
	पारो	मि.ग्रा. लिटर	०.००१	HBGV
	नाइट्राइट्स	मि.ग्रा. लिटर	३	HBGV
सूक्ष्म जिव	इ.कोली	सि.एफ.यु/१०० मि.लि.	०	HBGV
	कुल कोलिफर्म	सि.एफ.यु/१०० मि.लि.	० (९५ प्रतिशत नमुनाहरूमा)	HBGV

(स्रोत : खण्ड ७२; संख्या १६; नेपाल राजपत्र भाग ५, २०७९/०३/०२)

वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

यस आयोजना क्षेत्रबाट उत्सर्जन हुने धुँवाले आयोजना आसपासको वातावरणको वायुको गुणस्तर विर्गान सक्ने हुँदा यस आयोजनाले वायुको राष्ट्रिय गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड पालना गर्नु पर्ने हुन्छ ।

तालिका नं. २६: वायुको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

Parameter	Units	Time	Max. Limit
TSP (total suspended particulates)	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	-
		24-hours	230 (High Volume sampling)
PM ₁₀	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	-
		24-hours	120
Sulphur Dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	50
		24-hours	70
Nitrogen Dioxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	40
		24-hours	80

Parameter	Units	Time	Max. Limit
Carbon Monoxide	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	10,000
Lead	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	0.5
Benzene	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	Annual	5
PM _{2.5}	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	40
Ozone	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8-hours	157

(स्रोत : खण्ड ६२; संख्या १९; नेपाल राजपत्र भाग ५, २०६९/०४/२९)

❖ ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

यस आयोजना सञ्चालनको चरणमा विभिन्न मेशिनरी उपकरणहरू सञ्चालन हुने हुँदा ध्वनि उत्पन्न हुन्छ यस प्रकारको ध्वनि लाई ध्वनि गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड भित्र सिमित गर्न पर्ने यस होटलको कर्तव्य हो ।

तालिका नं. २७: ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९

क्षेत्र	ध्वनिको सीमा Leq(db)	
	दिन	रात
औद्योगिक क्षेत्र	७५	७०
व्यापारिक क्षेत्र	६५	५५
ग्रामीण आवास क्षेत्र	४५	४०
शहरी आवास क्षेत्र	५५	५०
मिश्रित आवास क्षेत्र	६३	५५
शान्ति क्षेत्र	५०	४०

(स्रोत : खण्ड ६२; संख्या ३०; नेपाल राजपत्र भाग ५, २०६९/०७/१३)

❖ नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड, २०८२

यो मापदण्डले कुनै पनि ट्र्याक्टर, पावर टिलर तथा डोजर, क्रेन, /रोलर, एक्सक्याभेटर जस्ता निर्माण उपकरण तथा रक्षा मन्त्रालयको सिफारिसमा आयात हुने सैनिक प्रयोजनका विशेष सवारी बाहेकका नेपालमा उत्पादन एसेम्बल वा पैठारी गरिने सवारीमा इन्जिनको क्षमता बमोजिम वर्गीकरण गरिएको छ जसको विभिन्न चरणमा उत्सर्जनको सीमा तल दिइएको छ । यो मापदण्ड होटलले पूर्ण रूपमा पालना गर्नेछ ।

तालिका नं. २८: नेपाल सवारी प्रदूषण मापदण्ड

परीक्षण चक्र (प्रज्वलन प्रकार)	CO	NMHC	CH ₄	THC	NO _x	NH ₃	PM
	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	Mg/kwh	PPM	Mg/kwh
WHTC (सकारात्मक प्रज्वलन)	400	160	500		460	10	10
WHSC (सम्पीडन प्रज्वलन)	1500			130	400	10	10
WHTC (सम्पीडन प्रज्वलन)	400			160	460	10	10

(स्रोत:वन तथा वातावरण मन्त्रालय, २०८२)

डिजेल जेनेरेटरबाट निष्कासन भई हावामा जाने धुवाको लागि उत्सर्जन सीमा मिति

२०६९/०७/१३ मा डिजेल जेनेरेटरको लागि उत्सर्जन मापदण्ड राजपत्रमा प्रकाशित गरिएको थियो । त्यो मापदण्ड अनुसार नयाँ आयातित डिजेल जेनेरेटर सेटको ग्याँसीयस उत्सर्जनको लागि सहिष्णुता सीमा निम्न अनुसार छः

तालिका नं. २९ डिजेल जेनेरेटरका लागि उत्सर्जनको मापदण्ड, २०६९

Category (KW)	CO	HC+NO _x	PM
$KW < 8$	8.00	7.50	0.80
$8 \leq KW < 19$	6.60	7.50	0.80
$19 \leq KW < 37$	5.50	7.50	0.60
$37 \leq KW < 75$	5.00	4.70	0.40
$75 \leq KW < 130$	5.00	4.00	0.30
$130 \leq KW < 560$	3.50	4.00	0.20

(स्रोत : खण्ड ६२; संख्या ३०; नेपाल राजपत्र भाग ५, २०६९/०७/१३)

❖ सतही पानीमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्ट सम्बन्धी निर्देशक मापदण्ड

नेपाल सरकारले वातावरण संरक्षण नियमावली, २०५४ को नियम १५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहाय बमोजिमको मापदण्डलाई जेनेरीक मापदण्डको रूपमा लागू हुने गरी तोकेको छ ।

तालिका नं. ३०: भूमिगत पानीमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टको मापदण्ड

Characteristics	Tolerance limit
Total Suspended Solids, mg/L	30-200
Particle size of total suspended particles	Shall pass 850-micron Sieve
pH	5.5 to 9.0
Temperature	Shall not exceed 40 degree C in any of stream within 15 meters downstream from effluent outlet.
Biochemical oxygen demand for 5 days at 20°C, mg/L	30-100

Oils and grease, mg/L, Max	10
Phenolic compounds, mg/L, Max	1.0
Cyanides (as CN), mg/L, Max	0.2
Sulphides (as S), mg/L, Max	2.0
Radioactive material	a. alpha emitters, c/ml, Max=10 ⁻⁷ b. Beta emitter, c/ml, Max=10 ⁻⁸
Insecticides	Absent
Total residual chlorine, Mg/L	1
Fluoride (as F), mg/l,Max	2.0
Arsenic (as As), mg/L, Max	0.2
Cadmium (as Cd), mg/l, max	2.0
Hexavalent chromium (as Cr),mg/l, max	0.1
Copper (as Cu), mg/L, Max	3.0
Lead (as Pb) mg/L, Max	0.1
Mercury (as Hg), mg/L, Max	0.01
Nickel (as Ni), mg/L, Max	3.0
Selenium (as Se), mg/L, Max	0.05
Zinc (as Zn), mg/L, Max	5
Ammonical nitrogen, mg/L, Max	50
Chemical oxygen demand, mg/L, Max	250
Silver, Mg/L, max	0.1

होटल सञ्चालनका क्रममा माथि उल्लिखित नीति ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिका साथ अन्य सान्दर्भिक कानूनहरू पालना गर्ने प्रतिबद्धता रहेको छ ।

अध्याय ५: विद्यमान वातावरणीय अवस्था

यस अध्याय अन्तर्गत यो आयोजना कार्यान्वयन गर्दा आयोजना प्रभावित क्षेत्रको वातावरणका अवयवहरू भौतिक, रासायनिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा प्रभाव पर्न सक्ने भएकाले आयोजना प्रभावित क्षेत्रको विद्यमान वातावरणीय अवस्था स्पष्ट हुने आधार प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१ भौतिक वातावरण

५.१.१ स्थलाकृति

आयोजना बारा जिल्लामा अवस्थित छ । यो जिल्ला २६°५१' देखि २७°०२' उत्तर अक्षांश र ८४°५१' देखि ८५°१६' पूर्वी देशान्तरका बिच अवस्थित छ । यस जिल्लाको पूर्वमा रौतहट, पश्चिममा पर्सा, उत्तरमा मकवानपुर र दक्षिणमा विहार राज्य पर्दछन् । बारा जिल्लाले ११९० वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल ओगटेको छ । बारा जिल्ला समुन्द्री सतहबाट ९२५-९५२ मिटर उचाइमा रहेको छ । यो जिल्ला हावापानीको हिसाबले हेर्ने हो भने यहाँ उष्ण हावापानी पाइन्छ । बारा जिल्ला भौगोलिक बनौटको हिसाबले तराई क्षेत्रमा रहेको छ । प्रस्तावित आयोजना बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ मा प्रस्ताव गरिएको छ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका तराई क्षेत्रमा पर्दछ जसको पूर्वमा निजगढ र कोहोल्वा नगरपालिका, पश्चिममा पर्सा जिल्ला, उत्तरमा मकवानपुर जिल्ला र दक्षिणमा पवानीपुर गाउँपालिका र कलैया उपमहानगरपालिका पर्दछन् । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाले ३११.६७ वर्ग कि.मि. क्षेत्र ओगटेको छ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा हावापानीको हिसाबले उष्ण हावापानी पाइने क्षेत्रमा पर्दछ ।

५.१.२ भू-उपयोग

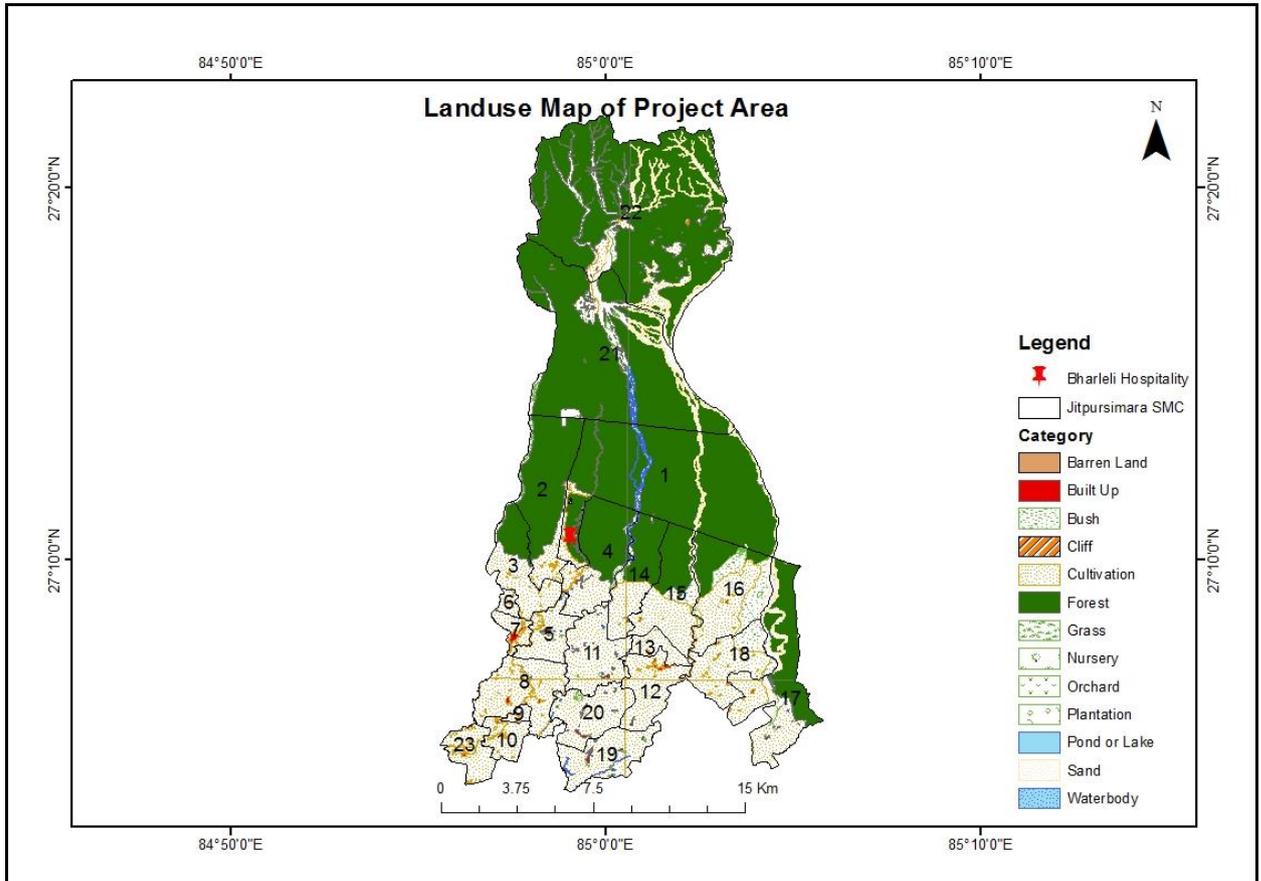
आयोजना रहेको स्थानीयतहमा सबैभन्दा धेरै वन क्षेत्रको जग्गा रहेको छ । वन क्षेत्रको जग्गा अनुमानित ५५ प्रतिशत रहेको छ भने दोस्रोमा कृषि योग्य जमिन रहेको छ जुन ३३ प्रतिशत र सबै भन्दा कम बाँझो जग्गा जुन ०.००७ प्रतिशत रहेको छ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको भू-उपयोग सम्बन्धी अन्य विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ३१: भू-उपयोगको विवरण

क्र.स.	भू-उपयोग वर्गीकरण	प्रतिशत
१	वन क्षेत्र	५५.२
२	खेती योग्य	३३.८
३	स्याण्ड ब्यान्क	६.००
४	झाडीहरु	२.७४
५	खोला/नाला	०.७५
६	नर्सरी	०.३७
७	पूर्वाधार निर्माण भएको जग्गा	०.५४
८	घाँसे मैदान	०.३३
९	क्लिफ्ट	०.०६
१०	बाँझो जग्गा	०.००७
	जम्मा	१००

(स्रोत: जीतपुरसिमरा उ.म.न.पा, २०७५)

प्रस्तावित आयोजना स्थलको सन्दर्भमा आयोजना निजी जग्गामा पर्दछ । आयोजना निर्माण लागि जम्मा स्थायी २२४,२०२ वर्ग फिट जग्गाको आवश्यकता रहेको छ । आयोजनाको क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्र रहेको छ । आयोजनाको अप्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रको भूमिमा व्यवसायिक, औद्योगिक तथा निजी आवासिय भवनहरु रहेका छन् । आयोजना मुख्य शहरी क्षेत्रमा पर्दछ । आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालनका लागि जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ को कित्ता नं. १६६३ को कुल २०४५३.५३ वर्ग मिटर जग्गा रहेको छ जसमध्ये २०७७.७१ वर्ग मि. क्षेत्रफल भवनको चर्चिएको र बाँकि भवन बाहेकको जग्गा रहेको छ । आयोजनाको क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्र रहेको छ । आयोजना स्थल आसपासको भू-उपयोग नक्सा तल चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Analyzed on GIS 10.5)

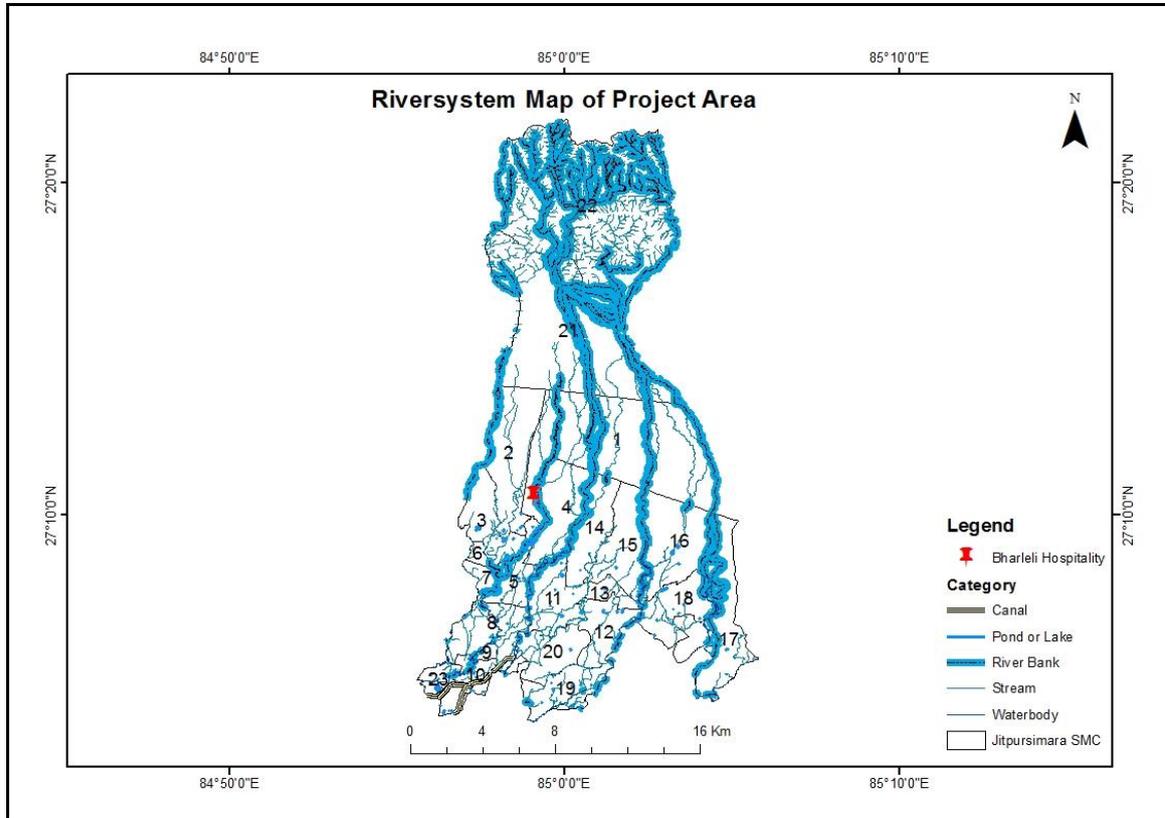
चित्र नं. ६: भू-उपयोग नक्सा

५.१.३ जल तथा जलाधार क्षेत्र

यस उपमहानगरपालिकाका सम्पूर्ण खोलाहरू चुरे पहाडबाट सुरु भएका छन् जसले गर्दा यस क्षेत्रमा बाह्रै महिना बगिराखे खोला निकै कम रहेका छन् । चुरे पहाडबाट सुरु भएको मुख्य गरी दुधौरा, बंगेरी, चुरे, बिजौर, पसाहा, चकरी, सिर्सिया, कान्त, सरिसावा, बाउनी, बालगंगा, कियोसोत खोलाहरू आदि रहेका छन् ।

आयोजना क्षेत्र विशेषत चारवटा दुधौरा खोला, सिर्सिया नदी, पूर्वमा बाउन्ने खोला र पश्चिममा भंग्रे खोलाको प्रभाव क्षेत्रमा रहेको छ । यस आयोजना रहेको क्षेत्रबाट पानी बगेर सबैभन्दा नजिक १ कि.मि. दुरीमा रहेको बाउन्ने खोला र भंग्रे खोला पछि गएर होटलबाट क्रमशः दुधौरा र सिर्सिया नदीमा मिसिन्छ त्यसैले आयोजना क्षेत्र दुधौरा र सिर्सिया नदीको जलधार क्षेत्रमा पर्दछ । बाउन्ने खोला र पश्चिममा भंग्रे खोलामा कुनै पनि hydrological station नभएको कारणले बाढीको जानकारीको लागि स्थानीयहरूसँग छलफल गरिएको थियो र

स्थानीयहरूले पछिल्लो ५० वर्ष देखि बाढी आएर जलमग्न भएको घटना नभएको जानकारी दिएको हुँदा होटल रहेको क्षेत्र बाढीबाट जोखिमयुक्त रहेको अनुमान गरिएको छ ।

(स्रोत: नापी विभाग, २०५३, Analyzed on GIS 10.5)

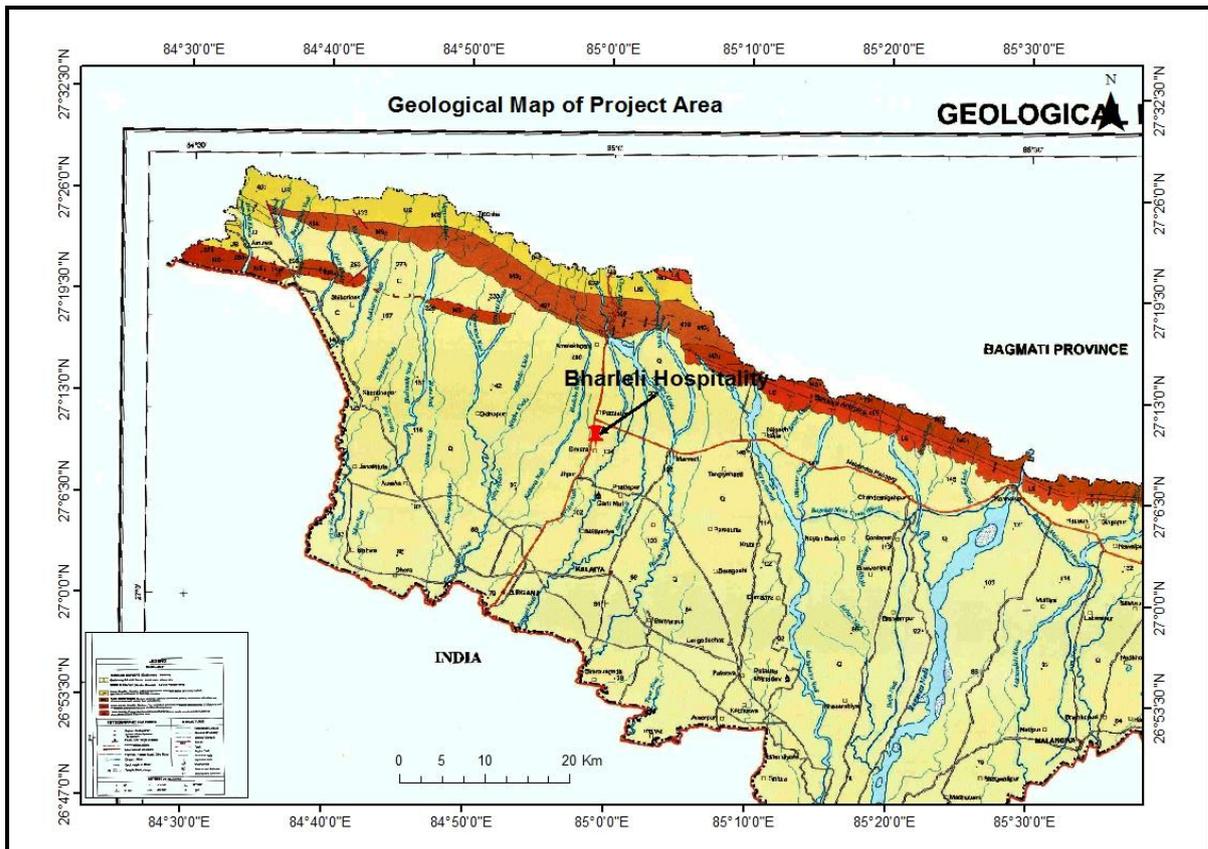
चित्र नं. ७ आयोजना क्षेत्रको जलाधार अवस्था

५.१.४ भूगर्भ तथा माटो

जीतपुरसिमराको उत्तरी भाग भावर तथा शिवालिक क्षेत्रमा पर्दछ भने दक्षिणी भाग Indo Gangatic Plain मा पर्दछ । शिवालिक क्षेत्रमा पनि माथिल्लो, मध्य र तल्लो शिवालिक रहेका छन् जहाँ विशेष गरी thickly bedded sandstone and mudstone, weakly cemented conglomerate beds भएको भू-बनौट रहेको छ भने भावर क्षेत्रमा विशेषगरी चुरे पहाडबाट बगाएर ल्याएको ठूला आकारका बोल्डर र ग्रेगान थुप्रिएर रहेको छ । यस क्षेत्र प्राय मनसुनको समय बाहेक अन्य समय सुख्या नै रहन्छ (Nakata, 1989) ।

होटल निर्माण स्थल Indo Gangatic Plain मा रहेको छ जुन भौगर्भिक हिसावले Himalayan Frontal Thrust भन्दा दक्षिण तर्फ रहेको छ । Indo Gangatic Plain मा विशेष गरी alluvium boulders, gravels, sand and clays, Fine to medium grained, arkosic, pebbly sandstones with rare grey and dark grey clays थिएर रहेको छ (Nakata, 1989) । आयोजना क्षेत्र दुधौरा खोला, सिर्सिया नदी, बाउन्ने खोला र भंग्रे खोलाको प्रभाव क्षेत्रमा रहेको

छ जसले गर्दा यस क्षेत्रको माटोमा बालुवाको मात्रा बढी छ भने खोला देखि भित्री भागमा चिम्टाइलो र दोमट माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थको मात्रा बढी पाइन्छ त्यसैले यो क्षेत्र कृषि कार्यको लागि उपयुक्त रहेको छ (स्थलगत अध्ययन, २०८२) । तल खानी तथा भूगर्भ विभागबाट जारी गरिएको भौगर्भिक नक्सामा आयोजना क्षेत्र देखाइएको नक्सा प्रस्तुत गरिएको छ ।

(स्रोत: खानी तथा भूगर्भ विभाग, २०७६, Analyzed on GIS 10.5)

चित्र नं. ८ आयोजना क्षेत्र आसपासको भौगर्भिक नक्सा

प्रस्तावित आयोजनाको जियोटेक्निकल प्रतिवेदन अनुसार १५ मिटर सम्मको गहिराईमा विभिन्न प्रकारको माटो रहेको पाईयो जसको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

Bore Hole: 1

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-3.0	Light brownish medium dense silty medium to fine sand with gravel
2	3.0-5.0	Light greyish dense medium to fine sand with fines and few gravel
3	5.0-7.0	Light brownish dense sandy gravel
4	7.0-9.0	Light brownish dense medium to fine sand with traces of fines

5	9.0-10.0	Light greyish dense gravelly sand with traces of fines
6	10.0-15.0	Light greyish/brownish sandy gravel with fines

Bore Hole: 2

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-2.0	Light brownish loose silty fine sand
2	2.0-3.5	Light greyish medium dense silty fine sand
3	3.5-5.0	Light greyish medium dense silty fine sand with few gravel
4	5.0-15.0	Light brownish sandy gravel with traces of fines

Bore Hole: 3

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-2.5	Light brownish medium dense silty fine sand
2	2.5-4.0	Light brownish gravelly medium to fine sand with fines
3	4.0-5.5	Light brownish gravelly medium to fine sand with fines
4	5.5-7.0	Light brownish gravelly medium to fine sand
5	7.0-9.5	Light greysih sand with gravel and fines
6	9.5-15.0	Light brownish sandy gravel with traces of fines

Bore Hole: 4

S.N.	Depth (m)	Soil Description
1	0.0-3.5	Light brownish medium dense to dense medium to fine sand with fines
2	3.5-8.0	Light brownish dense gravelly medium to fine sand with traces of fines
3	8.0-15.0	Light greyish dense sandy gravel with traces of fines

(स्रोत: माटो परीक्षण प्रतिवेदन, २०८२)

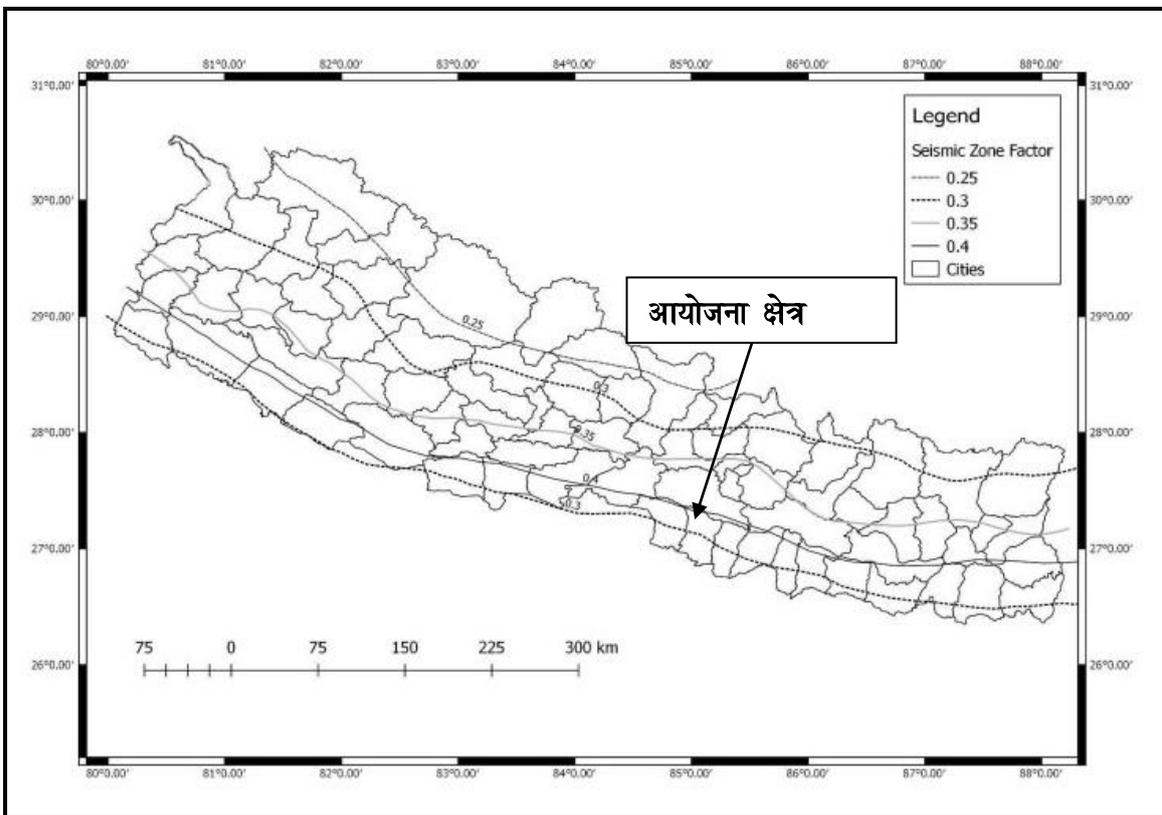
होटल परिसरको चार स्थलमा soil test गरिएको थियो जसमा आयोजना स्थलमा गरिएको ४ वटा Bore hole test बाट ५.५० मिटरसम्मको गहिराइमा क्रमश १६६.८८ KN/m², २०७.९७ KN/m², २०३.२१ KN/m² र २५३.२४ KN/m² सम्म SBC रहेको पाइयो ।

५.१.५ भूकम्पीय विवरण (सेस्मिसिटी)

नेपालको चलायमान टेक्टोनिक प्लेट (Movement of tectonic plate) का कारण भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिकोणले समग्र नेपाल जोखिमयुक्त क्षेत्रमा रहेको छ । नेपालको पूर्व पश्चिम फैलिएको हिमालयका विभिन्न स्थानमा सक्रिय थ्रस्टहरू (Active Thrust) को निर्माण भएका छन् जसमा मेन सेन्ट्रल थ्रस्ट (Main Central Thrust), मेन बाउण्ड्री थ्रस्ट (Main Boundary Thrust) र हिमालयन फ्रण्टल थ्रस्ट (Himalayan Frontal Thrust) रहेका छन् (Nakata, 1989)।

आयोजना क्षेत्र नेपालको दक्षिणी भू-भाग तराईको समथर क्षेत्र Indo Gangaic Plain मा रहेको छ जुन HFT भन्दा दक्षिण तर्फ रहेको छ जहाँ अन्य Local Active Fault तथा Thrust रहेका छैनन् । त्यसैले पनि आयोजना क्षेत्रमा HFT र Local Active Fault को कारण हुने भूकम्पीय जोखिम रहेको देखिँदैन ।

राष्ट्रिय भूकम्प मापन केन्द्रले आधिकारिक रूपमा प्रकाशन गरेको भूकम्पीय जोखिम नक्सा अध्ययन गर्दा आयोजना क्षेत्र 100 gal को क्षेत्रमा रहेको छ, 100 gal सम्म लाई moderate shaking को रूपमा वर्गीकरण गरिएको हुनाले आयोजना क्षेत्र उच्च भूकम्पीय जोखिममा नरहेको पाइयो । नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता NBC १०५:२०७७ आधिकारिक रूपमा प्रकाशन गरेको नेपालको seismic hazard नक्सामा आयोजना क्षेत्र देखाइएको नक्सा तल राखिएको छ ।

(स्रोत: नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता NBC १०५:२०७७)

चित्र नं. ९ नेपालको Seismic ZONING नक्सामा देखाइएको आयोजना क्षेत्र

स्थानीय भूकम्पीय जोखिमको आधारमा नेपाललाई विभिन्न भूकम्पीय क्षेत्र (seismic zones) मा विभाजन गरिएको छ। प्रत्येक क्षेत्र (zone) भित्र भूकम्पीय जोखिम स्थिर रहेको मानिन्छ । Seismic Zoning Factor (Z) ले ४७५ वर्ष return period का लागि peak ground

acceleration (PGA) जनाउँदछ। उल्लिखित चित्रमा नेपालको Seismic Zone Factor नक्सा प्रस्तुत गरिएको छ, जसमा होटल क्षेत्रको Seismic Zone Factor ०.२५ भएको रहेको छ।

वायुको गुणस्तर

वायु गुणस्तरका प्यारामिटरहरू प्रस्तावित क्षेत्रमा मिति:२०८२/०१/२२ बिहानको ८:३० बजे देखि मिति:२०८२/०१/२३ को बिहान ८:३० बजे सम्म २४ घण्टाको नमुना संकलन गरिएको थियो । वायु गुणस्तरका प्यारामिटरहरू जस्तै पीएम_{१०}, पीएम_{२.५} र टि.एस.पि. लाई आधार मानिएको थियो।

तालिका ३२: वायु प्रदूषण मापन परिणाम

स्थान	वायु गुणस्तरका प्यारामिटरहरू	एकाग्रता ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	राष्ट्रिय मापदण्ड*	मूल्याङ्कन
प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र	पीएम _{१०}	१३५.६०	120 (24 Hours)	सीमा बाहिर
	पीएम _{२.५}	३६.७०	40 (24 Hours)	सीमा भित्र
	टि.एस.पि.	१०३.६८	80 (8 Hours)	सीमा बाहिर
	NO ₂	२०	70 (24 Hours)	सीमा भित्र
	SO ₂	२६	10000 (24 Hours)	सीमा भित्र
	CO	६००	157 (8 Hours)	सीमा भित्र
	O ₃	३५	230 (8 Hours)	सीमा भित्र

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

ध्वनिको गुणस्तर

आयोजना स्थलको जि.पि.एस. (२७°१०'२९.९४" उत्तरी अक्षांश, ८४°५८'४२.९९" पूर्वी देशान्तर) मिति:२०८२/०१/२२ बिहानको ८:३० बजे देखि मिति:२०८२/०१/२३ को बिहान ८:३० बजे सम्म Lutron Sound Level Meter प्रयोग गरी ध्वनिको स्तर मापन गरिएको थियो। मापन गर्दा उक्त क्षेत्रमा दिउँसोको समयमा ५४ dBA र रातीको समयमा ४३ dBA रहेको पाइयो । ध्वनि मापन गर्दाको समयमा आयोजना स्थलमा ध्वनिका मुख्य स्रोतहरूमा, उद्योगबाट निस्केको आवाज, मोटरसाइकल/सवारीसाधन गुड्दा निस्केका आवाज, मानव सिर्जित ध्वनि आदि रहेका छन् । आयोजना स्थल औद्योगिक क्षेत्रमा पर्ने भएकाले मापनको आधारमा आयोजना क्षेत्रमा ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड, २०६९ भित्र रहेको पाइयो।

तालिका नं. ३३: ध्वनिको गुणस्तर

क्र.स.	मापन गरिएको स्थल	ध्वनिको स्तर (dBA)			
		Lmax	Lmin	Leq	NNQS (Leq)
१	मिति: २०८२/०१/२२ होटल क्षेत्रमा (दिउँसो)	६०	४८	५४	७५
२	मिति: २०८२/०१/२२ होटल क्षेत्रमा (राती)	५२	३५	४३	७०

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२)

पानीको गुणस्तर

पानीको गुणस्तर मापनका लागि मिति: २०८२/०१/२३ मा आयोजना क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा परीक्षणको लागि पठाइएको थियो । भरलेली हस्पिटालिटी प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र नजिकको ट्यूबवेलको पानीको नमुना परीक्षण गर्दा उक्त क्षेत्रको पानीमा Manganese राष्ट्रिय खानेपानीको गुणस्तर सम्बन्धी मापदण्ड भन्दा बढी रहेको छ । पानीको नमुना परीक्षणको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा राखिएको छ ।

तालिका नं. ३४: क्षेत्रमा प्रयोग गरिने पानीको गुणस्तरको अवस्था

S.N.	Parameter	Test Methods	Observed Value	NDWQS Nepal
1	pH	Electrometric, 4500-H ⁺ B, APHA	7.2	6.5 – 8.5
2	Electrical Conductivity, (μS/cm)	Conductivity Meter, 2510 B, APHA	480	1500
3	Turbidity, NTU	Nepelometric, 2130 B, APHA	1	5
4	Total Hardness as CaCO ₃ , (mg/L)	EDTA Titrimetric, 2340 C, APHA	248	500
5	Total Alkalinity as CaCO ₃ , (mg/L)	Titrimetric, 2320 B, APHA	462	-
6	Chloride, (mg/L)	Argentometric Titration, 4500-Cr B, APHA	<0.5	250
7	Ammonia, (mg/L)	Direct Nesslerization, 4500-NH ₃ C, APHA	<0.05	1.5
8	Nitrate, (mg/L)	UV Spectrophotometric Screening 4500-NO ₃ B, APHA	0.04	50
9	Nitrite, (mg/L)	NEDA Colorimetric, 4500-NO ₂ B, APHA	ND (<0.02)	3
10	Calcium, (mg/L)	EDTA Titrimetric, 3500-Ca B & 3500-	50.49	200
11	Magnesium, (mg/L)	Mg B APHA	29.65	-
12	Iron, (mg/L)	Direct Air-Acetylene AAS, 3111 ,	<0.05	0.3
13	Manganese, (mg/L)	APHA	<0.02	0.2

(स्रोत: प्रयोगशाला परीक्षण, २०८२)

५.२ जैविक वातावरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र कुनैपनि संरक्षण क्षेत्र वा संवेदनशील क्षेत्रभित्र पर्दैन । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको कुल क्षेत्रफल मध्ये ५% जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा पर्दछ र आयोजना स्थलबाट करिब ६.२० कि.मि दुरीमा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्र रहेको छ ।

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको संक्षिप्त परिचय

नेपालको दक्षिण मध्य तराईको मकवानपुर, पर्सा र बारामा फैलिएको पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज, सन् १९८४ मा वन्यजन्तु आरक्ष घोषणा गरिएको क्षेत्र थियो भने सन् २०१७ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज रूपमा स्थापित गरिएको थियो । एशियन जङ्गली हात्ती तथा उक्त क्षेत्रमा पाइने विभिन्न वनस्पति र वन्यजन्तुको संरक्षणका लागि सन् २०१५ मा पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको क्षेत्रफल ४९९ वर्ग कि.मि. बाट ६२७.३९ वर्ग कि.मि. विस्तार गरिएको थियो । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जले चारकोसे झाडी तथा भावर क्षेत्रको जैविक विविधताको प्रतिनिधित्व गर्दछ । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको दक्षिणमा बिहारको वाल्मिकी बाघ आरक्ष, पश्चिममा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज, पूर्वमा बारा जिल्लाको राष्ट्रिय वन रहेको छ ।

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको प्रमुख वनस्पति तथा वन्यजन्तु

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र उष्ण मनसुनी जलवायु क्षेत्रमा पर्दछ तसर्थ जैविक विविधतामा समृद्ध छ । यस निकुञ्जमा साल वन, मिश्रित नदी किनारको पतझर वन, मिश्रित काठका पतझर वनजस्ता प्रमुख वन प्रकारहरू पाइन्छन् । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको करिब ९०% भू-भाग साल वन (*Shorea robusta*) ले ओगटेको छ, जहाँ पाइने प्रमुख वनस्पतिहरूमा साल (*Shorea robusta*), असना (*Terminalia tomentosa*), खैर (*Acacia catechu*), सिसौ (*Dalbergia sissoo*), सिमल (*Bombax ceiba*), बोट ढंगेरो (*Lagerstroemia parviflora*), कर्मा (*Adina cordifolia*) र खोटे सल्ला (*Pinus roxburghii*) रहेका छन् । साथै, निकुञ्जमा हात्ती घाँस (*Saccharum spp.*) सहित विभिन्न प्रकारका घाँसहरू पनि पाइन्छन् ।

यो निकुञ्जले विभिन्न प्रजातिहरूका वन्यजन्तुहरूलाई बासस्थान प्रदान गरेको छ । पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज विशेषगरी एशियाली जंगली हात्तीको स्थायी बसोबासका लागि प्रसिद्ध छ । यसका अतिरिक्त, दुर्लभ र संकटापन्न प्रजातिहरू जस्तै बाघ (*Panthera tigris tigris*), हुँडार (*Hyaena hyaena*), सालक (*Manis pentadactyla*), गौर गाइ (*Bos gaurus*), चारसिङ्गे जरायो (*Tetracerus quadricornis*) र ब्वाँसो (*Canis lupus*) पाइन्छन् । साथै, भालु (*Melursus ursinus*), चितुवा (*Panthera pardus*), जङ्गली कुकुर (*Cuon alpinus*), नील गाइ (*Boselaphus tragocamelus*), जरायो (*Rusa unicolor*), चित्तल (*Axis axis*), लगुना मृग (*Axis porcinus*), रतुवा

मृग (*Muntiacus muntjak*), बन बिरालो (*Felis chaus*) र निर बिरालो (*Paradoxurus hermaphroditus*) जस्ता स्तनधारी जनावरहरू पनि यहाँ पाइन्छन्।

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जले ३०० भन्दा बढी प्रजातिका चराहरूको बासस्थान प्रदान गर्दछ। यहाँ प्रायः देखिने चराहरूमा सेतोकण्ठे माटीकोरे (*Halcyon smyrnensis*), स्वर्ग चरी (*Terpsiphone paradisi*), भीमराज चिबे (*Dicrurus paradiseus*) र कालोढाडे लाहाँचे (*Dinopium benghalense*) समावेश छन्। केही वन क्षेत्रहरूमा दुर्लभ प्रजातिको गैंडा चरा (*Buceros bicornis*) पनि पाइन्छ। यो निकुञ्ज सर्पसहितका विभिन्न सरीसृपहरूको लागि पनि प्रसिद्ध छ। यहाँ राज नाग (*Ophiophagus hannah*), गोमन (*Naja naja*), चुरे सर्प (*Bungarus caeruleus*), पहुँलो-कालो चुरे सर्प (*Bungarus fasciatus*) लगायतका विभिन्न प्रजातिका सर्पहरू पाइन्छन्। दुर्लभ सरीसृपहरूमा अजिङ्गर (*Python molurus*) र सुन गोहोरो (*Varanus flavescens*) पनि यस क्षेत्रमा पाइन्छन्।

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज विशेष विवरण	
घोषण गरिएको वर्ष	सन् १९८४ मा वन्यजन्तु आरक्ष, २०१७ मा राष्ट्रिय निकुञ्ज
राष्ट्रिय निकुञ्जको कुल क्षेत्रफल	६२७.३९ वर्ग कि.मि.
अवस्थिति	नेपालको दक्षिणी क्षेत्र (मकवानपुर, बारा र पर्सा जिल्ला)
हावापानी	उष्ण मनसुनी
उचाई	समुन्द्री सतह १०० मि.-९५० मि.
मुख्य ताल	हालखोरियो, कामिनी
मुख्य नदीनालाहरू	राप्ती, भेदाहा, दुधौरा, पासह, भट्ट आदि
मुख्य वन्यजन्तु	एशियाली जंगली हात्ती (<i>Elephas maximus</i>), बाघ (<i>Panthera tigris tigris</i>), हुँडार (<i>Hyaena hyaena</i>), सालक (<i>Manis pentadactyla</i>), गौर गाई (<i>Bos gaurus</i>), चारसिङ्गे जरायो (<i>Tetracerus quadricornis</i>) र ब्वाँसो (<i>Canis lupus</i>), भालु (<i>Melursus ursinus</i>), चितुवा (<i>Panthera pardus</i>), जङ्गली कुकुर (<i>Cuon alpinus</i>), नील गाइ आदि
मुख्य वनस्पति	साल (<i>Shorea robusta</i>), असना (<i>Terminalia tomentosa</i>), खैर (<i>Senegalia catechu</i>), सिसौ (<i>Dalbergia sissoo</i>), सिमल (<i>Bombax ceiba</i>), बोट ढंगेरो (<i>Lagerstroemia parviflora</i>), कर्मा (<i>Adina cordifolia</i>), खोटे सल्ला (<i>Pinus roxburghii</i>) आदि
मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरिएको	सन् २००५
गाउँपालिका	२ (मनहरी र थोरी)
नगरपालिका	२ (हेटौँडा र जीतपुरसिमरा)
मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति	१३

पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज विशेष विवरण			
मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेको जनसंख्या			करिब ८५०००
मध्यवर्ती क्षेत्रमा बसोबास गर्ने मुख्य जातजाती			तामाङ, थारू, बनकरैया, चेपाङ, गुरुङ, नेवार आदि
मुख्य पेशा			कृषि, पशुपालन, ज्याला मजदुरी, व्यवसाय

• प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा पाइने वनस्पति

आयोजना क्षेत्र उष्ण मनसुनी क्षेत्रमा रहेको छ, जहाँ साल तथा मिश्रित नदी किनारको पतझर वनहरू पाइन्छन् । प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र शहरी क्षेत्रमा अवस्थित रहेको छ। आयोजना क्षेत्रमा वनस्पति आँप (*Magnifera indica*), बर (*Ficus bengalensis*), बयर (*Ziziphus jujuba*), लिच्ची (*Litchi chinensis*), अशोक (*Saraca asoca*), सिन्धुरे (*Mallotus philippensis*) रहेका छन् भने आयोजना क्षेत्र नजिक रहेको थानिमाई सामूदायिक वनमा मुख्यतया साल (*Shorea robusta*), सिसौ (*Dalbergia sissoo*), मसला (*Eucalyptus camalendulensis*), सिमल (*Bombax ceiba*), पानीसाँज (*Terminalia myriocarpa*), हाँडे (*Anogissus latifolia*), बोट धायरो (*Lagerstroemia parviflora*), रामफल (*Dillenia pentagyna*), जामुन (*Syzygium cumini*), खयर (*Senegalia catechu*) आदि पाइन्छन् । यसका साथै काँस (*Saccharum spontaneum*), नर्कट (*Phragmites karka*), ठूलो नर्कट (*Arundo donax*) जस्ता घाँसका प्रजातिहरू पाइन्छन् ।

यसका साथै स्थलागत अध्ययनका क्रममा आयोजना प्रस्ताव गरिएको जग्गामा पाती झार (*Parthenium hysterophorus*) बाह्या प्रजाति पाइएको थियो ।

आयोजना स्थानको सौन्दर्य कायम गर्न, हरियाली व्यवस्थापन तथा ध्वनि शोषण गर्न होटलले विभिन्न भित्री र बाहिरी दुवै स्थानमा बिरुवाहरूको प्रयोग गरी ध्वनि गुणस्तरका साथै सौन्दर्यतामा उल्लेखनीय सुधार ल्याउन सक्छ। तसर्थ प्रस्तावित आयोजना सञ्चालन चरणमा Snake Plant, Peace Lily, Dwarf Umbrella Tree, Money Plant, Mimosa Tree, Money Plant, philodendron, rubber plant, Fiddle-leaf fig, र bamboo palm ध्वनि शोषणमा अत्यन्त प्रभावकारी मानिने बिरुवाहरू रोपिनेछ। यस्ता बिरुवाहरूले ध्वनिलाई सोस्नुका साथै प्राकृतिक रूपमा शान्त र सन्तुलित वातावरण सिर्जना गदछन्। उल्लेखित बिरुवाहरूको प्रयोगबाट प्रभावकारी नतिजाका लागि, यी बिरुवाहरूलाई समूहमा राख्दा ध्वनि अवरोधमा वृद्धि हुन्छ र

दृश्य सौन्दर्य पनि थपिन्छ। यस किसिमको हरियालीले होटलको सजावटलाई आकर्षक बनाई पाहुनाका लागि शान्त र आरामदायक वातावरणको सिर्जनाको गदर्छ।

तालिका ३५: वनस्पतिको विवरण

सि.नं.	वनस्पतिको विवरण			संरक्षित अवस्था			कैफियत
	नेपाली नाम	English Name	वैज्ञानिक नाम	ने.स.	IUCN	CITES	
१.	आँप	Mango	<i>Magnifera indica</i>		LC		
२.	बर	Banyan	<i>Ficus bengalensis</i>	-	LC		
३.	बयर	Red Dates	<i>Ziziphus jujuba</i>	-			
४.	लिच्ची	Litchi	<i>Litchi chinensis</i>				
५.	अशोक	Ashok Tree	<i>Saraca asoca</i>				
६.	सिन्धुरे	Kamala Tree	<i>Mallotus philippensis</i>				
७.	साल	Sal Tree	<i>Shorea robusta</i>	-	LC		
८.	सिसौ	Sissoo	<i>Dalbergia sissoo</i>	-	LC		
९.	जामुन	Black Plum	<i>Syzygium cumini</i>	-	LC		
१०	मसला	River Red Gum	<i>Eucalyptus camalendulensis</i>	-	LC		
११	सिमल	Silk-Cotton tree	<i>Bombax ceiba</i>	संरक्षित	LC		
१२	पानीसाँज	East Indian Almond	<i>Terminalia myriocarpa</i>			-	
१३	हाँडे	Axlewood Tree	<i>Anogissus latifolia</i>				
१४	बोट धायंरो	Small Flowered Crape Myrtle	<i>Lagerstroemia parviflora</i>			-	
१५	रामफल	Nepali Elephant Apple	<i>Dillenia pentagyna</i>				
१६	खयर	Khaer	<i>Senegalia catechu</i>				
१७	काँस	Kans Grass	<i>Saccharum spontaneum</i>				
१८	नर्कट	Common Reed	<i>Phragmites karka</i>				
१९	ठूलो नर्कट	Spanish cane	<i>Arundo donax</i>				
२०	पाती झार	Carrot Grass	<i>Parthenium hysterophorus</i>	-	-	-	-

(स्रोत: DNPWC, 2075; iucnredlist.org; cites:speciesplus.net; स्थलगत अध्ययन, २०८२)

Legend: P- Protected/ IUCN Threat Category: VU- Vulnerable, Endangerd-En, NT- Near threatened, LC- Least concerned/ CITES Category: Appendix-I, II, III (Classified according to the threat due to trade)

• प्रस्तावित आयोजना प्रभावित स्थानीय तहको कृषि विविधता

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र रहेको स्थानीय तह जीतपुरसिमरामा ३३ प्रतिशत कृषि योग्य जमिन रहेको छ जहाँ निम्नानुसार कृषि बाली लगाइन्छ ।

तालिका ३६ आयोजना क्षेत्रको कृषि विविधता

क्र.म.	नेपाली नाम	English Name	Scientific Name
१	तोरी	Mustard	<i>Brassica nigra</i>
२	धान	Paddy	<i>Oryza sativa</i>
३	मकै	Maize	<i>Zea mays</i>
४	गहुँ	Wheat	<i>Triticum aestivum</i>
५	उखु	Sugarcane	<i>accharum officinarum</i>
६	रहर	Arhar	<i>Cajanus cajan</i>
७	मुसुरो	Musoor	<i>Red Lentis</i>
८	आलु	Potato	<i>Solanum tuberosum</i>
९	टमाटर	Tomato	<i>Solanum lycopersicum</i>
१०	केराउ	Pea	<i>Pisum sativum</i>
११	भण्टा	Brinjal	<i>Solanum melongena</i>
१२	भिन्डी	Ladies finger	<i>Abelmoschus esculentus</i>
१२	केरा	Banana	<i>Musa Acuminata colla</i>
१३	लिची	Lychee	<i>Litchi chinensis</i>
१४	आँप	Mango	<i>Mangifera indica</i>

(स्रोत:स्थलगत अध्ययन, २०८२)

• प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा पाइने वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, उभयचरको विवरण

प्रस्तावित आयोजनाले प्रभाव पार्ने उपमहानगरपालिकामा पाइने स्तनधारी जनावरहरू लगुना मृग (*Axis porcinus*), भालु (*Melursus ursinus*), बन बिरालो (*Felis chaus*) र निर बिरालो (*Paradoxurus hermaphroditus*), पानी बिरालो (*Prionailurus viverrinus*), ब्वाँसो (*Canis lupus*), सालक (*Manis pentadactyla*), जङ्गली कुकुर (*Cuon alpinus*) आदि तथा चराचुरुङ्गी बकुल्ला (*Bubulcus ibis*), धनेश (*Buceros bicornis*), लाटो कोसेरो (*Tyto alba*) आदि रहेको छ । उल्लेखित क्षेत्रमा पाइने उभयचर तथा सरिसृप छेपारो (*Sphaerotheca swani*), धामन (*Ptyas mucosus*) अर्जिगर (*Python molurus*), सुन गोहोरो (*Varanus flavescens*) आदि रहेको छ ।

सि.नं.	वन्यजन्तुको विवरण			संरक्षित अवस्था			कैफियत
	नेपाली नाम	English Name	वैज्ञानिक नाम	ने.स.	IUCN	CITES	
स्तनधारी							
१.	लगुना मृग	Hog Deer	<i>Axis porcinus</i>	संरक्षित	EN		
२.	काठे भालु	Bear	<i>Melursus ursinus</i>	संरक्षित	LC	I	
३.	ब्वाँसो		<i>Canis lupus</i>		LC	I	
४.	बन बिरालो	Langur Cat	<i>Felis chaus</i>	-	LC		
५.	निर बिरालो		<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>	-			
६.	पानी बिरालो	Fishing Cat	<i>Prionailurus viverrinus</i>	-	VU	II	
७.	जङ्गली कुकुर	Wild Dog	<i>Cuon alpinus</i>	-	LC		
चराचुरुङ्गी							
८.	वस्तु बकुल्ला	Cattle Egret	<i>Bubulcus ibis</i>	-	LC	-	
९.	धनेश	Great Hornbill	<i>Buceros bicornis</i>	P	-	-	-
१०.	लाटोकोसेरो कोसेरो	Owl	<i>Tyto alba</i>		VU	II	
सरिसृप तथा उभयचर							
११.	धामन	Indian Rattle Snake	<i>Ptyas mucosus</i>				
१२.	अजिगर	Python	<i>Python molurus</i>				
१३.	सुन गोहोरो	Golden Monitor Lizard	<i>Varanus flavescens</i>	P	EN	I	
जलचर							
	रहु	Rahu	<i>Labeo rohita</i>	-	LC	-	
	हीले	Hile	<i>Channa stewartii</i>	-	LC	-	
	कत्ले	Indian carb	<i>Labeo catla</i>	-	VU	-	
	जुङ्गे	Cat Fish	<i>Clarias batrachus</i>	-	LC	-	
	पोठिया	Pool barb fish	<i>Puntius sophore</i>	-	LC	-	
	महासिर	Tor barb	<i>Tor tor</i>	-	EN	-	

(स्रोत: DNPWC, 2075; iucnredlist.org; cites:speciesplus.net; स्थलगत अध्ययन, २०८२)

Legend: P- Protected/ IUCN Threat Category: VU- Vulnerable, Endangered- EN, NT- Near threatened, LC- Least concerned/ CITES Category: Appendix-I, II, III (Classified according to the threat due to trade)

- प्रस्तावित आयोजना प्रभावित स्थानीय तहमा पाइने घरपालुवा जनावर प्रस्तावित आयोजनाले प्रभाव पार्ने उपमहानगरपालिकामा पाइने घरपालुवा जनावर निम्नानुसार रहेका छन् ।

तालिका ३७ आयोजना क्षेत्रको पाइने घरपालुवा जनावर

क्र.म.	नेपाली नाम	English Name	Scientific Name
१	भैंसी	Buffalo	<i>Bubalus bubalis</i>
२	गाई	Cow	<i>Bos taurus</i>
३	बाख्रा	Goat	<i>Capra aegagrus hircus</i>
४	कुखुरा	Hen	<i>Gallus gallus domesticus</i>
५	हाँस	Duck	<i>Anatidae platyrhynchos</i>
६	सुँगुर	Pig	<i>Sus scrofa domesticus</i>

५.३ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण

यस आयोजनाबाट प्रभावित जिल्ला बारा नेपालको मधेश प्रदेश अन्तर्गत पर्दछन् । प्रस्तावित आयोजनाले सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा केही मात्रामा प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।

क. जनसंख्या विवरण

प्रस्तावित आयोजना बारा जिल्ला, मधेश प्रदेशमा अवस्थित छ । यस जिल्लाको कुल क्षेत्र क्षेत्रफल ११९० वर्ग कि.मी छ । जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा कुल घरधुरी २५,६५० रहेको छ, जसमा कुल जनसंख्या १,२७,३०७ रहेको छ । यस वडा नं. १ मा कुल २,२५७ घरधुरीमा ८,८९३ जनसंख्या रहेको छ, जसमा ४,५८८ पुरुष र ४,३४५ महिला बसोबास गर्दछन् ।

- प्रभावित क्षेत्रको घरधुरी र जनसंख्याको विवरण

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा ११ घरधुरी पर्दछन् जसको घरधुरीमा सर्वेक्षण गरिएको थियो, जसको जनसंख्या विवरण तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

यसका साथै प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ को जनसंख्या विवरण पनि सोही तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ३८ आयोजना क्षेत्रको जनसंख्या विवरण

गा.पा./न.पा./ वडा नं.	घरघुरी संख्या	जनसंख्या			औषत घरघुरी आकार	लैङ्गिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र	११	५५	२८	२७	४.९९	१०३.७
जीतपुरसिमरा नगरपालिका	२५,६५०	१,२७,३०७	६३९२७	६३३८०	४.९६	१००.८६
वडा नं. १	२,२५७	८,८९३	४५८८	४३४५	३.९६	१०५.५९

(स्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२ राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

• आयोजना क्षेत्रको जातजातिको विवरण

प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा ब्राहमण पहाडी, क्षेत्री, योञ्जन, लामा, जिम्बा लगायतका जातजातीको बसोबास रहेको छ भने प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने उपमहानगरपालिकामा मुसलमान, थारु, ब्राहमण पहाडी, क्षेत्री, जातिको अधिक बसोबास रहेको छ ।

तालिका ३९ आयोजना प्रभावित उपमहानगरपालिकाको विवरण

जातजाति	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका		
	कुल	पुरुष	महिला
कुल	१२७३०७	६३९२७	६३३८०
क्षेत्री	१००६२	४९४४	५११८
ब्राहमण पहाडी	११४९७	५४९६	६००१
मगर	३३५५	१६३५	१७२०
थारु	१९९०३	९९२९	९९७४
नेवार	३२८३	१६११	१६७२
विस्वकर्मा	११८०	५६९	६११
मुसलमान	१८८२९	९४९३	९३३६
यादव	३२६१	१७३४	१५२७
राई	८९४	४२९	४६५
गुरुङ्	७९२	३७४	४१८
परियार	४८९	२२८	२६१
ठकुरी	५१९	२६३	२५६
याकथुङ/लिम्बु	११३	५५	५८
मिजार	३१८	१५७	१६१
तेली	२२८७	१२१८	१०६९
चमार/हरिजन/राम	२८७७	१४९९	१३७८

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

जातजाति	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका		
	कुल	पुरुष	महिला
कोइरी/कुश्वाहा	१५४७	८२२	७२५
मुसहर	१७५६	८७८	८७८
कुर्मी	१७०५	८९४	८११
संयासी/दश्रामी	७६७	३७९	३८८
धानुक	२८९६	१४९८	१३९८
दुशध/पसवान/पासी	३७३७	१९०६	१८३१
मल्लाहा	३२७७	१७०१	१५७६
केवत	७७	४६	३१
कथाबनिया	१७०	८९	८१
ब्राहमण तराई	२१९२	११२१	१०७१
कलवार	२५१२	१३३८	११७४
कानु	२५९५	१३६८	१२२७
कुमाल	५०	२१	२९
घर्ती/भुजेल	९९	५६	४३
हजाम/थाकुर	८७४	४५९	४१५
राजवंशी	४६	२५	२१
शेर्पा	२१	१०	११
धोवी	१६२	९२	७०
तत्मा/तत्वा	११३०	६०५	५२५
लोहर	३५१	१८४	१६७
खात्वे	१६	८	८
सुन्दी	६५	३५	३०
दनुवार	२३५	१३३	१०२
हलुवाई	७०	३३	३७
माझी	१०१४	५२७	४८७
बराई	८०२	४१०	३९२
बिन	६९६	३५३	३४३
नुनिया	४३८	२२६	२१२
चेपाड/प्रजा	५४	२८	२६
सोनार	७३६	३९४	३४२
कुमहार	५०	२६	२४
सुनुवार	१०५	५०	५५
बन्तार/सरदार	३१८	१५१	१६७

जातजाति	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका		
	कुल	पुरुष	महिला
कहार	१४५	६९	७६
संथाल	१२	४	८
मरवाडी	१८	१२	६
कायस्थ	३९४	१९३	२०१
राजपुत	४५०	२४०	२१०
वोराउ/कुदुख	७८०	३७३	४०७
बधई	१०७	५७	५०
थामी	१९	७	१२
अन्य	२०८७	११०७	१०३६
विदेशी	१०८८	६५९	४२९

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

मातृभाषा अनुसार जनसंख्याको विवरण

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने जितपुरसिमरा उपमहानगरपालिका नेपाली, हिन्दी, थारू, उर्दु र भोजपुर भाषा बोल्नेको संख्या अधिक रहेको छ ।

साक्षरता

आयोजना क्षेत्रको स्थलगत अध्ययन, २०८२ को घरधुरी सर्वेक्षण अनुरूप ८१ प्रतिशत जनसंख्या साक्षर रहेका छन् । यस उपमहानगरपालिकामा ७१.६७ प्रतिशत मानिसहरू साक्षर रहेका छन् जसमा पुरुष ७८.८८ प्रतिशत र महिला ६४.४७ प्रतिशत रहेका छन् भने आयोजना प्रभावित वडा नं १ मा ७८.५१ प्रतिशत मानिसहरू साक्षर रहेका छन् जसमा पुरुष ८४.३७ प्रतिशत र ८९.९३ प्रतिशत रहेका छन् (स्रोत : राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७८) । प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने उपमहानगरपालिकाको साक्षरता विवरण तल तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका ४० आयोजना क्षेत्रको साक्षरता विवरण

उपमहानगरपालिका	पुरुष साक्षरता	महिला साक्षरता	जम्मा साक्षरता
जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका	७८.८८	६४.४७	७१.६७
वडा नं. १	८४.३७	८९.९३	७८.५१

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

• आयोजना क्षेत्रको पेशा/व्यवसायको विवरण

प्रस्तावित आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा बसोबास गर्ने अधिकांश घरधुरी कृषि पेशामा संलग्न रहेका छन् । करिब ६० प्रतिशत घरधुरी कृषि पेशामा, १२ प्रतिशत व्यापार तथा

उद्योग व्यवसायमा, १७ प्रतिशत नोकरी र बाँकी वैदेशिक रोजगारी तथा ११ प्रतिशत ज्याला मजदुरीमा संलग्न रहेका छन् ।

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र पर्ने जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ का अधिकांश स्थानीय कृषि पेशा; घरेलु तथा साना उद्योग; यातायात; सेवामूलक क्षेत्र; वैदेशिक रोजगार आदिमा आवद्ध रहेका छन् ।

पिउने पानीको मुख्य श्रोत

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण गरिएका कुल ११ घरधुरी मध्ये ८ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर भित्र) र ३ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर बाहिर) पानी प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ (श्रोत: स्थलगत अध्ययन, २०८२) ।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०७८ अनुसार जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको कुल २५,६५० घरधुरी मध्ये ९,९०० घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर भित्र), ४,०३६ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर बाहिर), ३२ घरधुरीले जारको पानी, १०,३४१ घरधुरीले ट्यूबवेल, ४७ घरधुरीले छोपिएको ईनार/कुवा, २४१ घरधुरीले नछोपिएको ईनार/कुवा, ८६० घरधुरीले मुलको पानी र २१६ घरधुरीले अन्य पानीको स्रोत प्रयोग गरेको देखिन्छ । यसैगरी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं १ को कुल २,२५७ घरधुरी मध्ये १,९५६ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर भित्र), २०५ घरधुरीले धारा/पाइप (परिसर बाहिर), ५ घरधुरीले ट्यूबवेल, २ घरधुरीले छोपिएको ईनार/कुवा, १२ घरधुरीले नछोपिएको ईनार/कुवा, ७३ घरधुरीले मुलको पानी र ४ घरधुरीले अन्य पानीको स्रोत प्रयोग गरेको देखिन्छ । प्रस्तावित आयोजनाले प्रभाव पर्ने जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा मुख्य पिउने निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं. ४१:आयोजना क्षेत्रको पिउने पानीको मुख्य श्रोत

वडा	धारा/ पाइप (परिसर भित्र)	धारा/ पाइप (परिसर बाहिर)	ट्यूबवे ल/ हातेप म्प	ढाकिएको इनार/कु वा	खुला इनार/ कुवा	मूलको पानी	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य	जम्मा घरधुरी
सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी	८	३	०	०	०	०	०	०	०	११
जीतपुरसिमरा उपमहानगरपा	९९००	४०३६	१०३ ४१	४७	२१४	८६०	४	३२	२१६	२५६५०

लिका										
वडा नं.१	१९५६	२०५	५	२	१२	७३	०	०	४	२२५७

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको वडा नं १ मा खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनका रूपमा काठ/दाउरा र मट्टितेल मात्र प्रयोग गरिएको उल्लेख गरिएता पनि आयोजनाको सर्वेक्षण क्रममा प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा पर्ने कुल ३ घरधुरी काठ/दाउरालाई प्रमुख इन्धनको स्रोतका रूपमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ भने ४ घरधुरीले मट्टितेल र ४ घरधुरीले एल.पि. ग्याँस प्रयोग गर्दै आएको पाइएको छ ।

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकामा १०६३१ घरधुरीले इन्धनका रूपमा काठ/दाउरा, १४१३२ घरधुरीले इन्धनका रूपमा मट्टितेल, २३३ घरधुरीले इन्धनका रूपमा एल.पी. ग्याँस, ३३२ घरधुरीले इन्धनका रूपमा बाँयोग्याँस, २९८ घरधुरीले इन्धनका रूपमा गुइठा, १२ घरधुरीले इन्धनका रूपमा विद्युत र १२ घरधुरीले अन्य इन्धन खाना पकाउनको लागि प्रयोग गरेको देखिन्छ । यसै गरी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं १ मा ४१९ घरधुरीले इन्धनका रूपमा काठ/दाउरा, १,८३० घरधुरीले इन्धनका रूपमा मट्टितेल, २ घरधुरीले इन्धनका रूपमा बाँयो ग्याँस र ६ घरधुरीले इन्धनका रूपमा गुइठा रहेका छन् । प्रस्तावित आयोजनाले प्रभाव पर्ने बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका. वडा नं. १ मा मुख्य खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धनमा निम्न तालिकामा दिइएको छ ।

तालिका नं.४२: आयोजना क्षेत्रको खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन

स्थानीय तह/स्रोत	काठ/दाउरा	मट्टितेल	एलपि ग्याँस	बायो ग्याँस	गुइठा	विद्युत	अन्य	जम्मा घरधुरी
सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी	३	४	४	०	०	०	०	११
जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका	१०६३	१४१३	२३३	३३२	२९८	१२	१२	२५६५०
वडा नं.१	४१९	१८३०	०	२	६	०	०	२२५७

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

बत्ति बाल्न प्रयोग गरिने इन्धन

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण गरिएका कुल ११ घरधुरी सबैले बत्ती बाल्नको लागि राष्ट्रिय विद्युत प्राधिकरणद्वारा वितरित बिजुली प्रमुख स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ ।

प्रस्तावित आयोजनाले प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा मुख्य बत्ति बालन प्रयोग गरिने इन्धनमा बिजुली बत्ति रहेको छ भने केहीले सोलार, मट्टितेल आदि प्रयोग गरेको पाइयो ।

तालिका नं. ४३:आयोजना क्षेत्रमा बत्ति बालन प्रयोग गरिने इन्धन

स्थानीय तह/स्रोत	बिजुली	सोलार	मट्टितेल	बायो ग्याँस	अन्य	जम्मा
सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी	११	०	०	०	०	११
वडा नं. १	२२४५	९	३	०	०	२२५७
जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका	२५१०३	३०४	१७०	१२	६१	२५६५०

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

आयोजना क्षेत्रमा शौचालय सुविधा

आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण गरिएका कुल ११ घरधुरी मध्ये ११ वटा नै घरधुरीले फ्लस शौचालय (सेप्टिक ट्याङ्की) प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको कुल २५,६५० घरधुरी मध्ये १५०६ घरधुरीमा शौचालय सुविधा छैन। यसै गरी जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं १ को कुल २,२५७ घरधुरी घरपरिवार मध्ये १८ ले फ्लस भएको सार्वजनिक ढल जोडिएको शौचालय, १९३६ ले फ्लस भएको सेप्टी ट्याङ्की भएको शौचालय, २९२ खाल्डे शौचालय र २ सार्वजनिक शौचालय प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

तालिका ४४: आयोजना क्षेत्रमा शौचालय सुविधा

स्थानीय तह	कुल घरधुरी	फ्लस शौचालय (सार्वजनिक ढल)	फ्लस शौचालय (सेप्टी ट्याङ्की)	खाल्डे शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	शौचालय सुविधा नभएको
सर्वेक्षण गरिएको घरधुरी	११	-	११	-	-	०
जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका	२५६५०	६९६	१३४७४	९८५६	११८	१५०६
वडा नं. १	२२५७	१८	१९३६	२९२	३	८

(स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८)

अध्याय ६: प्रस्तावको विकल्प विश्लेषण

वैकल्पिक विश्लेषणको उद्देश्य भनेको विकास लक्ष्य हासिल गर्दै अधिकतम फाइदाको साथ वातावरणमा कम नकारात्मक प्रभाव पार्नु हो । यसलाई वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययनको अभिन्न अंगको रूपमा लिइन्छ । यस अध्ययनबाट आयोजनासँग सम्बन्धी विभिन्न अवयवहरूको विभिन्न कोणबाट विश्लेषण गरी उत्तम सम्भावना र विकल्पहरू जसले वातावरणमा सकारात्मक प्रभावको बढोत्तरी र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरण कार्यमा जोड दिन्छ । वैकल्पिक विश्लेषणले न्यूनतम अवाच्छनीय वातावरणीय प्रभावको साथ आयोजनाको विकल्प सुझाव दिन्छ । वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन टोलीले यो आयोजनाको लागि आयोजना स्थल, आयोजना डिजाइन, प्रयोग हुने प्रविधि, सञ्चालन तालिका र प्रयोग हुने सामग्रीको विकल्पहरू अध्ययन गरिएको थियो । यसका साथै प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई पनि अध्ययन गरिएको थियो ।

प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प (शून्य प्रस्ताव विकल्प)

शून्य विकल्पले कुनै पनि प्रस्तावको कार्यान्वयनमा रोक लगाउछ । यो आयोजनाको शून्य प्रस्ताव विकल्पले आयोजना निर्माण नहुने अवस्था जनाउँछ । यो प्रस्ताव कार्यान्वयन नहुँदा जीतपुरसिमरा तथा स्थानीय जनतालाई प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने लाभबाट बन्चित गराउँछ । यसका साथै सृजना हुने १९४ वटा रोजगारीको अवसर गुम्नेछ । जीतपुरसिमरमा पर्सा राष्ट्रिय निकुन्ज घुम्न सिमरा आन्तरिक विमानस्थल हुँदै आउने पर्यटकका साथै विरगन्ज आवतजावत गर्ने व्यापारीहरू, जीतपुरसिमरा औद्योगिक कोरीडोर भएकाले व्यापार, सेमिनार, अनुसन्धान तथा अध्ययनका लागि पुग्ने समूहलाई आरामदायी र सुरक्षित आवासको अभाव हुनुका साथै पर्यटनको प्रवर्द्धन नहुने हुँदा समग्र राष्ट्रको नै अर्थतन्त्र विकासमा असर गर्नेछ । त्यसैले प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्प असान्दर्भिक रहेको पाइयो ।

आयोजनाको सबै अवयवहरूको दुई वटा विकल्प विश्लेषण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४५: आयोजनाको विकल्प विश्लेषण

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष	
१	आयोजना स्थल	विकल्प १	यो आयोजनालाई हाल प्रस्तावित क्षेत्रभन्दा अन्यत्र निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना औद्योगिक क्षेत्रबाट टाढा डुमरवाना वडा नं १५ को शान्त वातावरणमा निर्माण तथा सञ्चालन गर्न सकिने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनको लागि जग्गा खरिद गर्नु पर्ने हुँदा लागत भार बढ्ने आयोजना निर्माणले थप कृषियोग्य जमिन नास हुने आयोजना बालगंगा नदीको नजिक पर्ने हुँदा बाढीको जोखिम हुने
		विकल्प २	यो आयोजना प्रस्तावित आयोजना स्थलमा निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको लागि थप जग्गा आवश्यक नपर्ने प्रस्तावकको निजी जग्गा भएकाले थप आर्थिक भार नपर्ने स्थान छनौटको समस्या नआउने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजना उद्योगसँगै रहने भएकाले शान्त वातावरण नहुने
२	भवनको डिजाइन	विकल्प १	भिल्ला संरचनाहरू निर्माण गरी होटलको सञ्चालन गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> पाहुनाहरूको Privacy हुने अन्य पाहुनाले disturb नगर्ने भिल्ला जम्मा दुई तल्ला सम्म मात्र हुने हुँदा भूकम्पीय जोखिम न्यून हुने भिल्ला निर्माणमा लागत कम लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आयोजनाको लागि ठूलो क्षेत्रफलको चाहिने हुँदा हाल प्रस्ताव गरिएको भन्दा थप जग्गा आवश्यक पर्ने हरेक भिल्लामा सेवा सुविधा पुर्याउन आयोजनालाई लागत र कर्मचारी धेरै लाग्ने
		विकल्प २	होटलको multi storey को RCC भवन निर्माण गरिने	<ul style="list-style-type: none"> सानो क्षेत्रफलमा पनि ठूलो होटल सञ्चालन गर्न सकिने आयोजना क्षेत्रमा सकभर धेरै खुला क्षेत्र राख्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पाहुनाहरूलाई Privacy कम हुने साथै अन्य पाहुनाबाट disturb हुने भवन निर्माणमा लागत धेरै लाग्ने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष	
			<p>सकिने</p> <ul style="list-style-type: none"> • होटलमा सेवा सुविधा पुऱ्याउन सहज हुने र कर्मचारी कम लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • Multi storey पाँच तल्ला सम्म हुने हुँदा भूकम्पीय जोखिम रहने 	
३	सञ्चालन गरिने विधि	विकल्प १	<p>प्रस्तावित होटललाई independently (यो होटलसँग अन्य कुनै होटलको सम्बन्ध नहुने) सञ्चालन गरिने</p>	<ul style="list-style-type: none"> • संचालकले आफुले चाहे बमोजिम सञ्चालन विधि, मूल्य, डिजाइन तोक्न सक्ने • होटलको आफ्नै छुट्टै पहिचान हुने • बजारको आवश्यकता र अवस्थालाई मध्यनजर गरेर होटलको सेवा, सुविधा परिवर्तन गर्न सकिने • Parent company लाई franchise fee दिनु पर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • Recognized brand नभएको हुँदा पाहुना आकर्षण गर्न समस्या हुने • Brand guidelines नहुने हुँदा सेवा सुविधामा एकरूपता नहुने • संचालकको व्यवस्थापन क्षमतामा होटलको सफलता निर्भर हुने हुँदा लगानी जोखिम रहने
		विकल्प २	<p>प्रस्तावित होटललाई कुनै एक nationally/internationally recognized होटलको chain/franchise होटलको रूपमा सञ्चालन गर्ने</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recognized brand हुने हुँदा पाहुनालाई आकर्षण गर्न सकिने • विश्वभरीबाट नै होटललाई online book गर्न सकिने • प्रचार प्रसार र विज्ञापनमा सहजता • होटल सञ्चालनमा र व्यवस्थापनमा parent company बाट सहयोग पाउने 	<ul style="list-style-type: none"> • संचालकले franchise लिन हरेक वर्ष आम्दानीको केही हिस्सा parent company लाई बुझाउनु पर्ने • होटलको डिजाइन, मूल्य, मेन्यू सिमित मात्र flexibility हुने • Brand guidelines बमोजिम सेवा सुविधा डिजाइन गर्न लागत धेरै लाग्ने • देशको कुनै एउटा franchise मा नकारात्मक प्रभाव परेमा सबैलाई असर गर्ने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष	
४	सञ्चालन समय तालिका	विकल्प १	परम्परागत fixed shift (बिहान ७ बजे देखि दिउँसो ३ बजे सम्म, दिउँसो ३ बजे देखि बेलुका ११ बजे सम्म, बेलुका ११ बजे देखि बिहान ७ बजे सम्म)	<ul style="list-style-type: none"> • होटलमा कार्यरत कर्मचारीको भूमिकाहरू स्पष्ट, • होटलमा निरन्तर सेवा/कभरेज • होटलमा जनशक्ति तथा भूमिका पूर्वानुमानयोग्य हुने 	<ul style="list-style-type: none"> • Guest flow सँग पूर्ण रूपमा मेल नखान सक्छ
		विकल्प २	<p>Split shifts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • कर्मचारी सेट A: बिहान ६:००-११:०० (Breakfast Service) + बेलुकी ६:००-राति १०:०० (Dinner Service) • कर्मचारी सेट B: दिउँसो १२:००-३:०० (Lunch Service) + राति ८:००-१२:०० (Late Dinner/Bar Support) • कर्मचारी सेट C: राति १२:००-बिहान ६:०० (Late night customer service) 	<ul style="list-style-type: none"> • Peak Guest Flow वा Peak demand अनुसार स्टाफको duty hour निर्धारण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> • कर्मचारीहरू प्रशासनसँग कम सन्तुष्ट • कर्मचारीहरू कायम राख्न गाह्रो हुने • कर्मचारी व्यवस्थापनमा समस्या आउने

क्र.नं.	प्रस्तावनाका विकल्प	विवरण	सकारात्मक पक्ष	नकारात्मक पक्ष
५	प्रस्तावित होटल निर्माण स्थलमा कृषि कार्य	विकल्प १	<p>प्रस्तावित होटल स्थलमा कृषि उत्पादनलाई निरन्तरता दिने</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्राकृतिक रूपमा हरियाली कायम रहँदा माटो कटान, धुलो प्रदूषण र जमिन क्षय न्यून हुने। • जमिन खेतीपातीका लागि नै प्रयोग हुँदा स्थानीय स्तरमा अन्न, तरकारी, फलफूल आदि आयातमा निर्भरता घटी आत्मनिर्भरता बढ्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> • होटलजस्तो ठूलो लगानी नआउँदा स्थानीय क्षेत्रको नगद प्रवाह र पूँजीगत विकास कम हुने। • कर तथा राजस्व संकलन घट्ने। • होटल जस्ता पूर्वाधार नभए स्थानीय पर्यटन सम्भावना कमजोर हुने। • आगन्तुकहरूलाई गुणस्तरीय आवास सुविधा नपाउँदा पर्यटक बसाइ छोड्ने हुने
		विकल्प २	<p>उक्त स्थलमा होटल निर्माण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> • सन् २०१५ देखि कृषि उत्पादन नगरी बाँझो छोडिएको जमिनको सदुपयोग हुने • होटलजस्तो ठूलो लगानी आउँदा स्थानीय क्षेत्रको नगद प्रवाह र पूँजीगत विकास हुने। 	<ul style="list-style-type: none"> • दीर्घकालीन रूपमा जमिन प्रयोग ढाँचामा असन्तुलन सिर्जना। • सामाजिक असन्तुष्टि र विवाद उत्पन्न हुने सम्भावना

विकल्पहरू विश्लेषण गर्दा प्रस्ताव कार्यान्वयन नगर्ने विकल्पलाई अस्वीकार गरियो ।
आयोजनाको अन्य अवयवमा विश्लेषण गर्दा निम्न बमोजिमको विकल्प उत्तम देखिएकाले
छानियो ।

आयोजना स्थल: यो आयोजनाको क्रियाकलापहरू पनि जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा
नं १ मा गरिने

आयोजनाको डिजाइन: होटलको multi storey को RCC भवन निर्माण गरिने

सञ्चालन गरिने विधि: प्रस्तावित होटललाई कुनै एक independent होटलको रूपमा सञ्चालन
गरिने

समय तालिका: होटलमा परम्परागत fixed shift (७-३, ३-११, १-१७) नै सञ्चालन गरिने ।

होटलमा खुवाइने खाद्यान्न: होटलमा आउने पाहुनाहरूलाई केही नेपाली परिकार, स्थानीय क्षेत्रमा
प्रचलित परिकार सहित continental food का परिकारहरू खुवाउने गरी होटल सञ्चालन
गरिने ।

अध्याय ७: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा वातावरणमा पर्ने प्रभाव

प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटीको निर्माण तथा सञ्चालनले आयोजना क्षेत्रमा आन्तरिक तथा वैदेशिक पर्यटकलाई सुविधायुक्त आवास सहज रूपमा उपलब्ध गराउँदछ । यसका साथै आयोजनाले रोजगारीको अवसर श्रृजना गर्दछ भने निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरणमा सामाजिक-आर्थिक गतिविधिहरू बढाई यस आयोजना क्षेत्रको विकासमा योगदान पुऱ्याउनेछ सक्छ । यद्यपि आयोजनाले यसको निर्माण र सञ्चालन चरणमा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरू तल सूचीकृत गरिएको छ । विज्ञहरूले पहिचान गरेका प्रभावहरू साथै स्थानीय व्यक्तिहरूले उठाएका सवालहरू यस परिच्छेदमा समावेश गरिएको छ ।

७.१ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभावहरू

निर्माणको चरण

आयोजनाको निर्माणको अवधिमा निम्न लाभदायक प्रभावहरू हुन सक्ने सम्भावना छ ।

रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने

निर्माण चरण को अवधिमा योग्यता भएका करिब ३६,२२० मानव दिन जनशक्ति आवश्यक पर्ने देखिएको छ । आयोजना क्षेत्रमा पर्ने हुँदा उपलब्ध भए सम्म स्थानीय क्षेत्रबाट रोजगारीमा प्राथमिकता दिइनेछ भने आवश्यकता अनुसार अन्य क्षेत्रबाट दक्ष जनशक्ति नियुक्त गरिनेछ । निर्माणको क्रममा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन । प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकाहरूलाई श्रममा प्रयोग गरिने छैन । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सीप र ज्ञानको उपयोग

निर्माण चरणमा होटल भवन तथा सहायक संरचना निर्माण गर्ने क्रममा विभिन्न क्रियाकलाप जस्तै जग खन्ने, डन्डी बात्ने, ढलान भर्ने, गारो लगाउने जस्ता सीपहरू र प्राविधिक ज्ञानको आवश्यकता हुने हुँदा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सीप र प्राविधिक ज्ञानको उपयोग हुनेछ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि

निर्माण चरणको अवधिमा, विभिन्न कोटीका जनशक्ति आयोजना क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने देखिन्छ। कामदारहरूको खाना, पेय र अन्य दैनिक आवश्यक वस्तुहरूको खरिद स्थानीय स्तरमा नियमित रूपमा हुनेछ जसले गर्दा स्थानीय व्यापारीको आयस्रोतमा वृद्धि हुनेछ। दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले आयोजना स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र रेस्टुरेन्ट सञ्चालन गर्न सक्छन्। यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ। नतिजा स्वरूप ती व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन्। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

सञ्चालन चरण

यस आयोजनाको सञ्चालन चरणमा हुने सकारात्मक प्रभावहरू निम्नानुसार छन्:

पर्यटन प्रवर्द्धन

होटल सञ्चालनले पर्यटकहरूको लागि आधुनिक सुविधाहरू र गुणस्तरीय सेवाहरूको उपलब्धतामा विशेष ध्यान पुऱ्याउँछ। सञ्चालन चरणमा होटलले प्रति दिन न्यूनतम २००-२८० जना व्यक्तिहरूलाई सेवा उपलब्ध हुनेछ। यसका साथै प्रस्तावित आयोजनामा क्यासिनो पनि रहने हुँदा सिमाना क्षेत्रबाट आउने पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्ने थप माध्यमको रूपमा काम गर्नेछ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

पर्यटकहरूको आगमनमा वृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना

जितपुरसिमरामा इको-पर्यटनको ठूलो सम्भावना रहेको छ; पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्जको नजिकै रहेको हुँदा प्राकृतिक सौन्दर्य, जैविक विविधता, तथा वन्यजन्तु अवलोकनका लागि उपयुक्त गन्तव्यको रूपमा स्थापित हुँदै गएको छ, साथै सिमरा विमानस्थलले देशभित्र तथा बाहिरका पर्यटकहरूलाई सहज र हवाई पहुँच प्रदान गर्ने भएकाले यस क्षेत्रको पर्यटन प्रवर्द्धनमा थप टेवा पुऱ्याइरहेको छ। यसका साथै जितपुरसिमरा, औद्योगिक केन्द्रको रूपमा स्थापित हुनुका साथै व्यावसायिक गतिविधिका लागि वीरगञ्जतर्फको प्रवेशद्वारको रूपमा समेत परिचित छ। यहाँको औद्योगिक र व्यापारिक चहलपहलका साथै आन्तरिक र बाह्य पर्यटकले होटल र आतिथ्य व्यवसायलाई उल्लेखनीय रूपमा प्रवर्द्धन गर्नेछ। यसर्थ यहाँ घुमफिर गर्न आउने

आन्तरिक र बाह्य पर्यटक, व्यापारीलाई विश्राम गर्न सुविधा सम्पन्न होटल भएको खण्डमा आउने मानिसहरूले हाल सामाजिक सञ्जालको पहुँच भएको अवस्थामा सुविधा सम्पन्न होटलमा अनुभव गरिएको सूचना प्रवाह हुँदा पर्यटन प्रवर्द्धनमा मदत हुनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि

आयोजना सञ्चालनले स्थानीय जनताको दैनिक आर्थिक क्रियाकलाप बढाउँदछ । यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । विशेष गरी विभिन्न देशबाट आएका पर्यटकहरूको ठूलो संख्याले वरिपरि आर्थिक लेनदेनमा उल्लेखनीय वृद्धि गराउन सक्दछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

आयोजनाका सेवाहरू प्रदान गर्न होटलमा पेशेवरहरू जनशक्ति संलग्न हुन जरूरी छ । होटलमा आवश्यक पर्ने १८० जनशक्ति मध्ये दक्षताका आधारमा जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ का स्थायी बासिन्दाले आयोजना सञ्चालनका क्रममा प्रत्यक्ष रोजगारीको अवसर पाउनेछन् भने आवश्यक परेको खण्डमा अन्य जिल्लाबाट कामदार ल्याइने छ । यस रोजगारीले स्थानीयको आम्दानी बढाउनेछ साथै सञ्चालन चरणमा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन । प्रस्तावित आयोजनाको सञ्चालन चरणमा बालबालिकाहरूलाई श्रममा प्रयोग गरिने छैन । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्थानीयहरूको सीपमा विकास

होटल सेवाहरूमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् । होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक कार्यहरू जस्तै टेलरिंग, सजावट, कुशन बुन्न, ब्यूटी पार्लर आदिको तालिम दिनेछ । प्रशिक्षण पछि स्थानीय महिलाहरू साना व्यवसायमा संलग्न हुन सक्नेछन् । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च,

सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका गतिविधि

प्रस्तावित होटलले सञ्चालन चरणमा सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत स्थानीय समुदायका लागि सहयोगको गतिविधिहरू गर्न प्रतिबद्ध छ । प्रस्तावकले सामाजिक कार्यक्रम, जागरूकता अभियान तथा पर्यावरण संरक्षण अभियान आदिका लागि बजेट विनियोजन गर्नेछ । त्यस्ता कार्यक्रमहरूमा स्वास्थ्य, शिक्षा, पानी आपूर्ति र सरसफाइ, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण गर्न सहयोग, नजिकको पहुँच सडकहरूको मर्मतका लागि लागत विनियोजन आदि समावेश गरिनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

राजस्वमा वृद्धि

होटल सञ्चालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ, जसले स्थानीय अर्थव्यवस्था वृद्धि गर्न मद्दत गर्दछ । त्यस्तै सुविधाजनक होटलको सञ्चालनले देशलाई पर्यटनबाट आय आर्जन गर्न लाभान्वित गर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.२ सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभावहरू

निर्माण चरण

मतभेद र विवाद

बाहिरबाट कामदारहरूको आगमनले निर्माण टोली र स्थानीय समुदायहरू माझ विवाद उत्पन्न हुन सक्छ । विवाद स्रोत साधनहरूको उपयोग, स्थानीयलाई हुने र स्थानीयले बाहिरी कामदारलाई गर्ने व्यवहार, वैचारिक भिन्नता कारण हुन सक्छ । यसले आयोजना निर्माण गति ढिलाई गर्न सक्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित आयोजना निर्माणको क्रममा यस क्षेत्रमा रहेका महिलाहरूलाई निर्माण चरणमा न्यून संलग्नता गराउने साथै संलग्न भएका महिलाहरूलाई पनि कम ज्याला दिने र हेप्ने प्रविद्धि रहन सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी सवाल

निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोर जथाभावी ढंगले फालेमा आयोजना क्षेत्रको वातावरणमा नराम्रो असर पर्नेछ । यस्ता समस्यालाई उचित नियम र सार्वजनिक जागरूकता कार्यक्रम मार्फत् न्यूनीकरण गर्न आवश्यक छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

गुनासो व्यवस्थापनका चुनौती

होटल संचालक र कामदारबीच राम्रो समझदारी महत्त्वपूर्ण छ । निर्माण अवधिमा गुनासो साथै उजुरीको सम्भावना कम हुन्छ किनकि कर्मचारीहरू दैनिक रूपमा काममा हुन्छन् । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा बालबालिकाको प्रयोग वन्चित रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा अल्पकालिनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कृषियोग्य जमिनको नास

आयोजना निर्माण गर्नका लागि २०४५२.७९ वर्ग मिटर जग्गा प्रयोग हुनेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा अल्पकालिनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धी मुद्दाहरू

सुरक्षा उपायहरूको प्रयोग बिना काम गर्दा दुर्घटनाको जोखिम पैदा हुन सक्छ । प्रायः दुर्घटनामा पर्ने धेरैजसो निर्माणमा संलग्न श्रमिकहरू हुन सक्छन् । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

छरछिमेकको संरचना र जग्गामा पर्नसक्ने प्रभाव

प्रस्तावित आयोजना निर्माणका क्रममा छिमेकमा रहेको हुलाँस स्टिल, ६ आवासिय भवन, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको १ नं वडा कार्यालयमा निर्माण सामग्री खसी अवस्थित संरचनामा असर पर्नुका साथै मशनरी प्रयोगका कारण उत्पन्न हुने ध्वनीले पनि प्रभाव पर्नेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

विद्यमान ऊर्जा खपतमा पर्ने प्रभाव

निर्माण चरणमा निर्माण कार्य जस्तै उच्च ऊर्जा खपत हुने विभिन्न मेसिनको प्रयोग, विजुली बत्तिको प्रयोगले स्थानीयमा विद्युत आपूर्तिमा प्रभाव हुन सक्छ। फलस्वरूप आपूर्तिमा अनियमितता हुन सक्छ। उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

ट्राफिक जाम व्यस्थापन सम्बन्धी चुनौती

निर्माणका चरणमा निर्माण सामग्रीको आवश्यकता पर्छ जसलाई ओसारपसार गर्न धेरै गाडिहरूको आवश्यकता पर्दछ जसले नजिकैको सडकमा ट्राफिक जाम गर्न सक्छ र पैदल यात्रीमा असर पर्न सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सञ्चालन चरण

व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम

विभिन्न कारकहरू जस्तै गर्मी र उच्च तापक्रम, उच्च ध्वनि र कमजोर प्रकाश प्रणालीले होटल भित्र श्रमिकहरूलाई शारीरिक रूपमा हानि पुऱ्याउने र विभिन्न प्रकारका स्वास्थ्य समस्या जस्तै जलाउने, छाला छिल्ने, जस्ता घटना बढी हुने गर्छन् । खाना र पेय पदार्थ, भान्सा कोठामा काम गर्ने कर्मचारीहरूले कडा फल र तरकारीहरू काट्न प्रयोग गर्ने औजार, बिजुलीबाट चल्ने मेशिनको प्रयोग आदिले पनि बेलाबेला दुर्घटना निम्त्याउन सक्छ । फोहोर संकलनमा कार्यरत कर्मचारी विभिन्न सरुवा रोगहरूको संक्रमित हुन सक्छन् । मेशीनरीहरू, पम्प र जेनेरेटर अपरेटरहरू जस्तै काम गरिरहेका कर्मचारीहरू उच्च आवाज कारण प्रभावित पर्न सक्दछन् र इलेक्ट्रोकुशनको खतरा हुन सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल

अस्वच्छ खाना, सफाइ अवस्था, म्याद सकिएको कच्चा खाद्य सामग्रीको प्रयोगले खाद्यान्न र सरसफाइको गुणस्तरलाई चुनौती दिन सक्छ र उपभोक्ताहरूलाई गम्भीर असर पार्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

आगन्तुकहरूको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

होटलको पूर्ण सञ्चालनका क्रममा ठूलो संख्यामा भ्रमण गर्न आएका पर्यटकहरू होटलमा बास बस्छन् । आगन्तुक/पर्यटकहरूको निजी सामानहरू चोरी हुने सम्भावना हुन सक्छ । विभिन्न व्यक्तिबाट गैरकानूनी अभिप्रायका साथ निजी गाडी र अन्य सामग्री चोर्ने जोखिम पनि बढी हुन्छ । यसैले होटलमा सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू उच्च हुनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

आयोजना सञ्चालनमा आएपछि होटलमा आउने पर्यटकले पौडी पोखरीमा पौडी खेल्ने, आन्नद लिने गर्नेछन् । यस क्षेत्रको नियमित सरसफाई र पानी फेर्ने काम गरिएन भने रोग फैलने

सम्भावना रहेको हुन्छ । यस कारण आयोजना क्षेत्रमा सुरक्षा सम्बन्धी सवाल महत्त्वपूर्ण रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित होटलको सञ्चालनका लागि कामदारका साथै पर्यटकको नियमित आवतजावत भइरहने हुँदा आयोजना क्षेत्रमा मानिसको जमघट भइरहन्छ । यदि कुनै समयमा Covid-19 जस्तो महामारीको प्रकोप साथै संक्रमक रोग फैलने हो भने यस्ता महामारीको प्रकोप मानिसको जमघट हुने ठाउँमा सजिलै फैलन सक्छ र यसबाट बच्न होटलमा पनि सुरक्षाको विधि अपनाउ आवश्यक रहन्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा क्षेत्रिय तथा समयावधिमा मध्यकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

प्रस्तावित होटल नेपालको सीमावर्ती क्षेत्र भएकाले यहाँ होटल व्यवसाय सञ्चालन गर्दा विभिन्न शान्ति र सुरक्षासम्बन्धी चुनौतीहरू देखा पर्न सक्छन् । विशेषतः सीमावर्ती क्षेत्र भएकाले चोरी, तस्करी, लागूपदार्थ ओसारपसार तथा अन्य अवैध गतिविधिहरूको जोखिम उच्च हुन्छ । साथै, होटल तथा क्यासिनोमा आउने पाहुनाहरूबीच मादक पदार्थ सेवनपछि झैझगडा, यौन दुरव्यवहार वा अन्य हिंसात्मक घटनाहरू हुने सम्भावना हुन्छ । साथ साथै क्यासिनो सामान्य चोरी, ठगी, अवैध क्रियाकलाप तथा मनि लाउन्डरिङको जस्ता अवैध कार्यहरूको सम्भावना हुन सक्छ जसले कर्मचारी तथा अन्य पाहुनाहरूको सुरक्षामा चुनौती पुऱ्याउँछ । होटल परिसरमा पर्याप्त सुरक्षा उपकरण अभाव (जस्तै सीसीटीभी, डिजिटल लक, आपतकालीन निकास), प्रशिक्षित सुरक्षा गार्डको अभाव, र स्थानीय प्रशासनसँग समन्वयको कमीले यी समस्याहरूलाई जटिल बनाउन सम्भावना प्रबल हुन्छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सामाजिक विकृति सम्बन्धी सवाल

होटल सञ्चालनको क्रममा कर छली हुने, श्रम शोषण, स्वच्छता मापदण्डको अवहेलना, अनैतिक गतिविधि, अनाधिकृत संरचना निर्माण, तथा झुटा स्टार रेटिङ जस्ता विभिन्न विकृति

देखिन सक्छन्। यस्ता अभ्यासहरूले पर्यटन क्षेत्रको विश्वसनीयता र छविमा आँच पुऱ्याउनुका साथै स्थानीय अर्थतन्त्र, वातावरण र सामाजिक मूल्य-मान्यतामा समेत गम्भीर नकारात्मक प्रभाव पार्न सक्छ। यी समस्याहरूले दीर्घकालीन रूपमा दिगो पर्यटन विकासलाई चुनौती दिने सम्भावना उच्च हुनेछ। उल्लेखित अप्रत्यक्ष/प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल

होटलले विभिन्न जाति, संस्कृति र धर्मबाट आएका पाहुना र पर्यटकहरूलाई सेवा पुऱ्याउनेछ । यही कुरा होटलका कर्मचारीहरूलाई पनि लागू हुन्छ । यस सम्बन्धमा सानो छलफल र झगडा अपेक्षित हुन सक्छ । यसका साथै होटलमा मादक पदार्थ सेवन गरी केही झगडा र बहस हुन सक्छ । यसका साथै प्रस्तावित आयोजनामा banquet hall पनि भएकाले विवाह तथा अन्य प्रयोजनका लागि पार्टी हुँदा होहल्लाको हुनेछ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

होटलमा प्रयोग गरिने सामग्रीको (तौलिया, साबुन) व्यवस्थापनको सवाल

होटलले दैनिक ओछ्यान, तौलिया, लुगा धुन तथा स्नानका लागि प्रयाप्त मात्रामा साबुन प्रयोग गर्छ। लुगा धुने डिटेर्जेन्टहरूमा हुने रसायनले पानीको पारिस्थितिक प्रणालीमा दीर्घकालीन क्षति हुन सक्छ। यसका साथै दैनिक तौलिया धुने प्रक्रियाले वातावरणीय हासमा ठूलो भूमिका खेल्दछ। तौलिया को स्वच्छता मापदण्डहरू कायम राख्न बारम्बार धुने र सुकाउने गर्ने काममा ठूलो मात्रामा बिजुली र पानी खपत हुन्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

विद्यमान पूर्वधारमा दबाव

प्रस्तावित होटल सञ्चालनमा आएपछि प्रस्तावित क्षेत्रमा जनसंख्या चाप बढ्नेछ जसका कारण आयोजना क्षेत्र साथै आसपासको क्षेत्रमा ऊर्जाको आवश्यकता बढ्ने; पानीको माग बढ्ने; सडकमा सवारी साधनको चाप बढ्नेछ, साथै फोहोरको मात्रा बढ्ने हुँदा यसको व्यवस्थापनमा चुनौती थपिनेछ, जसले स्थानीय विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव बढाउन सक्दछ । उल्लिखित

प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

होटल सञ्चालन चरणमा सामाजिक क्षेत्रमा केही नकारात्मक असरहरू पनि देखा पर्न सक्छ। तीमध्ये विशेषगरी स्थानीय संस्कृतिमा बाह्य प्रभाव पर्नु, युवावर्गमा विदेशी जीवनशैलीको अनुकरण हुनु, र मौलिक सामाजिक मूल्यमा क्षय आउनु प्रमुख हुन्। होटल सञ्चालनमा स्थानीय समुदायको सहभागिता, स्पष्ट नीतिगत मार्गदर्शन, र प्रभावकारी निगरानी सुनिश्चित गरिएन भने, यसले दीर्घकालमा समाजको सन्तुलन र सद्भावमा गम्भीर असर पार्न सक्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्र आसपास होटलबाट उत्पन्न फोहोर जथाभावी ढंगले फालेमा यस क्षेत्रको वातावरण र सरसफाईमा नराम्रो असर पर्नेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू

होटलको पूर्ण सञ्चालनका क्रममा होटलको भान्सा कोठामा काम गर्ने कर्मचारीहरूले कडा फल र तरकारीहरू काट्न प्रयोग गर्ने औजार, बिजुलीबाट चल्ने मेशिनको प्रयोग आदिले पनि बेला बेला दुर्घटना निम्त्याउन सक्छ । फोहोर संकलनमा कार्यरत कर्मचारी विभिन्न सरुवा रोगहरूको संक्रमित हुन सक्छन् । मेशीनरीहरू, पम्प र जेनरेटर अपरेटरहरू जस्तै काम गरिरहेका कर्मचारीहरू उच्च आवाज कारण प्रभावित पर्न सक्दछन् र इलेक्ट्रोक्रुशनको खतरा हुन सक्छ । यसैले होटलमा सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू उच्च हुनेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

होटलको लाइटिङले पार्ने प्रभाव

होटलको कोठा, बाल्कोनी, प्यासेज, पार्किङ स्थल तथा बाह्य सजावटमा प्रयोग गरिने तेज बत्तीहरूले छिमेकी बस्तीमा प्रकाश प्रदूषण फैलाउने सम्भावना रहन्छ। रातिको समयमा

कोठाबाट निस्कने उज्यालो छिमेकी घरहरूमा परेर उनीहरूको निद्रामा असर पार्न सक्छ, जसले दीर्घकालीन रूपमा स्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पार्न सक्ने सम्भावना हुन्छ। साथसाथै होटलमा लामो समय यात्रा गरेर आराम गर्नका लागि आएको पहुनालाई बाहिरबाट पस्ने उज्यालोले नकारात्मक असर पार्न सक्छ र अशान्त कोठा वातावरणले पाहुनाको सन्तुष्टि घट्ने सम्भावना रहन्छ, जसको प्रत्यक्ष प्रभाव होटलको प्रतिष्ठा र व्यवसायमा पर्न सक्छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोछ।

पार्किङ क्षेत्रको सवाल

आयोजना सञ्चालनमा आएपछि प्रस्तावित क्षेत्रमा आउने पर्यटक साथै ग्राहक वर्गलाई आवश्यक पार्किङ क्षेत्रको व्यवस्था गर्नु अनिवार्य रहेको छ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोछ।

गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

प्रस्तावित आयोजना सञ्चालनका क्रममा विभिन्न समस्या आउन सक्छन्, जसमा होटलमा विभिन्न काममा राखिएका महिला र पुरुषबिच असमान ज्यालादरी, संचालक र कामदार बिच असमझदारीको विषय आदि पर्दछन्। उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

७.३ जैविक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव

निर्माण

शहरी सौन्दर्यताको सवाल

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्रमा होटल सञ्चालन भएसँगै सवारी साधनको चाप बढ्नेछ, जसले गर्दा प्रस्तावित क्षेत्रमा ध्वनि र वायु उत्सर्जनको मात्रा बढ्नेछ, यसले आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्यमा हास आउनेछ। उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ।

थानीमाई सामुदायिक वनमा जैविक विविधतामा पर्ने

आयोजनाको पूर्वमा थानीमाई सामुदायिक वन रहेको छ । आयोजना स्थलको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रभन्दा बाहिर रहनुका साथै निर्माण क्षेत्र र थानीमाई सामुदायिक वन सीमालाई स्थानीय सडक र जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको १ नं वडा कार्यालयले छुट्टाएको हुँदा थानीमाई सामुदायिक वनमा जैविक विविधतामा प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने सम्भावना न्यून रहेको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुदाँ उक्त प्रभावलाई मध्यम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सञ्चालन चरण

७.४ भौतिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव

निर्माण चरण

प्रस्तावित होटलको निर्माणको बखत भौतिक वातावरणमा निम्न नकारात्मक प्रभावहरू देखा पर्दछ ।

वायु प्रदूषण

निर्माण चरणको अवधिमा वायुको गुणस्तरमा सम्भावित प्रभावहरू धुलोका कण र निर्माण साइट भित्र र वरपर उत्पन्न ग्याँसले पार्नेछन् । मुख्य रूपमा निर्माणको क्रममा प्रयोग गरिने मेशिनरी उपकरणहरूबाट उत्पन्न हुने धुलो, वायु प्रदूषणको प्रमुख कारण हो । यसका साथै निर्माण कार्यमा आवश्यक सवारी साधनबाट वायु प्रदूषणका ग्याँस उत्सर्जन बढाउने अपेक्षा गरिएको छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

निर्माण सामग्रीको भण्डारण

निर्माण कार्यमा आवश्यक निर्माण सामग्रीहरू अनुमति प्राप्त स्थानबाट ल्याइनेछ । निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण गर्दा भण्डारण स्थानको सौन्दर्यमा हास आउनका साथै पानीको स्रोतमा मिसिएमा स्वास्थ्यलाई खतरा हुन सक्छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदूषण

निर्माणका कार्यको सबैभन्दा अवाञ्छनीय परिणाम मध्ये ध्वनि प्रदूषण एक हो । विभिन्न निर्माण कार्यहरूका कारण, आयोजना साइटको नजिकै छेउछाउमा छोटो अवधिका लागि ध्वनि प्रदूषणको प्रभाव हुनेछ । त्यस्तै निर्माण सामग्री ढुवानीका लागि प्रयोग हुने निर्माण सवारी साधनहरूले पनि ध्वनि प्रदूषण बढाउनेछन् । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

फोहरमैला व्यवस्थापन

निर्माणका कार्यमा आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्रीहरूको भण्डारण गर्दा भण्डारण स्थानको सौन्दर्यमा हास आउनका साथै निर्माण कार्यका क्रममा निस्केका सिमेन्टका बोरा, कन्क्रिट, प्लास्टिक, रङ्गका खाली बट्टा, ब्रस आदि को उचित व्यवस्थापन नभए वातावरणमा हास आउन सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा अल्पकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई कम महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

सञ्चालन चरण

ठोस/अर्धठोस फोहोर सम्बन्धी प्रभाव

होटलको सञ्चालन चरणको क्रममा विभिन्न फोहोरहरू जस्तै जैविक फोहोर: भान्साबाट निस्कने फोहोर; अजैविक फोहोर: प्याकेजिड सामग्री, प्लास्टिक बोतलहरू, प्लास्टिकको झोलाहरू, प्लास्टिक पाइपहरू, धातुका डिब्बा, ग्लासका बोतलहरू, फोहोर कागजातहरू कृत्रिम गलैचा, सिसाका टुक्रा, Broken fitness mats, आदि होटल, क्यासिनो तथा gym बाट निस्कन्छ । यदि यस्ता फोहोरलाई छुट्टै र सावधानी पूर्वक व्यवस्थापन गरिएन भने यसले आयोजना क्षेत्रमा मात्र नभई वरिपरिको क्षेत्रमा पनि अत्यन्तै नकारात्मक प्रभाव पार्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव

होटलको सञ्चालन पछि होटलमा बस्ने अतिथिले शौचालय र स्नान घर प्रयोग गर्दा अर्ध-ठोस र तरल फोहोर निस्कन्छन् । यसका साथै भुइँ र भान्सा क्षेत्र सफाई आदि कार्यबाट पनि फोहोर पानी निस्कन्छ । उक्त शौचालय प्रणालीको फोहोर पानीमा विशेषत ठोस पदार्थ, उच्च

जैविक अक्सिजन माग (BOD) र रोग पैदा गर्ने किटाणु हुन्छ । कालो पानी (शौचालयबाट) र नुहाउने, धुने र सफा गर्ने ठाउँबाट आएको खैरो पानीमा प्रायः रोग पैदा गर्ने किटाणु हुने हुँदा त्यस फोहोरले पानीको प्रवाहलाई दूषित बनाउँछ । ढल निकास पाइपबाट चुहावट भएमा कालो पानीले भूमिगत जल स्रोत (२ मिटर भन्दा कम) साथै बर्खामा बग्ने खोलसी दूषित गर्न सक्छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन

होटलको सञ्चालन पछि होटलमा बस्ने अतिथि तथा रेस्टोरेन्ट, क्यासिनो gym आउने व्यक्तिले प्रयोग गर्ने मिनिरल वाटरका खाली बोत्तल, खानेकुराका प्याकेटका खोलहरू, सस, मसला, तेलका बट्टाहरू नियमित रूपमा निस्कन्छन् । साथै प्रस्तावित आयोजना सञ्चालन गर्दा आयोजना क्षेत्रमा सामान बेचबिखन गर्दा प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग उच्च हुने गर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

प्रकोप/विपद् जोखिम

प्रस्तावित आयोजना क्षेत्र बाउन्ने र भंग्रे नदीको जलाधार क्षेत्र भित्र पर्ने भएता पनि आयोजनाको प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रमा खोला पर्दैन । निर्माणको कारण आयोजना क्षेत्रको जमिनमा अस्थिरता उत्पन्न हुने तथा भूक्षय हुन सक्ने न्यून सम्भावना रहेको छ । उल्लेखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा न्यून, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

भूमिगत पानीको मात्रामा हास

प्रस्तावित होटलको सहज सञ्चालनका लागि प्रत्येक दिन २९,५०० लिटर भूमिगत पानी आवश्यक पर्ने अनुमान गरिएको छ । उक्त आवश्यकता पूरा गर्न सम्बन्धित निकायबाट अनुमति लिइने छ र दैनिक रूपमा अनुमति प्राप्त परिमाण अनुसार निकालिने छ । त्यसकारण भूमिगत पानीको मात्रामा हास आउन सक्छ । उल्लेखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा उच्च, सीमामा स्थानीय तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई धेरै महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

वायु प्रदूषण

यस होटलमा भान्सामा प्रयोग गरिने ग्याँस, जेनेरेटर तथा गाडीमा प्रयोग गरिने इन्धनबाट green house gas emission हुन्छ । यस होटलमा वार्षिक (२५०० लिटर डिजेल तथा पेट्रोल) खपत हुँदा ५६२ मे.ट. CO₂, ४.१६ मे.ट. CO, ०.०१ मे.ट. NO₂, १.०४ मे.ट. SO₂ मासिक उत्सर्जन हुने अनुमान गरिएको छ । खाना बनाउन प्रयोग गरिने LPG ग्याँसबाट मासिक अनुमानित (६५ सिलिन्डर प्रयोग हुँदा १,३१२ के.जि. Oxides of Carbon मासिक हुनेछ जसले गर्दा वायुको प्रदुषण गर्नेछ । यसको लागि उचित न्यूनीकरणका विधि अवलम्बन गरिनु पर्नेछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र विशेष तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई उच्च महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएकोछ ।

ध्वनि प्रदूषण

आयोजनाको सञ्चालनमा मुख्यत डिजेल जेनेरेटर, सवारी साधन सञ्चालनबाट निष्कासन हुने ध्वनि रहेको छ । यि प्रक्रियाबाट निष्कने ध्वनि औसत ५०-५५ डेसिबल भित्र रहने अनुमान गरिएको छ । कार्यक्षेत्रमा ध्वनिको प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने सुधारात्मक तथा निरोधात्मक उपायहरू अवलम्बन गरिनु पर्ने छ अन्यथा कामदारहरूको स्वास्थ्यमा नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्ने छ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा मध्यमकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव

निर्माण चरण/सञ्चालन चरण

यस आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा रासायनिक वातावरणमा निम्न नकारात्मक प्रभावहरू देखा पर्दछ ।

रसायनको चुहावट

निर्माण र सञ्चालन चरणमा आयोजना स्थलमा प्रयोग हुने गाडिबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरूबाट हुने रसायन लिकेजले वातावरणमा प्रभाव पर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

इलेक्ट्रोनिक फोहोर

आयोजना स्थलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मिसिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) damaged equipments, Old slot Machines, gaming equipments, monitors, batteries, circuit boards, worn-out digital displays आदिमा प्रयोग हुने रसायनले वातावरणमा प्रभाव पर्दछ । उल्लिखित प्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा मध्यम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

७.६ सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन हुने

होटलले विभिन्न जाति, संस्कृति र धर्मबाट आएका पाहुना र पर्यटकहरूलाई सेवा पुऱ्याउँछ । यही कुरा होटलका कर्मचारीहरूलाई पनि लागू हुन्छ । यस सम्बन्धमा सानो छलफल र झगडा अपेक्षित हुन सक्छ । यसका साथै होटलमा मादक पदार्थ सेवन गरी केही झगडा र बहस हुन सक्छ । यद्यपि उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव

यस आयोजना सञ्चालनको समयमा होटलको विभिन्न कर्मचारीले आफुले मान्ने गरेको धर्मभन्दा बाहेको धर्म मान्नेहरूलाई नराम्रो व्यवहार देखाउन सक्ने तथा कुनै पनि धर्मालम्बिहरूलाई निषेध गर्ने जस्तो व्यवहार हुन सक्ने जसले गर्दा बनिरहेको धार्मिक सहिसुणता प्रति नकारात्मक प्रभाव पर्न सक्नेछ । उल्लिखित अप्रत्यक्ष प्रभाव परिमाणको आधारमा कम, सीमामा क्षेत्र सीमित तथा समयावधिमा दीर्घकालीनको रहेको हुँदा उक्त प्रभावलाई महत्त्वपूर्ण प्रभावको रूपमा वर्गीकरण गरिएको छ ।

अध्याय ८: अनुकूल प्रभाव अभिवृद्धि तथा प्रतिकूल प्रभाव न्यून गर्ने उपाय

आयोजनाबाट प्रभावित हुने क्षेत्रको वातावरणीय अवस्थिति, आयोजना कार्यान्वयन विधिहरू तथा क्रियाकलापहरूको अध्ययनबाट स्थानीय वातावरणमा पर्न सक्ने नकारात्मक वातावरणीय प्रभावहरूको विश्लेषणबाट प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू पहिचान गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ। यसरी वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू प्रस्ताव गर्दा सम्भव भएसम्म प्रभाव हुन नदिने वा प्रतिरोधात्मक (Preventive Measure) र यदि यस्तो सम्भावना नरहेमा प्रभाव न्यूनीकरण गर्ने वा सुधारात्मक उपाय (Corrective Measure) अवलम्बन गर्ने र अन्तिम विकल्पका रूपमा क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने (Compensatory Measure) उपायलाई आत्मसात गरिएको छ। त्यस्तै प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट हुने सकारात्मक प्रभावहरूलाई बढोत्तरी गर्ने विषयलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ। यस प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका सम्पूर्ण प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू तथा सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरी गर्ने उपायहरूको अनिवार्य कार्यान्वयन गर्ने दायित्व उल्लेख भएअनुसार आयोजना प्रस्तावको हुनेछ। अध्ययन प्रतिवेदनमा सकारात्मक प्रभावका बढोत्तरीकरण तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू, विधि, दायित्व तथा अनुमानित बजेट समेत उल्लेख गरी निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

८.१ प्रभाव बढोत्तरीकरण एवं न्यूनीकरण योजना

(क) सामाजिक—आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने सकारात्मक प्रभाव बढोत्तरीका उपायहरू

निर्माण चरण

रोजगारीको अवसर

यस होटलको निर्माण चरणको क्रममा दक्ष (११,०२०) र अदक्ष (२५,२००) गरेर ३६,२२० मानव दिन जनशक्ति कार्यरत हुनेछन् । प्रस्तावकले निर्माण चरणमा आवश्यक जनशक्ति भरण गर्दा क्षमता भए अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिनेछ ।

सीप र ज्ञानको उपयोग

बढोत्तरीका उपाय: आयोजनाको निर्माण चरणमा सीप र जानकारी भएका दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने बेरोजगार स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूको सीप होटल निर्माणको क्रममा उपयोग गरिनेछ ।

आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि

बढोत्तरीका उपाय: होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।

सञ्चालन चरण

पर्यटन प्रवर्द्धन

बढोत्तरीका उपाय: होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसरी होटलहरूको प्रभावकारी सञ्चालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो बनाउँछ । आयोजनाको सञ्चालन चरणमा गुणस्तरीय सेवा तथा सुविधा साथै पर्यटन प्रवर्द्धन बढोत्तरीका लागि होटलमा काम गर्न दक्ष र व्यावसायिक जनशक्ति विकासका लागि नियमित तालिम र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ साथै पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि प्रविधिको प्रयोग 'जस्तै अनलाइन बुकिङ, डिजिटल पेमेंट, र ग्राहक सन्तुष्टि सर्वे' लाई प्रोत्साहन गरिनेछ । यसका साथै स्थानीय उत्पादन, संस्कृति र खानपानलाई होटल सेवासँग जोडेर "नेपालीपन" झल्किने ब्रान्ड सिर्जना गर्न थप योजना बनाएर कार्य गरिनेछ । यसैगरी पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढाउनका लागि होटलको वेबसाइट र मोबाइल एपमार्फत नजिकका गन्तव्य, गतिविधि र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको डिजिटल प्रमोशन कार्य गरिनेछ साथै होटलमा आगन्तुकहरूका लागि "Tour Desk" स्थापना गरी स्थानीय गाइड सेवा र भ्रमण प्याकेज प्रदान गरिनेछ जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने छ ।

पर्यटकहरूको आगमनमा वृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना

बढोत्तरीका उपाय: होटल सञ्चालनको मूल उद्देश्य भनेको गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्दै आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्नु हो । उत्कृष्ट आतिथ्य र सुविधासम्पन्न सेवा मार्फत ग्राहक सन्तुष्टिको सुनिश्चितता गरिनु अत्यन्त आवश्यक हुन्छ । सन्तुष्ट ग्राहकहरूले अनुभवहरू सामाजिक सञ्जाल तथा अन्य सञ्चार माध्यम मार्फत सार्वजनिक गर्ने सम्भावना उच्च हुने भएकाले, यसले होटलको ब्रान्ड छवि सुदृढ बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ ।

हालको डिजिटल युगमा सामाजिक सञ्जाल सूचना सम्प्रेषणको एक प्रभावकारी तथा छिटो माध्यम बनिसकेको छ । अतः होटलमा बसोबास र भोजन सेवाबाट सन्तुष्ट भएका

पर्यटकहरूबाट प्रवाहित सकारात्मक सन्देशले थप पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नेछ, जसले व्यवसाय वृद्धिमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनेछ । ।

आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि

बढोत्तरीका उपाय: होटल सञ्चालनले यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । होटलको वरपर स्थानीय बजारको वृद्धि भई स्थानीयहरूको जीवनस्तर उकासिनेछ ।

स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर

बढोत्तरीका उपाय: होटल सञ्चालन सञ्चालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा उपमहानगरपालिकाका स्थानीयहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखिनेछ । यस होटलको सञ्चालनको क्रममा विभिन्न तहका कर्मचारीहरू गरेर करिब १८० जना कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहने छन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा पेशेवरहरू जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage (F&B) Department, Administration Department, Casino Management, Spa & Wellness, Security and Maintenance, Security and Maintenance Department हरूमा आवश्यक पर्ने कामदारहरूमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिनेछ ।

स्थानीयहरूको सीपमा विकास

बढोत्तरीका उपाय: होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ, साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।

राजस्वमा संकलन

बढोत्तरीका उपायहरू: होटल सञ्चालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । नेपाल राष्ट्र बैंकको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्रतिवेदनअनुसार मधेश प्रदेशमा पर्यटकस्तरीय होटलहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको संख्या ३६.९९ प्रतिशतले तथा पर्यटक आगमन ५५.३७ प्रतिशतले वृद्धि भएको उल्लेख गरिएको छ, जसले होटल व्यवसायको उल्लेखनीय विस्तार र त्यसको प्रभाव संकेत गर्दछ । विशेषतः जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका-१ जस्ता क्षेत्रहरूमा होटल निर्माण तथा सञ्चालनबाट स्थानीय तहमा सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर र सेवा

शुल्कजस्ता स्रोतबाट राजस्व संकलनमा उल्लेखनीय वृद्धि हुने देखिन्छ। यसका साथै, होटलहरूले सिर्जना गर्ने रोजगारी अवसरले स्थानीय बासिन्दाको आयआर्जनमा सुधार ल्याउनेछ, जसले उपभोग वृद्धि मार्फत अप्रत्यक्ष कर संकलनमा समेत योगदान पुऱ्याउनेछ। होटल व्यवसायसँग सम्बन्धित स्थानीय उत्पादन तथा सेवाको माग बढेसँगै पर्यटन पूर्वाधार विकास र समग्र आर्थिक गतिविधिमा समेत विस्तार हुनेछ। यी सम्पूर्ण पक्षहरूले प्रस्तावित आयोजना निर्माण स्थानीय सरकारको राजस्व सकारात्मक योगदानका साथै दिगो आर्थिक वृद्धि प्रवर्द्धन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने स्पष्ट हुन्छ। यसका साथै संकलित राजस्व शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार तथा सामाजिक सेवामा लगानी गर्न सकिने स्रोत बन्न सक्छ।

संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम

बढोत्तरीका उपाय: संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रम अन्तर्गत यस होटलले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायसँगको परामर्शमा संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (CSR) का क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछ। होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम सरसफाइ, वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा वडाका स्कुलहरूमा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्कुलहरूमा स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गर्नुका साथै सामाजिक उत्तरदायित्वका क्रियाकलापहरू व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी कार्यविधि, २०८२ बूँदा नं ३ मा उल्लेख गरे बमोजिम विभिन्न क्षेत्र (विपद्को समयमा उद्धार तथा रोकथाम, सामुदायिक स्वास्थ्य, कला संस्कृति संरक्षण, सामुदायिक शैक्षिक विकास, वातावरण संरक्षण आदि) मा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी आर्थिक सहयोग गर्नेछ। साथसाथै, असार ४, २०८२ मा सर्वोच्च अदालतको संयुक्त इजलास (०७७-WO-०१६०) आदेशको ४३ नं. बुँदा अनुसार व्यावसायिक सामाजिक जिम्मेवारी वहन गर्न खर्च हुने रकम र संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व कोषमा जम्मा भएको रकम गरिब, विपन्न तथा लक्षित वर्गको उत्थानका र गरिबी निवारण तथा गरिबीको रेखामुनी रहेका नेपाली नागरिकको प्रत्यक्ष हित लागि विनियोज गरिनु पर्ने उल्लेख भएअनुसार प्रस्तावकले जीतपुरसिमरा वडा नं १ सँग समन्वय गरी उक्त क्षेत्रमा रहेका विपन्न वर्ग समुदायका मानिसहरूलाई उत्थानका (शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्र) लागि आर्थिक सहयोग गर्नेछ। प्रस्तावकले आयोजना क्षेत्र आसपास भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि जीतपुरसिमरा वडा नं १ र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँग समन्वय गरी भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि उपयुक्त स्थान (सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र स्थानीय तहले निर्दिष्ट गरेको स्थान) को पहिचान गरी १०*१० मिटर (२ मिटर गहिरो) रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ। होटलले सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ

संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ।

८.२ सामाजिक-आर्थिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण चरण

मतभेद र विवाद

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित होटल निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै होटल निर्माण गर्दा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन, जसका कारण निर्माणको क्रममा स्थानीय समुदायमाझ मतभेद र विवाद कम रहन्छ । यसका साथै निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसी सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ ।

लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपायहरू: निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय, दलित आदि समूहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन् साथै ज्यालामा लिंगका आधारमा भेदभाव गरिने छैन ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोरहरू जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ साथै निर्माणमा संलग्न कामदारलाई सरसफाई सम्बन्धी जागरूकता समेत गरिनेछ । निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

गुनासो व्यवस्थापनका चुनौती

न्यूनीकरणका उपाय: होटल संचालक र निर्माणमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएता पनि आपसी समझारीमा विवाद सुलझाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ । स्थानीय तथा कामदारहरूलाई आफ्नो गुनासो र सुझाव राख्नको लागि गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ ।

बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानून बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ ।

कृषियोग्य जमिनको नास

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना निर्माण गर्नका लागि प्रस्ताव गरिएको जग्गा सन् २०१५ देखि बाँझो रहेको हुनाले कृषि उत्पादनमा उच्च प्रभाव पर्ने छैन ।

कामदारहरूको व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी मुद्दाहरू

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माणको क्रममा संलग्न कामदारहरू विभिन्न प्रकारको निर्माण सम्बन्धित स्वास्थ्य जोखिमहरू जस्तै धुँवाँ धूलो, उच्च ध्वनि, शारीरिक चोट आदिको सामाना गर्न पर्ने हुन्छ। निर्माणको प्रकृतिको आधारमा प्रस्तावक (वा ठेकेदार मार्फत)ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका वस्तु जस्तै हेलमेट, बुट, ग्लोभज, गगल्स, मास्क, सेप्टी बेल्ट आदि व्यवस्था गर्ने छ । मानिसहरूलाई सचेत गराउन निर्माण क्षेत्र वरपर पर्याप्त सम्भावित खतराहरू र जोखिमहरूको सावधानीको बोर्ड राखिनेछ । निर्माण परिसरमा प्राथमिक उपचारका किटहरूको प्रावधान गरिनेछ । निर्माण क्षेत्रमा सेनेटरी दृष्टिकोणबाट स्वीकार्य सफाई कायम राखिनेछ । निर्माण श्रमिकहरूलाई पर्याप्त शौचालय र सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।

छरछिमेकको संरचना र जग्गामा पर्न सक्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना निर्माणका क्रममा हुने ध्वनि प्रदुषण न्यूनीकरण गर्नका लागि मेसिनहरूमा साइलेन्सर जडान देखि रातको समयमा काम गर्न रोक लगाइनेछ । यसका साथै निर्माण क्षेत्रलाई घेरा लगाई निर्माणजन्य सामग्री छरछिमेकको संरचना र जग्गा पर्न सक्ने प्रभावलाई कम गरिनेछ ।

विद्यमान ऊर्जा खपतमा पर्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माणका क्रममा कम इन्धन खपत गर्ने आधुनिक मेसिनहरू प्रयोग गर्नुका साथै मेसिनलाई नियमित रूपमा मर्मत गरेर इन्धन खपत घटाइनेछ । यसका साथै सामग्री ढुवानीको लागि राम्रो योजना बनाएर यात्राको संख्या घटाई इन्धन खपत कम गरिनेछ ।

ट्राफिक जाम व्यवस्थापन सम्बन्धी चुनौती

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिने छ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।

सञ्चालन चरण

व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम

न्यूनीकरणका उपाय: होटल सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्रमा व्यवसायजन्य सुरक्षा कायम गर्न र स्वास्थ्य जोखिम कम गर्न, निम्न उपायहरू अबलम्बन गरिनेछ।

- ❖ तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिनेछ।
- ❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिनेछ।
- ❖ ग्याँस चुहावटसँग सम्बन्धित जोखिमहरूलाई कम गर्न भान्सा क्षेत्रमा राम्रो भेन्टिलेशन जडान गरिनेछ।
- ❖ आकस्मिक LPG चुहावटबारे सावधानी गराउनुका साथै भान्सामा आकस्मिक हुन सक्ने चोट र छाला जलन सक्ने सम्बन्धी सचेत गराइनेछ। भान्छा क्षेत्र, जेनेरेटर क्षेत्र आदिमा आगो निभाउने उपकरणको प्रावधान गरिनेछ।
- ❖ प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिनेछ।
- ❖ आपतकालिन निकासी योजनाको जानकारी स्टोर कोठा, भान्सा, लबी र अन्य स्थानहरू राखिनेछ।
- ❖ स्वास्थ्य र सुरक्षा सावधानीको बारेमा जागरूकता कार्यक्रम गरिनेछ।

खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलले उपभोक्ताहरूलाई स्वस्थ खाना आपूर्ति गर्नुका साथै नेपाल सरकारले तोकेको खाद्य सम्बन्धी गुणस्तर मापदण्ड तथा खाद्य ऐन, २०२३ को पूर्ण रूपले पालना गर्नेछ तथा खाद्य सम्बन्धी रोग फैलन रोक्न HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) प्रणाली लागू गरिनेछ। होटलको कर्मचारीहरूलाई यस विषयमा सचेत बनाएर यसलाई प्रभावकारी ढंगले व्यवस्था गरिनेछ। यसको लागि प्रत्येक दिन विहान Breakfast सुरु हुनु पूर्व होटलको CEO को अध्यक्षतामा मुख्य सेफ, किचेन व्यवस्थापन विभाग र होटलको फुड टेक्नोलोजिष्ट सम्मिलित सिमितिबाट Mgf. Date, exp. Date, प्रयोग गरिएको मसला, तेलको शुद्धता र इन्प्रेडियनहरू अनुगमन गर्नेछ र तल उल्लेखित विधिहरू पनि अपनाइने छ।

- ❖ भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिनेछ। उचित पोशाकको व्यवस्था गरिनेछ।
- ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिनेछ। प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरूको सरसफाइ कायम गरिनेछ।

- ❖ खाना पकाउन प्रयोग गरिने पानी राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्डको प्रावधान बमोजिमको गुणस्तरको प्रयोग गरिनेछ ।
- ❖ म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिनेछ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता गर्ने गरिनेछ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।

आगन्तुकहरूको सुरक्षा सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिनेछ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहनेछ तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम हुनेछ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानुनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्शन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय सिमरा) प्रदर्शन गरेर राखिनेछ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिनेछ ।

पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनले प्रस्तावित होटल सञ्चालन गर्दा पौडी पोखरीमा सुरक्षाका दृष्टिकोणले आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछन् । पौडी पोखरीमा उपमहानगरपालिकाबाट वितरित धाराको पानी प्रयोग गरिनेछ साथै यस क्षेत्रको नियमित सरसफाईको काम गरिनेछ । जसले गर्दा पर्यटकमा रोग फैलने सम्भावना न्यून रहन्छ ।

संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: संक्रमक रोगको Safety & Hygiene Protocol को पालना गरेर कर्मचारीहरूलाई काममा लगाईनेछ ।

- ❖ प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा राखिनुका साथै सेनिटाइज गरिनेछ ।
- ❖ यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईनेछ । साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिनेछ ।

शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, पार्किङ, आपतकालीन निकास, वरिपरि CCTV जडान गरेर ३०-९० दिनसम्म फूटेज सुरक्षित राखिने प्रणाली विकास गर्नुका साथै,

VingCard जस्तो प्रणाली प्रयोग गरी-रेकर्डिङ सुविधा सहितको डिजिटल लकको व्यवस्था गरिनेछ । होटलमा थप शान्ति सुरक्षा कायम गर्न प्रशिक्षित सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनुका साथै होटलमा कार्यरत सुरक्षाकर्मीहरूलाई समय-समयमा साइबर साक्षरता, आकस्मिक परिस्थिति (जस्तै आगो, मेडिकल इमरजेन्सीमा उद्धार योजना) सम्बन्धि व्यावसायिक तालिम दिइनेछ । होटलको सुरक्षा प्रणाली थप प्रभावकारी बनाउन पाहुनाको विस्तृत विवरण संकलन गर्ने, आगन्तुकहरूको स्क्रिनिङ गर्ने र स्थानीय प्रहरीसँग नियमित सूचना आदान-प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । साथसाथै होटलले साइबर सुरक्षालाई प्राथमिकता दिँदै पाहुनाको व्यक्तिगत तथा आर्थिक विवरणको गोपनीयता सुनिश्चतता कायम गर्नेछ ।

सामाजिक विकृति सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाको प्रस्तावक कर प्रणालीको कार्यान्वयन, श्रमिकहरूको अधिकारको संरक्षण, स्वच्छता तथा खाद्य सुरक्षासम्बन्धी कडाइ, अनैतिक तथा अपराधिक गतिविधिको नियन्त्रण गर्न प्रतिवद्ध रहेको छ ।

होहल्लाको सम्भावना सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित होटलमा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङको व्यवस्था गराइनेछ । प्रस्तावकले कोठाको बालमा Sound Proofing Material प्रयोग गरिनेछ जसको गर्दा एउटा कोठामा भएको होहल्लाले अर्को कोठामा असर गर्ने छैन । आगन्तुकहरू बिच झगडा भएमा वा गरेमा प्रहरीको जिम्मा लगाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

होटलमा प्रयोग गरिने सरसफाई सामग्रीको व्यवस्थापनको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेन्ट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ ।

विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव सिर्जना

न्यूनीकरणका उपायहरू: प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिनेछ । यसका साथै पानीको आवश्यकता पूरा गर्न भूमिगत पानी, उपमहानगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी संकलन गरी सञ्चालन गरिनेछ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन गर्न 3R सिद्धान्तको प्रयोग व्यवस्थापन गरिनेछ र स्थानीय निकायसँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।

सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: होटलले समुदायस्तरमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु साथै कर्मचारीहरूलाई नैतिक आचारसंहिता र सेवा मर्यादा बारे अभिमूखिकरण तालिम दिनेछ। यसका साथै, आयोजनाले युवाहरूलाई सांस्कृतिक, खेलकुद तथा व्यावसायिक क्रियाकलाप मार्फत समाजमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने प्रयासका साथै सामाजिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नेछ। यसरी, प्रस्तावक, सुरक्षा निकाय र नागरिक समाजबीचको सहकार्यमार्फत सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सवालको दीर्घकालीन समाधान गर्न प्रयास गरिनेछ।

स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: सञ्चालन चरणमा आयोजना क्षेत्र आसपास स्वच्छ र सफा अवस्था कायम गर्न निम्न उपायहरू अबलम्बन गरिनेछ।

- ❖ होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ। यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र संकलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ।
- ❖ ढल र पाइपबाट चुहावट नियन्त्रण गर्न समय समयमा ढल निकास मर्मत गरिनेछ।
- ❖ सामुदायिक स्वास्थ्य र सरसफाई अभ्यासहरू र संक्रामक रोगहरू बारेमा कर्मचारीहरूलाई चेतनामूलक कार्यक्रम गरिनेछ।
- ❖ जोखिम क्षेत्र जस्तै उच्च आवाज क्षेत्रमा र फोहोर सम्बन्धी काममा संलग्न कामदारहरूका लागि आवधिक चिकित्सा जाँच र कर्मचारीहरूलाई स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिनेछ।
- ❖ नियमित अन्तरालमा निस्कने फोहोर पानीको आधिकारिक प्रयोगशालामा परीक्षण गरिनेछ र बगैचा तथा शौचालय फलस गर्न प्रयोग गरिनेछ।
- ❖ आयोजना परिसर र भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिनेछ र आगामी दिनहरूमा पनि स्वच्छता कायम गर्न नियमित सरसफाई कायम गरिने छ।

कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू

न्यूनीकरणका उपाय: जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिनेछ।

होटलको लाइटिङले पार्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपाय: कोठाको उज्यालो बाहिर ननिस्कियोस भन्नाको लागि कोठाहरूमा गाढा पर्दा (blackout curtain) प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । छिमेकी क्षेत्रमा प्रकाश फैलन रोक्न बाह्य बत्तीहरू ढल्कने दिशामा (downward-facing) वा छायांकित ढाँचामा जडान गरिनेछ । खुला स्थान र पार्किङ क्षेत्रहरूमा गति संवेदक (motion sensor) वा समय निर्धारण प्रणाली (timed lighting system) जडान गरिनेछ । रातिको १० बजेपछि अनावश्यक बत्तीहरू निभाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

यसका साथै होटलमा लाइटिङको प्रभाव कम गर्न भवन निर्माण गर्दा Toughened glass को प्रयोग गरिनेछ जसले भित्रको प्रकाशलाई बाहिर जान नदिन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । यसमा प्रयोग गरिने Reflective coating वा Tinted surface ले भित्रको कृत्रिम प्रकाश बाहिर जान नदिई कोठाभित्रको (privacy) कायम गर्दछ । साथै, यसले बाहिरी अत्यधिक सूर्यको प्रकाशलाई फिल्टर गर्नुका साथै कोठाभित्रको तापमान सन्तुलनमा राख्न पनि सहयोग गर्दछ । यसले ऊर्जा खपत घटाउने मात्र होइन, अतिथिहरूलाई आरामदायी र नियन्त्रित वातावरण पनि प्रदान गर्छ जुन होटल सेवाको गुणस्तर बढाउने महत्वपूर्ण पक्ष हो ।

पार्किङ क्षेत्रको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङको व्यवस्था गरिनेछ । आयोजनाले ५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा रहेनेछ ।

गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती

न्यूनीकरणका उपाय: होटल संचालक र सञ्चालनमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएतापनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ ।

Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेशद्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिनेछ साथै होटलमा बास बस्न आएका पाहुनाहरूको गुनासो, सल्लाह, सुझाव आदिको लागि फर्म प्रत्येक कोठामा राखिनेछ ।

८.३ जैविक वातवरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण तथा सञ्चालन चरण

शहरी सौन्दर्यताको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागि भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याउनेछ । आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र उपमहानगरपालिकासँगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्नेछ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, rubber plant, philodendron, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, bamboo palm, Fiddle-leaf fig, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरूको व्यवस्था गरिनेछ ।

थानीमाई सामुदायिक वनमा जैविक विविधतामा पर्ने

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना निर्माणका क्रममा हुने ध्वनि प्रदुषण न्यूनीकरण गर्नका लागि मेसिनहरूमा साइलेन्सर जडान देखि रातको समयमा काम गर्न रोक लगाइनेछ र अनाधिकृत मानिसहरूलाई वन क्षेत्रमा जान रोक लगाइनेछ । यसका साथै वन्यजन्तुको सिकार गरेको भेटिएमा जरिवाना तिर्नुपर्ने वा सजायको प्रावधान गरिनेछ । आयोजनाले सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग समन्वय गरेर काठ र वन पैदावारको अवैध निकासी नियन्त्रण गर्न जनचेतना जगाउन विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ ।

८.४ भौतिक वातवरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण चरण

वायु प्रदुषण

न्यूनीकरणका उपाय: निर्माण क्रममा निर्माणमा संलग्न मिसिनबाट धुँवा, ग्रेडिड र साइट खाली गर्दा निस्कने धुलो वायु प्रदुषणको मुख्य स्रोत हो । यस्ता प्रभावहरू न्यूनीकरण गर्नका लागि निम्न उपायहरू अपनाइनेछ:

- ❖ आयोजनामा प्रयोग हुने सबै सवारी साधन र मेसिनरीको उत्सर्जन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले निर्धारित सवारी साधन र मेसिनरीको मापदण्डहरू अनुसार हुनेछन् ।
- ❖ निर्माण सामग्री सावधानी पूर्वक चडाउने र झार्ने गरिनेछ ।

- ❖ डिजेल जेनरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ ।

निर्माण सामग्रीको भण्डारण

न्यूनीकरणको उपाय: आयोजनाको निर्माणजन्य सामग्री भण्डारण आयोजना स्थलको आफ्नै परिसरमा गरिने छ । साथै निर्माण सामग्री थुपार्दा हुने प्रभाव कम गर्न निश्चित ठाउँ तोकेर सामग्री भण्डारण गर्ने साथै फोहोर संकलन गरिनेछ र सामग्री भण्डारण स्थलमा निर्माण कार्य सम्पादन भएपछि सरसफाई गरिनेछ । यसका साथै संकलन गरिएको जैविक फोहोर स्थानीयसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिनेछ भने अजैविक फोहोर, फोहोर संकलकलाई बेचिनेछ ।

निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने छ । कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गरिनेछ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजना बेचन मिल्ने फलामको टुक्रा, बोरा आदि छुट्टै भाडामा संकलन गरी पथलैया बजार क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेको फोहोर संकलककोमा बेचिनेछ । यसका साथै जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकासँग फोहोर व्यवस्थापनका लागि समन्वय गरिनेछ । कुनैपनि फोहोरलाई खुल्ला जलाइने छैन साथै आयोजना क्षेत्र आसपास जथाभावि फोहोर फालिने छैन ।

सञ्चालन चरण

ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाको सञ्चालन चरणमा ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापनका लागि निम्न उपायहरू अपनाइनेछः

- ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिनेछ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई कवाडी व्यापारीलाई बेचिनेछ ।
- ❖ ई-फोहोर र सिसा बेचन कवाडीलाई बेचिनेछ ।

- ❖ ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिनेछ, र सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाहरूको प्रयोग कम गर्न प्रयास गरिनेछ ।
- ❖ स्वास्थ्य र वातावरणमा पर्ने असरबाट बच्नका लागि फोहोरलाई राम्रोसँग व्यवस्थित गरी राखिनेछ ।

तरल फोहोर व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाको सञ्चालन चरणमा होटलबाट निस्कने फोहोर शुद्धिकरण विनानै नगरको ढल प्रणालीमा जडान गर्दा जल प्रदूषण गराउँदछ । यसलाई कम गर्नका लागि निम्न उपायहरू अपनाइनेछ:

- ❖ होटलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिनेछ जहाँबाट निष्कासन हुने पानी सार्वजनिक ढलमा मिसाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टसँग सम्बन्धी मापदण्ड भित्र रहने छ ।
- ❖ उक्त प्रणालीमा फोहोरपानीको प्रशोधन गरी भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइन्छ र होटल भित्र आफ्नै प्रशोधन प्लान्टमा प्रशोधन गरी बगैँचामा र शौचालय फ्लस गर्न प्रयोग गरिनेछ ।

प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याइनेछ । साथै प्याकेजिङ सामग्रीबाट उत्पन्न हुने प्लास्टिकजन्य फोहोरहरूलाई उपमहानगरपालिकासँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिनेछ । होटलले प्लास्टिक झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिन्डरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिने छ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिनेछ ।

प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाले भइपरी आउने प्रकोपलाई व्यवस्थापन गर्न निम्न उपायहरू अपनाउने छ:

- ❖ होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाइड्रिन्ट (पाइप लम्बाई १०० मिटर भएको), फायर एक्सटिन्ग्विशर (fire extinguisher) र पानी

स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिनेछ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ❖ होटलले NBC 107:1994 मा निर्धारण गरिएको मापदण्ड अनुसार General Exit Requirement: ८.९ मि. व्यवस्था गर्नेछ, साथै होटलमा आगलागिको आपतकालिन अवस्थामा दमकलका लागि सहज पहुँच (त्रिभुवन राजपथमार्फत) रहेको छ र भवनको उच्च भागमा lightening arrestor राखिनेछ ।
- ❖ होटलमा Overhead ४०,००० लिटर क्षमताको पानी ट्याङ्की रहनेछ र उक्त पानीलाई आगो निभाउन प्रयोग गर्न सकिने गरी पाइप जडान गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइनेछ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरुमा पब्लिक एड्ड्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिनेछ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ ।
- ❖ होटलको निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ ।
- ❖ यसै गरी सम्भावित बाढीको जोखिमबाट बचन जलाधारको माथिल्लो क्षेत्रमा पानी बहाव बढ्ना साथ पहुना र कर्मचारीलाई सचेत गराउनुका साथै आयोजना क्षेत्रमा बाढी पस्न सक्ने स्थितिमा उद्धार योजना तयारी अवस्थामा हुनुका साथै बाढी बारे जानकारी गर्न साइरनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि होटलले नजिकको हस्पिटलको आपतकालीन विभागको इन्चार्जसंग समन्वय गरिने छ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससंग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरुमा हस्पिटल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको सम्पर्क नम्बर देखिने गरी राखिने छ ।
- ❖ होटलमा काम गर्ने कामदार तथा कर्मचारीहरुलाई प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- ❖ होटलका प्रमुख स्थानहरुमा प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिनेछ र होटलको स्टाफलाई तालिमको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ❖ भुकम्पीय जोखिम न्यूनीकरणको लागि होटलले माटो परिक्षण गरी भुकम्प प्रतिरोधात्मक पक्की भवन निर्माण गरिनेछ ।
- ❖ होटलमा Earthing system जडान गरिनेछ साथै विद्युतिय केवलहरू/तारहरू समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ प्रत्येक कामदारहरूलाई Risk Assessment गरी उपयुक्त व्यक्तिगत सुरक्षाको सामाग्रीहरू प्रदान गरिनेछ साथै व्यवसायजन्य स्वास्थ्यको जोखिम सम्बन्धी तालिम दिइनेछ ।

भूमिगत पानीको मात्रामा हास

न्यूनीकरणका उपाय: भूमिगत पानी प्रयोग गर्न होटलले सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी निकाल्ने अनुमति लिनेछ । होटलले भूमिगत पानीको प्रयोग कम गर्न, उपमहानगरपालिकाद्वारा वितरित खानेपानीको प्रयोग गरिनेछ र वैकल्पिक माध्यमको रूपमा आकाशे पानी संकलन प्रणाली जडान गरिनेछ यसका साथै भूमिगत पानी पुनर्भरणका लागि होटल परिसरमा तीन वटा (१ मिटर अर्धव्यास र ५ मिटर गहिरो भएको रिचार्ज पिट निर्माण गरिनेछ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।

वायु प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: आयोजनाको सञ्चालन चरणमा वायु प्रदूषणका स्रोत कम हुन्छ । यद्यपि डिजेल जेनेरेटर र सवारी साधनको प्रयोगले SO₂, NO_x र PM वायुमण्डलमा निस्कासन हुन्छन् । यस प्रभाव न्यूनीकरणका लागि निम्न उपायहरू छन्:

- ❖ होटलमा उत्पन्न हुने green house gas कम गर्न वैकल्पिक ऊर्जा स्रोतहरू जस्तै सोलार प्यानललाई जोड दिइनेछ । इलेक्ट्रिक गाडी (EV) प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । डिजेल जेनेरेटको प्रयोग बत्ती गएको अवस्थामा मात्र प्रयोग गरिनेछ ।
- ❖ डिजेल जेनेरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गरिनेछ ।
- ❖ डिजेल जेनेरेटरको स्ट्याक उचाइ (Stack Height) प्रयास उचाइको कायम गरिनेछ ।
- ❖ सवारी साधन र डिजेल जेनेरेटरको समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।
- ❖ भान्साबाट हुने वायु प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा खाना पकाउनका निमित्त LPG ग्याँस प्रयोग गरिने गरिनेछ ।

माथि उल्लेखित उपायहरूका साथै प्रस्तावित आयोजना औद्योगिक क्षेत्रमा रहेको हुँदा होटलमा वायु प्रदूषण कम गर्न high-efficiency particulate air (HEPA) filters (H13 or H14), activated carbon filter र air quality sensor जडान गरिनेछ ।

ध्वनि प्रदूषण

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा ध्वनि उत्पन्न हुने स्रोत (जेनेरेटर, पम्प आदि) पत्ता लगाइ स्रोतमा नै sound absorber, sound damping राखिनेछ भने जेनेरेटर आयत गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्रको मात्र आयत गरिने छ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरुको प्रयोग गरिनेछ जसले गर्दा कोठा भित्रको आवाज बाहिर जाने छैन । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिनेछ । होटल परिसरमा हर्न नबजाउन प्रेरित गर्ने No horn को बोर्डहरू राखिने छ । होटल सञ्चालनको क्रममा उत्पन्न हुने प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गरी व्यवसायिक क्षेत्रमा हुनु पर्ने ध्वनिको गुणस्तर सम्बन्धि मापदण्ड भित्र रहने गरी सञ्चालन गर्न प्रस्तावक प्रतिबद्ध रहेको छ ।

ट्राफिक जाम

न्यूनीकरणका उपाय: सवारी साधन पार्किङका लागि पर्याप्त ठाँउको व्यवस्था गरिनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीस ब्रेकरको प्रावधान गरिनेछ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिनेछ ।

पार्किङ क्षेत्रको सवाल

न्यूनीकरणका उपाय: प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङको व्यवस्था गर्नेछ । आयोजनाले ५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा गर्नेछ ।

८.५ रासायनिक वातावरणमा पर्ने नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरणका उपायहरू

निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरण

रसायनहरूको चुहावट

न्यूनीकरणका उपाय: होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रिज, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनको समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।

इलेक्ट्रोनिक फोहोर

न्यूनीकरणका उपाय: होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मेशिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रिएको या काम नलाग्ने खण्डमा कवाडी व्यापारीलाई पठाइनेछ ।

८.६ सांस्कृतिक वातावरण

सञ्चालन चरण

सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन हुने

न्यूनीकरणका उपायहरू: स्थानीय परम्परा जोगाउन आयोजनाले स्थानीय निकायसँग समन्वयन गरी जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नेछन् । आफ्नै मौलिकता, धर्म, संस्कृति जोगाउने खालका कार्यक्रम गरिनेछ ।

धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव

न्यूनीकरणका उपायहरू: यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिनेछ ।

तालिका नं. ४६: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र बढोत्तरीका उपाय

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
निर्माण चरण										
१	रोजगारीको अवसर	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	८५	होटलमा आवश्यक निर्माण चरण जनशक्ति भरण गार्दा क्षमता भए अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२	सीप र ज्ञान उपयोग	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	सीप र जानकारी भएका दैनिक ज्यालादारीमा काम गर्ने बेरोजगार स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारहरूको सीप होटल निर्माणको क्रममा उपयोग गरिनेछ ।
३	आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	मध्यम २०	क्षेत्रीय ६०	अल्पकालीन ५	८५	होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।
सञ्चालन चरण										
१	पर्यटनमा प्रवर्द्धन	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यसरी होटलहरूको प्रभावकारी सञ्चालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो बनाउँछ । होटलले आफ्ने रिसेप्सन आगाडि स्थानीय सांस्कृतिक, प्राकृतिक र ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको जानकारी राखेर आयोजना स्थलमा आउने पाहुनाहरूलाई यी स्थलहरूको भ्रमण गर्न सिफारिस गर्नुका साथै स्थानीय पर्यटन प्याकेज उपलब्ध गराउँछन् जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							क्रममा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										सहयोग गर्ने छ ।
२	पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटल सञ्चालनका क्रममा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित गर्नु होटलको उद्देश्य हो । हालको डिजिटल युगमा सामाजिक सञ्जाल सूचना सम्प्रेषणको एक प्रभावकारी तथा छिटो माध्यम बनिसकेको छ। अतः होटलमा बसोबास र भोजन सेवाबाट सन्तुष्ट भएका पर्यटकहरूबाट प्रवाहित सकारात्मक सन्देशले थप पर्यटकहरूलाई आकर्षित गर्नेछ, जसले व्यवसाय वृद्धिमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनेछ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							क्रममा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
२	आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि	-	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	-	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटल सञ्चालनले यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । होटलको वरपर स्थानीय बजारको वृद्धि भई स्थानीयहरूको जीवनस्तर उकासिनेछ ।
३	स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर	प्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटल सञ्चालन हुने क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेकाले सञ्चालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा उपमहानगरपालिकाका स्थानीयहरूलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखेको छ । यस होटलको सञ्चालनको क्रममा विभिन्न तहका कर्मचारीहरू गरेर करिब १८० जना कर्मचारीहरू सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहेने छन् । होटलमा

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरु
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा दक्ष जनशक्तिहरु जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage (F&B) Department, Administration Department, Casino Management, Spa & Wellness, Security and Maintenance, Security and Maintenance Department हरुमा आवश्यक पर्ने कामदारहरुमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
४	स्थानीयहरुको सीपमा विकास	प्रत्यक्ष	-	अनुकुल	-	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरुलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरु
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
५	राजस्वमा वृद्धि	प्रत्यक्ष	-	अनुकुल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	होटल सञ्चालनबाट स्थानीय निकायको राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । नेपाल राष्ट्र बैंकको आर्थिक वर्ष २०७९/८० को प्रतिवेदनअनुसार मधेश प्रदेशमा पर्यटकस्तरीय होटलहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको संख्या ३६.९९ प्रतिशतले तथा पर्यटक आगमन ५५.३७ प्रतिशतले वृद्धि भएको उल्लेख गरिएको छ, जसले होटल व्यवसायको उल्लेखनीय विस्तार र त्यसको प्रभाव संकेत गर्दछ। प्रस्तावित आयोजना निर्माण स्थानीय सरकारको राजस्व सकारात्मक योगदानका साथै दिगो आर्थिक वृद्धि प्रवर्द्धन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने स्पष्ट हुन्छ। यसका साथै संकलित राजस्व शिक्षा, स्वास्थ्य, पूर्वाधार तथा सामाजिक सेवामा लगानी गर्न सकिने स्रोत बन्न सक्छ ।

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							प्रमाण	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
५०	संस्थाको सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गतका गतिविधि	अप्रत्यक्ष	-	अनुकूल	-	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१४०	संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रम अन्तर्गत यस होटलले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायसँगको परामर्शमा संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व (CSR) का क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नेछ । होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम सरसफाइ, वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा वडाका स्कुलहरूमा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्कुलहरूमा स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गरिने छ सामाजिक उत्तरदायित्वका क्रियाकलापहरू औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७६ बमोजिम स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गरिबीको रेखामुनी रहेका घरपरिवारको आर्थिक सहयोग उत्थान लागि सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ । प्रस्तावकले आयोजना क्षेत्र आसपास भूमिगत पानी पुनःभरणका

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	बढोत्तरीका उपायहरू
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकुल	प्रतिकुल	परिमाण	सीमा	अवधि		
										लागि जीतपुरसिमरा वडा नं १ र सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिसँग समन्वय गरी भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि उपयुक्त स्थान (सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति र स्थानीय तहले निर्दिष्ट गरेको स्थान) को पहिचान गरी १०*१० मिटर (२ मिटर गहिरो) रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ । होटल सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ ।
	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	उच्च ६० मध्यम २० न्यून १०	क्षेत्रीय ६० स्थानीय २० क्षेत्र विशेष १०						दीर्घकालीन २० मध्यमकालीन १० अल्पकालीन ५	

तालिका नं. ४७: वातावरणीय प्रभावको तह निर्धारण र न्यूनीकरणका उपाय

प्रस्तावका कार्य	वातावरणीय प्रभाव	प्रभावको तह निर्धारण							जम्मा	न्यूनीकरणका उपाय
		प्रत्यक्ष	अप्रत्यक्ष	अनुकूल	प्रतिकूल	परिमाण	सीमा	अवधि		
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण (निर्माण चरण)										
१	मतभेद र विवाद	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	प्रस्तावित होटल निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ साथै होटल निर्माण गर्दा महिला र पुरुषलाई कामको आधारमा ज्यालामा भेदभाव गरिने छैन, जसका कारण निर्माणको क्रममा स्थानीय समुदायमाझ मतभेद र विवाद कम रहन्छ । यसका साथै निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसि सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ ।
२	लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	८५	निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय,

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										दलित आदि समुहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन् साथै ज्यालामा लिङ्गका आधारमा भेदभाव गरिने छैन ।
३	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माणसँग सम्बन्धितहरू जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ साथै निर्माणमा संलग्न कामदारलाई सरसफाई सम्बन्धी जागरूकता समेत गरिनेछ । निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
४	गुनासो व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	होटल संचालक र निर्माणमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएता पनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ । स्थानीय तथा कामदारहरूलाई आफ्नो गुनासो र सुझाव राख्नको लागि गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिने छ ।

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

५	बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सबाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३०	प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानुन बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ ।
६	कृषियोग्य जमिनको नास	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	न्यून १०	क्षेत्र सिमित १०	अल्पकालीन ५	२५	आयोजना निर्माण गर्नका लागि प्रस्ताव गरिएको जग्गा सन् २०१५ देखि बाँझो रहेको हुनाले कृषि उत्पादनमा उच्च प्रभाव पर्ने छैन ।
७	कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धी मुद्दाहरू	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माणको क्रममा निर्माण कर्मीहरू विभिन्न प्रकारको निर्माण सम्बन्धित स्वास्थ्य जोखिमहरू जस्तै धुँवा धूलो, उच्च ध्वनि, शारीरिक चोट आदिको सामान गर्न पर्ने हुन्छ । निर्माणको प्रकृतिको आधारमा प्रस्तावक (वा ठेकेदार मार्फत)ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका वस्तु जस्तै हेलमेट, बुट, ग्लोभज, गगलस, मास्क, सेप्टी बेल्ट आदि व्यवस्था गर्ने छ । मानिसहरूलाई सचेत गराउन निर्माण क्षेत्र वरपर पर्याप्त

										सम्भावित खतराहरू र जोखिमहरूको सावधानीको बोर्ड राखिनेछ । निर्माण परिसरमा प्राथमिक उपचारका किटहरूको प्रावधान गरिनेछ । निर्माण क्षेत्रमा सेनेटरी दृष्टिकोणबाट स्वीकार्य सफाई कायम राखिनेछ । निर्माण श्रमिकहरूलाई पर्याप्त शौचालय र सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ ।
८	छरछिमेकको संरचना र जग्गामा पर्नसक्ने प्रभाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	आयोजना निर्माणका क्रममा हुने ध्वनि प्रदुषण न्यूनीकरण गर्नका लागि मेसिनहरूमा साइलेन्सर जडान देखि रातको समयमा काम गर्न रोक लगाइनेछ । यसका साथै निर्माण क्षेत्रलाई घेरा लगाई निर्माणजन्य सामग्री छरछिमेकको संरचना र जग्गा पर्न सक्ने प्रभावलाई कम गरिनेछ ।
९	ट्राफिक जाम व्यवस्थापन सम्बन्धी चुनौती	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल					निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिने छ । सवारी संकेतहरू जस्तै ' No Roadside Parking' , 'Way to

										Hotel' र' No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण (सञ्चालन चरण)										
१ ०	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिनेछ र आवश्यकता अनुसार थप गरिनेछ । जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिनेछ । आकस्मिक LPG चुहावटबारे सावधानी गराउनुका साथै भान्सामा आकस्मिक हुन सक्ने चोट र छाला जलन सक्ने सम्बन्धी सचेत गराइनेछ । भान्छा क्षेत्र, जेनेरेटर क्षेत्र आदिमा आगो निभाउने उपकरणको प्रावधान गरिनेछ ।
१ १	खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	होटलले उपभोक्ताहरूलाई स्वस्थ खाना

										<p>आपूर्ति गर्नुका साथै नेपाल सरकारले तोकेको खाद्य सम्बन्धी गुणस्तर मापदण्ड तथा खाद्य ऐन, २०२३ को पूर्ण रूपले पालना गर्नेछ। भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिनेछ । उचित पोशाकको व्यवस्था गरिनेछ। खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिनेछ । प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरूको सरसफाइ कायम गरिनेछ । म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिनेछ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेताको Policy बमोजिम फिर्ता गर्ने गरिनेछ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

१ २	आगन्तुकहरुको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	कम १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिनेछ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहेनेछ तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम छ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानूनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्सन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (इलाका प्रहरी कार्यालय सिमरा) प्रदर्शन गरेर राखिनेछ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिनेछ ।
१ ३	पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनले प्रस्तावित होटल सञ्चालन गर्दा पौडी पोखरीमा सुरक्षाका दृष्टिकोणले आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछन् । पौडी पोखरीमा उपमहानगरपालिकाबाट वितरित धाराको पानी प्रयोग गरिनेछ साथै यस क्षेत्रको नियमित सरसफाईको काम गरिनेछ । जसले गर्दा पर्यटकमा रोग

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										फैलने सम्भावना न्यून रहन्छ ।
१ ४	संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	मध्यमकालीन १०	१३०	संक्रमक रोगको Safety & Hygiene Protocol को पालना गरेर कर्मचारीहरूलाई काममा लगाईनेछ । प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा तथा सेनिटाइज गरिनेछ यदि कसैलाई संक्रमण भईहालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईनेछ । साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिनेछ ।
१ ५	शान्ति सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटेलमा मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, पार्किङ, आपतकालीन निकास वरिपरि CCTV जडान गरेर ३०-९० दिनसम्म फूटेज सुरक्षित राखिने प्रणाली विकास गर्नुका साथै, VingCard जस्तो प्रणाली प्रयोग गरी-रेकर्डिङ सुविधा सहितको डिजिटल लकको व्यवस्था गरिनेछ । होटेलमा थप शान्ति सुरक्षा कायम गर्न प्रशिक्षित सुरक्षा गार्डको व्यवस्था गरिनुका साथै होटेलमा कार्यरत सुरक्षाकर्मीहरूलाई समय-समयमा

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										साइबर साक्षरता, आकस्मिक परिस्थिति (जस्तै आगो, मेडिकल इमरजेन्सीमा उद्धार योजना) सम्बन्धि व्यावसायिक तालिम दिइनेछ। होटेलको सुरक्षा प्रणाली थप प्रभावकारी बनाउन पाहुनाको विस्तृत विवरण संकलन गर्ने, आगन्तुकहरूको स्क्रिनिङ गर्ने र स्थानीय प्रहरीसँग नियमित सूचना आदान-प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने । साथसाथै होटलले साइबर सुरक्षालाई प्राथमिकता दिँदै पाहुनाको व्यक्तिगत तथा आर्थिक विवरणको गोपनीयता सुनिश्चतता कायम गर्नेछ।
१ ६	सामाजिक विकृति सम्बन्धी सवाल	-	अप्रत्यक्ष/ प्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	प्रस्तावित आयोजनाको प्रस्तावक कर प्रणालीको कार्यान्वयन, श्रमिकहरूको अधिकारको संरक्षण, स्वच्छता तथा खाद्य सुरक्षासम्बन्धी कडाइ, अनैतिक तथा आपराधिक गतिविधिको नियन्त्रण गर्न प्रतिवद्ध रहेको छ
१	होहल्लाको सम्भावना	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	कम १०	क्षेत्र सीमित	दीर्घकालीन	४०	प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजन

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

७	सम्बन्धी सवाल						१०	२०		सञ्चालनका क्रममा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङ गराइनेछ । प्रस्तावकले रातिको समयमा होहल्ला नगर्न निर्देशन दिने छ । यसका साथै आयोजना क्षेत्रमा हुनसक्ने झगडा समाधान गर्न संयोजक व्यवस्था गरिनेछ ।
१ ८	होटलमा प्रयोग गरिने सामग्रीको (तौलिया, साबुन) व्यवस्थापनको सवाल	-	प्रत्यक्ष/अ प्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेंट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ ।
१ ९	विद्यमान पूर्वधारमा दवाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिने छ । यसका साथै पानीको आवश्यकता पूरा गर्न भूमिगत पानी, उपमहानगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी संकलन गरिनेछ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										व्यवस्थापन गर्न ३R सिद्धान्तको प्रयोग गर्नेछ र स्थानीय निकायसँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	-	प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष		प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र संकलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ । नियमित अन्तरालमा निस्कने फोहोर पानीको आधिकारिक प्रयोगशालामा परीक्षण गरिनेछ र बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ । आयोजना परिसर र भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिने छ ।
२१	कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरु	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	कम १०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	४०	जोखिमपूर्ण पक्षहरुमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरुलाई व्यक्तिगत सुरक्षा

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिनेछ ।
२ २	सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	-	प्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	होटलले समुदायस्तरमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु साथै कर्मचारीहरूलाई नैतिक आचार संहिता र सेवा मर्यादा बारे अभिमूखिकरण तालिम दिनेछ। यसका साथै, आयोजनाले युवाहरूलाई सांस्कृतिक, खेलकुद तथा व्यावसायिक क्रियाकलाप मार्फत समाजमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने प्रयासका साथै सामाजिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नेछ। यसरी, प्रस्तावक, सुरक्षा निकाय र नागरिक समाजबीचको सहकार्यमार्फत सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी सवालको दीर्घकालीन समाधान गर्न प्रयास गरिनेछ।
२	होटलको लाइटिङले	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम	क्षेत्र सीमित	दीर्घकालीन	५०	कोठाको उज्यालो बाहिर ननिस्कियोस

३	पार्ने प्रभाव				२०	१०	२०	<p>भन्नाको लागि कोठाहरूमा गाढा पर्दा (blackout curtain) प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । छिमेकी क्षेत्रमा प्रकाश फैलन रोक्न बाह्य बत्तीहरू ढल्कने दिशामा (downward-facing) वा छायांकित ढाँचामा जडान गरिनेछ । खुला स्थान र पार्किङ क्षेत्रहरूमा गति संवेदक (motion sensor) वा समय निर्धारण प्रणाली (timed lighting system) जडान गरिनेछ । रातिको १० बजेपछि अनावश्यक बत्तीहरू निभाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।</p> <p>यसका साथै होटलमा लाइटिङको प्रभाव कम गर्न भवन निर्माण गर्दा Toughened glass को प्रयोग गरिनेछ जसले भित्रको प्रकाशलाई बाहिर जान नदिन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । यसमा प्रयोग गरिने Reflective coating वा Tinted surface ले भित्रको कृत्रिम प्रकाश बाहिर जान नदिई कोठाभित्रको (privacy) कायम गर्दछ ।</p>
---	---------------	--	--	--	----	----	----	--

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										साथै, यसले बाहिरी अत्यधिक सूर्यको प्रकाशलाई फिल्टर गर्नुका साथै कोठाभित्रको तापमान सन्तुलनमा राख्न पनि सहयोग गर्दछ । यसले ऊर्जा खपत घटाउने मात्र होइन, अतिथिहरूलाई आरामदायी र नियन्त्रित वातावरण पनि प्रदान गर्छ जुन होटल सेवाको गुणस्तर बढाउने महत्वपूर्ण पक्ष हो ।
२ ४	पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङ्गको व्यवस्था गरिनेछ । आयोजनाले ५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा रहेनेछ ।
२ ५	गुनासो व्यवस्थापनको चुनौती	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटल संचालक र सञ्चालनमा संलग्न कामदार बीच केही विवाद सिर्जना भएता पनि आपसी समझारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ । Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेश द्वार तथा

										लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिनेछ।
जैविक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	शहरी सौन्दर्यताको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागि भइरहेको छ र हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याउनेछ । आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र उपमहानगरपालिकासंगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्नेछ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, rubber plant, philodendron, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, bamboo palm, Fiddle-leaf fig, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरुको

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										व्यवस्था गरिनेछ ।
२	थानीमाई सामुदायिक वनमा जैविक विविधतामा पर्ने	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	आयोजना निर्माणका क्रममा हुने ध्वनि प्रदुषण न्यूनीकरण गर्नका लागि मेसिनहरूमा साइलेन्सर जडान देखि रातको समयमा काम गर्न रोक लगाइनेछ र अनाधिकृत मानिसहरूलाई वन क्षेत्रमा जान रोक लगाइनेछ । यसका साथै वन्यजन्तुको सिकार गरेको भेटिएमा जरिवाना तिर्नुपर्ने वा सजायको प्रावधान गरिनेछ । आयोजनाले सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग समन्वय गरेर काठ र वन पैदावारको अवैध उत्खनन् नियन्त्रण गर्न जनचेतना जगाउन विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछ ।
भौतिक वातावरण (निर्माण चरण)										
१	वायु प्रदूषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	आयोजनामा प्रयोग हुने सबै सवारी साधन र मेसिनरीको उत्सर्जन वन तथा वातावरण मन्त्रालयले निर्धारित सवारी साधन र मेसिनरीको मापदण्डहरू अनुसार हुनेछन्

										।निर्माण सामग्री सावधानी पूर्वक चडाउने र झार्ने गरिनेछ । डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ ।
२	निर्माण सामग्रीको भण्डारण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	३५	आयोजनाको निर्माणजन्य सामग्री भण्डारण आयोजना स्थलको आफ्नै परिसरमा गरिने छ । साथै निर्माण सामग्री थुपार्दा हुने प्रभाव कम गर्न निश्चित ठाउँ तोकेर सामग्री भण्डारण गर्ने साथै फोहोर संकलन गरिनेछ र सामग्री भण्डारण स्थलमा निर्माण कार्य सम्पादन भएपछि सरसफाई गरिनेछ । यसका साथै संकलन गरिएको जैविक फोहोर स्थानीयसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिनेछ भने अजैविक फोहोर, फोहोर संकलकलाई बेचिनेछ ।
३	निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदुषण	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	न्यून १०	क्षेत्र सीमित १०	अल्पकालीन ५	२५	उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने छ । कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनेरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										जेनेरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गरिने छ ।
४	ट्राफिक जाम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	निर्माण सामग्री रातिको समयमा मात्र ओसारपसार गरिने छ । सवारी संकेतहरू जस्तै ' No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र ' No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।
	फोहरमैला व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	अल्पकालीन ५	४५	आयोजना बेचन मिलने फलामको टुक्रा, बोरा आदि छुट्टै भाडामा संकलन गरी पथलैया बजार क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेको फोहोर संकलककोमा बेचिनेछ । यसका साथै जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकासँग फोहोर व्यवस्थापनका लागि समन्वय गरिनेछ । कुनैपनि फोहोरलाई खुल्ला जलाइने छैन साथै आयोजना क्षेत्र आसपास जथाभावि फोहोर फालिने छैन ।
भौतिक वातावरण (सञ्चालन चरण)										
१	ठोस र अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										अजैविक (inorganic) गरी छुट्याउने गरिनेछ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ । होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई उपमहानगरपालिकासँगको समन्वयमा गरिने छ । ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिनेछ र सकेसम्म प्लास्टिकका झोलाहरूको प्रयोग कम गर्न प्रयास गरिनेछ ।
२	तरल फोहोर सम्बन्धी प्रभाव	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	उच्च ६०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	१००	आयोजना स्थलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिनेछ जहाँ STP बाट फोहोरपानी शुद्धीकरण गरी बगैँचा गरिनेछ ।
३	प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याउनेछ । होटलले प्लास्टिक

										झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिनेरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरु कम गरिने छ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिनेछ ।
४	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	उच्च ६०	क्षेत्रीय ६०	दीर्घकालीन २०	१२०	होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बच्न आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट, फायर एक्सटिग्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिनेछ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिने छ । होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइनेछ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरुमा पब्लिक एड्द्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिनेछ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी

										दिन्छ । होटलको निर्माणका क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ । आपतकालीन स्वास्थ्य सेवाको लागि होटलले नजिकको हस्पिटल Evergreen Terai Simara Hospital को आपतकालीन विभागको इन्चार्जसंग समन्वय गरिनेछ साथै दमकल विभाग, एम्बुलेन्ससंग समन्वय गरी होटलको मुख्य मुख्य भागहरूमा हस्पिटल, दमकल विभाग र एम्बुलेन्सको नम्बर पारदर्शी गरी राखिने छ ।
५	भूमिगत पानीमा हास	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकूल	कम १०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	५०	भूमिगत पानी प्रयोग गर्न होटलले सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										निकालने अनुमति लिनेछ । होटलले भूमिगत पानीको प्रयोग कम गर्न, उपमहानगरपालिकाद्वारा वितरित खानेपानीको प्रयोग गरिनेछ र वैकल्पिक माध्यमको रूपमा आकाशे पानी संकलन प्रणाली जडान गरिनेछ यसका साथै भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि १ मिटर अर्धव्यास भएको ५ मिटर गहिरो तीन वटा रिचार्ज पिट निर्माण गरिने छ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।
६	वायु प्रदुषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	मध्यमकालिन १०	४०	डिजल जेनरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गरिनेछ । सवारी साधन र डिजल जेनरेटरको समय समयमा मर्मत गरिनेछ । भान्साबाट हुने वायु

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

										प्रदूषणलाई न्यूनीकरण गर्न सकेसम्म विद्युतीय उपकरण तथा खाना पकाउनका निमित्त LPG ग्याँस प्रयोग गरिनेछ ।
७	ध्वनि प्रदुषण	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	मध्यमकालिन १०	४०	होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरुको प्रयोग गरिनेछ । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिनेछ । होटल क्षेत्र र वरपर हर्नलाई कडाइका साथ प्रतिबन्ध लगाइनेछ र त्यस्ता संकेतहरू होटल परिसरमा राखिनेछ । होटल सञ्चालनको क्रममा हुने प्रदुषणलाई नियन्त्रण गरी स्वीकृत मापदण्ड भित्र रही सञ्चालन गरिने छ ।
८	ट्राफिक जाम	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	स्थानीय २०	दीर्घकालीन २०	६०	सवारी साधन पार्किङ्गका लागि पर्याप्त

										ठाँउको व्यवस्था गरिनेछ । सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ । दुर्घटना कम गर्न स्पीस ब्रेकरको प्रावधान गरिनेछ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिनेछ ।
९	पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङ्गको व्यवस्था गर्नेछ । आयोजनाले ५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा गर्नेछ ।
रासायनिक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	रसायनको लिकेज	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिनेछ र यसलाई निरन्तरता दिइने छ ।

२	इलेक्ट्रॉनिक फोहोर	प्रत्यक्ष	-	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रॉनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मेशिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रीएको या काम नलाग्ने खण्डमा कवाड व्यापारीलाई पठाइनेछ ।
सांस्कृतिक वातावरण (निर्माण तथा सञ्चालन चरण)										
१	सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन हुने	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	स्थानीय परम्परा जोगाउन आयोजनाले स्थानीय निकायसँग समन्वयन गरी जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नेछन् । आफ्नै मौलिकता, धर्म, संस्कृति जोगाउने खालका कार्यक्रम गरिनेछ ।
२	धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव	-	अप्रत्यक्ष	-	प्रतिकुल	मध्यम २०	क्षेत्र सीमित १०	दीर्घकालीन २०	५०	यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरु प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरुलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिनेछ ।
	प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष	उच्च ६०		क्षेत्रीय ६० स्थानीय २०				दीर्घकालीन २०		

	मध्यम २० न्यून १०	क्षेत्र विशेष १०		मध्यमकालीन १० अल्पकालीन ०५
--	----------------------	------------------	--	-------------------------------

तालिका नं.४८:अनुकूल प्रभाव अधिकतम उपायको कार्यान्वयन तथा लागने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी

वातावरण	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित (ने.रु)	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
अनुकूल प्रभाव (निर्माण चरण)						
सामाजिक-आर्थिक वातावरण	रोजगारीको अवसर सृजना हुने	❖ यस होटलको निर्माण चरणको क्रममा दक्ष (१०,०२०) र अदक्ष (२५,२००) गरेर ३६,२२० मानव दिन जनशक्ति कार्यरत हुनेछन्। होटलमा आवश्यक निर्माण चरण जनशक्ति भरणा गरिदा क्षमता भए अनुसार स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	सीप र ज्ञान विकास हुने	❖ स्थानीय र बाहिरबाट आएका कामदारलाई होटल निर्माणको काममा सीप र जानकारी नभएको खण्डमा उपयोगी खालका प्रशिक्षणको व्यवस्था गरिनेछ ।	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १	निर्माण चरण	५०,०००	प्रस्तावक
	आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि	❖ होटलको निर्माण चरणमा दैनिक आवश्यक वस्तुहरूका माग र खाने स्थानको बढ्दो माग पूरा गर्न स्थानीय तथा बाहिरका व्यक्तिहरूले निर्माण स्थल आसपासको क्षेत्रमा पसल र होटल सञ्चालन	स्थानीय स्तरमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक

	गर्न सक्छन् । यसले निश्चित रूपमा स्थानीय व्यापार बढाउँदछ । नतिजा स्वरूप, यी व्यवसायहरू सञ्चालन गर्ने स्थानीय व्यक्तिहरू आयोजनाबाट उल्लेख्य लाभ उठाउन सक्नेछन् ।				
अनुकूल प्रभाव (सञ्चालन चरण)					
पर्यटन प्रवर्द्धन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलले देश तथा विदेशमा उत्सव, सम्मेलन र सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको आयोजना गरेर पर्यटकलाई आकर्षित गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसरी होटलहरूको प्रभावकारी सञ्चालनले पर्यटन उद्योगलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा बलियो बनाउँछ । ❖ होटलले आफ्ने रिसेप्सन आगाडि स्थानीय सांस्कृतिक, प्राकृतिक र ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरूको जानकारी राखेर आयोजना स्थलमा आउने पाहुनाहरूलाई यी स्थलहरूको भ्रमण गर्न सिफारिस गर्नुका साथै स्थानीय पर्यटन प्याकेज उपलब्ध गराउँछन् जसले देशकै पर्यटन प्रवर्द्धनमा सहयोग गर्ने छ । 	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ स्थानीय निकाय
पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि	❖ होटल सञ्चालनका क्रममा गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई आकर्षित	बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा	सञ्चालन चरण		प्रस्तावक

<p>र पर्यटकिय क्षेत्रहरुको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना</p>	<p>गर्नु होटलको उद्देश्य हो । हालको डिजिटल युगमा सामाजिक सञ्जाल सूचना सम्प्रेषणको एक प्रभावकारी तथा छिटो माध्यम बनिसकेको छ। अतः होटलमा बसोबास, भोजन तथा आतिथ्य सेवाबाट सन्तुष्ट भएका पर्यटकहरुबाट प्रवाहित सकारात्मक सन्देशले थप पर्यटकहरुलाई आकर्षित गर्नेछ, जसले व्यवसाय वृद्धिमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउनेछ । ।</p>	<p>उपमहानगरपालिका, वडा नं. १</p>			
<p>स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर सृजना हुने</p>	<p>❖ होटल सञ्चालन हुने क्षेत्र मुख्य शहरी क्षेत्रमा रहेकाले सञ्चालनको चरणमा सम्भव भएसम्म योग्यता, सीप र इच्छुकताको आधारमा वडा तथा उपमहानगरपालिकाका स्थानीयहरुलाई रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखिनेछ । यस होटलको सञ्चालनको क्रममा हाल विभिन्न तहका कर्मचारीहरु गरेर करिब १८० जना कर्मचारीहरु सिफ्ट सिफ्टमा कार्यरत रहेनेछन् । होटलमा आवश्यक जनशक्ति नियुक्ति गर्दा क्षमता र सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ । आयोजनाले यसको सञ्चालन चरणमा पेशेवरहरु जस्तै Front Office/Guest Services Department, Housekeeping Department, Food & Beverage</p>	<p>स्थानीय क्षेत्रमा</p>	<p>सञ्चालन चरण</p>		<p>प्रस्तावक/ स्थानीय निकाय</p>

	(F&B) Department, Administration Department, Casino Management, Spa & Wellness, Security and Maintenance, Security and Maintenance Department हरूमा आवश्यक पर्ने कामदारहरुमा सम्भव भएसम्म स्थानीयलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।				
आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा वृद्धि हुने	❖ होटल सञ्चालनले यस क्षेत्र वरपर विभिन्न खालका अन्य व्यापार व्यवसायहरू जस्तै रेष्टुरेण्ट, souvenir पसल, स्टेशनरी आदिको विकास भई स्थानीय आर्थिक गतिविधिमा वृद्धि हुने देखिन्छ । होटलको वरपर स्थानीय बजारको वृद्धि भई स्थानीयहरूको जीवनस्तर उकासिनेछ ।	बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक
स्थानीयहरूको सीपमा विकास हुने	❖ होटलले कामदार र स्थानीय महिलाहरूलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम प्रदान गर्दछ साथै होटलमा संलग्न जनशक्तिले होटल सम्बन्धी विभिन्न कार्यको अनुभव प्राप्त गर्नेछन् ।	स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक
राजस्वमा संकलन	❖ होटल निर्माण तथा सञ्चालनबाट स्थानीय तहमा सम्पत्ति कर, व्यवसाय कर र सेवा शुल्कजस्ता स्रोतबाट राजस्व संकलनमा उल्लेखनीय वृद्धि हुने देखिन्छ । यसका साथै, होटलहरूले सिर्जना गर्ने रोजगारी अवसरले स्थानीय बासिन्दाको आयआर्जनमा सुधार ल्याउनेछ, जसले उपभोग वृद्धि मार्फत अप्रत्यक्ष कर संकलनमा समेत योगदान	कर कार्यालयमा गएर कर तिर्ने	सञ्चालन चरण	-	प्रदेश सरकार/ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका,

		पुन्याउनेछ ।				
संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम	❖ होटलले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रम सरसफाइ, वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा वडाका स्कुलहरूमा जनचेतकामुलक कार्यक्रम, स्कुलहरूमा स्टेशनरीका सामग्री प्रदान गर्नेछ । होटलले सम्बन्धित निकाय र सामाजिक संघ संस्थाहरूसँग समन्वय गरेर संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वहरू अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध रहेको छ ।	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	नेपाल सरकारको नियम बमोजिम	प्रदेश सरकार/ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका,	

तालिका नं.४९: प्रतिकूल प्रभाव न्यूनतम उपायको कार्यान्वयन तथा लाग्ने अनुमानित रकम र कार्यान्वयनको जिम्मेवारी

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम		❖ निर्माणको प्रकृतिको आधारमा प्रस्तावक (वा ठेकेदार मार्फत) ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका वस्तु जस्तै हेलमेट, बुट, ग्लोभज, गगल्स, मास्क, सेप्टी बेल्ट आदि व्यवस्था गर्नेछ ❖ महामारी जुनसुकै बेला आउन सक्ने हँदा, त्यस रोगका लागि उक्त समयमा नेपाल सरकार र स्थानीय निकायले भने अनुसार मापदण्डको पालना गरिनेछ ।	आयोजना क्षेत्रमा	निर्माण चरण	३५,०००	प्रस्तावक
मतभेद र विवाद		❖ स्थानीय जन सहभागितालाई प्राथमिकता दिइन्छ ।	आयोजना	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		❖ निर्माणमा संलग्न कामदार र संचालक बिचमा उत्पन्न हुने मतभेद आपसि सल्लाह र कुराकानीबाट समाधान गरिनेछ ।	क्षेत्रमा			
	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	❖ निर्माणसँग सम्बन्धित फोहोर जस्तै बोरा, प्लास्टिक आदि जथाभावी फाल्न कडा निषेध गरिनेछ । ❖ निर्माणको क्रममा आयोजना स्थल सफा राख्न उचित फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरिनेछ ।	स्थानीय स्तरमा	निर्माण चरण	२०,०००	प्रस्तावक
	लैंगिक तथा असमान ज्याला सम्बन्धी सवाल	❖ निर्माण व्यवसायीले स्थानीय महिला, आदिवासी जनजाति, जोखिमयुक्त समुदाय, दलित आदि समुहलाई आयोजना निर्माणको क्रममा समान सहभागिता गराई, बराबर ज्याला प्रदान गर्नेछन् साथै ज्यालामा लिंगका आधारमा भेदभाव गरिने छैन ।	आयोजना स्थल/ निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	बालश्रम प्रयोग सम्बन्धी सवाल	❖ प्रस्तावित आयोजनाले बालबालिकालाई काममा संलग्न गराउने छैन । यदि गराएको खण्डमा कानुन बमोजिम सजायको भागिदार हुनेछ ।	निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	छरछिमेकको संरचना र जग्गामा पर्न सक्ने प्रभाव	❖ आयोजना निर्माणका क्रममा हुने ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण गर्नका लागि मेसिनहरूमा साइलेन्सर जडान देखि रातको समयमा काम गर्न रोक लगाइनेछ । यसका साथै निर्माण क्षेत्रलाई घेरा लगाई निर्माणजन्य सामग्री छरछिमेकको संरचना र जग्गा पर्न सक्ने प्रभावलाई कम	निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		गरिनेछ ।				
कृषियोग्य जमिनको नास		❖ आयोजना निर्माण गर्नका लागि प्रस्ताव गरिएको जग्गा सन् २०१५ देखि बाँझो रहेको हुनाले कृषि उत्पादनमा उच्च प्रभाव पर्नेछैन ।	निर्माण क्षेत्रमा	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
गुनासो व्यवस्थापन		❖ आपसि समझदारीमा विवाद सुल्झाइनेछ र सद्भाव कायम गर्न प्रयास गरिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र भित्र	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
ट्राफिक जाम		❖ पर्याप्त पार्किङको व्यवस्था गरिनेछ । ❖ ट्राफिक संकेतहरू राखिनेछ । ❖ रोड साइड पार्किंग निषेध गरिनेछ । ❖ दुर्घटनाहरू घटाउने स्पीड ब्रेकरहरू व्यवस्था गरिनेछ ।	होटल परिसर	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम		❖ तालिम प्राप्त र दक्ष कर्मचारी नियुक्त गरिने छ । ❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE- Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गर्नुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिने छ । ❖ प्राथमिक उपचार किटको व्यवस्था गरिनेछ	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	३,२०,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		❖ आपतकालिन निकासी योजनाको जानकारी स्टोर कोठा, भान्सा, लबी र अन्य स्थानहरू राखिनेछ ।				
	संक्रमक रोगको विस्तार सम्बन्धी सवाल	❖ प्रत्येक पाहुना कोठाहरू सफा तथा सेनिटाइज गरिनेछ । ❖ यदि कसैलाई संक्रमण भई हालेमा निजलाई निको नहुन्जेल कामबाट छुट्टी दिईनेछ । साथै उपचारको लागि प्रबन्ध गरिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक
	खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर	❖ होटलले उपभोक्ताहरूलाई स्वस्थ खाना आपूर्ति गर्नुका साथै नेपाल सरकारले तोकेको खाद्य सम्बन्धी गुणस्तर मापदण्ड तथा खाद्य ऐन, २०२३ को पूर्ण रूपले पालना गर्नेछ । ❖ यसको लागि प्रत्येक दिन विहान Breakfast सुरु हुनु पूर्व होटलको CEO को अध्यक्षतामा मुख्य सेफ, किचेन व्यवस्थापन विभाग र होटलको फुड टेक्नोलोजिष्ट सम्मेलीत सिमितिबाट Mgf. Date, exp. Date, प्रयोग गरिएको मसला, तेलको शुद्धता र इन्प्रेडियनहरू अनुगमन गरिनेछ । ❖ भान्सामा काम गर्ने कर्मचारीहरूको सुरक्षा तथा	होटलको भान्सा, रेष्टुरेन्ट, डाइनिङ क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>खाद्यान्नको गुणस्तर कायम गर्ने प्रयास गरिनेछ । उचित पोशाकको व्यवस्था गरिनेछ ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ खाद्यान्नको लागि प्रयोग हुने उपकरण तथा भाँडाहरू सफा र सेनिटाइज गरी प्रयोग गरिनेछ । प्रत्येक प्रयोग पछि भाडाहरूको सरसफाइ कायम गरिनेछ । ❖ खाना पकाउन प्रयोग गरिने पानी राष्ट्रिय खानेपानी गुणस्तर मापदण्डको प्रावधान बमोजिमको गुणस्तरको प्रयोग गरिनेछ । ❖ म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिनेछ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता गर्ने गरिनेछ भने बाँकी सामग्रीलाई सोको प्रकृति अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ । 				
	होटलमा प्रयोग गरिने सरसफाई सामग्रीको व्यवस्थापनको	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलमा वातावरण मैत्री लुगा धुने डिटर्जेन्ट तथा साबुन प्रयोग गरी वातावरणीय प्रभाव कम गरिनेछ । 	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	सवाल					
	होटलको लाइटिङले पार्ने प्रभाव	<p>कोठाको उज्यालो बाहिर ननिस्कियोस भन्नाको लागि कोठाहरूमा गाढा पर्दा (blackout curtain) प्रयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । छिमेकी क्षेत्रमा प्रकाश फैलन रोक्न बाह्य बत्तीहरू ढल्कने दिशामा (downward-facing) वा छायांकित ढाँचामा जडान गरिनेछ । खुला स्थान र पार्किङ क्षेत्रहरूमा गति संवेदक (motion sensor) वा समय निर्धारण प्रणाली (timed lighting system) जडान गरिनेछ । रातिको १० बजेपछि अनावश्यक बत्तीहरू निभाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।</p> <p>❖ होटलमा लाइटिङको प्रभाव कम गर्न भवन निर्माण गर्दा Toughened glass को प्रयोग गरिनेछ जसले भित्रको प्रकाशलाई बाहिर जान नदिन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । यसमा प्रयोग गरिने Reflective coating वा Tinted surface ले भित्रको कृत्रिम प्रकाश बाहिर जान नदिई कोठाभित्रको (privacy) कायम गर्दछ ।</p>	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि
	होहल्लाको सम्भावना	प्रस्तावित होटलमा आगन्तुक आउने क्रममा सवारी साधनको आवाज कम गर्न व्यवस्थित पार्किङको व्यवस्था गरिने छ ।	होटल क्षेत्र, जीतपुरसिमरा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ होटल

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	सम्बन्धी सवाल	प्रस्तावकले कोठाको वालमा Sound Proofing Material प्रयोग गरिनेछ जसको गर्दा एउटा कोठामा भएको होहल्लाले अर्को कोठामा असर गर्ने छैन। आगन्तुकहरू बिच झगडा भएमा वा गरेमा प्रहरीको जिम्मा लगाउने व्यवस्था रहने छ ।	उपमहानगरपालिका वडा नं. १ प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्र			प्रतिनिधि/ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
	विद्यमान पूर्वाधारमा दबाव सिर्जना	<ul style="list-style-type: none"> ❖ प्रस्तावित आयोजनाका लागि आयोजनले ऊर्जा आवश्यकता पूरा गर्न छुट्टै ट्रान्सफर्मर विद्युत प्राधिकरणबाट जोडिनेछ । ❖ यसका साथै पानीको आवश्यकता पूरा गर्न भूमिगत पानी, उपमहानगरपालिकाबाट वितरित खानेपानी, आकाशे पानी संकलन गरी सञ्चालन गरिने छ र आयोजना क्षेत्रमा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन गर्न 3R सिद्धान्तको प्रयोग व्यवस्थापन गरिनेछ र स्थानीय निकायसँग समन्वय गरी व्यवस्थित तरिकाले फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ । 	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक/ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
	आगन्तुकहरूको सुरक्षा सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोजना क्षेत्र पर्खालले घेरिनेछ र गेटमा सुरक्षा गार्डको प्रावधान रहनेछ, तसर्थ अवैधानिक कार्य हुने सम्भावना कम छ । यस बाहेक, अवैध प्रवेश र गैरकानूनी क्रियाकलाप निगरानीको लागि मुख्य प्रवेशद्वार, लबी, 	आयोजना क्षेत्र वरपर	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		रेस्टुरेन्ट आदिमा सीसीटीभी क्यामेरा राखिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्र र लबी, रिसेप्शन आदिमा सुरक्षा हटलाइन नम्बरहरू (नजिकको प्रहरी चौकी) प्रदर्शन गरेर राखिनेछ छ । होटलको वरपर सडक लाईटको व्यवस्था गरिनेछ ।				
	स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी सवाल	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलबाट उत्सर्जित फोहोरमैलालाई स्रोतमा नै तीन R (Reduce, Reuse, Recycle) को सिद्धान्त अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ । यसका साथै ठोस फोहोर तोकिएको स्थानमा मात्र संकलन गरिने र जथाभावी फोहोर फाल्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ । ❖ ढल र पाइपबाट चुहावट नियन्त्रण गर्न समय समयमा ढल निकास मर्मत गरिनेछ । ❖ जोखिम क्षेत्र जस्तै उच्च आवाज क्षेत्रमा र फोहोर सम्बन्धी काममा संलग्न कामदारहरूका लागि आवधिक चिकित्सा जाँच र कर्मचारीहरूलाई स्वास्थ्य बीमाको व्यवस्था गरिनेछ । ❖ नियमित अन्तरालमा निस्कने फोहोर पानीको आधिकारिक 	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	७०,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि/ स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		<p>प्रयोगशालामा परीक्षण गरिनेछ र बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ।</p> <p>❖ आयोजना परिसर र भान्सामा नियमति रूपमा पारदर्शिता कायम गरी भान्सा तथा पकाउने क्षेत्रमा सरसफाई कायम गरिनेछ र आगामी दिनहरूमा पनि स्वच्छता कायम गर्न नियमित सरसफाइ कायम गरिने छ ।</p>				
	कामदारको स्वास्थ्य र सुरक्षा सम्बन्धी मुद्दाहरू	<p>❖ जोखिमपूर्ण पक्षहरूमा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (मास्क, हेलमेट, ग्लोभ्स, PPE – Personal Protective Equipment आदि) प्रदान गरिनुका साथै होटलमा काम गर्ने हरेक कामदारको दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गरिनेछ ।</p>	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि
	गुनासो व्यवस्थापन	<p>❖ Grievance redress committee, गुनासो सुन्ने अधिकारी, मुख्य प्रवेशद्वार तथा लबीमा गुनासो पेटिका राखिनेछ भने विद्युतीय माध्यम जस्तै ईमेल, वेबसाइट मार्फत पनि गुनासो सङ्कलन गरिनेछ।</p>	आयोजना क्षेत्र भित्र	सञ्चालन चरण	६०,०००	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	पौडी पोखरीको सुरक्षा सम्बन्धी सवाल	❖ आयोजनले प्रस्तावित होटल सञ्चालन गर्दा पौडी पोखरीमा सुरक्षाका दृष्टिकोणले आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछ । पौडी पोखरीमा उपमहानगरपालिकाबाट वितरित धाराको पानी प्रयोग गरिनेछ साथै यस क्षेत्रको नियमित सरसफाईको काम गरिनेछ । जसले गर्दा पर्यटकमा रोग फैलने सम्भावना न्यून रहन्छ ।	पौडी पोखरी क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, होटल प्रतिनिधि
जैविक वातावरण	शहरी सौन्दर्यताको सवाल	❖ आयोजनाले आफ्नो परिसर वरपर हरियाली कायम त्यस क्षेत्र आसपासका समुदायसँग मिलेर वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी भई हरियाली कायम गर्न सहयोग पुर्याउनेछ । ❖ आयोजना क्षेत्रको सौन्दर्य कायम गर्न होटलले Greenary Plan बनाएर स्थानीय टोल विकास समिति र महानगरपालिकासंगको समन्वयमा बाटोको छेउछाउ स्थानीय प्रजातिका बोटबिरुवा वृक्षारोपण गर्नेछ भने होटल भित्रको सजावटका लागि Snake Plant, rubber plant, philodendron, Piece Lilly, Dwarf umbrella tree, Money Plant, bamboo palm, Fiddle-leaf fig, Mimosa Tree & money Plant जस्ता Indoor Plant हरूको व्यवस्था गरिनेछ ।	होटल परिसर वरपर, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	२,००,०००	प्रस्तावक/ होटल प्रतिनिधि स्थानीय सरकार/ जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	थानीमाई सामुदायिक वनमा जैविक विविधतामा पर्ने	❖ आयोजनाले सामुदायिक वन संरक्षण तथा विकासका लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति तथा स्थानीय प्रकृति संरक्षणमा संलग्न कल्वलाई वार्षिक आर्थिक सहयोग गर्नेछ ।	थानीमाई सामुदायिक वन क्षेत्र	सञ्चालन चरण	२,५०,०००	प्रस्तावक
भौतिक वातावरण	वायु प्रदुषण	❖ निर्माण सामग्री जस्तै बालुवा, सिमेन्ट भण्डारण गर्दा होस् वा ढुवानी गर्दा प्लास्टिक वा त्रिपालले छोपिनेछ । ❖ डिजेल जेनेरेटरको प्रयोग विद्युत प्राधिकरणबाट बिजुली कटान भएको स्थितिमा मात्र हुनेछ ।	निर्माण स्थल	निर्माण चरण	१०,०००	प्रस्तावक/
	ट्राफिक जाम	❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिने छ ।	होटल परिसर	निर्माण चरण	-	प्रस्तावक
	निर्माण सम्बन्धित गतिविधिहरूको कारण ध्वनि प्रदुषण	❖ उच्च आवाज निकाल्ने उपकरण दिनको समयमा मात्र चलाइने । ❖ कम ध्वनि उत्सर्जन/साइलेन्सर जेनेरेटर जडान गर्ने र ध्वनि इन्सुलेसन प्रयोग गर्नुका साथै डिजल जेनेरेटरको प्रयोग पावर काटिएको अवधिमा मात्र गर्ने ।	निर्माण क्षेत्र	निर्माण चरण		प्रस्तावक/

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ठोस/अर्धठोस फोहोर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फोहोरको वर्गिकरण (Segregation of waste) गरी फोहोरलाई जैविक (organic) र अजैविक (inorganic) गरी छुट्याइने छ । तीन R को सिद्धान्तहरू प्रयोग गरी प्रत्येक विभागमा छुट्टाछुट्टै रडको डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ । ❖ होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई Green and Clean City Pvt.Ltd सँग सम्झौता गरी व्यवस्थापन गरिनेछ । ❖ ४० माइक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक (polyethylene) झोला र प्लास्टिकका फूलका गुच्छाको प्रयोग प्रतिबन्ध गरिनेछ । 	होटल क्षेत्र, स्थनीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक
	ट्राफिक जाम	<ul style="list-style-type: none"> ❖ सवारी साधन पार्किङ्गका पर्याप्त ठाँउको व्यवस्था गरिएको छ । ❖ सवारी संकेतहरू जस्तै 'No Roadside Parking', 'Way to Hotel' र 'No Parking' इत्यादि दृष्टिकोण सडकमा स्थापना गरिनेछ । दुर्घटना कम गर्न स्पीड ब्रेकरको प्रावधान गरिनेछ । होटल वरपर Street Light को व्यवस्था गरिनेछ । 	आयोजना क्षेत्र वरपर	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	पार्किङ्ग क्षेत्रको सवाल	❖ प्रस्तावित आयोजनाले आफ्नै परिसरमा पर्याप्त पार्किङ्गको व्यवस्था गर्नेछ । आयोजनाले ५१ वटा जेनरल कार पार्किङका साथै १० वटा VIP कार पार्किङको सुविधा रहेनेछ ।	होटल परिसर	खुल्ला पार्किङ्गको व्यवस्था गरेर	-	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार
	वायु प्रदुषण	❖ डिजल जेनरेटरको खरीद गर्दा नेपाल सरकारद्वारा निर्धारित मापदण्ड पालना गरे नगरेको हेरेर मात्र गर्ने । ❖ डिजल जेनरेटरको स्ट्याक उचाइ (Stack Height) प्रयाप्त कायम गरेर ।	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	३,००,०००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	ध्वनि प्रदूषण	<p>❖ होटलमा ध्वनि उत्पन्न हुने स्रोत (जेनेरेटर, पम्प आदि) मा नै sound absorber, sound damping राखिनेछ भने जेनेरेटर आयत गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड भित्रको मात्र आयत गरिने छ । होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिनेछ जसले गर्दा कोठा भित्रको आवाज बाहिर जाने छैन । उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिनेछ</p> <p>❖ उच्च आवाज क्षेत्रमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई पर्याप्त रूपमा सुरक्षा उपायहरू इयर मफ्स/इयरप्लगहरू प्रदान गरिनेछ र थप हुने कर्मचारीहरूलाई पनि प्रदान गरिनेछ । होटल क्षेत्र र वरपर हर्नलाई कडाइका साथ प्रतिबन्ध लगाइएको र त्यस्ता संकेतहरू होटल परिसरमा राखिने छ।</p>	होटल भित्र	सञ्चालन चरण	६०,०००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ होटलमा सम्भावित आगोको जोखिमबाट बचन आगो निभाउने उपकरण वाटर हाईड्रिन्ट, फायर एक्सटिग्विशर (fire extinguisher) र पानी स्प्रिंकलर (water sprinkler) प्रत्येक तल्लामा राखिएको छ साथै आपतकालिन ढोकाको व्यवस्था गरिनेछ । ❖ होटलमा सम्भावित विपद्को सामना गर्न पूर्व-तयारीको योजना बनाइनेछ जसमा भूकम्प, आगलागी तथा अन्य प्राकृतिक र मानव-निर्मित विपद्को समयमा होटलका सबै तल्लाहरूमा पब्लिक एड्ज्रेस (PA) सिस्टम जडान गरिने छ जसले तुरुन्तै भूकम्प वा आगलागीको अलर्ट, मार्ग निर्देशन र सुरक्षा उपायहरू जानकारी दिन्छ । ❖ होटलको निर्माणका क्रममा Fire Alarm System र Emergency Notification System जडान गरिने छ जसमा अलार्म सिस्टमले आगलागीको सिग्नलको लागि आगोको अलार्म प्रणाली र भूकम्पको स्थिति जनाउने वाइब्रेशन/अलर्ट सिस्टम जडान गरिने छ साथै होटलको लवि, रिसेप्सन, किचेन, रेष्टुरेन्ट र प्रत्येक तल्लाको बिच भागमा display screens (जस्तै: LCD, LED डिस्प्ले) प्रयोग गरेर आपतकालीन मार्गदर्शन गरिने छ । 	आयोजना क्षेत्र भित्र	निर्माण तथा सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	भूमिगत पानीको मात्रामा हास	❖ भूमिगत पानी प्रयोग गर्न होटलले सम्बन्धित निकायबाट भूमिगत पानी निकाल्ने अनुमति लिनेछ । होटलले भूमिगत पानीको प्रयोग कम गर्न, उपमहानगरपालिकाद्वारा वितरित खानेपानीको प्रयोग गरिनेछ र वैकल्पिक माध्यमको रूपमा आकाशे पानी संकलन प्रणाली जडान गरिने छ यसका साथै भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि ३ वटा १ मि. अर्धव्यास ५ मिटर गहिरो रिचार्ज पिट निर्माण गरिने छ । आयोजना क्षेत्रमा थप भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय गरी भूमिगत पानीको पुनःभरण उपयुक्त स्थानको पहिचान गरी रिचार्ज पोखरी निर्माण गर्नेछ ।	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरण	५०,०००	प्रस्तावक/स्थानीय सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	तरल फोहोर व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोजना स्थलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिनेछ जहाँ STP बाट फोहोरपानी शुद्धीकरण गरिनेछ । ❖ उक्त प्रणालीमा फोहोरपानीको प्रभावकारी ट्रिट्मेन्टमा भौतिक, रासायनिक र जैविक विधिहरूको संयोजनबाट ठोस, जैविक तथा रासायनिक पदार्थ हटाइन्छ र होटल भित्र आफ्नै प्रशोधन प्लान्टमा प्रशोधन गरी अन्तिममा सार्वजनिक ढलमा मिसाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टसँग सम्बन्धी मापदण्ड २०६९ भित्र भए पश्चात बगैँचामा प्रयोग गरिनेछ । ❖ फोहोर ड्रेनेजको वार्षिक जाँच तथा मर्मत गरिनेछ । 	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	१,००,०००	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
	प्लास्टिकजन्य फोहोरको व्यवस्थापन	❖ आयोजनाले प्लास्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोग कम गर्न कपडा झोला प्रयोगमा ल्याइनेछ । साथै प्याकेजिड सामग्रीबाट उत्पन्न हुने प्लास्टिकजन्य फोहोरहरूलाई उपमहानगरसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गरिने छ । होटलले प्लास्टिक झोला/प्लास्टिकका पुष्पगुच्छा सम्बन्धी व्यवस्था पुनरावलोकन गरी पालना गर्ने प्रतिवद्धता रहेको छ । होटलमा प्रयोग गरिने मिन्डरल वाटर रिफिल गरिने छैन र प्लास्टिक झोलाहरू कम गरिने छ र यदि प्रयोग गर्नु पर्ने भएमा ४० माईक्रोन भन्दा कमको प्लास्टिक झोला निषेध गरिनेछ ।	होटल परिसर	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक, स्थानीय तह/ प्रदेश सरकार
रासायनिक वातावरण	इलेक्ट्रोनिक फोहोर	❖ होटलमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रोनिक सामान जस्तै ट्युबलाइट, बल्ब, ब्याट्री, पानी तान्ने मेशिन, फ्रिज, कपडा धुने मिसिन (Washing Machine), वातानुकूलित (Air Conditioning) आदि बिग्रिएको या काम नलाग्ने खण्डमा कवाड व्यापारीलाई पठाइने छ ।	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक
	रसायनको लिकेज	होटलको निर्माण र सञ्चालन चरणमा होटलमा प्रयोग हुने गाडीबाट ईन्धन तेल र ग्रीस, मेशिनरीबाट तेलको चुहावट	होटलमा	सञ्चालन चरण	-	प्रस्तावक

विषयगत क्षेत्र	प्रभावहरू	वातावरण संरक्षणका उपायहरू	कार्यान्वयन हुने स्थान	कार्यान्वयन हुने समय	अनुमानित रकम ने.रु	कार्यान्वयनको जिम्मेवारी
		आदि गतिविधिहरू रोक्न गाडी र मेशिनरी सामग्रीको समय समयमा मर्मत गरिनेछ ।				
सांस्कृतिक वातावरण	सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन हुने	❖ स्थानीय परम्परा जोगाउन आयोजनाले स्थानीय निकायसँग समन्वयन गरी जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्नेछन् । आफ्नै मौलिकता, धर्म, संस्कृति जोगाउने खालका कार्यक्रम गरिनेछ ।	होटल क्षेत्रमा, स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	१०,०००	प्रस्तावक/स्थानीय निकाय
	पर्व परम्परा, रितिरिवाजमा पर्ने प्रभाव	❖ स्थानीय क्षेत्रमा आफ्नो परम्परा पर्व बचाउन पर्छ भन्ने तथा आफ्नो पर्व रितिरिवाज मानेर आफ्नो पहिचान बनाउन पर्ने जस्ता जनचेतना फैलाइनेछ । धार्मिक संस्था र वडा कार्यालयसंग मिलेर प्रोत्साहनको कार्यक्रम पनि गरिने छ ।	होटल क्षेत्रमा, स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण	४०,०००	प्रस्तावक/स्थानीय निकाय
	धार्मिक सहिसुणतामा पर्न सक्ने प्रभाव	❖ यस होटलमा कुनै पनि धर्म मान्नेहरू प्रति निषेध गरिने छैन सबै धर्मालम्बिहरूलाई समान व्यवहार तथा सम्मानजनक व्यवहार गरिने छ ।	होटल क्षेत्रमा, स्थानीय स्तरमा	सञ्चालन चरण		प्रस्तावक/स्थानीय निकाय

८.४ वातावरणीय व्यवस्थापन एकाइ

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय व्यवस्थापन योजना विभिन्न चरणहरूमा आयोजना सञ्चालनको क्रममा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बद्ध हुने विभिन्न पक्षहरूसँगको सम्बन्धहरू देखाउन तयार गरिएको छ, जसले मौजुदा ऐन तथा नियमको अनुपालन गर्दछ। वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयनको जिम्मेवारी समग्रमा प्रस्तावकको रहेको छ। वातावरण व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न प्रस्तावकद्वारा वातावरण व्यवस्थापन एकाइ स्थापना गरिनेछ। वातावरण व्यवस्थापन एकाइले वातावरण व्यवस्थापन योजनाको कार्यान्वयन र अनुगमनलाई नियन्त्रण गर्दछ।

८.५ अनुमान लगतको सारांश

यस अध्यायमा उल्लेख गरिएका न्यूनीकरणका उपायहरू कार्यान्वयन गर्न केहि लगत अनुमान गरिएको छ।

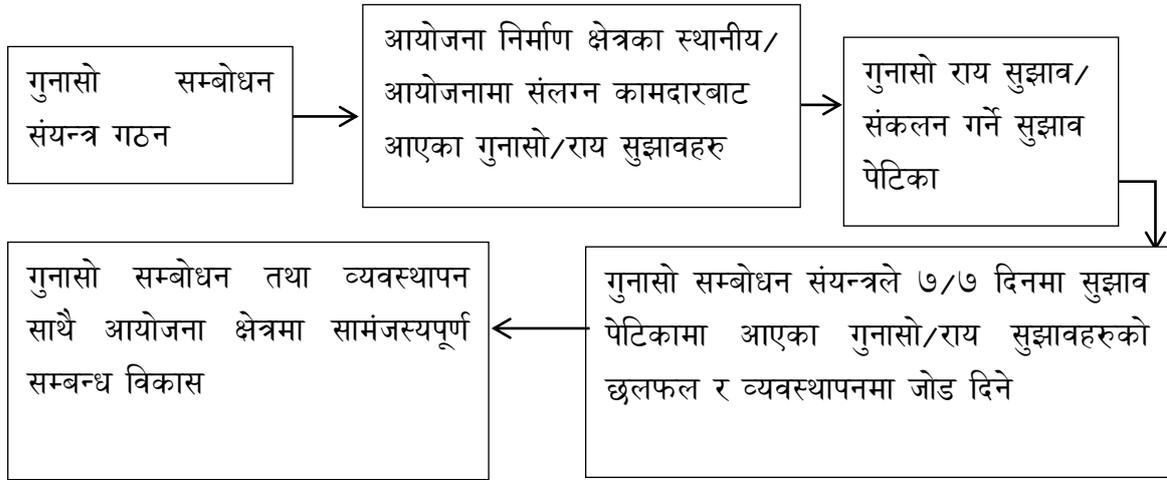
तालिका नं. ५०:सकारात्मक प्रभावहरू बढोत्तरीका र नकारात्मक प्रभावहरू न्यूनीकरणका उपायहरूका लागि अनुमानित रकम

सि.नं.	खर्च गरिने क्रियाकलापहरू	अनुमानित रकम (ने.रु)	कैफियत
सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण			
१.	स्थानीयको प्राविधिक सीपमा अभिवृद्धिको लागि कामको बेला तालिमको व्यवस्था	१,००,०००/-	एक पटक खर्च निर्माण / समयमा अवधिको
२.	व्यवसायजन्य सुरक्षा र स्वास्थ्य जोखिम	३,५५,०००/-	निर्माण तथा सञ्चालन चरण
३.	सुरक्षा सम्बन्धि मुद्दाहरू (First Aid Kits, आवधिक स्वास्थ्य जाँच	२,००,०००/-	वार्षिक खर्च
३.	आयोजना क्षेत्र आसपास स्वास्थ्य र सरसफाई	७०,०००/-	निर्माण चरण तथा सञ्चालन
५.	यातायातमा अवरोध(ट्राफिक व्यवस्थापन)	१,००,०००/-	निर्माण अवधि भर
६.	गुनासो व्यवस्थापन	६०,०००/-	वार्षिक खर्च
७.	सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक वातावरणमा परिवर्तन तथा पर्व परम्परा, रितिरिवाज सम्बन्धी जनचेतना	५०,०००/-	वार्षिक खर्च
जैविक वातावरण			
१.	शहरी सौन्दर्यता व्यवस्थापन तथा वृक्षारोपण	२,००,०००/-	एक पटक खर्च
२.	थानीमाई सामुदायिक वन जैविक	२,५०,०००/-	वार्षिक खर्च

	विविधता संरक्षण		
भौतिक वातावरण			
१.	निर्माण सामग्री थुपार्ने क्षेत्र, आदिको स्थापना तथा सञ्चालनको सरसफाई तथा पुर्नस्थापना	३०,०००/-	एक पटक खर्च
२.	ठोस फोहोर इलेक्ट्रोनिक तथा अर्धठोस/व्यवस्थापन सम्बन्धी	१,००,०००/-	वार्षिक खर्च
३.	प्रकोप/विपद् जोखिम व्यवस्थापन	१,००,०००/-	
४.	तरल फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी	१,००,०००/-	वार्षिक खर्च
५.	भूमिगत पानी पुनःभरणका लागि रिचार्ज पोखरी	२०,००,०००/-	एक पटक खर्च
६.	वायु तथा ध्वनि प्रदुषण	३,००,०००/-	वार्षिक खर्च
कूल वातावरणीय व्यवस्थापन रकम मात्र		४०,१५,०००/-	वातावरणीय व्यवस्थापन रकम

गुनासो सम्बोधन/सुनुवाई संयन्त्र

आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन क्रममा विभिन्न समस्या आउन सक्छन्, जसमा स्थानीय पूर्वाधार (पानी, खाद्य सामग्री) मा चापका कारण स्थानीयहरूको अवरोध, बाल श्रमको मुद्दा, महिला र पुरुषबिच असमान ज्यालादरको विषय आदि पर्दछन् । आयोजनाबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावबारे प्रत्यक्ष प्रभाव क्षेत्रका बासिन्दा र सरोकारवालाहरूले उठाएका जायज माग, गुनासो वा उजुरी दर्ता गर्न सक्नेछन् । आयोजना संचालनबाट प्रभावित कुनै व्यक्ति वा समुहले दिएको उजुरीलाई गुनासो वा उजुरीको रूपमा लिन सकिन्छ र त्यस गुनासोलाई सम्बोधन तथा उजुरीलाई दर्ता गर्न सकिन्छ । गुनासो सम्बोधन संयन्त्रद्वारा गुनासोहरू सुन्ने, कारणहरू पत्ता लगाउने तथा ती गुनासोलाई प्रभावकारी ढङ्गले सम्बोधन गरिनेछ । गुनासोहरूको सुनुवाई र समाधान गर्न निम्न व्यवस्था मिलाईने छ ।

चित्र १० गुनासो सम्बोधनको Flow Chart

क. निर्माण व्यवसायी

निर्माण व्यवसायी आयोजना क्षेत्रमा आफैले गर्न सक्ने सामाजिक गुनासाहरुको न्यूनीकरणका उपायहरु कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवार हुनेछन् । व्यवसायिक सुरक्षा, स्थानीय श्रमिकलाई रोजगारीमा संलग्नता, स्वास्थ्य र सरसफाईका उपायहरु निर्माण व्यवसायीले कार्यान्वयन गर्न सक्ने उपायहरु हुन् । निर्माण चरणमा आयोजना स्थलमा नै गुनासो सुनुवाइको व्यवस्था गरिनेछ ।

ख. जिल्ला स्तरीय निकायहरु (Line Agencies)

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३६ को उपदफा (१) बमोजिम कसैले यस ऐन विपरीत संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृत नगराई वा स्वीकृत प्रतिवेदनको विपरीत हुने गरी प्रस्ताव कार्यान्वयन गरेमा वा यस ऐन विपरीत हुने कार्य गरेमा वा गर्न लागेमा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारी समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ । उपदफा (२) कसैले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम, निर्देशिका वा मापदण्ड विपरीत प्रदूषण गरेको वा जोखिमपूर्ण पदार्थ निष्कासन गरेको वा कुनै दुर्घटनाजन्य प्रदूषणका कारणबाट कुनै व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायलाई कुनै हानी नोक्सानी पुग्न गएमा त्यस्तो कार्यबाट पीडित व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायले आफूलाई पुग्न गएको क्षति बापत सम्बन्धित निकाय समक्ष क्षतिपूर्ति भराई पाउन निवेदन दिन सक्नेछ । (३) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम परेको निवेदनका सम्बन्धमा छानबिन तथा जाँचबुझ गर्दा निवेदकलाई हानी

नोकसानी भएको ठहरेमा क्षतिको यकिन गरी त्यसरी हानी नोकसानी पुर्याउने व्यक्ति, संस्था वा प्रस्तावकबाट पीडित व्यक्ति, संस्था वा स्थानीय समुदायलाई मनासिब क्षतिपूर्ति भराइदिनु पर्नेछ। उपदफा (४) नेपाल सरकारको कुनै निकाय वा नेपाल सरकारको स्वामित्व र नियन्त्रणमा रहेको संस्थाले प्रदूषण गरी क्षति पुगेको विषयमा परेको निवेदन सम्बन्धमा छानबिन गर्न नेपाल सरकारले मनोनयन गरेका तीनजना विज्ञ रहेको समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसको आधारमा उपदफा (३) बमोजिम क्षतिपूर्ति भराई दिनु पर्नेछ । उपदफा (५) प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कुनै निकाय वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको स्वामित्व र नियन्त्रणमा रहेको संस्थाले प्रदूषण गरी क्षति पुगेको विषयमा परेको निवेदन सम्बन्धमा छानबिन गर्न प्रदेश सरकारले मनोनयन गरेका तीनजना विज्ञ रहेको समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिसको आधारमा उपदफा (३) बमोजिम क्षतिपूर्ति भराई दिनु पर्नेछ । उपदफा (६) यस दफा बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्ने आधार र अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

यसका साथै दफा ३७ को उपदफा (१), दफा ३५ बमोजिम भएको जरिवाना उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले स्थानीय तहबाट भएको जरिवाना उपर सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा र नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारका अन्य निकाय वा अधिकारीबाट भएको जरिवाना उपर सम्बन्धित उच्च अदालतमा पैतीस दिनभित्र पुनरावेदन गर्न सक्नेछ । (२) दफा ३६ बमोजिम क्षतिपूर्ति निर्धारण सम्बन्धमा भएको निर्णय उपर चित्त नबुझ्ने पक्षले पैतीस दिनभित्र सम्बन्धित उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ ।

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयारीको क्रममा आयोजनासँग सम्बन्धित राय सुझाव तथा गुनासो संकलन स्थानीय तहबाट गरिनेछ । गुनासो सम्बोधन संयन्त्र सामान्यतया दुई किसिमका हुने गर्दछन्: निर्माण चरणमा निजि संरचना तथा जग्गा अधिग्रहणको सवालमा सिर्जना हुने गुनासो र सञ्चालन चरणमा हुने अवरोध वा अशान्ति सम्बन्धी गुनासो हुने गर्दछन्। यस आयोजनको हकमा आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन हुने स्थान जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा रहेको छ । आयोजना प्रभावित व्यक्तिले वडा, उपमहानगरपालिका र अदालत वा दुवैमा गुनासो सम्बोधन गर्न सक्नेछन् । आयोजनाले प्रभाव पारेको खण्डमा उचित क्षतिपूर्ति तथा प्रभाव न्यूनीकरणको उपाय नपाएमा आयोजना प्रभावित व्यक्तिले अदालतमा अपिल गर्न सक्छन् । प्रभावितहरुले सार्वजनिक सूचना प्रकाशन भएको ३५ दिन भित्र उच्च अदालतमा अपिल गर्न सक्नेछन् । यस प्रस्तावको हकमा आयोजनाअन्तर्गत प्रस्तावकको स्वामित्वमा रहेको आफ्नै जग्गामा होटल निर्माण गर्नेछ ।

अध्याय ९: प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्दा अनुगमन गर्नु पर्ने विषय

वातावरणीय अनुगमनमा आयोजनको वास्तविक वातावरणीय प्रभावहरु निर्धारण गर्न तथ्यांकको व्यवस्थित संग्रहण, नियामक मापदण्डको साथ आयोजनाको अनुपालन र वातावरण संरक्षणको कार्यान्वयन र प्रभावकारिताको तह सामेल हुन्छ । वातावरण अनुगमन योजनाका लागि लाग्ने सम्पूर्ण खर्च प्रस्तावक स्वयंमले व्यहोर्ने छ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३९ को (१) र (२) बमोजिम वातावरणीय अनुगमन गरिने छ । वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७ को नियम ४५ (१) बमोजिम वातावरणीय अनुगमनको सम्पूर्ण जिम्मा प्रस्तावक आफैको हो र प्रस्तावकले प्रस्तावको निर्माण तथा सञ्चालन चरणमा सोबाट वातावरणमा परेको प्रभावको विषयमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति तथा पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयलाई बुझाउन पर्नेछ ।

आयोजनाको कार्यान्वयनबाट उत्पन्न हुन सक्ने वातावरणीय प्रभावहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य वन तथा वातावरण मन्त्रालय, प्रदेश सरकार, निर्माण व्यवसायी तथा आयोजनास्थित स्थानीय तहहरुको समन्वयमा गरिनेछ । वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७, नियम ४५(२) बमोजिम प्रभावहरुको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने क्रममा, वास्तविक प्रभाव उल्लिखित सीमा भन्दा अधिक मात्रामा पाइएमा प्रभावहरु कम गर्न वा नियन्त्रण गर्न आवश्यक उपायहरु अपनाइने छ । वातावरणीय अनुगमनका उद्देश्य निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

- ❖ कानुनले तोकेको सीमा भन्दा बढी मात्रामा प्रभाव पर्न नदिन ।
- ❖ वातावरणीय प्रभाव कम गर्न अपनाइएका उपाय वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए अनुसार कार्यान्वयन भएका छन् कि छैनन् भन्ने कुरा जाँचन ।
- ❖ सम्भावित वातावरणीय क्षतिबारे समयमै सचेत गराउन ।
- ❖ पहिचान तथा आँकलन गरिएका प्रभाव वास्तविकतासँग कति नजिक छन् भन्ने जानकारी लिन ।

९.१. अनुगमनका प्रकार

वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ अनुसार अनुगमन योजना र सूचकहरु, तालिका र जिम्मेवारी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा पहिचान गर्न आवश्यक छ । वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ ले अनुगमनका लागि तीन चरण प्रस्ताव गरेको छ, जसमा प्रारम्भिक अवस्थाहरुको अनुगमन, प्रभाव अनुगमन र नियमपालन अनुगमन पर्दछन् ।

क. प्रारम्भिक अवस्थाहरूको अनुगमन/आधारभूत अनुगमन (Baseline Monitoring)

प्रस्तावित प्रस्तावको निर्माण कार्य सुरु गर्नु भन्दा अगावै निर्माण स्थल र वरपरका आधारभूत वातावरणीय पक्षको सर्वेक्षण गरिने छ। यसले गर्दा अनुगमनको सिलसिलामा प्रारम्भिक अवस्थाहरूको तुलनामा वातावरणीय पक्षमा भएको परिवर्तन बारेमा थाहा पाउन सकिन्छ।

ख. प्रभाव अनुगमन (Impact Monitoring)

प्रस्ताव कार्यान्वयनबाट भएका वातावरणीय परिवर्तन पत्ता लगाउन आयोजना निर्माण र सञ्चालनका क्रममा त्यस क्षेत्रको जनस्वास्थ्य लगायत सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक अवस्थाका सूचकको मूल्याङ्कन प्रभाव अनुगमनले गर्दछ। प्रभाव अनुगमन वातावरणीय प्रभावको वास्तविक स्तर पहिचान गर्न र न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारिता पहिचानका लागि गरिन्छ। तसर्थ, प्रभाव अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अध्ययन आयोजना निर्माण चरणको अन्ततिर प्रस्तावित गरिन्छ।

ग. नियमपालन अनुगमन (Compliance Monitoring)

नियमपालन अनुगमन अन्तर्गत प्रस्तावकले वातावरण संरक्षण सम्बन्धि निर्धारित मापदण्डको पालना गरेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्न वातावरणीय गुणस्तरका विशेष सूचक वा प्रदूषणको अवस्था बारेमा आवधिक वा लगातार रूपमा अनुगमन गरी अभिलेख राखिने छ।

९.२. वातावरणीय अनुगमनका सूचक

अनुगमन पारदर्शी र विश्वासनीय तरिकाले स्थापित गर्न सूचकहरू प्रयोग गरी सम्पन्न गरिनेछ। धेरै जसो अनुगमनमा देखिएको प्रभावहरूको मात्रा पुष्टि गर्न र प्रभावहरूको प्रकृति, सीमा र सूचक परीक्षण गर्न र सरोकारवालाहरू प्राविधिक/सामाजिक विज्ञहरूले जिपिएसको साथ अवलोकन गरिएको स्थल/क्षेत्रको भौगोलिक सन्दर्भ प्रमाणित गर्दछ। अनुगमनमा प्रभाव पार्ने विशेष कारणमा प्रभाव विश्लेषण पनि समावेश हुनेछ। निम्न तालिकाले प्रमाणित सूचकहरूको समूह निर्दिष्ट गर्दछ जुन यस वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनामा अनुगमनको लागि प्रयोग गरिनेछ।

तालिका नं. ५१: अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू

अनुगमन गरिने क्षेत्र	अनुगमनका लागि प्रयोग गरिने सूचकहरू
जमिनको अस्थिरता, फोहोर व्यवस्थापन क्षेत्रहरू	<ul style="list-style-type: none"> जमिनको अस्थिरताको कारण प्रकृति साथै मानव निर्मित वस्तुहरूमा असर जग्गाको क्षेत्रफल (हे.) र सम्पत्तिमा प्रभाव बिग्रन व्यवस्थापनको लागि सुरक्षित क्षेत्रहरू
जल प्रदूषण, जलस्रोतहरू र तिनिहरूको प्रयोग	<ul style="list-style-type: none"> हानिकारक फोहोरहरूको असुरक्षित व्यवस्थापनको कारण जल प्रदूषणका घटनाहरू, पानीको गुणस्तर, pH निर्धारण, विवरण, टोटल सस्पेन्डेड सोलिड्स, टर्बिडिटी, अमोनिया, क्लोराईड, फलाम, नाईट्रेट, टोटल हार्डनेसको लागि प्रयोगशाला परीक्षणहरू
वायु र ध्वनि	<ul style="list-style-type: none"> प्रयोग गरिएका यान्त्रिक उपकरणहरूले गर्दा वायु प्रदूषणका घटनाहरू साथै निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा सवारी साधनहरूको कारण हुने ध्वनि प्रदूषणको विवरण/तथ्यांक विश्लेषण वायु मापन यन्त्र (AQM 09 device) को प्रयोग ध्वनि मापन यन्त्र ((Lutron Sound Level Meter)) को प्रयोग
आयोजना क्षेत्र आसपास सामाजिक आर्थिक विकास	<ul style="list-style-type: none"> जनसंख्या वृद्धि, आर्थिक र शैक्षिक तथ्याङ्क नयाँ बस्तीहरू/प्रकारहरू र जातीय समूहहरूको संख्या र स्थिति नयाँ व्यवसायहरूको स्थिति नयाँ सुविधाहरू र उपभोग्य सामग्रीहरूको संख्या र स्थिति

९.३. अनुगमनको विधि

उल्लिखित अनुगमनका सूचकहरूलाई कुन विधिहरूबाट अनुगमन गर्ने हो भनी यस उपखण्डमा उल्लेख गरिएको छ । अनुगमनका विधिहरूलाई तीन चरणमा विभाजन गरी व्याख्या गर्न सकिन्छ । ती यस प्रकार छन्:

९.३.१. निर्माण चरणको अनुगमन

निर्माण चरणको अनुगमनमा सञ्चालन भईरहेको आयोजनाले हुने वातावरणीय र सामाजिक संरचनामा पार्ने प्रभावहरू केन्द्रित गर्दछ । यसले वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनामा तोकिए बमोजिम अभ्यास, मापदण्ड, मान्यता र प्राविधिक समाधानहरू बमोजिम कार्य पालन भएको वा नभएको जाँच गर्नेछ । निर्धारित आवश्यकता अनुसार उचित ढङ्गले क्रियाकलापहरू व्यवस्थापन गरिएका छन् भने वातावरणीय क्रियाकलापको अनुगमन सबै कामहरूमा पर्याप्त

रूपमा लागु गरिएको छ भन्ने कुरालाई उल्लेख गर्नेछ। यसका साथै प्रस्तावकले आयोजनाको कारणले गर्दा भौतिक, जैविक, सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरणमा पर्ने प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष प्रभावहरूको आधारभुत तथ्याङ्क स्थलगत अध्ययनको क्रममा संकलन गरिएको छ। निर्माण चरणको अनुगमन कार्यहरूमा निम्न लिखित बुँदा समावेश हुनेछः

क. पानी, वायु तथा ध्वनि प्रदूषणः

आयोजनाबाट प्रभावित हुने स्थानको पानीको नमुना संकलन गरी प्रयोगशालामा pH निर्धारण, विवरण, टोटल सलिड्स, टर्बिडिटी, अमोनिया, क्लोराईड, फ्लाम, नाईट्रेट, टोटल हार्डनेसको निरीक्षण गरिनेछ। आयोजनाको निर्माण क्षेत्रमा वायु (AQM 09 device) को माध्यबाट पि.यम.१० पि.यम.२.५ र टोटल सस्पेन्डेड पार्टिकल्सको निरीक्षण गरिनेछ। ध्वनि गुणस्तरको लागि ध्वनि मापन यन्त्र (Lutron Sound Level Meter) को प्रयोग गरिनेछ।

- आयोजना क्षेत्रमा वृक्षारोपणको अनुगमनका लागि स्थलगत निरीक्षण, पहिले र पछिको फोटोग्राफ एक आपसमा तुलना गरिनेछ ।
- वातावरणीय संरक्षण, जनस्वास्थ्य र सुरक्षा तथा आयोजना क्षेत्र बाहिरबाट आउने मजदुरहरूको आवागमनसँग सम्बन्धित सामाजिक समस्याहरूको न्यूनीकरण भए/नभएको अनुगमन स्थलगत अवलोकन तथा स्थानीय जानकारहरूसँगको परामर्शबाट गरिनेछ ।
- श्रमिकहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षाहरू बारे उनीहरूसँग प्रत्यक्ष भेटेर सोधपुछ मार्फत गरिनेछ।
- प्रभावित समुदायहरूको कामदार र सर्वसाधारण दुवैको लागि स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धि प्रशिक्षण तथा तालिमको सञ्चालन भए/नभएको स्थलगत अवलोकन तथा सोधपुछबाट गरिनेछ ।

९.३.२. सञ्चालन चरणको अनुगमन

यस चरणको समयमा परामर्शदाताको समझौता र कार्यसूचीमा तोकिएको अवधिमा निम्न सूचाङ्कको आधारमा गरिनेछ । प्रदेश सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय अनुगमन सम्बन्धित तथ्याङ्कहरूको खोजी गरेर टिपोट गरिनेछ र निर्धारित प्रतिवेदनको ढाँचाहरू अवलोकन गरिनेछ । सञ्चालन चरणको अनुगमन कार्यहरूमा निम्न लिखित बुँदा समावेश हुनेछः

- भू-उपयोगमा हुने परिवर्तनलाई जि.आई.यस.बाट आयोजना क्षेत्रको भू-उपयोग निकाली पहिलेको तथ्याङ्कसँग रूजु गरिनेछ।

- आयोजना निर्माण तथा सञ्चालनले प्रस्तावित क्षेत्रमा जडूसंख्या वृद्धि तथा अव्यवस्थित बस्ती विकास तथा यातायात अवरूद्ध भए/नभएको पहिले र पछिको फोटोग्राफ एक आपसमा तुलना गरिनेछ, स्थलगत अवलोकन मार्फत साथै स्थानीयहरूको परामर्शबाट प्रमाणीकरण गरिनेछ।
- आयोजना निर्माणका लागि निर्माण गरिएका उत्खनन् क्षेत्रहरू, भण्डारण क्षेत्रहरू तथा श्रमिक शिविर क्षेत्रहरू पुनर्स्थापनाका लागि आयोजनाको आवश्यकता अनुसार सुधारात्मक उपायहरू गरे/नगरेको प्रमाणीकरण गरिनेछ।
- आयोजना क्षेत्रमा सरकारी संस्थाहरू/गैरसरकारी संस्थाहरूद्वारा संचालित सामुदायिक जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमहरूको सफलता/असफलताको मूल्याङ्कन स्थलगत अवलोकन तथा परामर्शबाट गरिनेछ।

९.४. अनुगमनको लागि समय तालिका

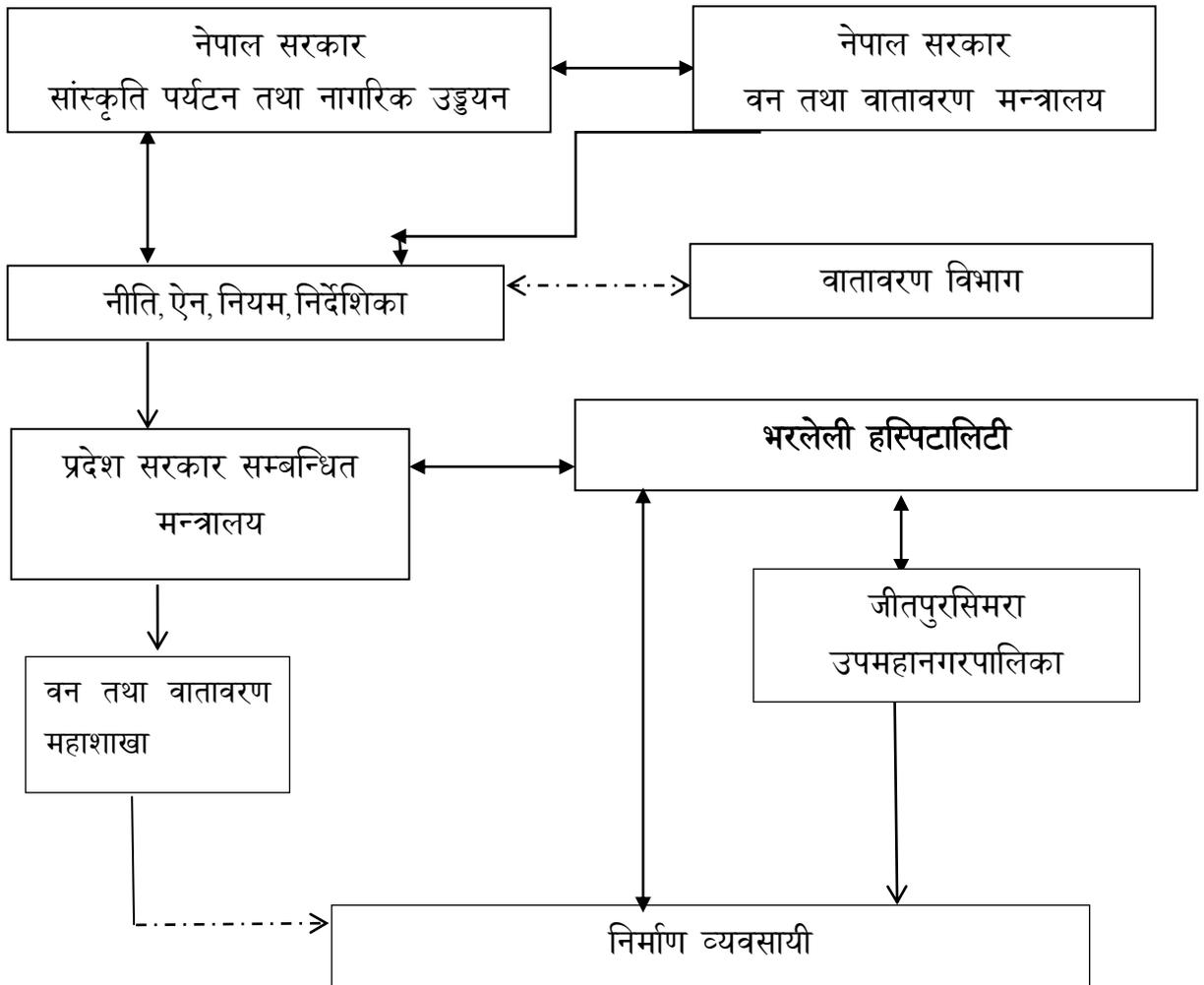
आयोजनासँग सम्बन्धित विभिन्न सूचकहरूलाई आयोजनाको निर्माण चरण तथा सञ्चालन चरणमा अनुगमन गर्नु पर्ने हुन्छ । प्रस्तावित आयोजनासँग सम्बन्धित निकायले आयोजनाको अनुगमन गर्न सक्नेछन् । यसका साथै आयोजना सञ्चालनमा आएपछि आयोजनाबाट वातावरणमा परेको प्रभावहरूको बारेमा प्रत्येक छ महिनामा स्वःअनुगमन गरी सोको प्रतिवेदन वन तथा वातावरण मन्त्रालय समक्ष पेस गर्न आवश्यक रहेको छ ।

९.५. अनुगमन गर्ने निकायहरू

यस खण्डले आयोजना कार्यान्वयनबाट हुने सम्भावित मुख्य मुद्दाहरूको बारेमा छलफल गर्छ र अनुगमन तालिका र जिम्मेवारी सहित न्यूनीकरणका उपायहरूको प्रस्ताव गर्दछ। प्रस्तावित आयोजनासँग सम्बन्धित वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गर्ने सम्बन्धित निकायहरू उल्लेख गरिएको छ ।

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ३९ को उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन तथा निरीक्षणको लागि जिम्मेवार निकाय सम्बन्धित मन्त्रालय वा विभाग हुनेछ। श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय तथा श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग अनुगमन तथा निरीक्षणको लागि जिम्मेवार निकाय रहेको छ। सोही दफाको उपदफा (२) बमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्रको वातावरण संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह पनि अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ। वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४५ को उप-नियम (१) बमोजिम प्रस्तावकद्वारा प्रत्येक ६ महिनामा

आयोजनाको प्रभावको विषयमा स्वःअनुगमन गरी सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय/विभागमा पेस गरिनेछ ।

चित्र ११ प्रभाव अनुगमनको लागि निकायगत संरचना खाका

९.६. अनुगमनको लागि अनुमानित रकम

वातावरणीय अनुगमनका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा अनुमानित बजेट रकम समेत विनियोजन गरी प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. ५२: प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रारम्भिक अवस्थाको अनुगमन						
प्रदुषित पानी तथा फोहोरमैला	ढल निकासीको संरचना, होटल वरपरका बासिन्दामा परेको प्रभाव	क्षेत्र अवलोकन, फोटोहरू,	होटल परिसर	वर्षमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
पानीको गुणस्तर	पानी निकास हुने ठाउँ अवलोकन, विभिन्न प्यारामिटरहरू	नमुना संकलन, प्रयोगशाला परीक्षण	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	६०,०००/-	प्रस्तावक
वायुको गुणस्तर	हावामा पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको परिमाण	AQM ०९, device बाट पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको २४ घण्टाको वायुको नमुना संकलन	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	४०,०००	प्रस्तावक
अर्थतन्त्रमा परिवर्तन	होटलमा संलग्न जनशक्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	दुर्घटनाहरूको प्रकार र क्षतिपुर्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक
होटल परिसरको सौन्दर्य कायम	वृक्षारोपण र बगैँचा	होटल परिसरको अवलोकन,	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक

तालिका नं. ५३: प्रभाव अनुगमन र नियमपालना अनुगमन

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
प्रभाव अनुगमन						
प्रदुषित पानी तथा फोहोरमैला	ढल निकासीको संरचना, होटल वरपरका बासिन्दामा परेको प्रभाव	क्षेत्र अवलोकन, फोटोहरू,	होटल परिसर	वर्षमा दुई पटक	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
पानीको गुणस्तर	पानी निकास हुने ठाउँ अवलोकन, विभिन्न प्यारामिटरहरू	नमुना संकलन, प्रयोगशाला परीक्षण	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	६०,०००/-	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
वायुको गुणस्तर	हावामा पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको	AQM ०९ device बाट पि.यम.१०, पि.यम.२.५ र टि.एस.पीको २४	आयोजना क्षेत्रमा	सञ्चालन चरणमा	४०,०००	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
	परिमाण	घण्टाको वायुको नमुना संकलन				उपमहानगरपालिका
अर्थतन्त्रमा परिवर्तन	होटलमा संलग्न जनशक्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	दुर्घटनाहरूको प्रकार र क्षतिपूर्ति	होटल परिसरको अवलोकन, छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा आवश्यकता अनुसार	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
होटल परिसरको सौन्दर्य कायम	वृक्षारोपण र बगैँचा	होटल परिसरको अवलोकन,	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा	जनशक्ति खर्च	प्रस्तावक, पर्यटन विभाग, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नियमपालन अनुगमन						
वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा सुझाइएको बढोत्तरी तथा न्यूनीकरणका उपायहरू पालना गरे नगरेको	वातावरणीय व्यवस्थापन योजनाले समावेश गरेका सम्पूर्ण उपायहरू	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरणमा दुई पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
						अन्तर्गत पर्यटन विभाग
प्रदुषण रोकथाम, पानी, वायु, ध्वनि	3R सिद्धान्तको अभ्यास, Treatment Plant को व्यवस्था	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	आयोजना क्षेत्र	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, वातावरण विभाग संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग
हरियाली व्यवस्थापन	वृक्षारोपण	अवलोकन	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत पर्यटन विभाग
विपद् जोखिम व्यवस्थापन	व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) को प्रावधान, सेप्टी नेटको व्यवस्था, कर्मचारीलाई आगोको खतराहरू बारे जानकारी,	स्थलगत अवलोकन/अन्तर्वार्ता/अध्ययन	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका

अनुगमनका प्रकार	अनुगमनका सूचक	अनुगमनको विधि	स्थान	समय	अनुमानित रकम (ने.रू.)	अनुगमन गर्ने निकाय
	आपतकालीन विकास र आगो निभाउने उपकरण					
स्थानीय रोजगारी	कर्मचारीहरूको संख्या	निरिक्षण तथा छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, प्रदेश अन्तर्गत श्रम तथा रोजगार कार्यालय
वयवसायजन्य स्वास्थ्य सुरक्षा	स्वास्थ्य जाँच, बिमा, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको प्रावधान	रेकर्डहरूको समिक्षा, कर्मचारीहरूसंगको छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, प्रदेश अन्तर्गत श्रम तथा रोजगार कार्यालय
गुनासो व्यवस्थापन	कर्मचारी तथा स्थानीयहरूको गुनासो भए/नभएको	स्थलगत अवलोकन, कर्मचारी तथा स्थानीयहरूसंगको छलफल	होटल परिसर	सञ्चालन चरणमा दुइ पटक	जनशक्ति खर्च	जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, होटलको उच्च व्यवस्थापन

अनुगमनका लागि अनुमानित लागत

होटल सञ्चालन भए पश्चात हरेक ६/६ महिनामा आफैले स्वा-अनुगमन गरी सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन पेस गरिनेछ। होटलले पानीको गुणस्तर, वायुको गुणस्तर र ध्वनिको स्तर जस्ता सूचकको मापन गर्नेछ। प्रत्येक वर्षका लागि यस्तो अनुगमनको जनशक्ति र अवधी तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ५४: वातावरणीय अनुगमनको लागि अनुमानित लागत

जनशक्ति	अवधि (दिन)
वातावरणविद्	वर्षको २ पटकका लागि
समाजशास्त्री	वर्षको २ पटकका लागि
जैविक विविधता विज्ञ	वर्षको २ पटकका लागि
क्षेत्र सहायक	वर्षको २ पटकका लागि
वायु, ध्वनि र पानीको गुणस्तर मापन	वर्षको २ पटकका लागि
स्टेशनरी, प्रिन्टिंग र अन्य खर्च	वर्षको २ पटकका लागि
यातायात ढुवानी खर्च	वर्षको २ पटकका लागि

अध्याय १०: वातावरणीय परीक्षण

१०.१. वातावरणीय परीक्षण

वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७ नियम १३ (१) बमोजिम प्रस्ताव वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको मितिले तीन वर्षमा यसको कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र कार्यान्वयन गरेको दुई वर्ष सम्म वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट यसको वातावरणीय परीक्षण गर्नु पर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । वातावरणीय परीक्षणले वातावरणको विगत र वर्तमान वातावरणीय अवस्था र न्यूनीकरणका क्रियाकलापलाई दर्शाउने कार्य गर्दछ । वातावरणीय लेखापरीक्षणको मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ❖ वातावरणको सुरक्षा गर्न र मानव स्वास्थ्यमा हुने जोखिमहरूलाई न्यूनीकरण गर्न ।
- ❖ वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनको हकमा वातावरणीय लेखा परीक्षणले वास्तविक वातावरणीय प्रभाव, पहिचान गरिएका प्रभावहरूको प्रभावकारिता, वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण र वृद्धि उपायहरूको प्रभावकारिता र अनुगमन संयन्त्रहरूको कार्यको मूल्याङ्कन गर्दछ ।
- ❖ सम्बन्धित राष्ट्रिय, स्थानीय र अन्तर्राष्ट्रिय कानून र नियमहरूको पालनलाई प्रमाणित गर्न ।

१०.२. वातावरणीय परीक्षणमा संलग्न संस्था

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणमा सामान्यता परीक्षक र परीक्षरत पक्ष संलग्न हुनेछन् ।

क) परीक्षक

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा १२ को उपदफा १ बमोजिम प्रस्तावित आयोजनाको लागि नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयले वातावरणीय परीक्षण गर्नेछ । वातावरणीय परीक्षणको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रस्ताव कार्यान्वयन सुरु भएको २ वर्ष भुक्तान भएको मितिले छ महिना भित्र प्रस्तावित आयोजनाको परीक्षण गर्नेछ । वातावरणीय परीक्षणको क्रममा आयोजना कार्यान्वयनबाट वातावरणमा परेको प्रतिकूल प्रभाव र वातावरणीय प्रभावहरूलाई कम गर्न अपनाइएका उपायहरू साथै उपायहरूको प्रभावकारीताबारे परीक्षण गरिनेछ । यसका साथै आयोजनाको वातावरणीय परीक्षण गर्ने क्रममा न्यूनीकरण वा आँकलन नभएका वातावरणीय प्रतिकूल प्रभावहरू उत्पन्न भएमा सो प्रभावहरूको समेत विश्लेषण गरी वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अद्यावधिक रूपमा राखिनेछ । वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा १२ को उपदफा २ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले अध्ययन गरिसके पछि वातावरणमा पर्ने प्रतिकूल प्रभाव न्यूनीकरण गर्न

अपनाइएको उपाय पर्याप्त भएको नदेखेमा त्यस्तो प्रतिकूल प्रभाव निराकरण वा न्यूनीकरण गर्न आयोजनालाई आदेश दिन सक्नेछ र सोही दफाको उपदफा ३ बमोजिम वन तथा वातावरण मन्त्रालयले दिएको आदेश कार्यान्वयन गर्नेछ।

ख) परीक्षित पक्ष

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको लागि परीक्षित पक्षको रूपमा योजना रहनेछ।

➤ वातावरणीय लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका सूचकहरू

लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा समावेश गरिएका मुख्य सूचकहरू निम्न रहेका छन्:

- ❖ आयोजना विकासमा परिभाषित क्रियाकलापहरूको लागि वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा पूर्वानुमानित प्रभावहरू।
- ❖ आयोजना चक्रमा परिभाषित क्रियाकलापहरूको प्रभावहरूलाई कम गर्न वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा न्यूनीकरण उपायहरू प्रदान गर्ने।
- ❖ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार आयोजनामा न्यूनीकरण उपायहरूको कार्यान्वयन स्थिति पहिचान गरिएको क्रियाकलापको प्रभावलाई कम गर्नका लागि परिभाषित न्यूनीकरण उपायहरूको प्रभावकारीता।
- ❖ कुनै पनि सुधारात्मक कार्यहरू सुझाव गरिएको वा परिभाषित गतिविधिहरूको प्रभावहरू कम गर्नका लागि गरिएको।
- ❖ वातावरणीय व्यवस्थापन कार्ययोजनाको साथ अनुपालन वा गैर अनुपालन।
- ❖ राष्ट्रिय वातावरणीय मापदण्डहरूको अनुपालन वा गैर अनुपालन।
- ❖ परिभाषित गतिविधिहरूको लागि भविष्यमा आयोजनामा प्रभाव पूर्वानुमान बलियो बनाउन अनुभव प्राप्त हुन।

१०.३. वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको ढाँचा निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ५५: वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको ढाँचा

अध्याय १.	कार्यकारी सारांश
अध्याय २.	परीक्षण प्रशासनिक तथा परीक्षण कार्यको विवरण, आयोजना स्थलमा गरिएको अन्तर्वार्ता, परीक्षण गर्ने पक्ष तथा परीक्षणका क्षेत्र र विधि, वातावरणीय अनुगमन, परीक्षणसँग सम्बन्धित तथ्याङ्क तथा विवरण
अध्याय ३.	परीक्षणको पूर्ण विवरण
अध्याय ४.	आयोजना सम्बन्धमा पालना गर्नु पर्ने सुझाव तथा सुधारात्मक कार्य

अनुसूची	सम्बन्धित तथ्याङ्क र विवरण
परीक्षण गर्ने समूहमा	समावेश हुनु पर्ने जनशक्ति
प्राविधिक	प्रस्तावसँग विषय मिल्ने विज्ञ
	वातावरण विज्ञ
	सामाजिक-आर्थिक तथा सांस्कृतिक विज्ञ
	प्रस्तावको क्षेत्र, किसिम र यसले पारेको प्रभावको गम्भिर्यताको आधारमा थप अन्य विज्ञ

प्रस्तावित आयोजनाको वातावरणीय परीक्षणको समय तालिका तल उल्लेख गरिए बमोजिम हुनेछ ।

तालिका नं. ५६: वातावरणीय परीक्षणको लागि चेकलिष्ट

क्र.स.	विवरण	आयोजनाको क्रियाकलाप	अनुमान गरिएको प्रभाव	खास प्रभाव	न्यूनीकरणको उपाय	प्रभावकारीता	सूचना	तथ्याङ्कको स्रोत
भौतिक वातावरण								
१	वायुको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा सवारी साधनहरूको कारण वायु प्रदूषण हुनेछ	आयोजना क्षेत्र	निर्माण सामग्रीहरूको ढुवानी गर्दा छोपेर मात्र ढुवानी गरिनेछ	वायु प्रदूषणमा कमि		स्थलगत सर्वेक्षण
२	पानीको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	श्रमिक शिविर, विग्रन व्यवस्थापन, भण्डारण क्षेत्रबाट हुने प्रदूषणका कारण जलस्रोतमा प्रभाव हुन्छ	आयोजना क्षेत्र	निर्माण कार्य गर्दा जलस्रोतको क्षेत्र भन्दा टाँढा गरिनेछ, पानीको पाइपहरूमा पूर्ण निर्माण गरिनेछ	पानी प्रदूषणमा कमि, जल स्रोतको संरक्षण		स्थलगत सर्वेक्षण र प्रयोगशाला प्रतिवेदन
३	ध्वनिको गुणस्तर	स्थलगत सर्वेक्षण र मापन	निर्माण चरणमा यान्त्रिक उपकरणहरूको प्रयोग, सवारी साधनहरूको चाँप	आयोजना क्षेत्र	सवारी साधन र उपकरणको प्रयोग बेलुका र बिहानको समयमा गरिने छैन र वासस्थान क्षेत्रहरूमा हर्न निषेध साइनबोर्ड			स्थलगत सर्वेक्षण र मापन

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

			बढ्नेछ		प्रयोग गरिनेछ			
४	भू-उपयोग	अवलोकन, अन्तर्वार्ता		आयोजना क्षेत्र	निजी जग्गा (कम्पनीको नाममा रहेको)	निजी जग्गा		स्थलगत सर्वेक्षण
जैविक वातावरण								
१	बोटबिरुवाको संरक्षण साथै वृक्षारोपण	अवलोकन, अन्तर्वार्ता	-	आयोजना क्षेत्र	वृक्षारोपण गरिनेछ	वनस्पतिको संरक्षण र सम्बर्धन		स्थलगत सर्वेक्षण
सामाजिक आर्थिक तथा सांस्कृतिक वातावरण								
१	रोजगारी	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	स्थानीय बासिन्दाहरूलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ	आयोजना क्षेत्र	आयोजना निर्माणको क्रममा स्थानीय श्रमिकहरूलाई प्राथमिकता दिई रोजगारीको अवसर प्रदान गरिनेछ। स्थानीयहरूको दक्षता विकास गर्ने सिप मूलक तालिम प्रदान	स्थानीयको सीप विकास		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

					गरिनेछ ।			
२	बसाईसराई	अन्तर्वार्ता	बसाईसराईका कारण मानिसहरूको भिड र स्थानीय स्रोत साधनमा चाँप बढ्नेछ	आयोजना क्षेत्र	उपयुक्त सामुदायिक पूर्वाधार सुविधाहरू, शहरी विकास र भवन निर्माणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ	सामुदायिक पूर्वाधारहरूको विकास		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता
३	स्वास्थ्य र सरसफाई	अन्तर्वार्ता	स्वास्थ्य र सरसफाइको जानकारीको कमिका कारण विभिन्न रोगहरू फैलिनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	श्रमिकहरूलाई माक्स, पन्जा र चशमा जस्ता सामाग्रीहरूको उचित व्यवस्था गरिनेछ । श्रमिकहरूको लागि सफा खानेपानी र चर्पिको व्यवस्था गरिनेछ ।	स्वास्थ्य र सरसफाई व्यवस्था		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता
४	लैङ्गिक सवाल	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	महिला र पुरुष श्रमिकहरू विच समान अवसर र पारिश्रमिको कमिका कारण मतभेद हुनेछ ।	आयोजना क्षेत्र	महिला र पुरुष श्रमिकहरूलाई समान अवसर र पारिश्रमिक प्रदान गरिनेछ । नियमित अनुगमन गरी आयोजनाको निर्माण	समान अवसर		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

					चरणमा हुने भेदभावलाई नियन्त्रण गरिनेछ।			
५	सामाजिक स्थिति	अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल	आयोजना सञ्चालनको कारण आयोजना क्षेत्र र बाहिरबाट आएका श्रमिकहरू विच मतभेदका कारण सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन हुनेछ	आयोजना क्षेत्र	अनुचित सामाजिक व्यवहार कम गर्न मानिसहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ र महत्त्वपूर्ण मुद्दाहरूमा निर्णय लिन सार्वजनिक बैठकहरूको आयोजना गरिनेछ जहाँ सबैलाई आफ्नो विचार राख्न आमन्त्रित गरिनेछ।	सामाजिक व्यवहारमा परिवर्तन		स्थलगत सर्वेक्षण, अन्तर्वार्ता, सामूहिक छलफल

१०.४. वातावरणीय परीक्षणको लागत

आयोजना सम्पन्न भएको दुई वर्षपछि वातावरणीय परीक्षण गरिनेछ । उक्त वातावरणीय परीक्षणमा लाग्ने रकम आयोजनाले वार्षिक बजेटमा छुट्टाइनेछ । वातावरणीय परीक्षणको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

- वातावरण विज्ञ
- जैविक वातावरण विज्ञ
- समाजशास्त्री
- क्षेत्र सहायक
- आवश्यकता अनुसार अन्य विज्ञहरू पनि समावेश गरिनेछ ।

अध्याय ११: निष्कर्ष तथा प्रतिबद्धता

निष्कर्ष:

भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.द्वारा मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१ मा १५४ कोठा र २८० शय्या क्षमताको होटल सञ्चालन गर्ने उद्देश्य लिएको छ । भरलेली हस्पिटालिटी निर्माण तथा सञ्चालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनले सकारात्मक र नकारात्मक प्रभावहरूको पहिचान भविष्यवाणी र मूल्याङ्कन गरेको छ र यसले लाभदायक प्रभावहरूको अभिवृद्धि र सम्भावित नकारात्मक प्रभावहरूको उन्मुक्ति वा न्यूनीकरणका लागि पनि उपायहरू सुझाव दिएको छ । यस लगायत होटलको निर्माण तथा सञ्चालनबाट पर्न जाने नकारात्मक प्रभावहरू भन्दा सकारात्मक प्रभावहरू महत्त्वपूर्ण भएकाले प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्नु फाइदाजनक देखिन्छ । रोजगारीको अवसर सृजना, पर्यटन प्रवर्द्धन, पर्यटकहरूको आगमनमा बृद्धि र पर्यटकिय क्षेत्रहरूको सूचना प्रवाह बढ्न सक्ने सम्भावना, सरकारको राजश्वमा बृद्धि, आयोजना वरपर नगद प्रवाहमा बृद्धि जस्ता सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ । यस होटल सञ्चालनबाट उत्पन्न हुने फोहोर पानीको शुद्धिकरण गर्नको लागि आयोजना स्थलमा 60 KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant जडान गरिएको छ, ध्वनि प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न होटलको भवन निर्माण गर्दा Sound Proofing Material (Acoustic Panels, Mass Loaded Vinyl (MVL), Resilient Channels, Acoustic Foam, Fiberglass Insulation, Soundproof Drywall, Rubber underlayment, Double-Glazed Window) हरूको प्रयोग गरिनेछ । होटलमा उत्पन्न हुने जैविक तथा अजैविक फोहोरलाई जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिकाको समन्वयमा पठाइनेछ । होटलमा खाद्य स्वच्छता तथा गुणस्तर कायम गर्न म्याद सकिएका सामग्री प्रयोग गर्न प्रतिबन्ध लगाइनेछ, खाद्य सामग्रीहरूको Expiration date को निरन्तर चेक जाँच गरिनेछ । म्याद समाप्त भएको Packaged खाद्यान्न सम्बन्धित विक्रेतालाई फिर्ता पठाइनेछ । यस प्रतिवेदनमा वातावरणीय अनुगमन योजना पनि तयार गरी यसलाई कार्यान्वयन कहाँ, कहिले, कसले गर्ने भनि ढाँचा प्रस्तुत गरिएको छ ताकि यो प्रस्तावले आर्थिक विकास र रोजगारीको अवसर सृजना गरी पूर्वाधार विकासबाट जनतामा बढी फाइदा पुर्याउँदै वातावरणमा हुने जोखिम कम गर्नेछ । यस प्रतिवेदले सकारात्मक प्रभावहरू र नकारात्मक प्रभावहरूको तुलना गरेको छ जसमा सकारात्मक प्रभावहरू बढी प्रभावरी हुने र आर्थिक क्षेत्र उत्थानमा टेवा पुग्ने हुँदा वातावरण संरक्षणका उपायहरूलाई उचित ध्यान दिएर वातावरणलाई सकेसम्म कम नकारात्मक प्रभाव पारी होटल सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

प्रतिबद्धता

निर्माण चरण

- निर्माणको काममा स्थानीय जनसहभागितालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- प्रस्तावक (वा निर्माण व्यवसायी) ले निर्माणमा संलग्न कामदारहरूका लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीको व्यवस्था गर्नेछन् ।
- निर्माण कार्य तथा निर्माण सामग्री ढुवानी दिनको समयमा मात्र गरिने छ ।
- संक्रामक रोगहरूबाट बाँच्न विश्व स्वास्थ्य संगठन तथा नेपाल सरकारले दिइएको स्वास्थ्य सम्बन्धी मापदण्डको पूर्ण पालना गरेर मात्र आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गरिने छ ।
- आयोजनाले आफ्नो परिसरभित्र हरियाली कायम राख्न मुख्य प्रवेशद्वार; साथै खाली स्थानमा बोटविरुवा रोप्नेछ ।

सञ्चालन चरण

- आयोजना क्षेत्रको सुरक्षाको लागि आयोजना क्षेत्रको मुख्य द्वार साथै प्रत्येक विभाग साथै आवश्यक स्थान हेरी सि.सि.टि.भि. राखिनेछ । सुरक्षा गार्डको व्यवस्था समेत गरिनेछ ।
- तरल फोहोरलाई होटल परिसरको सेप्टिक ट्याङ्कीमा (६०,००० लि क्षमता) संकलन गरिएकोछ र .६० KLD क्षमताको Sewage Treatment Plant बाट फोहोर पानी प्रशोधन गरे पश्चात सार्वजनिक ढलमा पठाइने औद्योगिक एफ्ल्युएन्टको मापदण्ड २०६९ भित्र रहे पश्चात बगैँचामा र शौचालय फलस गर्न प्रयोग गरिनेछ ।
- प्रस्तावित होटलले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेका र वातावरणीय संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४५ बमोजिम वातावरणीय अनुगमन गर्ने र उक्त कार्यका लागि लाग्ने रकम प्रस्तावक स्वयमले गर्ने छ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- उलक प्र (२०७३): "हिमालयको भूगर्भ" त्रिभुवन विश्वविद्यालय, त्रिचन्द्र बहुमुखि काम्पस, घण्टाघर काठमाण्डौं
- राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (२०८०): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को थैमेटिक रिपोर्ट-१, नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, केन्द्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, थापाथली, काठमाण्डौं ।
- राष्ट्रिय योजना आयोग (२०५०): "राष्ट्रिय वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन निर्देशिका, २०५०", नेपाल सरकार, काठमाडौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७६): "वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६", नेपाल सरकार, काठमाडौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७७): "वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७", नेपाल सरकार, काठमाडौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७९) "आगमन तथा प्रस्तान तथ्याङ्क, २०२२", नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, अध्यागमन विभाग, काठमाडौं, नेपाल ।
- ने.स. (२०७९) "नेपाल पर्यटन तथ्याङ्क, २०७९", नेपाल सरकार, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, काठमाडौं, नेपाल ।
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको टोपोग्राफिकल नक्सा, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०७६): नेपाल र नेपाल भित्रको जिल्ला तथा स्थानीयतहको प्रशासनीक सिमाना सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको भू-उपयोगको सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- नापी विभाग (२०५३): नेपालको खोला, खोल्सी, तथा नदीको सेफ फाइल, नापी विभाग, मिनभवन काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०६३): नेपालको भौगोलिक बनोट सेफ फाइल, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०७६): नेपालको सिस्मिक जोनेसन वर्गिकरण, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं
- खानी तथा भूगर्भ विभाग (२०७६): नेपालमा भौगर्भिक फर्मेशन, फल्ट लाइन देखाइएको नक्सा, खानी तथा भूगर्भ विभाग, लहिन्चौर, काठमाण्डौं
- राष्ट्रिय योजना आयोग (२०८०): स्रोत योजनाको (आर्थिक वर्ष २०८०/८१-२०८५/८६), नेपाल सरकार, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

- श.वि.म. (२०७७): "राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता, एन.बि.सि. १०५:२०७७", नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल ।
- DHM (2080) “ Nepal climatic summary 2023” Climatic Analysis Section of Department of Hydrology and Metrology, link https://www.dhm.gov.np/uploads/dhm/climateService/Annual_Summary_20232.pdf
- Elsa João (2002): How scale affects environmental impact assessment, Volume 22, Issue 4
- Malindu Sandanayake, Wenkai Luo, Guomin Zhang (2019): Direct and indirect impact assessment in off-site construction—A case study in China, Volume 48
- USEPA (2010) “Air Emission Factor and Quantification, Liquid fuel combustion for the furnace” 5th edition,
- World Bank (2020): Assessment of Solid Waste Management Services and Systems in Nepal
- Zhuguo Li (2006): A new life cycle impact assessment approach for buildings, Volume 41, Issue 10, October 2006, Pages 1414-1422
- स्थलगत अध्ययन (२०८२): “भरलेली हस्पिटालिटीको निर्माण क्षेत्रमा अध्ययन टोलीको स्थलगत अध्ययन” जीतपुरसिमरा, नेपाल

प्रयोग गरिएको website हरु:

<https://earth.google.com/web/>

<https://www.nrb.org.np>

<https://lawcommission.gov.np/>

<https://www.moial.bagamati.gov.np/>

<https://kathmandu.gov.np/archives/report-type/acts-laws-regulation>

सार्वजनिक सुनुवाईको फोटोहरु

आयोजना क्षेत्रको फोटोहरु

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ स्वीकृत कार्यसूची

पत्र संख्या :-

चलानी नं. : ४३२

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय

(वातावरण तथा जैविक विविधता महाशाखा)

पो.व.नं. : ३५८७

सिंहदरवार, काठमाडौं

वि. सं.-२०८१/१२/२२

नेपाल संवत्-१९४५ चैलाख्व ६ शुक्रवार

श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं।

विषय:- क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची स्वीकृत गरिएको बारे।

तहो मन्त्रालयको प.सं.०८१/०८२ च.नं.१३४ मिति २०८१/०६/२३ को पत्रसाथ प्राप्त श्री भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. प्रस्तावक रहेको मधेश प्रदेश बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वार्ड नम्बर १ मा प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या) आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव अध्ययनका लागी तयार गरिएको क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची उपर कारवाही हुँदा प्रस्तावकबाट प्राप्त क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा कार्यसूची (२०८१) प्रचलित कानूनको विपरित नहुनेगरी तथा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा पालना गर्ने भनी प्रतिवद्धता जनाइएका विषयहरु र वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ को अधिनमा रही गरी वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गर्न तपसिलका शर्तसहित वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ को दफा ५ को उपदफा (१) र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को नियम ४ को उपनियम (७) बमोजिम क्षेत्र निर्धारण प्रतिवेदन तथा नियम ५ को उपनियम (५) बमोजिम कार्यसूची वन तथा वातावरण मन्त्रालय (सचिबस्तर) को मिति २०८१/१२/१८ को निर्णयानुसार स्वीकृत गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

सर्तहरु

१. वातावरणीय प्रभाव अध्ययनको क्रममा कुनै नयाँ थप सवाल पहिचान हुन आएमा तिनलाई समेत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन प्रतिवेदनमा सम्बोधन गर्नु पर्नेछ।
२. कार्यसूचीले औल्याएका सवालहरु अनुसार असर तथा असर न्यूनीकरणका उपायहरु क्रमबद्ध रूपमा प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ।
३. वातावरण व्यवस्थापन योजनामा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि र नकारात्मक प्रभाव निराकरणका उपायहरु के, कहाँ, कसरी, कसले र कहिले गर्नेबारे स्पष्ट उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ।
४. स्थानीय निकायको सिफारिस संलग्न गर्दा सार्वजनिक सुनुवाइको मिति पश्चातको हुनु पर्नेछ।
५. वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गर्दा आयोजनाको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्ययोजना समावेश गर्नु पर्नेछ।
६. सार्वजनिक सुनुवाइमा उठेका सवालहरुलाई माईन्युटिङ्ग गरी सरोकारवालाहरु (आयोजनाको वरिपरि रहेका स्थानीय बासिन्दा) को हस्ताक्षर सहित प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्ने छ र ती सवालहरुको सम्बोधन हुनुपर्ने तथा यदी सम्बोधन नगरिने भएमा के कती कारणले सम्बोधन नहुने हो सो को उल्लेख गरिनु पर्नेछ।
७. प्रस्तावकले वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ मा भएका व्यवस्था र प्रक्रियाहरुको पुर्णपालना गरी तयार कार्यसूचीमा संलग्न समय तालिकाभित्र अध्ययन गरि सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नु पर्नेछ।
८. प्रस्तावित आयोजनाको प्रभाव क्षेत्र वायु, ध्वनि तथा पानी र माटोको नमुना प्रचलित मापदण्डको व्यवस्था बमोजिम परीक्षण गरि सो विश्लेषण सो को समेत प्रतिवेदनमा समावेश गर्नु पर्नेछ।
९. प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन गर्नु अघि, यससँग सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सबै आवश्यक अनुमति र सहमतिहरु सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त गर्नु पर्नेछ।

Page 1 of 3

फोन नं. :- ४२११७०३, ४२११७३७, ४२११५५५, ४२११८६४, फ्याक्स नं. :- ४२११८६८

अनुसूची २ सार्वजनिक सुनुवाईको माइनुट

भरलेली हस्पिटालिटी (२८० शय्या क्षमता) को वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन

आज मिति २०८२/०१/२८ गते मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं.१ मा भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा १५४ कोठामा २८० शय्या क्षमतामा होटल निर्माण तथा संचालनको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) प्रतिवेदन तयारीको लागि सरोकारवालाहरूको रायसुझाव संकलनका गर्ने प्रयोजनार्थ प्रस्तावित आयोजना स्थलमा भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.का संचालक श्री अंकुश श्रेष्ठको अध्यक्षतामा सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम निम्न सरोकारवालाहरूको उपस्थितीमा सम्पन्न भयो।

स्थान: आयोजना परिसर

समय: दि. ११.११.२०८२

उपस्थिती

क्र.सं.	नाम	पद/ठेगाना	फोन नं.	हस्ताक्षर
१.	अरुण लामा	जी.सि.उ.का.न.प्रा.लि.	९८८९८९९९९९९	[Signature]
२.	गोविन्द लामा (अधिकारी)	जी.सि.उ.का.न.प्रा.लि.	९८२२०२४०६५	[Signature]
३.	दोष लामा	समाजसेवा	९८४२९६६६६६	[Signature]
४.	रवि लामा	समाजसेवा	९८४२९६६६६६	[Signature]
५.	शिव राय	सि.सि.	९८६३२२०२८६	[Signature]
६.	रवि राय	सि.सि.	९८४२०९३२२९	[Signature]
७.	अनिस श्रेष्ठ	सि.सि.	९८५९२४४०४५	[Signature]
८.	श्रीधर अधिकारी	का.स.स.स.	९८४२५४४५०	[Signature]
९.	अजय राय	का.स.स.स.	९८२९९९९९९९	[Signature]
१०.	श्रीविद्या अधिकारी	सि.सि.	९८६९५३९३६६	[Signature]
११.	राजकुमार राय	सि.सि.	९२६०९३९३९०	[Signature]
१२.	शिवानी राय	सि.सि.	९८०३८१७३५८	[Signature]
१३.	सुस्मा राय	सि.सि.	९८५९८१९०६३	[Signature]
१४.	रवि राय	सि.सि.	९८४२०२२११२	[Signature]
१५.	शिव राय	सि.सि.	९८२५२५५५५५	[Signature]
१६.	अंकुश श्रेष्ठ	सि.सि.	९८६०४७७८३	[Signature]
१७.	शिव राय	सि.सि.	९८५३१७२९५५	[Signature]
१८.	उमा राय	स्थायी		[Signature]
१९.	शिव राय			
२०.	सजल मिश्रा	सि.सि.	९८६०२५६०७	[Signature]
२१.	शिव राय	सि.सि.-९	९८४२०५९५५	[Signature]
२२.	शिव राय	सि.सि.-९	९८५५८६९	[Signature]
२३.	शिव राय	सि.सि.		[Signature]

क्र.सं.	नाम	पद/ठेगाना	फोन नं.	हस्ताक्षर
२४	जंजा प्रसाद जेजाली	दिनेजी	९८४२१३०८२०	
२५	कमल जेजाली	११	९८०९९४२६००	
२६	सविता देवडा	११	९८५५०६९५२७	
२७	तारा जिम्बा	११	९८५६७९५०२९	
२८	सोमेश्वर दाहाल	दिनेजी		
२९	सरोज नेपाल	परामर्शदाता		
३०	सुनल नेपाल	परामर्शदाता	९८६१००९५९२	
३१	निखा पोखरेल	परामर्शदाता	९८५१०९६८७३	
३२	दिपक कार्की	परामर्शदाता	९८५५०२५३०२९५५	
३३	नविन कुमार थापा	रूपरेखा		

- निर्णय तथा सुझावहरू
- प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटीको होटल निर्माण तथा सञ्चालनको प्रसिद्ध तथ्यांक, सञ्चालन योजना, प्रयासको देखिनेछ ।
 - यस होटल सञ्चालनको सञ्चालन अर्पितको सञ्चालन योजना, प्रयासको देखिनेछ ।
 - होटल निर्माण तथा सञ्चालन क्रममा किरायाको हुने सौजसारी सञ्चालनलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने निर्णय गरियो ।
 - होटल निर्माण तथा सञ्चालनको क्रममा उत्पादन हुने सबै खालका फोहोर रकम होटल आफैले व्यवस्थापन गर्नु पर्ने ।
 - होटल सञ्चालनको क्रममा सञ्चालनको अन्तर्गत वृक्षारोपण क्रियाकलाप क्रियाकलापहरू वडा कार्यालय र संसद् समन्वय गरी गर्नु पर्ने ।

सामाजिक उत्प्रेरणाको अन्तर्गत वृक्षारोपण क्रियाकलाप सामुदायिक वन सञ्चालन गर्नु पर्ने निर्णय गरियो

१ नं. वडा कार्यालय, नवलपरासी, नवलपरासी नगरपालिका

अनुसूची ३ सूचना टाँसको मुचुल्का

सूचना टाँस सम्बन्धित मुचुल्का

मधेश प्रदेश, बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ मा भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा कुल १५४ कोठा र २८० शय्याको होटल निर्माण तथा संचालन गर्ने सिलसिलामा प्रस्तावको तर्फबाट वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७ को प्रयोजनार्थ वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयारी सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना नेपाल राष्ट्रिय ना. वि. कार्यालयको सूचना पाटीमा मिति २०८२/०१/२८ गते टाँस गरेको व्यहोरा साँचो हो। उपरोक्त व्यहोरा साँचो हो भनी प्रमाणित गर्ने

१. मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ बस्ने बर्ष को श्री / श्रीमती (सहि)
२. मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. बस्ने बर्ष को श्री / श्रीमती (सहि)
३. मधेश प्रदेश, बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. बस्ने बर्ष को श्री / श्रीमती (सहि)

रोहवरमा:

सहि:
नाम:
पद:
कार्यालयको छाप

काम तामेल गर्ने

सहि:
नाम:

अनुसूची ४ सार्वजनिक सूचना

www.sauryadaily.com

भरलेली हस्पिटालिटीद्वारा प्रस्तावित होटलको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन तयारीको सम्बन्धी सार्वजनिक सूचना

(प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०८२/०१/३१)

मधेश प्रदेश, बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं. १ मा भरलेली हस्पिटालिटी प्रा. लि.द्वारा निम्न बमोजिमको प्रस्ताव कार्यान्वयन गर्न लागिएको छ ।

प्रस्तावकको नाम तथा ठेगाना	भरलेली हस्पिटालिटी प्रा. लि., टोखा न.पा-५, काठमाडौं, बागमती प्रदेश
प्रस्तावको व्यहोरा	१५४ कोठामा २८० शय्या क्षमताको होटल तथा सहायक संरचनाहरू निर्माण तथा संचालन कार्य
प्रभाव पर्ने सक्ने जिल्ला/स्थानीय तह	बारा जिल्ला, जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १
जग्गाको कित्ता नं.	बारा जिल्ला, जितपुर सिमरा उपमहानगरपालिका, वडा नं. १ (साविक पिपरा सिमरा-१) को कित्ता नं: १६६३

माथी उल्लिखित प्रस्तावको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन गर्ने क्रममा सो क्षेत्रको प्राकृतिक, भौतिक प्रणाली, जैविक प्रणाली, सामाजिक प्रणाली, आर्थिक प्रणाली र सांस्कृतिक प्रणालीमा के कस्ता प्रभाव पर्दछ भनी वकित्न गर्न सो स्थानको उपमहानगरपालिका तथा त्यस क्षेत्रका विद्यालय, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी तथा सरोकारवाला व्यक्ति वा संस्थाको लिखित राय सुझाव लिन आवश्यक भएकोले यो सार्वजनिक सूचना प्रकाशित भएको मितिले ७ (सात) दिनभित्र निम्न ठेगानामा आई पुग्ने गरी लिखित राय सुझाव उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध गरिन्छ ।

राय सुझावका लागि पत्राचार गर्ने ठेगाना:

श्री वन तथा वातावरण मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं, नेपाल

ईमेल : info@mofc.gov.np, फोन : +९७७-१-४२११७३७, ०१-४२११७०३

श्री जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका १ नं. वडा कार्यालय, बारा, मधेश प्रदेश,

फोन : ९८५५०२९११०

श्री भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि.,टोखा न.पा-५, काठमाडौं, बागमती प्रदेश

फोन : ९८५११२१६३१

श्री धिनविच इन्भाइरोमेन्ट एण्ड इन्जिनियरिङ्ग कन्सल्ट प्रा.लि., बानेश्वर, काठमाण्डौ,

फोन नं.: ९८४१५३१५८२, ईमेल: geec.nepal@gmail.com

अनुसूची ५ सिफारिस पत्र

जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
(वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा)

०५३-४१२१७३

पत्र संख्या : ०८२/०८३
चलानी नं.: ८६३

मिति: २०८२/०५/१५

विषय: राय सुझाव सहित सिफारिस गरिएको सम्बन्धमा।

श्री संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं, नेपाल।

प्रस्तुत विषयमा भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. को २०८२/०५/०८ गतेको पत्र, मिति २०८२/०९/३१ गते सौर्य दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित सूचना र मिति २०८२/०९/२८ गते भएको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा उल्लेख भए अनुसारको प्रस्ताव कार्यान्वयन हुने गरि यस उपमहानगरपालिकाको वडा नं.१ मा प्रस्तावित भरलेली हस्पिटालिटी प्रा.लि. द्वारा स्थापना गर्न लागिएको १५४ कोठामा २८० शय्या क्षमताको होटेल तथा सहायक संरचनाहरुको निर्माण तथा संचालन कार्य गर्ने उद्देश्यले स्थापना गर्न लागिएको हुँदा सो आयोजनाको प्रस्तावबाट यस क्षेत्रमा निम्नानुसारको वातावरणीय प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ।

क) सकारात्मक प्रभाव:

- ❖ स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर सिर्जना हुने।
- ❖ आर्थिक अभिवृद्धिमा सहयोग पुग्ने।
- ❖ पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न सहयोग हुने।

ख) नकारात्मक प्रभाव:

- ❖ ध्वनि प्रदुपण हुने।
- ❖ ठोस, अर्धठोस र तरल फोहोर व्यवस्थापनको चुनौती हुन सक्ने।

उल्लेखित प्रभावको आधारमा सकारात्मक प्रभाव अभिवृद्धि गर्ने र नकारात्मक प्रभाव न्यून गर्ने वातावरणीय व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्दा उल्लेखित प्रस्तावको सकारात्मक प्रभाव बढी हुने देखिएकोले सो प्रा.लि.लाई तहाँ मन्त्रालयको नियमानुसार वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन (EIA) तयार गर्न अनुमतिको लागि सिफारिस गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

(ई.पुष्पा सिंह)

वातावरण इन्जिनियर, अधिकृत (आठौं)

बोधार्थ:

श्री १ नं. वडा कार्यालय, जी.सि.उ.म.न.पा, पथलैया, वारा।

श्री ग्रीनविच इन्भायरोमेन्ट एण्ड इन्जिनियरिङ कन्सल्ट प्रा.लि. बानेश्वर, काठमाडौं।

०५३-४१२१७३ jeetpursimarasubmetropolitan@gmail.com

अनुसूची ६ अध्ययन टोलिको स्वघोषणा

परामर्शदाताको नाम: ग्रिनविच ईन्भाइरोमेन्टल एण्ड इन्जिनियरिङ कन्सल्ट प्रा. लि.

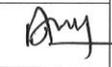
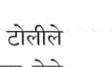
नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

फोन नं.: ९८४६४०४९९८

इमेल : geec.nepal@gmail.com

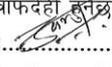
विशेषज्ञहरूको घोषणा

बारा जिल्लाको जीतपुरसिमरा उपमहानगरपालिका वडा नं १ मा होटल भरलेली हस्पिटालिटी आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययनको व्यवसायिक रूपले स्वीकार्य र उच्च स्तरको विधिहरू प्रयोग गरेर तयार पारेको तथ्य घोषणा गर्दछौं । हाम्रो ज्ञानको आधारमा, अध्ययनका निष्कर्षहरू सही र कुनै पनि हिसाबले परिवर्तन गरिएको छैन । प्रस्ताव गरिएको न्यूनीकरणको उपायहरू विश्वसनीय, व्यावहारिक र कानुनी आवश्यकताहरूको पालना गर्न पर्याप्त छन् । यस वातावरणीय अध्ययनमा प्रस्तुत गरिएका तथ्याङ्कहरू मिति २०८२/०९/२० देखि २०८२/०९/२४ गते सम्मको स्थलगत अध्ययनको आधारमा उल्लेख गरिएको छ, सो समयको तथ्याङ्कमा अध्ययन टोली जवाफदेही हुनेछ ।

क्र.स.	नाम	शैक्षिक योग्यता	वा अध्ययन अनुभव	हस्ताक्षर
१	सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	८ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
२	आग्रह अर्याल	स्नातकोत्तर हस्पिटालिटी म्यानेजमेन्ट	३ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
३	सुमन नेपाल	स्नातकोत्तर स्ट्रक्चरल इन्जिनियरिङ	३ वर्ष भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
४	निश्मा भट्ट	स्नातकोत्तर प्राणी शास्त्र	६ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
५	शोभा सापकोटा	स्नातकोत्तर समाजशास्त्र	६ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	
६	शिवराम सापकोटा	स्नातकोत्तर वातावरण विज्ञान	५ वटा भन्दा बढी वातावरण अध्ययन	

टोली प्रमुखबाट घोषणा

मैले यस वा.प्र.मू. प्रतिवेदनको सामग्री पढेको छु र जाँच गरेको घोषणा गर्दछु । मेरो अध्ययन टोलीले व्यावसायिक रूपमा स्वीकार्य विधिहरू प्रयोग गरी अध्ययन संचालन गरेको छ । अध्ययनका निष्कर्षहरू मेरो ज्ञानको आधारमा सही छन् । पहिचान गरिएका मुद्दाहरू विश्वसनीय, व्यावहारिक र कानुनी आवश्यकताहरूको पालना गर्न पर्याप्त छन् । स्थलगत अध्ययनको आधारमा अध्ययन टोलीले आफैले मिति २०८२/०९/२० देखि २०८२/०९/२४ गते संकलन गरिएको तथ्याङ्क उल्लेख गरिएको छ, सो समयको तथ्याङ्कमा अध्ययन टोली जवाफदेही हुनेछ ।

हस्ताक्षर:

नाम: सरोज नेपाल (टोली प्रमुख)